LONDONO LIETUVIAI

JŲ KOVOS UŽ SAVO BAŽNYČIĄ IR JŲ VISUOMENINIAI DARBAI

PARAŠĖ
KUN. D-RAS K. A. MATULAITIS MIC

SU 54 VAIZDELIAIS

Marijampolė
Marijonų Spaustuvė
1939 m.

Printed in Lithuania

Knyga spausta Bažnyčios Vyriausybei leidus.

Knyga gimė

1937 m. balandžio 18 d. buvo šv. Kazimiero lietuvių parapijos draugijos Londone susirinkimas. Jame kilo mintis kuomi nors pažymėti nepaprastas mūsų bažnyčios 25 metų gyvenimo sukaktuves. Tikrai, į naują bažnyčią įeita 1912 mt. Tad 1937 m. buvo mūsų bažnyčios sidabrinio jubiliejaus metai.

Šv. Kazimiero lietuvių bažnyčiai ir kunigui išlaikyti draugijos pirmininkas P. Bulaitis patarė parašyti ir išleiti knygą. Joje turėtų tilpti stambiausieji Londono lietuvių gyvenimo nuotykiai. Tai būtų geriausias paminklas buvusiems kolonijos veikėjams. Susirinkimas tam pritarė. Nutarta ir užprotokoluota. Likosi įvykinti. Tai pavesta padaryti man. Kaip man pavyko tas darbas alikti, galėsite spręsti visą šią knygą perskaitę. Kolonijos kūrimosi laikais nebegyvenau Londone. Ką parašiau, — tą visa sužinojau iš jūsų ir tebėsančių veikėjų, iš pasilikusių užrašų, laiškų, apyskaitų, protokolų ir oficialių bažnyčios knygų. Stengiausi visa teisingai suprasti ir teisingai parašyti. Jei kur suklydau — tai be blogos valios. Už klaidas atsiprašau.

Norėčiau, kad mūsų jaunimas nuodugniai pažintų savo tėvelių rūpesčius ir darytas pastangas tikėjimui ir lietuvybei Londone išlaikyti ir kad tas savo tėvelių pastangas tinkamai įvertintų. Gera dabar mums naudotis jų sunkaus darbo vaisiais. Kartais tenka išgirsti net peikimo balsas, kodėl to, ar kito jie nepadarė. Nebepajėgė. Paliko mums įsikurti sau parapijos salę, mokyklą, skaityklą ir visą, ko iš mūs reikalauja dabartinis gyvenimas. Šie darbai, tiesa nemaži, bet prie gerų norų ir pastangų galimi įgyvendinti. Ši knyga patarnaus, manau, dabartinei kartai ir paskatins ją numatytus „Lietuvių Namus" steigti.

Jei Viešpaties Apvaizda norės ir leis ilgiau pasidarbuoti Jūsų tarpe, tikiuosi, kad mes visi, sutartinai veikdami, nepadarysime tėveliams gėdos, bet juos gyvenimo gale palinksminsime erdvioje savo lietuviškoje nuosavoj salėje.

Kun. K. A. Matulaitis, Ph. D. MIC.

Pirmieji rūpesčiai

Iš Lietuvos keliavo mūsų tėveliai gana anksti. Didesnė išeivių vilnis pasidarė po Lenkmečio. Anglija ir Škotija patarnavo lietuviams, vykstantiems į laimės šalį—Ameriką, kaip trumpo poilsio vietą. Kiti—metus, kitus pagyvenę, plaukė toliau, tai vėl grįžo į savo tėviškę. Kaip visa Anglija su Škotija yra daug mačiusios lietuvių, taip ir Londonas. Tik nežymi išeivių dalis čia pasiliko.

Tai patvirtina ilgametis Londoniečių klebonas Kun. K. J. Matulaitis. Jis rašo gruodžio 10 d. 1937 m. šiaip: „pridursiu vieną, kitą žinutę, kuri bus svarbi netik Lnodono, bet ir Amerikos Lietuvių išeivijai.

Pirmutiniai Lietuviai, kurie pateko Londonan, gerai atsimenu, tai buvo Kielius iš Alvito ir Marcinka Marijampolės parapijos — nuo Marcinkų kalno. Jiedu pateko laike Sevastopolio karo. Abudu tarnavo laivyne. Anglai, paskandinę rusų laivą, kuriame jiedu buvo, ištraukė juodu iš vandens ir kaip imtinius parvežė Londonan; buvo nelaisvėje kol pasibaigė karas (1865).

Karui pasibaigus, juos paleido laisvėn. Pasivalkioję po Londoną, išvažiavo Liverpoolin, nes čia jau buvo lietuvių ir dirbdavo cukraus fabrike. Iš Liverpoolio išvažiavo Amerikon, bet kurin miestan — negirdėjau.

Seniau visi emigrantai Amerikon važiuodavo iš Liverpool'io, o ne iš Southampton'o, kaip dabar. Važiuodavo per Liverpoolį ar Londoną į Ameriką, nes anglai svetimšalių nepriimdavo į darbą.

Airiai sulaužė šį anglų nusistatymą. Airiai, būdami formanais (prievaizdomis) cukraus fabrike Liverpoolyje, lietuvius — kaip katalikus — pradėjo priimti darban. Taip pat buvo Silvertown'e; formanas airis, norėdamas airių parapiją sustiprinti, (jie

rengėsi naują bažnyčią statyti) labai mielai ir noriai priimdavo į darbą lietuvius. Pačiam Londone apsigyveno ir darbo išmoko lietuviai nuo žydelių.

Kai rusų caras Aleksandras žydus spaudė, Anglai priėmė juos pas save, o paskui žydus, kaip špokai paskui varnas, ir lietuviai pradėjo rinktis. Žodžiu, Lietuvių emigracija Anglijon ir Amerikon prasideda nuo Krymo karo. Antra vilnis, kuri pastūmėjo emigruoti Amerikon, — tai kun. marijonas A. Strupinskis. Jis būdamas Amerikoje, parsitraukė giminaitį iš Tarpučių Dembinską, o tas kitus pažistamus ir gimines pakalbino svetur važiuoti.

Kun. Strupinskas po lenkmečio 1866 m. emigravo pirma į Prūsus, o iš Prūsų Amerikon. Pirmutinis darbininkas lietuvis pateko Londonan, tai pono Zano vergutis, dar neseniai miręs A. (ar Ž.) Panemunės parapijoje".

Pirmieji Londono lietuviai, apsigyveno priemiestyje, Silvertown'e. Gavusieji darbą cukraus fabrike ir keletą svarų uždirbę, skubino siųsti laivakortę — „šipkartę" savo giminėms Jie vyko stačiai pas saviškius, nors pakeliui tekdavo daug vargo ir neteisybių pakelti. Kol slapta pereidavo Rusijos sieną, kol iš Hamburgo atkeliaudavo į Londoną, o iš čia kol dasikasdavo be kalbos, be patyrimo pas gimines į Silvertown'ą, — daug matė sunkių dienų.

Juozas Sabaliauskas pasakoja, kaip jam teko per savaitę dirbti už šilingą į dieną, nakvoti pas žydą pusiau sėdint kedėje šaltame rūsyje. O kaip panorėjęs pasiekti Silvertown'ą, nors jam darbdavys bilietą išpirko, bet nuvažiavo tik iki Custom House. Ten jauno 19 m. vaikino pagailo anglui, ir tas nugabenęs toliau. Vargo buvo ne jam vienam. Kiti iš Stratfordo ėję pėkšti į Silvertowną.

1891 m. Silvertowne buvo apščiai lietuvių. Jų visas lietuviškas veikimas tais laikais reiškėsi pas Vincą Jonušą „peludėje". Taip jie vadino jo karčiamą. Čia susirinkdavo šeštadieniais, pasišokdavę iki pusiaunaktų, girkšnodami pasikalbėdavo ir visą savaitę tylu. J. Sabaliauskui teko toje „peludėje" nakvoti. Iki 12 v. nakties svečiai šoko. Svetimi išėjo, o „ložininkai" ir „grinorėlis" sugulė ant grindų. Nakčia apygirtis kaimynas nutraukė jam paltuką, nes buvo šalta, — apie vasario 15 d. Sekmadienį išvaro savieji J. Sabaliauską: „eik, sako, į Londoną prie odų". Išėjo nors nežinojo kurion pusėn yra Londonas.

Londono Lietuvių bažnyčios didysis altorius.

Ne vien jisai, bet ir visi kiti naujai atvykusieji į Londoną lietuviai patyrė pradžioje daug vargo kol pradėjo gauti tinkamesnį už sunkų darbą atlyginimą. Tais laikais lietuviai glaudėsi prie žydelių, nes jų tarpe surasdavo mokančių lenkiškai, rusiškai, ar vokiškai kalbėti. Žinoma, tie išnaudojo nepatyrėlius, bet ir pagelbėdavo.

Visuomeninis veikimas

Iki 1896 m. nebuvo Londone tikra prasme lietuviško visuomeninio veikimo, nebuvo draugijų. Tas laikotarpis nėra šviesus. Iš vargo pabėgę žmonės į svetimą didelį miestą, kasdien po 12—14 valandų sunkų darbą dirbdami, retai su kitais lietuviais susieidami nei neturėjo tinkamos progos dėtis į draugijas, ar veikti. Tiesa, Silvertiečiai rinkdavosi į savo „peludę", o Londoniečiai nė tokios neturėjo. Kas šeštadienis, gavę saują sidabro, apmokėję šeimininkėms už valgį ir guolį, likusius pinigus praleisdavo aludėse. Tiesa, ne visi taip darė. Kiti rinko pinigus ir vyko toliau. Tais laikais nebuvo lietuvius vienijančio centro.

Pirmiau už lietuvius į Londoną buvo pradėję atvykti lenkai. Jų buvo žymus būrys. Jų dvasiškija pradėjo rūpintis išeivių dvasiniais reikalais. Jau prieš 1894 metus buvo pradėję lankytis iš Poznanės lenkai kunigai Lazaristai. — Žmonės juos vadino Jėzuitais. 1894 m. buvusi bendra lenkų — lietuvių bažnyčia prie Globe Road. Taip tikino lenkai. Tikrumoje tai buvo vien Lenkų Misija. Prelato Bronikowskio duotieji aukų pažymėjimai Vinc. Valaičiui 1894 m. liepos ir rugpiūčio mėn. yra su oficialiu bažnyčios antspaudu. Ten taip parašyta:

MISYA POLSKA W LONDYNIE

Polish Mission in London

Tiesa, kun. Bronikowskis įrašė Juoz. Valaičiui duotoje kvitoje: „For the new polish — lith. Church", bet V. Valaičiui duotoj kvitoj yra paminėta vien lenkų naujai bažnyčiai auka.

Lenkai gaudė lietuvius į tą bažnyčią. Lietuviai visada buvo duosnesni bažnyčiai ir pamaldesni. Daugumas lietuvių turėjo lenkiškai iškraipytas pavardes. Kai kurie, einant to laiko mada, skaitėsi lenkais, nors lenkiškai nė poterių nemokėjo. Kalbėt — dar mažiau.

Užsilikęs J. E. kardinolo H. Vaughan laiško nuorašas rodo, kad lietuvių — lenkų dvasiniai reikalai vietos vyskupui rūpėjo. Kardinolas rašo liepos 14 d. 1894 m. „Pilniausiai pritariu Jūsų pastangoms įkurti Londono Lenkams ir Lietuviams bažnyčią ar misiją. Jų apverktina būklė sukėlė man daug rūpesčio; jų skaičius yra taip didelis, kad skatina rimtai pasistengti skubiai aprūpinti jų dvasinius reikalus. Esamose sąlygose nerandu geresnio sumanymo kaip kad kunigaikštis Lubienskis — Bodenham ir ponas Pace imtųsi kartu su Lenkų kunigu organizuoti rinkliavas, ir kad minėtieji ponai būtų iždininkai. Surinktais pinigais bus statoma bažnyčia ar koplyčia. Aš prašau Dievo palaimos. Palaimos visiems pagalbą teikusiems šiam geram darbui".

V. Barulis pasakoja, kad 1894 m. Globe Road buvusioje lenkų — lietuvių bažnyčioje veikęs kun. Bronikowskis. Tuo laiku buvusios ir sesutės — vienuolės, lenkės. Ar jos turėjo mokyklą, tikrai nežinia, bet jos eidavusios per žmones ir rinkdavusios aukas bažnyčiai išlaikyti.

J. Sabaliauskas sako, kad toje prelato Bronikowskio bažnyčioje kartą buvęs iš gėlių pintas parašas „Złączona Litwa z Polską" — Suvienyta Lietuva su Lenkija. Bet nepaisant didelių pastangų, prel. Bronikowskis nepajėgęs bažnyčios išlaikyti. Per maža buvo lėšų. Lenkai nuo bažnyčios bėgo, lietuviai nesidėjo. Prisiėjo likviduoti. Ją atėmė už skolas. Baldus išsidalino veikęs lenkų Komitetas, pats kun. Bronikowskis išvykęs nežinia kur, ir taip pirmieji bandymai baigėsi nepasisekimu. Bet seselės — vienuolės pasilikusios. Jos duodavo žinią ir lietuviams kai porai, trejetui savaičių į Londoną užsukdavo lenkų kunigas. Čia viešėjęs porą savaičių kun. Landsbergis iš Poznanės. Kun. Landsbergis pradėjęs lankyti lietuvius daug anksčiau. Jo pirmas pasirodymas Škotijos lietuviams ir pirmas jiems ten pasakytas lietuviškai pamokslas buvo kovo 8 d. 1889 m. Į Škotiją jis atvykdavo iš Londono. Atvažiuodavęs keturis kartus į metus. Taip buvę per 4 metus („Britanijos Lietuviai" 33 pusl.) Jisai esąs išvažiavęs 1893 m. į Afriką, sako „Brit. Liet". rašytojas, bet Londoniečiai mena jį buvus Londone 1895 m. Bene tais metais jis bus išvykęs į misijas Afrikon.

Panaikinus bažnyčią ant Globe Road, nauja šventovė padaryta samdytame bute iš dviejų kambarių prie Mile End 1895 m. Ten išsilaikė apie metus laiko. Tuo metu porą kartų iš Sė-

vre's, iš Prancūzijos buvo atvykęs kun. Ant. Lechertas, vienuolis. Jis vadovavęs ten „Dieviškosios Jėzaus Kristaus Meilės Misijonieriams." Patyrinėjęs sąlygas, nusprendė, kad Londone gali išsilaikyti mišri parapija. Todėl sekančiais 1896 metais jis perka prie Cambridge Road arklides. Toj vietoj dabar stovi kino teatras „Museum". 1896 m. buvo tik mūro sienos ir stogas. Grindų nebuvo. Į tą vietą kun. A. Lechertas sušaukė lietuvių— lenkų susirinkimą. Suklaupę pasimeldė, nes tai būsimoji bažnyčia. Kai kurie sako, kun. Lechertas klausęs, kieno vardu pirkti tą vietą. Žinoma, visi patarę, kad kun. Lechertas rašytų savo vardu. Vieta tapo nupirkta. Kartu su kun. Lechertu atvykusieji keturi vienuoliai — broliukai ėmėsi darbo. Jie į keletą savaičių sudėjo grindis, įrengė altorių, paveikslais išpuošė sienas ir padarė gana jaukią bažnytėlę.

Kun. Lechertas buvo atsivežęs iš Paryžiaus ir porą kunigų: kun. Tomą Banaitį, kuris tada buvo žinomas pakeista pavarde kaip kun. Przybylskis, ir kun. Juozapą Vaitį iš Poznanės. Pastarasis kilme buvo lietuvis, bet lietuviškai nemokėjęs, tik Londone pramokęs. Iš čia 1900 m. jis išvyko į Škotiją pas lietuvius.

Kun. T. Banaitis buvo Londone apie 4 mėnesius, per visas vasaros atostogas 1896 m. Jis atkreipė savo dėmesį į lietuvius. Pradėjo juos organizuoti. Kaip jis Londone lietuvius brangino, galime suprasti iš jo užsilikusio laiško 1897 m. sausio 27 d., rašyto Romoje. Laiško žodžius palieku kaip jie rašyti:

„Ačiū labai gražiai už žinias, kad ir del mano širdies liūdnas, — aš pats esmi nugasdintas per spjaudimą su kraujais: kas-žin ar V. Jėzus nepašauks ūmu laiku į amžį nepabaigtą — **visame tegul stojasi valia Jo Šv.** bet tuom tarpu iš valios Viešpaties per Mariją šias Jums duodu aiškiais ir Jus sudrutinančias žinias. 1-o Kas link Jūsų Vienybės Kasos Lietuvių — tai **niekam nepaveskite — kaip tik dievobaimingiems ir mylintiems** savo tėvynę lietuviams, tai paminkit iki grabui!!! idant paskui manęs kaipo užmanytojo tos Vienybės, nekeiktų niekas — matote dar pats — kad yra geras daiktas, o dar geriausiai pamatysite, kada ateis į didelius pinigus... tie lietuviai, kurie skiriasi, yra nabagėliai nesusiprantanti ir nenor suprasti, gaila man jų... bet Jūs tvirtinkite kitus ir būkite kaipo mūru ir uola neperstumiamais su vilčia Viešpatyje...

2-o Kas link kunigo, tai gaila, kad neparašėte man, kaip tas jaunukas, ar gerai jau pramoko lietuviškai ar ne da? ar jis gal gerai klausyt šv. išpažinties, ar ne? — jeigu jis priderančiu būdu gal lietuviškai visus reikalus atlikti, tai žinoma, išpuola liktis prie tos bažnytėlės, vis ukvatijant tą jaunuką kunigėlį, kad da geriau išsimokintų. Jeigu priderančiu būdu negal da atlikti visų reikalų, o ypač negal da klausyti šv. išpažinties, tai žinoma, reik rūpintis apie kunigą lietuvį; — rūpintis taip darant, kaip čion parašyta, t. y. **a) keliese kalbantieji angliškai** nueikite pas J. Eminenciją Kardinolą. b) eidami paimkite ant rašto — meldimą t. y. (prazbą) angliškai surašytą, kurioje reikalaukite nužemintai ir neatbūtinai kunigo su lietuviška kalba. c) nepaliaukite pakol rezoliucijos t. y. atsakymo nepaimsite...

Jeigu jau taip negalėsite, tai eikite pas Silvertowniečius; tegul jie su Ringu jų klebonu taria apie pargabenimą su lietuviška kalba kunigo... Jeigu taip neseis — tai gal šičia duosim rodą kokiu būdu... Kunigų lietuvių yra užrubežyje ir taip: Friburge trys lietuviai — kaipo mokytiniai — galėsiu aniems pranešt ar nenorėtų į Londoną... taip pat yra šičia vienas kunigas lietuvis Romoje (Ryme) apie 16 metų kunigystos — teisingas ir geras ir dievobaimingas kunigas — neturėčiau sarmatos kad jis galėtų mano vietą Londone apimti — jis su ukvata dėl naudos lietuvių atvyktų į Londoną bile tik turėtų užkvietimą nuo tėvo Lechert'o, arba Ringo — o pirmučiaus nuo kardinolo, idant jam būtų viskas valna dvasiškuose reikaluose atlikti — kaip tik pavelytų Kardinolas, tai tuo reikėtų nuo Kardinolo paimti raštelį ir atsiųst pas šį kunigą... pagal manąjį antrašą, kurį turite...

Su šnekėjimu nereikia išsiduoti, nes lenkai vis peršnekės, o ypač kunigai ir t.t. bet jūs keletas mokančių lenkiškai neatsivožykite parduot anų vargdienių nemokančių; užtat, jeigu kada šauks pas save, tai siųskite vis keleta lenkiškai nemokančių ir tegul jie reikalauja, idant su jais lietuviškai kalbėtų, nes kitaip nesupranta ir nereik paliaut pakol kunigo su gerai mokančiu lietuvišku liežiuviu neturėsite.

Jūsų „Įstatymų" nemainikaukit, jokiu būdu. — Jeigu kas nor prisirašyti prie jūs, tai gerai, o jeigu ne — tai nė nešnekėkite apie tai. Jeigu Jums bus užginta pas seseles dėl susirinkimo, tai apsiskirsite pas bile katrą pas Jus ar nusisamdysite kur kokią stubelę.

Su bažnyčia, jeigu nė jokios naudos apart Mišių šv. negaunat tai galite ir pas anglikus išklausyti Mišių šv., suvis į lenkų bažnytėlę nesirodant, bet vis galima užsimint, kas bus, kad davėte ant tos bažnytėlės, o kunigo su lietuviška kalba neturite? Jeigu sakys, kur dėsiu šitą, tai atsakykite su spakainumu — **mes jo neprašėm, tai kur žinote, ten dėkite** ir tuoj pridėdėkite: **ar katras iš čystų lenkų anam kunigui t.y. (man) dėjo ant kelio? ar ką įtaisė, ar davė ant Mišių? Ar tai su lietuviška kalba į dangų neleis? Kuom mes niekesni už lenkus?** Ir ant galo pasakykite: mes **reikalavome ir reikalaujame ir reikalausime kunigo mokančio gerai lietuviškai, o ar jis bus vokietys, ar lenkas, ar anglikonis ir t.t. tai mums vis tas pats. — užtat, kaip šitas jaunukas išsimokins gerai, tai mes priimame, o pakol nemokės gerai — tai neatbūtinai reikalingas su lietuviška;** bet **Kasos Vienybės** negalime paleisti iš mūsų rankų be atsakymo prieš V. Dievą.

Turite dar užkvietimus; susirinkite dėlto į krūvą visi lietuviai ir iš tarpo savęs išsirinkite vadovus, kurie gintų ir vestų interesus Lietuvių apie gavimą kunigo. Kada bus te vienybė tarp Jūs, tai tegul tokie 2 **ar** 3 vadovai atrašo į mane, o **kiti tegul žiūr, kad ką pasakysiu, idant būt šventa!!!**

Niekam nieko nepasakojant tik darant palieptą dalyką... Kad ir kas klaus, kas Jus veda ir mokina, tai sakykite: bene mes maži vaikai, ar mes nesuprantame ir nematome. **Mano Vardo nekaišiokit, šiukštu.**

Kad turėčiau apie kokis 10 shilingų tai duočiau šičia atspaust visą pamokinimą ir persiųsčiau Jums. Jeigu reikalautumėte, tai ko greičiau pinigus man iš kasos atsiųst ir pranešt apie Jūs norą!! Tiesiog, Mano Mieli, su manim kaip su Jūsų broliu mažiausiu, nerašykite to, kad puolu po kojų, ir kloniuojuos ir t.t. šiukštu; tik tiesiog kaip pas brolį mažiausią, ar supratote??? Kas link peikimo žmonių per mane, tai taipgi supraskite, link, ką, dėl ko ir kaip peikiu? Pažinote, jogei Jūsų neplėšiau ir nenoriu plėšti, nes gaila man Jūs kruvino prakaito, o po antrui, ką aš mylėčiau, jeigu dievobaimingų lietuvių nemylėčiau?! žinoma, dėl Dievo ir Dievuje?! Žinoma, aš nebūdamas tarnu **shilingų,** tai dievobaimingą žmogų pagirsiu, o berną šėtono su ašaromis ir gaileščiu turiu niekint, ne kaipo žmogumi, kaipo lietuviu ar lenku ir t.t., ne del ko kito, ale tik kad toksai nebenori su manimi V. Jėzaus per Mariją garbinti ir t.t. dėl to kad yr bernas šėtono. Ach V. Dieve, saugok mane nuo

tos bernystos ir kiekvieną Jūsų. O kas nor gaut shill., tur girt be išėmimo! ar nesupratote?! Man rodos, kad mane pažinote, todėl melsdami man mylistų nuo V. Jėzaus per M. idant del mano brangiausios Lietuvos naudos ir garbės V. Jėzaus Mieliausio garbės padariau ant šios žemės šį tą...

Kad sakau, kad vardo mano, tai yra nesiremti ant manęs, tai ne iš baimės kokios, arba kad kokią šelmystą rodavočiau — saugok Viešpatie —tik dėl nelabumo kokio pikto žmogaus, velik mes pirma padarykime, o paskui šnekėkime ir tai su atsarga, nes taip protingumas liepia... Kad kas klaus kur yra tas geras lietuvis kunigas 16 metų kunigystos, kurs kone galėtų ant viso šito Londone atsisėst, tai sakykite, **kad buvo Kriokavoje, o kaip reiks, tai mes rasim.** Tas kunigas paeina iš Kauno rėdybos, iš apskrit. **Panevėžio,** persiakiojamas per Maskolius, katalikus ėdančius. Jeigu kas reikalautų antrašo jo tai kitiems paduok (Mr. Angrabaitis a Cracovie Rue Blichowa 24 p. 2-14. O Austriche-Galicie. Pompeniečiui). O Jūs tiesiog pagal mano antrašą rašykite į Romą (Rymą), nes tas kunigas yra Romoje.

Ar Adomas su Vincentu Valaičiu gavo jau iš Prancūzijos paveikslėlius, ar dar ne? Ar gavote nuo manęs paskui išsiųstus daiktus t.y. Palaiminimus, Ap-us ir Įstatymus su užkvietimais? Dar vėl da primenu, idant Jūs duodami ant žygūnų laiškus (t.y. ant pačtos) jeigu daugiau dedat ką negu arkužiuką arba du, tai vis paprašykit — paklauskite pas priėmiką laiškų, idant jis pasvertų ir pasakytų kiek markių reik? nes ir dar reikėjo damokėti 30 centimų. Taip mokinu ne dėlto, kad būt dėl manęs baisiai didelė skriauda, ne, bet dėlto tik, idant mes **Lietuviai** svetimo **rundo** nešelptumėm, nes jie dvigubai paskui plėšia t. y. dar už šitą paskutinę da prigulėjo už 15 centimų dadėt, tai jie atėmė 30 centimų. Ar matote, velig tegul pas mus pasilieka. O mes mokinkimės apsukrumo, arba geriaus nusipirkt labai plonos popieros arkužiukų ir kopertas taip pat plonas, tai galima kokius 2 ar 3 arkužiukus surašyt ir sykiu į vieną kopertą įdėt, už $2^1/_2$ pence ateis. Bet da sykį sakau, kad **nesibijokite, nesigėdikite,** o pamaži išmoksite visokio apsiėjimo. Ko tankiausiai rašykite tai vienas, tai kitas... man miela nuo Jūsų gaut laiškus... Garsą Amerikos man atsiuntė iš Amerikos.

Kad ir kas mus norėtų supykinti, tai vienok mes vieni kitus pažįstame, suprantame, todėl nesiduokim perskirt, bet mislį kelkime aukštyn mūsų brangiąją Lietuvą...

Vyrai kassyk daugyn rašykitės prie Vienybės Kasos Lietuvių. Laikykitės jos Įstatymų ir žinokite visi, jogei aš žinau, kad dar nuo 1-jo sausio yra 111 ypatų, 19 svarų banke, o 1 svaras ir 13 shilingų pas kasierių. Būkite vyrais ir katalikais, nesigasdžiokite, — V. Jėzus per Mariją aprūpins, o tuom tarpu galite be jokios baimės eiti ir į šv. išpažintį (spaviednį) pas kokį norint kunigą (žinoma, katalikišką ir dievobaimingą) su kokiu kas gal geriausia susišnekėt pakol gausit naują, ką V. Dieve duok ko greičiaus, ir Jūs sukitės apie tai ūmai, nes be Jūs vargu kas ką padarys. Nesitikėkit per daug ant prižadėjimų, bet pats, tai geriau...

Apie Velykas žada būt nekurių atkeliavimas pulkelių ypatų į Romą (Ryme) pas Grabą šv. Apaštalų Petro ir Povilo ir ragės be abejojimo šv. Tėvą. Todėl gal ir Jums nusiteiktų matyt šv. Tėvą, bet žinoma, kaip Jums išpuls tai taip darykite. Gal kaip užsidirbsit daugiau tai tada, arba ir suvis ne, nes vis kaštuotų viskas šen ir ten kožnam (valgis ir t.t.) iš viso po kokia 10 svarų shilingų. Atiduodu suvis ant Jūs valios. Žinoma, grožybės neišpasakytos, bet ir kaštas nemažas. Tai kaip matysite, tai taip man duosit žinią...

Melskitės už mane. Jus pavedu Saldž. Širdžiai V. Jėzaus per Mariją.

Nevertas tarnas Viešpaties ir Jus Visus Mylintis kun. Tamošius

D. 27 — 1 sausio 1897, Roma

Pinigų da negavau, gal gausiu neužilgo. Atsiuntimas paskutinių daiktų kaštavo 3 fr. 70 c-mų, t.y. beveik 3 shil. be kokių 2 pennų.

Kun. T. Banaitis, kaip matome iš jo laiško, daug rūpinosi ir daug padėjo Londono lietuviams. Jis buvo pirmas Londone kunigas, prabilęs į žmones bažnyčioj lietuviškai. Tai buvo 6 rugpiūčio d. 1896 m. Tą pat dieną jisai sušaukė lietuvių susirinkimą ir įkūrė pirmąją lietuvių draugiją Londone: „Vienybės Lietuvių Rymo-Katalikų Sušelpiamoji Draugystė po užtarimu Šv. P. Marijos ir šv. Kazimiero, įkurta Londone 6 d. rugpiūčio 1896 m."

Jos veikimas buvo labai naudingas ir ji daug prisidėjo prie viso Londoniečių gyvenimo išsivystymo.

1896 m. dauguma lietuvių priklausė prie kun. Lecherto įkurtos bažnyčios. Jisai žadėjo žmonėms surasti lietuviškai mokantį kunigą. Vieną paliegusį klieriką buvo atvežęs Velykų metu. Jis buvęs skirtas, kai įsišventins, lietuviams. Bet nors tas klierikas sulaukė kunigystės, bet neilgai buvo gyvas, — apsirgo ir mirė. Kai žmonės nerimo, ypač kad buvo nemokančių lenkiškai, o norinčių atlikti Velykinę išpažintį, vasaros atostogoms pargabeno kun. T. Banaitį ir kun. J. Vaitį.

1896, 1897 ir 1899 m. užsilikusios Velykinės išpažinties spaustos kortelės iš vienos pusės lietuviškai iš antros — lenkiškai rodo tą bažnyčią pusiau lietuvišką buvus.

1896 metų Velykinė kortelė šiaip atrodo: Spausta ant baltos popieros, $4^5/_8$ colio per 3 col. pločio. Aukštai viduryje Išganytojo atvaizdas. Jis laimina Paskutinės Vakarienės metu duoną. Paveikslėlis apvalus, padabintas. Apačioje šie žodžiai:

PAMINKŁAS KAMMUNIAS WELIKINIAS
PRIIMTAS BAZNICZIAJ MISIJOS LENKISZKA-LATUWISZKAS MIATU 1896.

Ejkite pas manę wisi, kurie wargstate ir apsunkinti esate, o asz jumis atgajwinsiu. **Mat.** 11).

1897 metų Velykinė kvitelė kiek didesnė. Viršuj viduryje Dievo Avinėlis su vėliava. Apačioj žodžiai:

„Paminklas Kammunias Welikinias
priimtas Bažnicziaj Missios Lenk.—Latuw.
Miatu 1897

Ejkite pas mane visi, kurie wargstate ir apsunkinti esate o aš jumis atgaiwinsiu (MAT, 11)

1899 m. kvitelė yra melsvos popieros, paprastesnė su tais pačiais klaidingai surašytais žodžiais.

Apačioj pakeisti šv. Rašto žodžiai kitais: „Kas valgo mano kuna, gives ant amziu. (Luk. 14.)" 1900 m. ar vėliau buvo atspausta šių Velykinių kvitelių daug, su tuo pačiu tekstu, tik nepilnai spausdintais metais, būtent: „Miatu 190".

1903 m. šios kvitelės buvo duodamos lietuviams ir yra ranka įrašyta „1903 m."

Londono lietuvių bažnyčios priešakys 1912 metais

Kun. A. Lecherto paliktasis 1897 m. kun. J. Vaitys nemokėjo kaip reikiant lietuviškai. Už jį pradžioje lietuviškai Evangeliją perskaitydavo vienas vaikinas. Vėliau kiek pramoko susikalbėti. Jis linko prie lietuvių ir sakėsi, jo tėvai buvę lietuviai, bet Londoniečiai nesitenkino gražiais žodžiais, jie norėjo atlikti savo dvasinius reikalus prie juos suprantančio kunigo. „Vienybės Lietuvių" Draugijos vardu vyksta pas vyskupą V. Barulis ir Ign. Čečetas siuvėjas iš So. Woolwich kartu su So. Woolwich'o kolonijos kunigu 18 bal. 1897 prašyti lietuvio kunigo. Gegužės 1 d. siunčiama kita delegacija: V. Barulis ir Ad. Petkevičius pas J. E. kardinolą. Birž. 17 d. pasiunčia skelbimus į lietuvių laikraščius. Birželio 18 d. rašo laišką pas J. E. Kardinolą. Liepos 3 d. sušaukia didelį mitingą — susirinkimą. Rugpiūčio 11 d. siunčiamas J. E. Kardinolui laiškas su daugybe parašų.

Tas lietuvių veiklumas nebuvo malonus nei vyskupui, nei lenkams. Lenkai buvo įtikinę Vyskupijos Kūriją, kad nei kokių tikrų lietuvių nėra, bet tie patys lenkai maištininkai skiriasi nuo lenkų — lietuvių misijos. Ir lietuvių dauguma buvo atvykę, kaip sakėsi, „iš Polščiaus", t. y. iš Suvalkijos. Lenkiškų žodžių prikaišiota tų laikų lietuvių kalba kliudė vyskupui įžvelgti skirtumus tarp lietuvių ir lenkų.

Bet visas tų metų judėjimas lietuviams padarė naudos. Veiklesnieji vyrai sutraukti į vienybę. Prie jų dabar galėjo prieiti ir lietuvišką susipratimą pakelti protingesnieji. Vėliau — 1899 m. — daug gero padarė iš Paryžiaus atvykęs į Londoną D-ras J. Bagdonas. Jis čia buvo žinomas D-ro J. Norkūno vardu.

1898 m. parvyko kun. Lechertas. K. Vaitį atstatė. Vieną sekmadienį pasirodė tik vienas kun. Lechertas. Žmonės — lietuviai ėmė teirautis, kur jų buvusis kunigas? — Išvykęs, — atsakė. Tuo tarpu kun. Vaitys pasirodė klebonijos lange. Jis reiškia, uždarytas. Po mišių lietuviai pakėlė triukšmą. Draugijos pirmininkas Ad. Petkevičius grąsinančiai paklausęs: „Tu mums kunigus kaip cigonas arklius mainysi?!"

Tą pačią vasarą kun. Lechertas pargabeno kun. Juoz. Bakanauską. Jis buvo pagyvenęs žmogus, apie 50 metų amžiaus, tik tais metais buvo gavęs kunigo šventinimus ir lenkų - lietuvių bažnyčioje laikė primicijas.

Kun. Bakanauskas greit pramokęs lietuviškai. Jisai pamatė, kad lietuviai iš tikrųjų skaudžiami. Panorėjo padėti. Jam pri-

tarė ponia Pace. Ji buvusi lenkė dvarininkė, ištekėjus už anglo, turėjo prie savęs porą raštininkų reikalams vesti: K. Pileną ir vėliau buvusį Vienybės sekretorių Ad. Sakalauską. Vienybės pirmininku tada buvo Jonas Šitkauskas.

Kai p. Pace pradėjo nesutarti su kun. Lechertu, tai susitarė su kun. Bakanausku išsirūpinti Kardinolo leidimą lietuviams atskirai nuo lenkų statyti savo bažnyčią. Tam sumanymui įvykkinti būtų buvę sunku, jei kun. Lechertas būtų grąžinęs kun. Bakanauskui jo įneštus 4.000 rublių. Ir kun. Bakanauskas ir p. Pace tikėjosi tuos pinigus atgauti. Kol neatgavo, — lietuviams kun. Bakanauskas nesipasakojo. Jisai turėjo vilties likti lietuvių klebonu. Bet lietuviams nė jis nepatiko, nors kai 1899 m. kun. Lechertas, sužinojęs jo sumanymus, jį pavarė, tai lietuviai apie metus laiko, ar daugiau jį šelpė.

Prie pat lenkų — lietuvių bažnyčios ponia Pace turėjo savo kambarius ir privačią koplyčią. Ji laikė savo kunigą. Toje koplyčioje 1899 m. kai kurie lietuviai atliko Velykinę.

Savo tikslų siekdama p. Pace buvo sukūrusi lietuvių ir lenkų pašalpinę moterų draugiją. Bet ji trumpai gyvavo. Padarė vieną bendrą iškylą — pikniką ir viskas baigėsi. Su savo sekretoriaus Ad. Sakalausko pagalba p. Pace įteikė Kardinolui 60 lietuvių adresus ir prašymą statyti lietuviams bažnyčią.

Kardinolas davė leidimą turėti lietuviams savo kunigą ir statyti bažnyčią p. Pace ir kun. Bakanausko kaštais. D-ras J. Norkūnas ir advokatai mokinę Vienybės vadovus, gauti leidimą raštu. Kardinolas raštą davė, ne Vienybės Komitetams, bet poniai Pace. Tą raštą — leidimą pasiėmė K. Pilėnas ir juo labai didžiavosi. Žmonės susierzino. Pyko ant Vienybės už padarytas išlaidas.

V. Barulis pasakoja, kad K. Pilėnas už paskolintas 14 iš Žemaičio, atspaudė keliasdešimtis nuorašų leidimo. Susitaręs su Petkevičium, sušaukė lietuvių susirinkimą. Iš vakaro buvo atvykęs kun. J. Žilinskas iš Paryžiaus. Jisai dalyvavo tame liet. susirinkime. Apie Londoniečių reikalus jisai buvo patyręs iš D-ro Norkūno ir Amerikos lietuvių laikraščių. Susirinkime kun. J. Žilinskas patikrino, ar yra tikrai gautas Jo Ekscelencijos leidimas. Pasirodė leidimas tikrai yra. Pilėnas parodė jam originalą. Kun. J. Žilinskas patarė pakviesti K. Pilėną į Komiteto narius. Susirinkimas tam pritarė. Be to, kun. Žilinskas susirinkime paaiškino, kad vyskupo per daug kaltinti negalima. Vyskupas nori

rasti gerą kunigą, o antra, turi žiūrėti, kad jis galėtų išgyventi iš savo darbo.

Vyskupo leidimas buvo tokio turinio:

10 Liepos, 1900. Arkivyskupo Namas
Westminster, S. W.

Jo Eminencija, Kardinolas Vaughan, Vestminsterio Arkivyskupas, širdingai geidžia, kad Lietuvių Kolonija Londone turėtų 9000-ms savo pačių tautos uolaus kunigo patarnavimus ir jam bus malonu, jei kuriuo nors būdu bus galima rasti ir gauti į Londoną toksai kunigas.

(Pasirašė) † Robertas, Kennopolis vyskupas
† Vyskupas-pagelbininkas

V. Barulis perspausdino tų leidimų kitą 50 egz. ir pasiuntė į lietuviškus laikraščius, ieškodamas kunigo. Atsišaukimas tilpęs „Tėvynės Sarge", „Varpe", „Naujienose", „Ūkininke"... Tuo tarpu jau veikė dvi draugijos.

Šv. Petro Draugystė

Kai sugrįžo iš Prancūzijos liep. 28 d. 1899 m. kun. Lechertas ir pašalino iš lenkų - lietuvių bažnyčios kun. Bakanauską, buvo aišku, kad pats kun. Lechertas nori būti lietuvių klebonu. Jis net bandė sakyti lietuviškus pamokslus. Apie Kristaus kančią kalbėdamas, jis pasakęs ir dabar atmenamus jo klaidingai pasakytus žodžius: „su kančium ir gana". Pakilus dideliam nepasitenkinimui, lietuviai sutarė skirtis nuo lenkų. Bet ne visi klausė gero žodžio. Tad rugpiūčio 13 d. 1899 m. stojo keturi vyrai su lazdomis prie lenkų — lietuvių bažnyčios ir saviesiems neleido eiti į bažnyčią. Netoli buvo francūzų bažnyčia, kiek toliau — vokiečių. Į tas patarė eiti. Keli neklusnūs gavo lazdų.

Rugp. 15 d. 1899 m. vyksta didelė delegacija pas Kardinolą: V. Barulis, A. Petkevičius, J. Bagdonas, Ad. Sakalauskas. Bet be gerų pasėkų. Kitą sekmadienį, rugp. 20 d., visa apilinkė buvo apstatyta policininkais. Lenkai paskelbė, kad lietuviai išpiausią visus atėjusius į bažnyčią. Policininkai neleido stovinėti, nei kalbėtis. Tai padėjo lietuviams surasti kitas bažnyčias.

Vienybės draugija viena nešė iki tol kunigo rūpinimosi gaut išlaidas. Buvo pribrendęs reikalas kurti atskirą parapijos draugiją. V. Barulis paskiria „Provizorinį Komitetą". Į jį įėjo šie veikėjai: 1. Antanas Matonis, 2. Juozas Valaitis, 3. Vincas Valaitis, 4. Vincas Barulis, 5. Jurgis Levinskas, 6. Jurgis Šmitaitis, 7. Konstantinas Balnius, 8. Jonas Balnius, 9. Adomas Sakalauskas, 10. Juozas Švedas. 11. Juozas Valauskas.

Naujai besikuriančiai parapijos draugijai ėmė vadovauti Vincas Barulis. Tuo tarpu įvyko nesusipratimas.

Provizorinio parapijos Komiteto vardu V. Barulis kviečia į Londoną iš Škotijos kun. V. Varnagirį. Sužinojo tai Venybės pirmininkas Ad. Petkevičius. Jis vienas norėjo visus valdyti, bet nepajėgė per girtumą. Sėbrai ėmė jį gundyti. — Ką tu apsileisi? — Petkevičius siunčia kun. Varnagiriui pakvietimą „Vienybės" vardu. Susirinkimui vietą skiria aludėje. Barulis — gi išsiprašė pas šv. Monikos kunigus mokyklos salę susirinkimui. Kun. Vytautas Varnagiris atvyko 25 lapkričio 1899 m. Pasitaręs su vienais ir kitais, apsiėmė dalyvauti mokyklos salėje susirinkime. Jis pamokė sudaryti slaptu balsavimu parapijos Komitetą. Naujai parapijai patarė duoti šv. Petro vardą,—tai didelis vardas, sakė, ir tinka dideliam miestui. — Ir susikūrė šv. Petro draugija. Pilnas jos vardas yra jos antspaude: „Lietuvių Parapijos Draugystė" Šv. Petro + London + ir angliškai viduryje antspaudo: Lithuanian Parish Society St. Peter. Estb. 25 Nov. 1899.

Kun. Varnagiriui atsilankius, visi Londoniečiai tikėjosi sulaikyti jį savo dvasios vadu. Ir jis pats to norėjęs. Rytojaus dieną reikia vykti pas Kardinolą. Parapijos Komitetas siūlosi palydėti, bet kun. Varnagiris atsakęs, kelią pas Kardinolą žinąs. Nuvyko pats vienas. Ką jisai sužinojo nuo Kardinolo, niekas nežino tikrai. Bet lenkai buvo suskubę kun. Varnagirį įskųsti Vyskupui. Gyvendamas Škotijoj, jis įkūręs lietuvišką duonos kepyklą, taigi biznierius. Lenkai skleidė, esą Kardinolas pasakęs kun. Varnagiriui, kad jis kunigo ieškąs, o ne biznieriaus. Kun. Varnagiris netaręs Londoniečiams ne su Diev, greitai išvyko iš Londono. Tik iš laikraščių sužinota, kad kun. Varnagiris jau esąs Brooklyne, J. A. V.

Šv. Kazimiero parap. Draugijos Komitetas
Sėdi: V. Valaitis, V. Barulis, kun. K. J. Matulaitis, A. Scinskas ir Jurgis Levinskas.
Stovi: Juoz. Valaitis, Jon. Ličkus, Vacl. Degesis, Juoz. Sleznikas, Aleks. Rudzevičius.

Atsisveikinimas su kun. Bakanausku

Spalių 1 d. įvykusiame Lietuvių susirinkime dalyvavo taip pat kun. Bakanauskas. Su didele baime jis pamatė, kad lietuviai turi lietuvį kunigą. Tai buvo kun. Varnagiris. Atsisveikinant su kun. Bakanausku, padaryta jo naudai susirinkime aukų rinkliava. Primetę pusę skrybelės variokų. Iš susijaudinimo ir gailesčio jis pamiršęs padėkoti už aukas ir greitai sprukęs iš susirinkimo. Daugiau netekę lietuviams jo matyti.

Byla kardinolui

Kai J. E. Kardinolas nepriėmė Varnagirio Londonan, pasitarta su D-ru J. Norkūnu ir per advokatus bandyta iškelti Kardinolui byla, reikalaujant grąžinti £ 22 už padarytas išlaidas, beieškant kunigo. Iš spausdinto „Lietuvos" ir „Šv. Petro" par. valdybų „Protesto"sužinome, kad vietiniam vyskupui buvo keliama byla. Vėliau kun. B. Šlamas, kaip rašo „Protestas", savo skunde į šv. Tėvą Leoną XIII paminėjęs tuos £ 22 svarus ir dar sau reikalavęs už kelionę etc., — žodžiu, nuo vyskupo reikalauta £ 170 atlyginimo. Žinoma, tariamosios išlaidos buvo vien priemonė savo skriaudoms pareikšti. Kai vėliau kun. Šlamas sužinojo, kad tie £ 22 buvo išmokėti iš par. draugystės kasos kun. Varnagiriui, nepaklausęs kodėl taip įvyko, apkaltino parapijos Komitetą pasisavinus tuos pinigus. Iš tikrųjų su kun. Varnagiriu buvo sutarta: jam išlaidų susidarę £ 22, bet jis jų iš Londoniečių nereikalavo. Byla į teismą nepateko, bet šv. Petro parapijos advokatas žydelis Mendelsonas, susirašinėjo tuo klausimu su Vyskupijos Kūrija ir išaiškino, kad lietuviai nėra lenkai. Jisai raštu buvo patiekęs du tekstu „Tėve mūsų" ir „Sveika Marija" lietuviškai ir lenkiškai.

Tuom tarpu parapijos Komitetas nesiliovė lankęsis pas vietos vyskupą, rodos, Brindle. Jis buvo vyskupijos reikalų vedėjas. Važiuoja delegacija spalių 9 d. 1899 m. Už septynių savaičių — lapkr. 27 d. vyksta nauja delegacija. Kitą sekmadienį šaukiamas mitingas. Siunčiami prašymai į Vilniaus ir Kauno vyskupus. Gruodžio 21 d. siunčiamas prašymas į Romą.

Vėliau tekę Londoniečiams sužinoti, kad Lietuvių prašymai Romoje nepatekdavę Šv. Tėvui, — lenkai buvo užkirtę jiems kelią.

Tuo tarpu pradeda rūpintis suburti į parapijos draugiją daugiau žmonių ir sudaryti kiek pinigų išlaidoms padengti. 1899 m. gruodžio 10 d. buvo visuotinas lietuvių susirinkimas. Žmonės sudėjo £ 1 : 4 : $^1/_2$ aukų. Vadovai daug tikėjosi paramos iš Silvertowniečių. Gruodžio 17 d. 1899 m. nuvyksta V. Barulis ir D-ras J. Norkūnas į Silvertown. Įvyksta susirinkimas. Gražiai kalba D-ras Norkūnas. Buvo bepradedą aukas duoti, kai pasirodo Vincas Januša ir garsiai pareiškia: — Anei vieną penąl Kai kunigas atvažiuos, tai tada. Dabar — ne! — Iš Silvertown'o parapijos Komitetas tada grįžo su 7:11$^1/_2$. O buvusi pilna „peludė" vyrų.

Parapijos kūrėjai

Pirmieji parapijos kurėjai, darbuotojai ir aukotojai pasireiškė sekančiais 1900 metais.Iš viso sudėjo £ 8 : 15 : 8 aukų. Iš užsilikusio aukų sąrašo sužinome, kas parapijos kūrimo reikalą parėmė. Tai buvo 1900 m. sausio 20 d. susirinkimas. Komiteto Pirmininkas V. Barulis pirmasis paklojo £ 1. J. Norkūnas 10', V. Valaitis 10', J. Levinskas 12', K. Margevičius 10', A. Stasaitis 10', J. Valkauskas 10', A. Skrinskas 10', J. Gerdzevičius 5', A. Žvingilas 5', K. Tumosa 4', A. Sakalauskas 3', A. Petruškevičius 3', Pr. Marcinkevičius 3', J. Marcijauskas 3', V. Vasaitis 2'6, J. Kasinskas 2'6, J. Janušaitis 2', A. Petkevičius 2', V. Žemaitis 2', J. Kairys 2', A. Pauliukaitis 2', V. Grybas 2', J. Janulevičius 2', Pr. Vaitkevičius 2', J. Balaika 1', A. Balaika 1', J. Paplauskas 1', A. Gnedzevičius 1', Pr. Žemaitis 6 d. K. Šeštokas 2 d. Sekantieji užsirašė paremti aukomis parapijos Komitetą: J. Baronaitis, A. Metonis, J. Janušaitis, J. Levinskas, P. Bacevičius, K. Januša, S. Kazlauskas, A. Petkevičius, P. Straškauskas, A. Belunas, T. Žukauskas, A. Derenčius, M. Barulis, A. Keresevičius, P. Žemaitis, V. Mockus, J. Janeliūnas, P. Tripenaitis, V. Povilaitis, K. Balnius, J. Macijauskas. Kai kurie jų buvo davę aukas. Viso pažadėta duoti £ 7 : 8 —

Silvertowniečiai ir N. Woolwich'iečiai laikė surinktus pinigus visus 1900 m. kol atvyko kun. B. Šlamas. Jie atidavė į paparapijos Komiteto kasą iš Woolwich Jurgis Petkevičius £ 3:8:4 ir Jonas Janušaitis iš Silvertowno £3 : 2 : 11. Tuo būdu viso su-

sidarė kasoje £ 15.6 : 11. Jie rinkosi, kad padengus išlaidas, besirūpinant gauti į Londoną lietuvį kunigą.

Iš smulkios išlaidų apyskaitos matyti, kad parapijos šv. Petro draugija tais metais turėjo £ 15 : 19 : $10^1/_2$ išlaidų. Jų stambiausios šios: 13 vasario 1900 m. išmokėta advokatams byloj su vietos vyskupu £ 4 : — — 22 gruodžio 1900 m. siųsta šv. Tėvui Leonui XIII vokiškai rašyta 360 žodžių telegrama ir užmokėta £ 4 : 10 : — Jau atvykus kun. Šlamui prieš pirmąsias pamaldas jam duota £ 2 : — — Kitos išlaidos, k. a: kvietimai į susirinkimus, mokesčių knygelės ir kolektorių, draugijos antspaudas, žygiai pas vyskupą, prašymų vertimai, siuntimai prašymų ir kitos sudarė £ 5 : 9 : $10^1/_2$. Kas trūko, — draugijai paskolino pirmininkas V. Barulis.

1900 m. liepos 22 d. buvo atvykęs į Londoną trumpam laikui kun. J. Žilinskas. V. Valaitis pasakoja, kad kun. Žilinskas kartu su kai kuriais lietuviais atsilankė pas vietos vyskupą ir karštai užtarė Londoniečių reikalą. Jisai stebėjęsis, ir tai pasakęs vyskupui, kad trukdoma lietuviams sukurti Londone parapiją. Ne taip, sako, yra Amerikoje. Ten vyskupai džiaugiasi kai parapijos kuriasi.

Susirinkime jis karštai kalbėjęs ir rimtais patarimais sustiprinęs Londoniečių dvasą. Jo, D-ro J. Norkūno, kun. T. Banaičio ir kitų patariami nepaliovė prašę vietos vyskupo sau kunigo. Galop patys ir, kaip minėta, su ponios Pace pagalba gavo raštu leidimą ieškoti sau lietuvio kunigo. To leidimo nuorašai su tinkamu atsišaukimu pasiųsta į lietuvių laikraščius. Komitetas kunigo ieško visur. Buvo parašyti du laiškai į kunigus lietuvius Šveicarijon. 1900 m. Paryžiaus parodoje lankėsi Vilnietis D-ras Vileišis. Iš D-ro Norkūno sužinojo jis Londoniečių rūpesčius. Daktaras Vileišis pasižadėjo paieškoti gerą lietuvį kunigą Londonui. Kai iš Vilniaus gauta pasiūlymas iš kun. Stakialos, buvo sušauktas didelis susirinkimas. Pirmininkas paskelbė, kad jau kunigą turime ir jis netrukus ketina atvažiuoti. Kun. Stakiala rašė: — Su Velykine nesiskubinkite. Tuojau atvažiuosiu. Iš to džiaugsmo susirinkime pirmininkas V. Barulis, klausiamas viešai ir reikalaujamas pasakyti kun. pavardę, pasakė, nors tai buvo jam patarta kol kas laikyti paslaptyje. Bal. 14 d. siunčiamas prašymas ir kvietimas kun. Stakelai. Bet kaž kuris lietuvių priešas pirmiau parašęs kun. Stakialai ir išpeikęs Londoniečius. Kun. Stakiala nesiskubino atvykti. Komitetas jam rašo geg. 10 d. ir liepos 20 d. naujus prašymus.

Paskutinėmis liepos mėn. dienomis 1900 m. Parapijos Komitetas gauna iš Vilniaus J. Vileišio laišką, atsakymą į jų laišką 17 liep. d. su pranešimu: — Gerbiamasis kun. Stakiala, kuris iš pradžios taip karštai priėmė reikalus Londono Lietuvių ir beveik visai neklausdamas apie medegiškas išlygas jo ten buvimo, tuojaus sulygo važiuoti, dabar rods pradeda atšalti. Ant mano laiškų patsai nieko neatsako. Prižada veikiai pas mane apsilankyti — ir neapsilanko; pagaliaus, jis, kursai pirmiaus nenorėjo klausyti apie medegiškas išlygas, šiandie jau už mano akių patsai klausiasi pas Komitetą apie išlygas. Tai jau smagi permaina. Nors jis dar šiandien vis rengiasi važiuoti ir laukia galutinai pasporto, vienok da gal ir labjaus persimainyti ir visai norą pamesti pas Londoniečius. — Galop per Paryžių sužinota, kad kun. Stakiala neatvažiuos. Praeina trejetas savaičių.

Kun. B. Šlamas

Iš Vindavos gaunamas laiškas nuo kun. Bol. Šlamo. Jam rašomi laiškai 13 rugpiūčio ir apdraustu laišku siunčiama kvietimas 17 rugsėjo dieną. Nieko negirdint iš Vindavos, rašomas laiškas kun. V. Matulaičiui į Friburgą Šveicarijon. Buvo galima tikėtis, kad Londono lietuviai susilauks savo dvasios vado. Žinodamas pirmininkas dėl ko nepavyko gauti kun. Stakialos, griežtai laikė paslaptį ir kun. B. Šlamui davė p. Jono Šulco adresą. Jis gyveno nuošaliau, turėjo vieną laisvą kambariuką, tad pas jį nukreipė atvykstantį kun. Šlamą.

Kun. Bol. Šlamas atvyko į Londoną gruodžio 9 d. 1900 m. Tai buvo jaunas kunigas, dar mažai patyręs, apie 28 m. amžiaus. Į Londoną vykdamas, nepasiėmęs savo vyskupo leidimo. Todėl nuvykus rytojaus dieną pas J. E. Kardinolą, tas kun. Šlamo nepriima pastoviai gyventi. Kas daryti? Už savaitės vėl Komitetas vyksta pas vyskupą. Nepriima. Daromas susirinkimas. Kun. B. Šlamas pataria duoti telegramą šv. Tėvui Leonui XIII. Prašomas, pats rašo telegramą vokiškai. Ji pasidarė ilga, net iš 360 žodžių. Ir štai gruodžio 22 d. telegrama išsiųsta. Visi laukia, kas bus. Tik antradienį gauna Komiteto pirmininkas V. Barulis iš vietos vyskupo laiškelį. Vyskupas klausia kur lietuviai turėsią susirinkimą, tai pats atvyksiąs. Tuo laiku susi-

rinkimai buvo atliekami aludėje. Negi vyskupą ten kviesi? Todėl per advokatą p. Mendelsoną paprašyta vyskupo paskirti dieną ir nurodyti, kas gali pas jį nuvažiuoti. Vyskupas buvo patenkintas šiuo laišku. Paskyrė sausio 7 d. 1901.

1901 m. džiaugsmas su skausmu

Sulaukę sausio 7 d., pas vietos vyskupą nuvyksta kviestieji advokatai p. Mendelson ir p. Hawley, parapijos Komiteto nariai: pirmininkas V. Barulis, kasininkas J. Levinskas ir Komiteto narys V. Valaitis. Visi vyksta kartu su kun. Bol. Šlamu. J. E. vyskupas maloniai visus priima, padaro pasitarimą ir sutaria, kad parapijos Komitetas turės rūpintis kunigo išlaikymu. Parapijos susirinkime rugpiūčio 11 d. 1900 m. buvo nutarta duoti būsimam dvasios vadui — kunigui £ 2 savaitėje. Dabar esant visiems pas vyskupą, kun. B. Šlamas nusiskundęs tuo parapijos nutarimu; prašęs daugiau. Iš savo pusės vyskupas sutikęs, kad jam alga būtų pakelta iki £ 3. Komitetas dalyko spręsti negalėjo be visuotinio parapijos susirinkimo. Sutiko šį klausimą patiekti parapjos sueigai. Taip ir pasiliko. Tik J. E. vyskupas paprašė advokato Hawley būti lietuvių parapijos Kasos globėju.

Vėliau atliekami pinigai buvo padėti į banką kasininko J. Levinskio ir adv. Hawley vardu.

Tame pat pasitarime su vyskupu buvę patiekti lietuvių parapijos Šv. Petro įstatai. Juos priėmęs ir vyskupas ir kun. Šlamas. Tais įstatais buvo pavesta žmonių rinktiems parapijos Komitetams rūpintis medžiaginiais - piniginiais reikalais, bažnyčios ir kunigo išlaikymu. Viso tada buvo apie 450 lietuvių, žadėjusių šiems reikalams mokėti po 3 d. į savaitę. Vyskupo apskaičiavimu lietuvių Misija galėsianti išsilaikyti. Jis čia pat skelbia atidaręs Lietuvių Misiją ir dvasios vadu skiria kun. B. Šlamą. Kol lietuviai nesusiras nuosavos pamaldoms vietos, vyskupas paskyrė lietuviams pamaldas laikyti vokiečių šv. Bonifaco bažnyčioje, atlyginant už tai £ 1-savaitėje.

Pirmosios pamaldos, 13—I—1901

Londoniečiai nekantriai laukė pirmųjų savo pamaldų. Sužinoję, kad galop visos kliūtys nugalėtos, kad turi sau skirtą bažnyčią ir kunigą, kas gyvas rinkosi sausio 13 d. 10 val. į šv. Mišias. Žmonių buvo daug. Per Mišparus 5 val. prisirinko dar daugiau.

Nuo tos dienos prasideda savistovus lietuvių Misijos gyvenimas Londone.

Pirmieji nesusipratimai

Jie kilo dėl pinigų. Kaip matėme, kol kunigas atvyko, par. Komitetas pinigų atsargoje neturėjo. Apgyvendinus kun. Šlamą pas Šulcus, Komitetas apsiėmė užmokėti Šulcam už kunigo išlaikymą po 30' savaitėje. Jau buvo prasidėjusi 6-ji savaitė, kol pirmosios pamaldos įvyko. Žmonės per jas sudėjo £ 13 svarų. Tie pinigai buvo labai reikalingi Komitetui, bet prie jų pareiškė pretenzijas ir kun Šlamas. Už visą mėnesį jis buvo gavęs iš Komiteto £ 2. Buvo - gi atvykęs su menkais drabužiais. Iš karto teko Komitetui aprengti kunigą, kol su juo galėjo pasirodyti pas vyskupą. Tiesa, tai buvo suskolinti rūbai. Bet, matyt, kun. Šlamas skaitė, kad jis turįs gauti algą nuo pat savo įvažiavimo į Londoną dienos. Algą už šį laiką jis atsiėmė vėliau, kaip rodo jo paties vestos par. kasos knygos. Kol kas kilo nepasitenkinimas Komitetu.

Tuo tarpu Komitetas, besidžiaugdamas pamaldomis ir aukomis užėjo pasišnekėti į alinę. Ten buv. V. Barulis, A. Matonis, J. Levinskas, S. Kazlauskas ir kiti. Kasininkas nieko negėrė, tik saugojo aukas — pinigus. Pasišnekėję, išsiskirstė. Keliese nuėjo ir su kasininku suskaitė tos dienos aukas ir jas įrašė į kasos knygas. Jau prieš tai visi spėjo, būsią daugiau £ 9. Tikrumoje buvę £ 13. Ar sausio 13 d. 1901 m. tikrai įėjo £ 13 svarų, — sunku patikrinti. Kasos knygoje pažymėta tą dieną sekančios pajamos:

J. Levinskio įduoti pinigai	£ 1 : 10 : —
S Kazlauskas įteikė rinkliavos	£ 1 : 1 : 9
J. Kalvaitis įnešė rinkliavos	£ 1 : 3 : 3
Per sumą bažnyčioj surinkta	£ 3 : 8 : 11½
Per mišparus bažnyčioj surinkta	£ 3 : 10 : 5
	Viso £ 10 : 14 : 4½

Sausio 14 d. Komiteto pirmininkas V. Barulis vyksta kartu su kun. B. Šlamu į Silvertowną. Pakeliui jo klausia, kiek vakar buvo aukų. V. Barulis tikrai nežinodamas pasakė - daugiau £ 9 svarų. Silvertowne — gi sužino, kad p. Janušaičiui pranešta kad vakar buvo £ 13 įeigų.

Kunigas pradėjo įtarti Komitetą. Štai pas jį užkliuva juokdarys J. Zomelis. Jis vakar buvo toje pat alinėje. Jis dviprasminiu būdu pareiškęs kun. Šlamui: „Kunigėli, žmonėms pinigėlių reik, — kad gėrėm, tai gėrėm!" — Tik nepridėjo, kad už savo pinigus gėrė. Kunigas supratęs, kad Komitetas pragėręs žmonių sudėtas aukas. Kun. B. Šlamas pasiryžo gelbėti parapijos pinigus.

Sausio 20 d. palaikė senąją tvarką, bet užtat nuo sausio 27 d. pats imasi tvarkyti parapijos kasą. Suprantama, buvo jaunas ir karštas, gerų patarėjų neturėjo, užtat padarė klaidą. Sausio 28 d. pareikalavo iš kasininko J. Levinsko kasos knygų. Tas neturėjo teisės tų knygų atiduoti. Atsisakė.

Kilusių abejonių neišsiaiškinęs, nešaukęs parapijos susirinkimo, bet per Mišias vasario 3 d. paskelbė naujus kolektorius ir visų prašęs duoti savo skirtas aukas naujai paskirtiems, o neduoti šv. Petro draugijos kolektoriams. Jie buvo viešai išbarti, neduodant progos pasiteisinti. Tikrumoje iš sudėtų aukų nedaug teliko: Šulcam užmokėta už kun. išlaikymą £ 9 svarai, kunigui duota sausio 15 d. £ 3; už bažnyčią — £ 1 — Buvo ir kitokių išlaidų. Jų susidarė viso £ 14:19:5½. Pas kasininką buvo likę 8'6½ d.

Nesusipratimas plito. Abi pusės įsitikinusios turį teisybę savo pusėje. Žmonės pasidalino.

Vasario 9 d. kun. Šlamas kviečia visuotiną susirinkimą. Tame susirinkime, pasiskundus kunigui per maža alga, pritariama jo prašymui skirti £ 5. Čia pat skiriami pinigų rinkėjai. Kuriama nauja šv. Kazimiero lietuvių parapija.

Apkaltinti netyli. Jie daro tą pat dieną savo susirinkimą ir į jį kviečia kun. B. Šlamą. Jis pas juos į susirinkimą neina, bet už dviejų savaičių, vasario 24 d. viešai pakartoja jiems apkaltinimus ir net skelbia juos atskiriąs nuo lietuvių bažnyčios.

Šv. Petro draugijos komiteto nariai patys besigindami nuo užsipuolimų, apkaltino kun. B. Šlamą, kad jis norįs išnaudoti žmones. Nemaloni kova virė ilgą laiką. Atspausdintas atsišaukimas į Londono Lietuvius vas. 25. 1901 m., knygelės išvaizda:

„Parapija ir Kunigas" Pabaigoje knygelės — atsišaukimo Komitetas reiškia vilties, kad „ar anksčiau, ar vėliau paims viršų teisybė". Kad jie būt sumoję tame atsišaukime patalpinti parapijos draugijos kasos apyskaitą, — aišku, būtų greičiau atsiskleidusi tiesa. Į bendrus posakius ir teisių nuostatus ne visi vienodai pažiūrėjo, o mėgstantieji paerzint nesiliovė kiršinę gerų norų ir geros valios žmonių.

Londone pasidarė it dvi lietuvių parapijos, nes buvo dvi draugijos bažnyčiai ir kunigui užlaikyti ir abi turėjo savo aukų rinkėjus, kolektorius. Šv. Petro draugija turėjo žmonėse įtakos. Jos balius gegužės 27 d. davė draugijai £ 8:15:10$^1/_2$ pelno. Komitetas ir draugija norėjo taikytis su kun. Šlamu, tik reikalavo savo draugijos raštų, kuriuos jis buvo pasiėmęs peržiūrėt iš Komiteto pirmininko, V. Barulio ir negrąžino. Jam atsisakius gražinti draugijos raštus, paduotas į teismą ir liepos 5 d. teisėjas, pasikvietęs kun. B. Šlamą su jo turimais raštais ir dokumentais, juos tarp juodviejų padalino. Užtat liepos 7 d. per pamokslą viešai kas neverta atsiėmė V. Barulis, Valaitis, Levinskas, Metonis. Jie apkaltinti pasisavinę £ 22. Apkaltinęs, pareikalavo per advokatą šv. Petro dr-jos apyskaitos. Iš tikrųjų „Metinė Apyskaita stovio kasos Parapijos Drapgystės Šv. Petro Londone" buvo patiekta susirinkimui Rugp. 16 d. 1901 m. Ji yra K. Pilėno ranka dailiai parašyta. Iš jos sužinome, kad draugijos kasoje 1900 metais viso pajamų buvo £ 14 : 13 : 10$^1/_2$, įskaitant atlikusius £ — 17 : 11$^1/_2$ nuo 1899 m. Išlaidų draugija turėjo 1900 m. £ 10 : 12 : 8. Kol nebuvo kilęs nesusipratimas su kun. B. Šlamu, draugija turėjo 1901 m. išlaidų £ 3 : 9 : 8, kurių £ 2 svarai buvo duoti kun. Šlamui sausio 11 d. Kasoje buvo pasilikę £ — 11 : 6$^1/_2$. Draugijos advokatas patarė palaukti, kol trauks į teismą. Bet į teismą patraukti negalėjo. Užtat patalpinęs tąjį šv. Petro dr-jos Komitetų kaltinimą Amerikos lietuvių laikraščiuose su A. Sakalauskio, J. Šulco, J. Kiersevičiaus, K. Tumosos, A. Stanionio ir J. Janušaičio parašais, Komitetas per tuos pat laikraščius atitaisė žinias. Draugijos pinigai buvo padėti į banką p. Hawley ir Jurgio Levinsko vardu.

Kaip matome, visas nesusipratimas buvo kilęs dėl menkų priežasčių. Nors vėliau jos abiem pusėm paaiškėjo, bet neatsirado, kuri pirmoji nusileistų.

Kun. B. Šlamas par. kasą vedė tvarkingai ir kaip viešas susirinkimams jam buvo leidęs vasar. 9d. 1901 m. imti £ 5 algos,

Vaclovas Degesis, Petras Bulaitis ir Juozapas Sleznikas

taip jis kasos knygose ir pažymėjo. Dauguma žmonių, atrodo, bus pasirinkę iš dviejų blogybių vieną: ar tuč tuojau netekti kunigo, jam nesusitaikant už £ 3 darbuotis, ar kol kas susitaikant su jo pageidavimais turėti.

Jo aštrus kalbos būdas pastebimas spausdintame jo atsišaukime. Jis rašo: „Iš priežasties to, kad nemažai Lietuvių, klausant visokių paskalų, tyčiom sėjamų žinomais taršytojais parakvijos, lygiai kaip ir lenkais, didžiai yr išklydę ir neprisilaiko kaip reikiant lietuviškos parakvijos, bus Subatoje 26 d. šio Spalių mėn. 1901 m. salėje Lietuviškos bažnyčios ant Union Street nuo 6 val. vakaro, Pilnas Parakvijos Susirinkimas, ant kurio užprašom visus, norinčius turėt savo lietuv. parakviją. Turime iš kalno jau pasakyt: jeigu ant to susirinkimo nepribus didelis skaitlys lietuvių ir jegu nebus ten padaryta gvarancija, jog reikalingas skaitlys lietuvių tvirčiausiai prisilaikys savo parakvijos, tai pinigai surinkti ant statymo bažnyčios bus atgalio sugražinti tiem, kurie juos davė, ir kunigas išvažiuos iš Londono. Paskutinis tai bandymas! Apsižiūrėkite todel Lietuviai, kad nepražudytumėt parakvijos, kurią atgaut paskui ir mislies būt negalėtų! Jei nenorit būt pamintais po kojų kitų tautų, kaip pirma buvote tai susiimkit tvirtai!

Londono Lietuviškos parakvijos Komitetas,
Kun. B. Szlamas
A. Sokolowskis, ir kiti".

D-ro J. Norkūno veikla

D-ras J. Norkūnas (Bagdonas) su kun. J. Žilinsku ir kitais tvarkė Lietuvių skyrių Paryžiaus Parodoje. Parodos Komitetas buvo sudarytas iš Amerikos lietuvių. Įėjo: kun. J. Žilinskas, P. Mikolaitis, J. J. Paukštys, kun. Milukas ir J. Šliupas. Komiteto atstovu buvo išrinktas dr. J. Basanavičius. Jis tuomet gyveno Bulgarijoj. Prie Amerikiečių į Komitetą pateko iš Prūsų Lietuvos: P. J. Streikys, M. Jankus, J. Vanagaitis ir M. Zauniūtė. Londone parodos reikalais rūpintis buvo įgaliotas gydytojas J. Bagdonas. Londone jis vadinosi Norkūnas, Parodos Komitete jis buvo kaip d-ras Daumantas. Pats gi pasirašinėdavo ir kitokiomis slapivardėmis: Gaitevtu ir kitaip.

D-ras J. Norkūnas — Bagdonas pabėgo į užsienį 1899 m. Persekiojamas rusų žandarų, atvyko į Paryžių. Amerikos lietuviai jį parėmė ir jis pradėjo organizuoti parodai lietuvių skyrių. Kaip visus eksponatus sutvarkyti, kokių gauti žemėlapių ir kokias padaryti diagramas, jam nurodė D-ras J. Basanavičius iš Bulgarijos. D-rui J. Norkūnui į pagalbą atėjo dailininkas Pr. Žitkevičius. Tas pagaminęs reikalingus žemėlapius ir diagramas. (Pal. „Draugas" Nr. 151, birž. 28, 1937). Parodos Komitetas ieškojo parodai daiktų — eksponatų. Pavedė D-rui Norkūnui susisiekti su Londono lietuviais. Net kelis kartus buvo atvykęs į Londoną. Jam rūpėjo taip pat padėti lietuviams gauti lietuvį kunigą. Paskaitose ir pasikalbėjimuose daug aiškindavęs, kas yra Lietuva, kokia jos praeitis ir kad esame patys lietuviai. Londone veikė Lietuvių R. K. Vienybė. Jai nuoširdžiai padėjo d-ras Norkūnas savo rimtais patarnavimais. Tais laikais d-ras Norkūnas ir kun. T. Banaitis buvo didžiausi Londono lietuviams pagelbininkai besitelkiant vienybėn. Kun. T. Banaitis duodavo nurodymų tik laiškais, o D-ars J. Norkūnas ir laiškais ir gyvu žodžiu. Iš užsilikusių d-ro J. Norkūno laiškų matyt jo nuoširdi pagalba Londoniečiams. Iškilus 1901 m. juridiniams nesusipratimams tarp kun. Šlamo ir įkurtosios parapijinės Šv. Petro draugijos, D-ras J. Norkūnas stojo draugijos pusėn ir pradėjo vesti kovą per kairiųjų spaudą. Ji jam buvo prieinama. Užtat buvo smarkiai kaltinamas ir užgaulingai niekinamas. Be abejo, užgauliojimais nebuvo galima išspręsti klausimo, ar šv. Petro draugijos komitetas teisingai ir teisėtai veikia, ar mestieji viešai Komitetui kaltinimai tikrai yra buvę ir gal būti įrodyti.

Kovo 3 d. 1900 m. D-ras J. Norkūnas rašė:

„Man besirengiant rašyti Jums laišką, štai gaunu nuo Jūs laišką su linksmomis naujienomis. Aš nė kiek neabejoju, kad mūsų reikalas pasibaigs gerai, tik neramu buvo išgirdus, kad kun. Varnagiris yra išvažiavęs. Nors ir nedaug susitrukdys mūs reikalas, bet visgi susitrukdys. Gal būt kad kardinolas gavo paliepimą iš Rymo duoti lietuviams kunigą, bet viena, nežinia ar tikrai jau išleistas yra laiškas į Seinų vyskupiją, o antra nežinia ar greit Seinų vyskupas galės rasti tam tikrą kunigą. Delto tai, sakau, ir gal susitrukdyti, įgyjimas lietuviško kunigo.

Popierų man nesiųskite. Dėlei to reikalo aš pats kreipsiuos prie advokato ir prašysiu paaiškinimo. Iš jūs laiško aš matau,

kad vyskupas davė atsakymą ne Jums, bet advokatui. O aš tikėjausi, kad atsakymą nuo vyskupo Jūs gausite, nes Jūs rašėte prašymą ne į advokatą tik į vyskupą. Man toks pasielgimas vyskupo išrodo vėl nemandagiu ir tokio jo apsiėjimo aš negaliu suprasti. Toks dalykų stovis man nelabai patinka, nes ir po įgyjimui daleidimo dar Jūs turite prigulėti nuo advokato. Na tiek to, gal kitaip išeit negalėjo. Nepasimatęs su advokatu aš nedaug ką galiu rūgot ir bėdavot. Kada aš gausiu atsakymą nuo advokato, aš Jums parašysiu. Tuom tarpu rinkit ir laikykit popieras **po devyniais raktais.** Jeigu jau taip nukrypo mūs reikalai, tai nors reikia remtis ant advokato žodžių ir dokumentų.

Kad mūs reikalas per ilgai nenusitęstų aš parašysiu į Kauno Gub. pas savo pažįstamus, kurie susieina su kunigais, o ypatingai su kunigais nusikaltusiais prieš valdžią. Gal koks iš jų pažystamų kunigų ir apsiimtų atkeliauti į Londoną.

Ant pabaigos da turiu Jus persergėt, kad atvykus kokiam jaunam nedrasiam kunigėliui dvasiškoji Londono valdžia neįstatytų jį po valdžia kun. Lecherto. Taigi vyrai iš čėso susipraskit tarp savęs, kad kartais jūs kunigas nepatektų po jungu Lecherto arba kito kokio lenkiško prabaščiaus. Man rodos, kad Kardinolas su kun. Lechertu bičiuliuoja. Reikale stokit už savo reikalus kaip viens vyrs, kaip mūras. O vienybė paims viršų. — Daug labų dienų visiems. **J. Norkūnas.**

P.S. Neužilgo parašysiu „Šviesos Dr-tei" ir p. Baronaičiui.

Antras labai įdomus d-ro Norkūno laiškas, tai jo padėka už kvietimą į balių, geg. 25. 1901 m. „Šv. Petro Parapijos Komitetui Londone.

Guodojami Tautiečiai.

Širdingai dėkavoju Jums už užkvietimą ant baliaus „Šv. Petro Parapijos". Mielai norėčiau buti Jūsų tarpe ir drauge su Jumis pasilinksminti, bet ant nelaimės atvažiuoti į Londoną dabar negaliu.

Negalėdamas atsilankyti pas Jus, aš visgi maloněčiau prisidėti prie Jūsų draugystės nors su keliais paminėjimo žodžiais.

Aš pakeliu taurę ir geriu:

1) Pirmiausia už sveikatą **„Šv. Petro Parapijos Komiteto,** kuris per nenuilstančius savo trusus, per savo nemažą pasišventimą ir energiją įkūrė Londone Lietuvišką parapiją ir sujieškojo parapijai kunigą.

2) — už sveikatą advokatų **p. Mendelsohno ir p. Hawley,** kurie, nebūdami Lietuviais, rupinosi apie Lietuvių reikalus; užstojo už juos ir padėjo dėl Lietuvių tiek truso ir tiek žygių, kad joks užmokestis negalėtų būt lygus jų pasišventimui dėl Lietuvių.

3) — už sveikatą tų vyrų, **kurie atėjo Lietuviams į pagelbą su savo mokslu,** su savo rodomis, kurie parodė Lietuviams žabangas lenkų kunigų ir ponų, padėjo įkurti parapiją ir surasti kunigą.

4) — už sveikatą **kun. Varnagirio,** kuris atkeliavęs iš Škotijos į Londoną pabaigoj 1899 m. ant susirinkimo 25 d. Lapkričio pats **apskelbė,** kad Parapijos **kasa turinti būt rankose Parapijos išrinkto komiteto,** o ne kunigo, kad **kunigas turys būt ant algos,** ir davė gražų paveikslą, kokiu būdu turi būt renkamas parapijos Komitetas.

5) — už sveikatą visų sąnarių prisirašiusių prie „Parapijos šv. Petro", kurie supranta parapijos reikalus, supranta savo tiesas, jaučiasi žmonėmis esą, moka ginti savo tiesas ir tiesos nesuprantančių savo brolių.

6) — už visą „Šv. Petro Parakvijos Draugystę" už jos laimingą klotį, jos tarpimą ir jos laimėjimą!

Lai gyvuoj
Šv. Petro Parapija Londone!!
Su guodone

Paryžius, D-ras J. Norkūnas
25d. Gegužio 1901 m.

D-ras J. Norkūnas, K. Pilėnas, adv. Mendelsohnas ir šv. Petro parapijos Komitetas buvo sudarę lietuvių parapijai įstatus, kuriuos 1901 m. sausio 7 d. gyvu žodžiu buvo pripažinęs vietos arkivyskupas. Kovai kilus, d-ras Norkūnas padėjo išleisti Šv. Petro par. Komitetui knygelę: „Parapija ir Kunigas". Jis buvo bekėtinąs parašyti tai knygutei priedą. Bet apsiėjo ir be priedo.

Kun. K. J. Matulaitis sako, kad D-ro J. Bagdono yra tikras nuopelnas: „kad jis p i r m u t i n į Lietuvių balių surengė ant Christian Street.

Čia pirmu kart lietuviai susirinko ir pradėjo tartis apie savo reikalus, darbą, uždarbius, kunigą, parapijos reikalus ir t.t."

Savo paskutiniame laiške, rašytame Karaliaučiuje 13 lapkričio 1901 m., pataria suteikti advokatui kokią — nors dovanėlę.

Tą patarimą Komitetas įvykdė, įteikdami gražiai aptaisytą lietuvišką albomą — knygą. Advokatas buvo labai patenkintas.

D-ro Narkūno rūpesčiu 1899 m. spalių 29 d. buvo įkurta „Šviesos Draugystė", apie kurią bus kalbama atskirai.

Šv. Kazimiero parap. draugija

Šv. Kazimiero parapijos draugija bažnyčiai ir kunigui išlaikyti tikrumoje įsikūrė 1901 m., bet jos gyvenimo metai imta skaityti nuo pirmųjų pamaldų savo bažnyčioj atlaikytų, kaip matyti iš jos antspaudo. Jame yra šie žodžiai: + SZVENTO + KAZIMIERO + PARAKVIJA + LIETUVJU + LONDONE + UZWESTA 1902 RK 30 D.KOVO + — Viduryje antspaudo — kryželis. Ar ji turėjo rašytus įstatus — nežinia. Visai draugijai vadovavo kun. Šlamas iki spalių 5 d. 1902 m. Per visą laiką jis pats vienas vedė parapijos kasą. Jisai pareiškęs vieną kartą viešai: — Aš nemokinu stalių kaip baldus daryt, nei siuvėjo kaip rūbus siūt, o jūs manęs nepamokysit kaip parapiją tvarkyt. — Pasilikusios kasos knygos yra gražiai užbaigtos, tvarkingai surašytos. Su žmonių pritarimu, jisai skyrė pinigų rinkėjus, pats padarė per žmones penkias rinkliavas bažnyčios naudai, protarpiais duodavo kasos apyskaitą. Bet kovai ir įtarimams esant, atrodo, tos apyskaitos buvo dažniau patiekiamos bažnyčioj, negu viešajame susirinkime. Galutinai kun. B. Šlamas įsitikino, kad šv. Petro par. draugijos Komiteto reikalavimas pavesti patiems žmonėms tvarkyti parapijos piniginius reikalus yra rimtas ir geras. Tai buvo 1902 m. spalių mėn. pradžioje. Jisai pranešė šv. Kazimiero par. draugijai, kad nesikišiąs į parapijos reikalus ir prašo draugijos tais reikalais pačiai rūpintis. Dėl to spalių 5 d. 1902 m. buvo sukviesti visi Londono lietuviai į didelį susirinkimą. Nuo tos dienos susirinkimo pradėta rašyti Draugijos nutarimai, protolai.

Kun. Bal. Šlamas buvo gavęs iš Jo Emin. Kardinolo raštą, kuriuo leidžiama Lietuvių bažnyčioje laikyti pamaldas lietuvių kalba ir pasižadama niekad neįleisti lenko kunigo į Lietuvių bažnyčią.

Tasai dokumentas pasiliko galioje ir kunigui B. Šlamui išvažiavus (6-I-1903), ar vėliau kunigui lietuviui susirgus. Kurija skirdavo airius, francūzus, vokiečius, bet niekados lenką kunigą.

Tą raštą pamatė pas kun. K. J. Matulaitį vyskupijos iždininkas kan. Carton De Wiart ir jį atėmė.

Piniginiai reikalai

Lietuviai pas vokiečius su pamaldomis buvo prisiglaudę per 62 savaites, nors 1901 m. gruodžio 5 d. jau buvo pirkta ant kampo Cable Str. ir Christian Str. nuosavybė — cukraus sandėlis. Jį visą teko pertaisyt, pastatyt naują mūro sieną, sudėti langus ir duris, sutaisyt stogą, įvesti vandenį.

Iš pasilikusios kun. B. Šlamo atskaitos, duotos parapijai po birželio mėn. 1 d. 1902 m. matome, kad iki 1-VI-1902 m. turėta sekančių išlaidų:

1.	Nuoma vokiečiams už bažnyčią	£ 62 : — —
2.	Vokiečių vargoninkui išmokėta	£ 13 : 17 : —
3.	Vokiečių zakristijonui ir vaikams	£ 4 : 11 : —
4.	Bažnytiniai rūbai ir daiktai	£ 52 : 5 : 2½
5.	Spaudiniai, susirinkimai, prašymai etc	£ 4 : 1 : 1
6.	Sąskaitybos knygos ir rinkėjų knygelės	£ 3 : 12 : 6½
7.	Už žemę lietuvių bažnyčiai įmokėta	£ 202 : 10 : —
8.	Advokatui Deacon--Newton	£ 50 : 15 : 6
9.	Kardinolo advokatui už raštus	£ 1 : 1 : —
10.	Bažnyčios pataisymas medžiaga	£ 32 : 6 : 10½
11.	Visas darbininkų darbas prie bažnyčios	£ 28 : 5 : 8
12.	Kunigo išlaikymui algo po £ 5 nuo 9-XII-1900	£ 385 : — —
	Per visą tą laiką turėta išlaidų	£ 840 : 5 : 10½

Pajamų — gi turėta iš sudedamų bažnyčioje aukų, savaitinių mokesčių ir iš keturių padarytų kun. Šlamo rinkliavų per žmones visa £ 821 : 5 : 10½. Tuo būdu birž. 1 d. 1902 m. parapija pasilikusi skolinga kun. B. Šlamui £ 19 svarų.

Per sekančius 4 mėnesius pajamų buvo	£ 114 : 14 : 10
Tai sudarė: bažnyčioj ir per kolektorius	£ 59 : 5 . 1
Penktoji rinkliava kartu su balium (£ 11 :14.8)—	£ 23 : 17 : 10
Christm. Club nuošimčiai like	£ 2 : 14 : 5
Paskola iš parap. draugijos	£ 14 : 10 : —
Aukos (?)	2 . 7 . 6
	114 . 14 . 10

Pirmoji Londono lietuvių draugija „Vienybė Lietuvių" 1896 metais.

Sėdi: Ad. Sakalauskas, Vincas Valaitis (vice-pirm.), Ad. Petkevičius (pirm.), Kun. Tomas Banaitis (draugijos kūrėjas), brolis Steponas (lenkas), Juozas Švedas, Antanas Metonis **Stovi:** I eilėje — Jurgis Kunkolius, Jonas Abromavičius. Juozas Valaitis, Vincas Barulis (sekretorius), Nepažįstamas ir Jonas Šulcas. II eilėje: Petras Bacevičius, Imp. Višniauskas.

Tuo laiku turėta išlaidų £ 122 : 5 : 6.

Skola paaugo į £ 26 : 10 —

Per paskutinius 4 mėn. 1902 m. ir iki sausio 4 d. 1903 m. viso pajamų turėta £ 100 : 7 : $8^1/_2$

Išlaidų — gi buvo £ 47 . 8 . 10.

Pasiliko £ 52 . 18 . $10^1/_2$. Juos pasiėmė kun. Šlamas už 19 savaičių nemokėtos algos ir išvažiavo iš Londono. Iš pajamų sąrašo matyti, parapijai žymaus pelno duodavo baliai. 1901 m. 3-VIII — 23 . 10.6. Gruodžio 28 d. 1901 m. davė pelno £ 22 : 7. Kovo 31 d. 1902 m. £ 18 : 13 : 11. Rugpiūčio 3 d. 1902 m. £ 11 : 14 : 18.

Per pirmą kun. Šlamo rinkliavą aukojo 365 žmonės, ir viso su balium turėta £ 100 . 10 . 4. Per antrą rinkliavą aukojo 280 asmenų ir sudėjo (kartu su balium) £ 131 : 19 : 10. Trečioji rinkliava gausiausi. Aukojo 422 asmens ir sudėjo (kartu su balium) £ 158 : 4 : $4^1/_2$. Ketvirtoji — pati mažiausia. Davė 29 asmens aukas. Sudėjo £ 26 . 4 . $4^1/_2$. Penktoji rinkliava: davė 85 asmens ir viso gauta £ 23 . 17 . 10.

Bažnyčios Rėmėjai

Iš pasilikusiųjų aukotojų sąrašų sužinome gyvenusius Londone žmones. Jie visi dalyvavo lietuviškame veikime. Tai buvo prieš 35 metus. Jų atmintį ir visą veikimą pagerbdami, pažymėsime čia jų vardus, apleidžiant teiktą pagalbą bažnyčiai. Pagrindan imu trečiąją rinkliavą 1902 metų. Taigi, aukojo:

Andraitis Ant., Ambroziutė Ur., Ašmonas V., Astašauskas Jon., Andziejauskiūtė Mag. Aronauskas Juoz., Antanavičius Jon., Andziulis Ant., Antanavičius Pijus, Ašlemtis Juoz., Abramavičius Ipol., Balkevičius Juoz., Bazilevičius Pr., Bitkieraitis Pr., Balutis And., Bagdonavičius Petr., Barzdaitis Jon., Balsevičius Juoz., Bagdonas Andr., Bradūnas Kaz., Bizas Juoz,. Bendokas Kaz., Balsevičius Vinc., Bujauskas Jon., Besasparis Ant., Butauskas Jurg., Barduškevičius Vinc., Brazauskas Ad., Bobina Vinc., Belevičius Kar., Bobina Andr., Bataitis Pr., Balaika Ad., Bedokas Kaz., Balnius Konst., Baratinskas Ant., Bobila Andr., Balkevičius Juoz., Baliunas Ant., Balanavičius Juoz., Barzdaitis Juoz., Balaitis Pr., Budžius Mart., Bindzelevičius Mat., Bilevičius Kaz., Butvila Kaz., Balevičius Vinc., Baniulis

Juoz., Barzdaitis Kaz., Beržinskas Juoz., Černiauskas Vinc., Česaitis Vinc., Cymbor Mart., Čebanauskas Jurg., Čepaitis St., Čupkaitis Julius, Čupkaitis Kaz., Daugirda Petr., Dragošius Jon., Dubickas Jon., Daugila Jon., Dovidavičiūtė Ona, Dvaranauskas Ant., Dovidaitis Silv., Dovidaitis Jon., Dambrauskas Ant., Dėdinas Juoz., Degutis Juoz. Damidavičius Mat., Grybas, Griška Juoz., Griška Jurg., Gumauskas Vinc., Gručkiūnas Jok., Gručkiūnas Juoz., Griučkiūnas Vinc., Garmus Mat., Gruševičius Ant., Gruzinskas Jon., Gražulis, Galginaitis Juoz., Gužas Jon., Gerožius Juoz., Guščiūtė Barbora, Garlevičius Petr., Gabrielevičius Juoz., Galginaitis Jon., Geležius Pr., Gencevičiūtė Ona, Gavronskis Ant., Gutauskas Jurg., Gurevičius Vl., Galkauskas Silv., Janulevičius Kaz., Juškevičius Juoz., Jurkša Salem., Jaujininkas Jon., Jaušauskas Juoz., Jokubaitis Sal., Jurkšaitis S., Jurkšas Mot., Juodiška Ant., Juosaitis Jon., Janušaitis Ant., Jurkšas Dom., Jurkinas Jon., Jurevičius Mot., Janulevičius Jon., Jakubaitis Juoz., Januša Petr., Jankauskas Andr., Ješkevičius Ant., Jurgelaitis Ant., Kazlauskas Sim., Kliučinskas Mot., Kunigiškis Ant., Kurtinaitis Juozas, Kurtinaitis Kaz., Kačiubaitis Myk., Kubilius Ant., Karvelis Vinc., Kuraitis Juoz., Kaukolius Jurg., Karevičius Petr., Katilius Mik., Kudžma Juoz., Kuzmickas Kar., Karašiauskas Juoz., Kulboka Juoz., Kardauskas Baltr., Kacvinkelis Mik., Kuklinskas Vinc., Kasiukevičius, Kriaučiūnas Ant., Kajackas Vinc., Kališauskas Kaz., Karpavičius Jon., Kairys Vin., Keméža Jonas, Kartavičiūtė Mar., Kossinskas Jon., Karpavičius Juoz., Kepežinskas Juozas, Kreipavičius Myk., Kičas Ant., Kairys Petr., Kalvaitis Juoz., Klimaitis Juoz., Kairys Jon., Kairys Jurg., Kičas Jon., Kalvaitis Juoz., Kumečiūtė Mar., Kvietkauskiūtė Mik., Kazakevičiūtė Barb., Karpavičius Juoz., Kazlauskas Ant., Kasiukevičienė, Kaminskas Ant., Kašiūba Jurg., Katbauskas Pr., Kasparavičius Vinc., Karpelis Vinc., Krupavičius Myk., Kubilius Ant., Košubauskas Vl., Kačinskas Teod., Kolbukevičius Jon., Kairys Petr., Kurtinaičiūtė Ona, Kujackaitė Domic., Kisielius Sim., Leonas Jon., Lipavičius Myk., Landžius Vincas, Liudžius Petr., Leibeika Jurg., Lančius Jon., Markevičius Just., Mikuličius Jon., Mauras Jurg., Miliauskas Ad., Mikalauskaitė Veron., Mikalianis Juoz., Micka Juoz., Margaitis Juoz., Miliažiūtė Elz., Miknevičius Vinc., Miliauskas Just., Maigus Ant., Mileris, Mockeliūnas Mot., Murauskas Pr., Mališauskas Juoz., Muckas Tom., Mikolaitis Pr.,

Mikna Pr., Mickevičius Juoz., Mališauskas Pr., Mielžbukaitė Ona, Murauskas Vinc., Marcinkevičius St., Milaševičius Kaz., Maskevičius Just., Miliauskas Jurg., Mikolainis Juoz., Miliauskas Juoz., Mikolaitis Pr., Murauskas Andr., Mažiliauskas Myk., Mitrikevičius Mot., Mažeika St., Metas Juoz., Morauskas Ant., Maknaičius Juoz., Naujokas Jon., Naujokas Vinc., Naujokas Pr., Novogonskis Pov., Nočiūnas Mat., Nomavičius Juoz., Norvalaitis Mat., Naruševičius Petr., Naruševičius Andr., Navikevičius Mot., Narbuta Sil., Oleksas Baltr., Peža Kaz., Peža Jurg., Petkevičius Ad., Palubinskas Juoz., Paplauskas Kost., Paplauskas Aleks., Puceta Andr., Prankus Juoz., Pelekevičienė Jėva, Petkevičius Jurg., Pečkys Jon., Povelkis Jurg., Petrušis Kaz., Pucaitis Jon., Pauliukaitis Vinc., Pečkauskas Mat., Pečkauskas Kaz., Pavelkis Jon., Poteliūnas Pov., Pranckevičius Ant., Pronckevičius Petr., Prusaitis Jon., Pupius Jon., Prankus Kaz., Petraičius Pr., Praškevičius, Pažėra Andr., Povilaitis Jon., Paulauskas Jon., Plioplys Vinc., Petruškevičius Juoz., Razvickas Myk., Ruseckas Kaz., Raginevičius Juoz., Ramanauskas Juoz., Rastauskas Juoz., Radzevičius Ant., Rutkauskas Ant., Rugienius, Ragažinskas Mat., Rimavičius Vinc., Šaulys Jon., Steponavičius Pov., Stasionis Juoz., Strauskas Petr., Strackauskas Pr., Sprindys Jurg., Šlapikas Aleks., Samuolis Ant., Šmitaitis Jurg., Skrinska Petras, Siderevičius Pr., Staskevičius Ad., Šeštokas Kaz., Šergalys Juoz., Šidlauskas Juoz., Senavaitis Mot., Šmulkštys Ant., Šeimys Mot., Skrandžius Juoz., Sajeckis Vacl., Šečkus Juoz., Šimkūnas Juoz., Stankevičius Juoz., Šapys Juoz., Smalinskas Jok., Šlapikas Jon., Šliuževičiūtė Maj. Scinskas Ant., Savickas Dom., Sokolovskis Ad., Švitorius Vinc., Skrinska Ant., Sendžikas Jon., Stankevičius Juoz., Šmulkštys Juoz., Statkevičius Vinc., Starinskas Juoz., Sienkevičius Mot., Šulcas Jonas, Steponavičius Pov., Šiurkus Myk., Šipaila Pr., Trajauskas Juoz., Tripikaitis Petr., Tamošauskas Ad., Totorevičius Ant., Tumosas Kaz., Urbanavičius Petr., Už̧a Juoz., Ulevičius Kaz., Ulbinskas Juoz., Undraitis Ant., Urbonavičius Jon., Ulevičius Vincas Vasiliauskiūtė Ver., Virbickas Pijus, Valinskas Ant., Varbukevičius Kaz., Vaitinas Juoz., Vencas Kost., Vencas Tad., Virbickas Kaz., Vieraitis Myk., Virbickiūtė Urš., Valkauskas Juo., Vaitkevičius Pr., Valaitienė Ag.., Vaičiulionis Jon., Vosilas, Velioniškis Mat., Zagrabskis Juoz., Žukauskas Petr., Zigmanta Vin., Žitkus Juoz.,

Žiukas Myk., Žemaitis Vinc., Žukauskas Jon., Želionis Ant., Žilinskas Ant., Žvingila Vinc., Žvingila Ant., Žilinskas Jon.

Visame aukotojų sąraše yra tik 15 merginų, visi kiti vyrai. Nestebėtina, nes tuo metu lietuvaičių Londone buvo labai maža. Be to, kai kurių aukotojų vardai pasikartoja du, tris kartus. Tikrai nežinia, ar tai bus du skirtingi asmenys, ar tas pat du kartu suteikė auką rinkliavos metu. Rinkliava paprastai tęsdavosi 3, 4 ir daugiau savaičių.

Apie kun. Šlamo būdą atsiliepia šiaip jo patikimi žmonės:

P. Straškauskas ir K. Tumosas rašo 29 liep. 1905 m. kun. K. J. Matulaičiui laišką į Lietuvą ir atpasakoja kun. B. Šlamo laikus šiaip: „Kun. B. Šlamas atvažiavęs, rado jau susitvėrusį Komitetą. Prie Komiteto priklausė keliatas ypatų laisvamanių kaip tai Dr. Jonas Bagdonas — (Narkunas) K. Pilėnas ir dar keletas jų pagelbininkų; pirma to žmonės apie tai nieko neišmanė, tik į tai tikėjo kas geriau mokėjo kalbėti. Sudarė kokius ten įstatus parapijos pagalba advokato žydo. Na, žmonėms vis rodos jau ir gerai. Bet atvažiavus kun. B. Šlamui ir persitikrinus viskuo, pradėjo saviškai elgtis. Atmetė tą Komitetą, o išrinko kitą ir pagal savo norą darė kiek jis galėjo. Vaidą kėlė su dvasiška vyriausybe, su lenkais ir su tais pačiais lietuviais. Nusibodus jam tiek rietis, išvažiavo. Turiu čia priminti — K. B Šlamas nebuvo peršnekamas. Jei tik per pusę lūpų išsitari prieš, tai jau nesirodyk daugiau. Arba, jeigu duokim ant susirinkimų jis užmanymą paduos kokis ten nebūt, žmonės svarstinėja apie tai, būdavo sako, jeigu norit tai darykit šitaip, o jeigu ne — tai po viskam, aš nebūnu. Žinoma, žmonės priversti panevali, tai jau tiek ir naudos. Kuo tolyn, tuo mažyn pradėjo laikytis prie parapijos, mažiau pradėjo susirinkti kapitalo. Taip matydamas, kad jau trumpai, išvažiavo iš Londono ir da paskundė arcivyskupui, kad Lietuviai kažin ar užsilaikys". —

Kaip matome, ne visai palankiai atsiliepia apie kun. B. Šlamo pastangas ir visą darbą geri jo parapijonai ir pagelbininkai. O visgi kun. B. Šlamas padarė savo užsispyrimu ir daug naudos Londoniečiams. Jis įkūrė savystovę pirmąją lietuvių bažnyčią.

Pirmoji bažnyčia

Laikinai gavęs lietuvių pamaldoms prieglaudą vokiečių bažnyčioje, kun. B. Šlamas, kiek apsižiūrėjęs, 1901 m. 28 balandžio dieną kviečia gausiai atsilankyti lietuvius į vakaro pamaldas. Pranešiąs svarbų dalyką. Tikrai per Mišparus jis patiekė susirinkusiems naują sumanymą — paimti sau bažnyčią atskirai, geležinę už kokius £ 300. Pradžiai reikėsią £ 100. Užsako, jog pinigus tai bažnyčiai pradės rinkti po pamokslo tą pat dieną ir užrašysiąs, kiek kas duos; taip pat eisiąs ir per namus. Nulipo nuo sakyklos ir eina rinkti. Žmonės pinigų neatsinešė, nusigando, ėmė skubiai eiti per duris. Kun. Šlamas juos sustabdo, bet daug pasprunka. Visą sekančią savaitę ir kitas lankosi po namus ir iki rugpiūčio 4 d. jisai padaro £ 100 : 10 : 4.

Porą mėnesių pertraukęs, daro antrąją bažnyčiai pirkti rinkliavą. Vietą nužiūrėjo, pabandė derėtis ir pamatė, kad galės įsigyti cukraus sandėlį, pirmiau buvusią salę prie Christian St. ir Cable Str. Antroji rinkliava baigta gruodžio 28 d. 1901 m. baliumi ir viso davė £ 131 : 19 : 10. Užtraukęs paskolą ant perkamos vietos £ 625, kun. Šlamas perka vietą ir namą bažnyčiai už £ 862 : 3 : 10, įskaitant visas raštų sudarymo išlaidas. Tai įvyko sausio 29 d. 1902 m. Aišku, iš sandėlio teko padaryti šventovė. Viską reikėjo pataisyti, pastatyt naują mūro sieną, įdėti naujas duris, pastatyt altorių ir supirkti visus būtiniausius bažnyčiai reikalingus liturginius rūbus, knygas, baldus. Už juos užmokėjo £ 52 . 5 . $2^1/_2$. Pataisymai kaštavo daugiau £ 60 svarų. Liepos 23 d. 1902 m. civilė valdžia pripažino tą vietą esant tinkamą pamaldoms, nors laikinas leidimas buvo suteiktas kovo 29 d. Pirmos pamaldos savoj bažnyčioje buvo kovo 30 d. 1902 m.

Taip bent rodo parapijos antspaudas. Ten įrašyta: „Szvento Kazimiero Parakvija Lietuvių Londone užwesta 1902 R. K. 30 d. Kovo". Antspaudas pagamintas 1903 m. kun. Šlamui išvažiavus.

Pirmieji šv. Kazimiero dr-jos žygiai

Pirmasis Šv. Kazimiero parap. draugijos viešasis susirinkimas ir jo užprotokoluoti nutarimai buvo 5 d. spalių, 1902 m. Iš protokolo matyti, kad iki tol draugija neturėjo savo pirmi-

ninko. K. Tumosos patariami, išsirinko dienos pirmininku V. Grybą. K. Tumosas paliktas raštininkaut. Perskaityti žemės pirkimo pažymėjimai — kvitos. Iki tol už žemę ir advokatams buvo išmokėta £ 275 : 10 : — Žmonės patyrė, kad parapijos piniginiai reikalai blogi. Kun. B. Šlamui pavedus pačiai draugijai toliau rūpintis medžiaginiais reikalais, renkama draugijos vadovybė. Iš pastatytų kandidatų į pirmininkus: P. Mikna, V. Grybas, A. Kazlauskas, J. Griuškiūnas, S. Štrimas daugiausia balsu gauna V. Grybas. Raštininku pasilieka K. Tumosa.

Susidarius naujam parapijos draugijos Komitetui, kilo ginčai su šv. Petro par. draugijos nariais. P. Šulcas paaiškinęs ir daugumas tam pritaręs, kad parapija tik kunigui atvykus pradėjo veikti. Pirm. V. Grybas prašo visų duoti aukas — kolektą per išrinktąjį Komitetą. Dalis atsisako prisidėti, kol pasiliksiąs čia kun. B. Šlamas. Nurimus, svarstoma kun. išlaikymas, alga, klebonijos klausimas. Kunigui algos galutinai nenutaria, bet siūloma duoti apie po 3 svarus. Dėl to turėjo kilti nesutarimas su B. Šlamu. Už mėnesio laiko, lapkr. 9 d. 1902 m. sušauktame susirinkime, patvirtinamas pirmas protokolas, šaukiami visi lietuviai vienytis, nutaria padaryti parapijos naudai balių, nes visai striuka su pinigais. Parapijos kasoj nebuvo nė peno. Komitetai pradžiai paskolino £ 11 . — Balius įvyksta lapkričio 22 d. ir duoda £ 18 : 7 : 1 pelno.

Rimtas darbas

Trečiasis parapijos draugijos susirinkimas gruodžio 14 d. 1902 m. įstato draugijos veikimą į rimtas vėžes. Nutarta, kad visos parapijos pajamos ir išlaidos eitų per Komiteto rankas. Kunigas galės vien prižiūrėti, kad viskas būtų vedama gerai, o ką negero atradęs, galės pranešti parapijos žmonėms. Atliekamus pinigus padėti į banką. Išrinkti turto globėjai — „trustees": V. Grybas, K. Tumosas, K. Balnius ir P. Straškauskas. Kasininkas turi padėti £ 20 užstatą (kauciją). Neatsiradus nė vienam, kuris išgalėtų tiek pinigų užstatyti, išrinkti du kasininkai: P. Mikna ir K. Bindokas. Jiedu padėjo po £ 10 užstatą. Čia pat išrinkta visa Valdyba — Komitetas sekantiems 1903 m. Komitetą sudarė: prezidentas — V. Grybas, Raštininkas — K. Tumosas, kasininkai: P. Mikna ir K. Bindokas. Vice-raštininkas — Jonas

„Rūtos" Vaidybos Ratelis arba Dramos Sekcija

Sėdi: M. Gudaičiūtė, Braukiūtė, O. Bulevičiūtė, V. Besasparienė, Matulaičiūtė, A. Rudzevičienė.
Stovi: Jon. Martinkevičius, Vacl. Degesis, Petr. Kevalaitis, Aleks. Rudzevičius ir Petras Bulaitis.

Bujauskas. Nariai: K. Balnius, M. Razvickas, J. Griučkiūnas, Juoz. Mikna, P. Liūdžius, A. Petkevičius, T. Mackus, S. Kazlauskas. Iš Silvertown ir Woolwich: Mot. Petrauskas, Juoz. Mačys, Mot. Mockeliūnas.

Nutarta, — reik turėti savo vargoninką.

1903 metai

Kun. B. Šlamas, nuvargęs nuolatine kova su visais, viso buvęs ir dirbęs Londone per 108 savaites, sausio 6 d. 1903 m., atlaikęs paskutines pamaldas ir prakalboje atsisveikinęs į pamaldas atvykusius, apleido Londoną*). Iš vėliau suvestųjų sąskaitų matyt, kad kun. B. Šlamas gavo vien £ 4 : 1 : $1^1/_4$ į savaitę algos, o ne taip kaip buvo žmonių sutikta duoti — £ 5. Trūko pinigų.

Per pusę metų Londone nebuvo lietuvio kunigo. Dvasinius lietuvių reikalus rūpinti vietos vyskupas pavedė Tėvams Asumptionistams — francūzams. Krikšto knygose randame vardus: kun. Amadée, kun. Gelasiaus Uginet.

Liepos 12 d. į Londoną atvyko kun. Ant. Racevičius. Jis čia pasivadino — Talmontas. Daugumas Londoniečių nei dabar nežino tikrosios jo pavardės.

Kol į Londoną atvyko kun. Talmontas, visus parapijos reikalus vedė Šv. Kazimiero par.Komitetas. Pat pradžioje Komitetas atsišaukia į visus Lietuvius, prašydamas aukų. Birželio mėnesį reik mokėti skolos dalį £ 100 svarų, o pinigų yra tik £ 30. Gaila, kad Komiteto atsišaukime pamiršta įdėti mėnesis ir dieną. Metų pradžioje Komitetas pinigų neturėjo, nes ir taip nedateko apmokėti kun. Šlamui algos.

Pirmoje šv. Kazimiero par. kasos knygoje, pirmajame puslapyje yra pastaba: „Atiduotos visos rokundos kun. B. Šlamo 5 d. Spaliaus 1902 m.

„Pradėtos vesti nuo 4 d. Sausio 1903 m."

Nuo tos dienos prasideda savistovis parapijos pinigų tvarkymas. Išlaidos, matyt, buvo rašomos atskiroj knygoje ir

---

*)Prieš išvykdamas tą pat Trijų Karalių dieną, sausio 6 d. 1903 m., kun. B. Šlamas pašventino ir sukabino Stacijas, Kryžiaus Kelius, lietuvių šv. Kazimiero bažnytėlėje. Vieną to akto dokumentą pasiuntė arkivyskupijos Kurijai, kitą — paliko su bažnyčios kitais dokumentais.

jų nėra. Bet pajamų parapija sausio, vasario ir kovo mėn. turėjo nedaug: £ 31 : 10 . 1. Į Komiteto atsišaukimą atsiliepė 84 žmonės ir suaukojo £ 11 : 13 : 6. Balandyje daro balių. Gauna £ 11 : 5 . 8 pelno, bet visos rinkliavos labai mažos — balandžio mėn. £ 4 : 18 : 9½. Geg. mėn. viso pajamų buvę £ 16 . 8 . 9, birželio — £ 8 : 19 : 10. Su tiek pinigų, aišku, nebuvo galima apmokėti skolos dalį, nes turėta ir išlaidų.

Ieškoma kunigo

Parapijos Komitetas veikia dviem kryptimis: 1. ieško lietuvio kunigo į Londoną, daro žygius pas vietos vyskupą ir 2. stengiasi su žmonių pritarimu sutvarkyti ir apsaugot bažnyčią.

Iš 1903 m. yra užsilikę šeši kun. Vytauto Lezdeikos laiškai. Jie rašyti iš Friburgo. Jam buvo pasiuntęs K. Tumosas apyskaitų knygeles, pats kun. Šlamas neaiškumus paaiškinęs ir kun. V. Lezdeika įtikino šv. Kazimiero par. Komitetą pasiųsti į laikraščius žinią — primetamų kun. B. Šlamui neteisybių atšaukimą. Po Komitetų atsišaukimu pasirašė: Vice Prezidentas Vincas Grybas, Sekretorius Kazys Tumosas, Kasieriai: Pranas Mikna ir Kazys Bindokas, Globėjai kasos P. Stračkauskas ir kiti: Ant. Besasparis, Juoz. Šilingis, Pran. Dubauskas ir Ant. Žvingila. Atsišaukimas buvo parašytas geg. 5 d. 1903 m.

Tuo pat laiku gautas laiškas iš kun. Mot. Juodišiaus. Jis darbavosi J. A. Valstybėse anglų parapijoj Pine Grove, Wis. Jisai pasisiūlė užimti Londone vietą, bet iš karto pastatė smarkias sąlygas. Pasiuntė angliškai parašytą sutartį — „Agreement", pareikalavo, kad tą sutartį pasirašytų Komitetas, ir kad jų parašus bei pačią sutartį patvirtintų Londono arkivyskupas. Sąlygos buvo per sunkios Londoniečiams.

Kun. A. Talmontas

Iš vėliau rašyto P. Straškausko laiško sužinome apie darytas to laiko pastangas. Jis rašo geg. 30 d. 1905: „Išvažiavus kun. B. Šlamui, buvome be lietuviško kunigo 7 mėnesius. Ateidavo prancūzas kunigas. O ant velykinės partraukėme anglišką kunigą, iš Liverpoolio, pramokusių biskį lietuviškai". Kitame

liep. 29 d. laiške sako: „Reikia kunigo. Mums įstatė prancūzą, bet negalėjom susikalbėti. Nuvažiavom pas arkivyskupą. Sako, aš rašiau pas Lietuvos vyskupus, bet neturiu atsakymo. Pareina mums užmokestis už bažnyčią. Žmonės nelabai nori duoti aukas, — sako: — nėra kunigo lietuvių. Taip ir vargstame. Tiesa, buvo Komitetas, kurie labai drūčiai laikėsi ir storavijos (stengėsi) ar nesurasti kur kunigą. Taip parapijos raštininkas Kazimieras Tumosas pradėjo visur privatiškai rašinėti laiškus ir padavė į laikraščius apgarsinimą, ant kurio atsišaukė iš Friburgo kun. A. Talmontas...

Tais metais velykinės išpažinties lietuvių klausė kun. James (Jokūbas) Hughes. Pasiliko tik vienas jo rašytas lietuviškai laiškas. Iš jo matyt, kad lietuvių kalbą buvo gerai pramokęs. Savo laiške jis duoda Komiteto sekretoriui patarimus. „Aš nuleidžiau šiandien gromatą pas naują arcivyskupą ale jus turit būti labai kantrūs ir biski palaukti, idant žinoti, ką Arcivyskupas galės daryti, nes tai nevisados lengvas daiktas gauti tikrai gerą ir šventą kunigą lietuvišką, kurs paliks savo tėvynę ir Anglijoje tarp svetimųjų norės gyventi. Reiks tada kantrybę turėti ir Arcivyskupas, man rodos, storavos (stengsis) pagelbėti kaip galės. Jus neturit rašyti negražias gromatas pas nekatalikiškas gazietas, kaip jus jau nuleidėt ale eikit pas bilekokį kunigą angelską, kurs jus pažįsta — pas kun. Father Dooley ar pas kunigą Father Amigo ir prašykit, kad su Arcivyskupu šnekėtų apie jusų reikalus..." (22 Rugsėjo 1903 m.)

Mat, kun. A. Talmontas atvykt atvyko, bet tik mėnesiui — kitam, kaip sakėsi. Jisai iš „Žvaigždės" sužinojęs, kad Londono lietuviai ieško kunigo. Geg. 23 d. 1903 m. rašo jisai K. Tumosai; klausdamas: „užbaigęs Friburgo universiteto teologiškus mokslus, kame pergyvenau beveik ketverius metus, turiu dar 4 ar 5 mėnesius liuoso laiko ligi pagrįžimo atgal į Lietuvą — taigi ar negalėčiau kad ir taip trumpai Anglijos lietuviams kaipo kunigas jų dvasiškose prideriščiose pagelba būti. Esmu jau nuo 7 metų kunigu ir turiu visus reikalaujamus nuo dvasiškos valdžios paliudijimus, taip nuo savo vyskupo iš Lietuvos kaipo ir nuo vietinio vyskupo Friburge"...

Kitame savo laiške, rašytame birželio 1 d. 1903 m., kun. Talmontas dėkoja K. Tumosai ir visam parapijos Komitetui už nuoširdų laiškelį ir jo kvietimą į Londoną. Toliau jis rašo: „Suprantu gerai, kad sunku yra užlaikyti parapiją be kunigo,

deltogi pakolei dar negavot kunigo, laikykitės stipriai kiek galėdami, kad paskui nereikėtų iš nauja darbą pradėti. Jeigu, kaip sakot, mano pribuvimas gal kiek tiek prisidėti del sudrutinimo parapijos, tad neišpasakytai būčiau iš to laimingas... Taigi pažadu vėlausiai už 4 nedėlių pas Tamstą pribūti davadniai. Aš pranešiu Tamstoms paskiaus dieną ir valandą savo atvažiavimo. Ačiu širdingai už prisiųstus pinigus, kuriuos šiandieną apturėjau"...

Apie kun. A. Talmonto atvykimą liudija P. Straškausko užsilikęs laiškas iš 29 - VII - 1905 m. „Pribuvęs 1903 m. 12 dieną liepos, pirmą nedėldienį nėjo į bažnyčią, bet nuvažiavo pas Arcivyskupą su dviem vyrais. Persistatęs save kad nori pamačyti (pagelbėti) Lietuviams nors ant trumpo laiko dvasiškuose dalykuose. Arcivyskupas priėmė. Taip nuo to laiko mus kun. A. Prabaščius vis ketina ir ketina išvažiuoti, ir negalima pasakyti kada išvažiuos. Arcivyskupas nieko nesako. Vienu tarpu buvo toks atsitikimas. Rengiasi mūs Klebonas išvažiuoti jau. Mes keletas vyrų nuvažiavom pas arcivyskupą, kad parūpintų mums kunigą lietuvį. Sako, — gerai, aš rūpinsiuos, kiek galėsiu. Atsiunčia mums laišką, kad jau turį kunigą, Lietuvoj gimęs, Vilniuj, ale kur jis dabar — tai nesako. Kada mes išgirdome, kad nė žodžio nemoka lietuviškai, o anot arcivyskupo, tai jis išmoksiąs, tai mes padarėme šitaip. Nedėlios dieną tuoj po mišių visi parapijonai sykiu (buvo į 300) važiuoti pas arcivyskupą malonės prašyti, kad mums duotų tikrą lietuvį, kur mūs kalbą gerai pažįsta, mūs papročius, kad mes Dievo žodį girdėtumėm lietuviškoj kalboje. Pajutęs, kad mes atvažiuojam visi, apsistatė savo namą policija; mislydamas, kad mes jam langus išdaužysim. Bet policija mus nekliudė, priėjome pas jo duris su peticija ir reikalaujam Arcivyskupo. Tapo įleistas tik vienas su prašymu. Išgirdę svetimtaučiai apie tai, labai nusidyvijo, kad mes kaip nekaltos avelės priėjome tykiai, spakainiai prašyti jo malonės, kad teiktųsi mums duoti už vadovą lietuvį kunigą. Tas daug padarė del Arcivyskupo negražumo. O mislijat, kad mes ką gavom. Pasakė: — taip. Jus turite dabar kunigą, kaip jis važiuos — parūpins kitą..."

Tas vienas, kurį arkivyskupas įsileido su prašymu, yra Jonas Šulcas, pas kurį prieš trejetą metų buvo apsistojęs kun. B. Šlamas. J. Šulcas, kiek prisimindamas tuos įvykius, papasakojo sausio 12 d. 1938 m. sekančių smulkmenų.

„Sužinoję iš kun. Talmonto, kad lietuviams rengiamos pinklės ir ketinama išvažiavus kun. Talmontui, išnešti švenčiausis Sakramentas iš mūs bažnyčios ir ją uždaryti, sutarėm vykti pas arkivyskupą. Kada? Nedėlioj po Mišių. Aš tą sekmadienį nesirengiau važiuoti į lietuvių bažnyčią, bet štai gaunu telegramą nuo kun. A. Talmonto: „būk bažnyčioj kogreičiausiai". Kai nuvykau, kun. Talmontas laikė Mišias. Per Mišias, darydamas rinkliavą, jis man įbruko kišeniun laišką. Žinau, ką reiškia. Tai prašymas. Paskubėjau į Victoria stotį. Atvyko daugiau 100 žmonių. Vedu, pirmas einu. Pas katedrą kunigai sulaiko. Kai kurie musiškiai eina katedron. Sušukau: „pas arcivyskupą, ne į katedrą atvažiavom". Tuoj susitvarkė. Pas duris radom policininką. Rankoj turiu laišką — prašymą. „Ko norite?" klausia. „Turiu prašymą arcivyskupui". Priklaupiau, pabučiavau žiedą, padaviau prašymą.

„Ko jūs čia?" klausia. „Norim savo kunigo", atsakau. „Turite", sako. „Bet jūs norit iškelt". Arcivyskupas smarkiai paklausė: „Ar patsai katalikas?" Ir aš stovėdamas paklausiau: „O jūs ar katalikas?" — „Žiūrėk", sako arcivyskupas: „kokią jūs gėdą man darote". — „Ką gi turim daryti? Čia paskučiausias punktas prašyt". „Tai kunigas pamokė taip daryt? Tegul jis atvyksta pas mane". — „Ne kunigas, mes patys atvažiavom, ir kitą sekmadienį būsim su benu, — tegul visas Londonas mato", sakau.

Ramiai sugrįžom namo. Vėliau arcivyskupas pasakė kun. Talmontui: „turite būt, kur jūs esate".

Iš tikrųjų Arcivyskupo Kurija nuoširdžiai rūpinosi gauti Lietuvoj gimusį kunigą. Aišku, anglai negalėjo suprasti, kad Lietuvoje gimusis ir kunigu tapęs asmuo nemokėtų lietuvių kalbos. Šiuo klausimu yra užsilikę penki Generalinio Vikaro laiškai. Numatytas lietuviams dvasios vadas buvo kun. Jurgis Kalinowski iš Vilniaus. Lietuviams užprotestavus, arcivyskupas prašo 18 lapkr. 1903 m. kun. A. Talmonto pasilikti Londone bent šešioms savaitėms. Apie tai vyskupas praneša Komiteto nariui J. J. Oleckui. Kun. A. Talmontas pasiliko.

Tais pačiais 1903 m. K. Tumosas (angliškai vadinosi K. Thomas) gavo laiškelį iš kun. J. Žilinsko. Jis darbavosi Plymonth, Pa. Klausia apie Londono lietuvių parapijos reikalus. Sakosi iš kun. Varnagirio sužinojęs, kad kun. Šlamas apleidęs Londoną. Žada pajieškoti Londonui kunigą.

Kun. M. Kazokaitis iš Lievenhofo — Kurlandijos rašė, kad prašomas kun. Šlamo, jis tikrai norėjęs nors trumpam laikui užimti jo vietą Londone, bet jo vyskupas nesutiko išleisti.

Kun. A. Talmontas buvo silpnos sveikatos. Gavo gyventi nelabai patogiose sąlygose. Slėgiantis oras, kaimynų nešvara atsiliepdavo į jo sveikatą. Tai liudija P. Straškausko laiškas: „Ačiu Dievui dabartiniam laike šiek tiek geriau laikomės, nors mūs klebonas su lenkais draugaujasi, bet ir mes santaikoj gyvenam. Jau prapuolė pas mus tos partijos. Sutinkam tarpu savęs. Bažnyčia mūs žėdna nedėlia visados pilna žmonių. Jeigu mūs Klebonas nevažiuotų, galėtumėm ir toliau gyventi.

Bet tik tokia priežastis, — mūs Prabaščius visai slabnos sveikatos. Negali jis išpildyt savų prideryščių, o ką kaslink parapijos, tai visai nieko. Mūs parapijos sąnariai susideda vien tik iš pačių prastų darbininkų, kurie nuo savų kasdieninių darbų negali atsitraukti ir neturi laiko darbuotis dėl visuomenės... Kun. Prabaščius jau bus du metai kaip Londone gyvena. Niekad neperėjo per žmones. Tiesa, kitąsyk užsakys ant bažnyčios, kad tą dieną čia būsiu, kitą dieną ten būsiu; paskui pasirodo tik pas du ar tris žmones buvęs, tai ir viskas"... (laiškas kun. K. J. Matulaičiui, rašytas 29-VII-1905 m.)

Kun. A. Talmontą vargino be to nuolatinė kova su lenkų intrigomis. Jie buvo įsigeidę įpiršti lietuviams lenką kunigą. Tai nesiliovė nė po garsiosios procesijos pas Arkivyskupą.

1904 m. sausio 5 d. kun. A. Talmontas dėkoja mielam Kazimierui (rodos, Tumosai) už prielankų laiškelį: „Tose sunkiose valandose, kokias mes dabar pereinam yra man dideliai miela išgirsti nuo savo brolių bent žodelį pritarimo. Tas mane ramina ir priduoda man dvasios... Kas link nutarto ant mitingo prašymo, kurį baudžiamės paduoti Cannon Fentonui, tai jau parašiau gatavai ir išsiunčiau per paštą... Rytoj vakare būsiu apie 7 - 8 ad. pas Praną. Reikės nutarti, kas link padavimo žinios į policiją apie mūsų negirdėtą procesiją. Man vis rodos, kad Westminsterio Ponai viską darys, kad tik nedaleist lig to! Jie padarys, kaip jie panorės, o mes turim savo daryti. Kun. A. Talmontas".

Už poros mėnesių laiškeliu kviečia pas save K. Tumosą ir Straškauską: „ateikit sykiu anksti prieš mišparus pas mane, o daugel žingeidžių dalykų dažinosit kas link stovio mūsų parapijos ir kas link lenkų užmanymų". (17. II. 1904 m.).

Kaip ta kova vystėsi ir kiek ji sekėsi Londoniečiams lietuviams — sunku susigaudyti. Parapijos Komiteto protokolų knyga liudija: „Nuo 26 dienos Liepos 1903 m. ligi 15 dienos Balandžio 1905 mtų nebuvo rašyti nejoki nutarimai parapijos Lietuviškos susirinkimų.

Raštininkas: K. Tumosas". —

Nėra nei kitų rašytų dokumentų. O žmonių atsiminimai šiuo laikotarpiu pasilieka painūs; ne visi suprato toliau statomas lietuviams pinkles; pats gyvenimas bėgo ramiai.

Kun. A. Talmontas išvažiavo gydytis į Vokietiją rugsėjo pabaigoje 1905 m.

Rugsėjo 26 d. 1905 m. kun. Talmontas rašo iš Londono kun. K. J. Matulaičiui ilgą laišką. Pataria nesiskubinti į Škotiją; kiek galėdamas perša Londoną: „Čia tai davadniai turėtumei spakajų ir pagodone, nes iš tiesų taip gerų ir prisirišusių žmonių prie kunigo ir bažnyčios aš niekur nėsu sutikęs jokioj užrubežinėj parapijoj. Buvo, tiesa, ir čia nesutikimai ir ergeliai, bet sukurstyti Londoniečius patropijo tiktai kun. Šlamas savo nežmoniškai šiurkštu apsiėjimu".

Antrąjį laišką rašo jisai kun. Matulaičiui iš Woerishofen'o (Bavarijos) spalių 8 d., pranešdamas: „vyskupas ant mano užrekomendavimo taip man pasakė: — rašyk jam, tegul nieko nelaukiant atvažiuoja". — Iš naujo skatina jį pasiryžti važiuot Londonan: „Matysi, kaip tu Londone apsigyvensi, tai ir Petrulis su savo „Laiku" atsibaldis į Londoną, nes jis be tavęs Škotlande netversis. O ir iš tiesų Londonas jam šimtą syk patogesnė vieta negu Škotlando kaimas".

Woerishofene besigydydamas, kun. A. Talmontas nelauktai sulaukė kun. K. J. Matulaičio. Grįžo į Londoną kartu su kun. K. J. Matulaičiu lapkričio 15 d. 1905 m. Čia palikęs šeimininkauti kun. K. J. Matulaitį, o pats išvyko į Škotiją gruodžio 3 d. 1905 metais.

Kun. K. J. Matulaitis

Kun. Kazimieras Jurgis Matulaitis yra gimęs kovo 18 d. 1868 m. Bitikų (Ochotnos) kaime, dabar Sasnavos parapijoj. Tada buvo Marijampolės parapija. Pirmuosius mokslus baigęs Marijampolės pradžios mokykloje, 11 metų vaikinas, atiduotas į Marijampolės gimnaziją 1879 m. Penkias gimnazijos klases

baigęs, 1884 metais įstoja į Dvasinę Kunigų Seminariją Seinuose. Ten išeina filosofijos ir teologijos mokslus. 1891 m. kovo 19 d. buvo įšvęstas į kunigus. Tais pat metais geg. 20 d. buvo paskirtas į Marijampolę pirmuoju pasauliečiu vikaru.

Tada Marijampolėje darbavosi Baltieji Tėveliai, vienuoliai Marijonai. Nors savo laiku buvo padavęs dijakonas K. J. Matulaitis prašymą gubernatoriui ir per jį p. Ministeriui leisti jam stoti į Marijonų Vienuoliją, bet leidimo negavo. Marijampolėje kun. K. J. Matulaitis darbavosi nuo 1891 iki 1896 m. Rugsėjo 6 d. 1896 m. gauna jisai vyskupijos generalinio administratoriaus prel. P. Krajewskio leidimą vykti į užsienius sveikatai taisyti. Neilgai trukus išvažiuoja.

Pasiekia Šveicarijos Friburgą. Stoja į Katalikiškąjį Universitetą studijų pagilinti ir rudenyje 1896 m. įsirašo į studentų eiles kaip Jurgis Kazimieras Daugirdas iš Baltgudijos Pilekalnio. Mat, Rusijos valdžia neleido katalikų kunigams eit mokslų užsienyje. Reikėjo slėptis.

1900 m. geg. 12 d. išlaiko kvotimus, gauna Filosofijos Licencijatą — mokslo laipsnį. — Liepos 1 d. 1900 m., gavęs labai gražų Lozanos ir Friburgo vyskupo liudijimą, išvyksta į Ameriką, į Scranton'ą. Scrantono vyskupas priima svečią, suteikia jam liepos 17 d. raštu leidimą eiti kunigo pareigas jo vyskupijoje.

Iš ten išsikelia ir pusę metų darbuojasi Brocktone, Bostono arkivyskupijoj. Brockton, Mass. buvo įsikūrus lietuvių šv. Roko parapija 1898 m. Sekančiais metais buvo pastatyta laikina bažnyčia ir klebonija. Abudu pastatai kaštavo žmonėms $ 6900 dol. Pati pradžia buvo labai sunki, nes nebuvo nei 100 žmonių darbininkų. Parapijos pastatai pastatyti į skolą. 1900 metų pabaigoj ir 1901 m. pradžioj šiai parapijai vadovavo kun. K. J. Matulaitis. Iš Bostono Arkivyskupijos Kurijos duotas 3 geg. 1901 m. kun. K. J. Matulaičiui liudijimas, labai jį išgiria ir rekomendoja kitiems Ganytojams. Bet kun. Matulaitis buvo nutaręs vykti į Lietuvą. Sustoja Brooklyne pas kun. Varnagirį, Vietos vyskupijos Kurijos vedėjas dabartinis kardinolas Jurgis Mundelein pasiunčia geg. 11 d. 1901 m. kun. Matulaičiui per kun. Varnagirį įgaliojimus klausyti išpažinčių ir eiti kitas kunigo pareigas Brooklyno vyskupijoj, pirm negu išvyks į Tėvynę.

Blaivininkų Draugija 1917 m.

Sėdi: M. Barulytė, M. Barulis, O. Valaičiūtė, J. Bukaveckas, J. Sleznikas, Oželis, Ieva Savalienė. **Stovi:** Ag. Danusevičienė, Jurgis Mikalauskas, M. Scinskienė, V. Valaitis, M. Gudaičiutė, J. Motūza, Mar. Gudaičiūtė, Ant. Zakarevičius. Elb. Gudaičiūtė.

Apie savo darbuotę Amerikoje jis rašo: lapkričio 4 d. 1908 m. į Vilniuje ėjusią „Viltį". Ar tasai jo raštas buvo pasiųstas ir ar tilpo, tikrai nežinau. Paduodu kai kurias to ilgo rašto vietas.

„Amerikoje išbuvau 9 mėnesius. Pirmus tris viešėjausi ir kurio vežimėlyje sėdėjau, to ir dainas dainavau, — graži buvo sutartinė. Paskutinius 6 mėnesius klebonavau lietuvių parapijoje Brockton, Mass".

Per tuos šešis mėnesius kun. K. J. Matulaitis kiaurai pertvarkė parapiją, atitaisė nepateisinamus papročius ir įvedė naują tvarką bažnyčioje. Pirmiausiai panaikino „muitą" einant į bažnyčią. Iki tol kiekvienas žmogus, pirm įeidamas bažnyčion turėdavęs duoti 10 centų auką (apie 5 d.). Naujas klebonas „muitus" panaikino ir štai to padariniai: „per pirmąsias 4 savaites, kol buvo „muitas" ir mano parapijoje, bažnytėlė kad ir mažutė būdavo da gana erdvi, bet panaikinus „muitą", tuoj pasirodė per ankšta ir parapijonai prieš mano išvažiavimą buvo besitarę ją padidinti".

Kitą visai naują Amerikoj dalyką įvedė, tai parapijos pinigų globą. „Aš parapijos pinigų į savo rankas neimdavau. Tam tikslui buvo išrinktas parapijos kasierius su kaucija (užstatu) ir 4 globėjai kasos, vyrai ištikimi, dori ir prie turto. Aš gi sau pasilikau teisę prižiūrėti kasos stovį ir tvarką. Kasininkas kas mėnuo atiduodavo parapijai atskaitą iš įeigų ir išeigų."

To naujo įvedimo padariniai greit pasireiškė. Visas rastas parapijos skolas į keleta mėnesių atmokėjo. „Aš — gi per 6 mėnesius išmokėjau lig skatiko visas parapijos skolas; net Bostono Arkivyskupas traukė pečiais kokiu būdu aš tai galėjau padaryti per taip trumpą laiką".

Be to, pats sau numažino algą. Visus dvasinius patarimus žmonėms teikdavo dovanai. Šliubai duodami tik su Mišiomis, panaikino ėmimą parapijos mokesčių per Velykinę išpažintį, — ir visi žmonės pamėgo savo jauną kleboną. Jo raginami žmonės, gausiai siuntė Lietuvon pavargusiems tėvams žymias aukas. Išmokino juos taupumo, suvedė į taiką. Už gerą klebono širdį ir jo tinkamą tvarką žmonės mokėjo jam atsilyginti ne vien padėkos žodžiu, bet ir žymesne auka.

1901 m. birželio 18 d. kun. K. J. Matulaitis pasiekė Seinus, pasimatė su J. E. vysk. Antanu Baranausku ir gavo atatinkamą liudijimą.

daus pasą Nr. 374, su teise vykti į Vilkaviškį. Beveik 10 mėnesių neturėjo skirtos vietos. Pirmas oficialus paskyrimas į Punską vikaraut yra duotas bal. 21 d. 1902 m. Po dviejų metų, liepos 9 d. 1904 m. buvo perkeltas vikaru į Griškabudį, o iš ten liepos 10 d. 1905 m. į Virbalį. Tų pačių 1905 m. rudenį, kun. Matulaičiui nutarus vykti į Škotiją, ar į Angliją darbuotis, rugsėjo 19 d. jam buvo įteiktas Kapitulos Vikaro Prel. J. Antanavičiaus oficialus leidimas išvykti į užsienį penkiems metams.

Kun. K. J. Matulaičio darbai

1905 M. — 1912 M.

Kun. Kazimieras Jurgis Matulaitis nebuvo manęs važiuoti į Londoną. Jisai atsiprašinėja Londoniečių iš Virbalio rašytame laiške 9 rugsėjo d. 1905 m.: „Dovanokite man, aš Jumis nepaniekinau, bet mačiau pats ir kiti pritarė, kad Scotlande reikalingesnis esu, delto tai prisižadėjau Scotlandiečiams. Jų kun. Čuberkis jau pereitą mėnesį rengėsi išvažiuoti, o Jūs da vis turite".

Iš tikrųjų, kai kun. Čuberkis atsisveikinęs „ant visados" išvažiavo į Lietuvą viduryj rugpiūčio 1905 m. Rugpiūčio 22 ant parapijinio susirinkimo nuspręsta kviesti į Škotiją kun. Kazimierą Matulaitį, Virbalio Kamendorių", — rašo „Britanijos Lietuviai" p. 45. „Jam netrukus pasiunsta ant kelionės išlaidų padengimo pinigų kruvelė ir kun. Matulaitis apsiėmė į Škotiją važiuoti". Tai buvo rugpiūčio ir rugsėjo mėnesiais. Kun. Čiuberkis Lietuvoje nešilo. Pats sakėsi, grįšiąs atgal į Škotiją. Tai sužinojo kun. K. J. Matulaitis. Jis pradėjo svyruoti savo pasiketinimuos, ypas kad iš Glasgowo arkivyskupo sulaukė nepalankaus laiško. Kitų patariamas ir Londoniečių kviečiamas galop nutarė važiuoti Anglijon. Spalių 13 d. 1905 m. jisai praneša Londoniečiams: „Namie, Lietuvoj jau vietos nustojau, kits kunigas paskirtas į mano vietą, o į Scotlandą važiuoti negaliu dėlei sąlygų, kurias man Glasgowo Arkivyskupas pastatė. Dar esu liuosas kaip paukštis... Dar jau nepasiliksiu akyse Scotlandiečių melagiu; galiu dar pas Jus atvažiuoti, jei nesuradote iki šiam laikui kito kunigo. Pašpartą taip gi jau turiu išsiėmęs

ir kaip tik sulauksiu nuo Jus atsakymą, tuojau atvažiuosiu. Da geriau būtų, kad Jūs telegramą atsiųstumėt... Telegrafuokit vieną žodį: Atvažiuok, arba: Nevažiuok..."

Parapijos Komitetas pakvietė kun. K. J. Matulaitį atvažiuoti. Neilgai trukus jis apleidžia Lietuvą. Vyksta į Wörishofeną. Ten susitinka su kun. A. Talmontu ir abudu lapkričio 15 d. 1905 m. atvyksta kartu į Londoną. Čia A. Talmontas sužino, kad kun. Čiuberkis nėra grįžęs į Škotiją. Sutarta: kun. K. J. Matulaitis liks Londone, o kun. A. Talmontas vyks į Škotiją. Ten jis atsirado gruodžio 3 d. Londono arkivyskupas priėmė kun. K. J. Matulaitį, suteikė jam teises lapkr. 29 d. „vieniems metams", žinoma, su teise gauti tas teises sekančiais metais savo laiku.

Bet tai pasiekta tik visiems Londoniečiams lietuviams vieningai veikiant. Apie tai liudija 1905 m. lapkričio mėn. buvęs susirinkimas ir jo protokolas.

„Ant sueigos parapijos Lietuvių Londone pribuvo mūs vietinis Klebonas kun. K. Matulaitis ir pagrįžęs K. A. Talmontas. Sueiga buvo triukšminga, nes buvo perskaityti keli laiškai nuo Arkivyskupo apie priėmimą naujai atvykusio kun. K. Matulaičio.

Paaiškinus apie dabartinį stovį Lietuviškos parapijos, visi parapijonai subruzdo ir nutarė ant ateinančios nedėlios visi važiuoti pas Arkivyskupą, o kun. A. Talmontas visus ves su kryžium. Taipgi buvo nusiųsti delegatai pas kunigus, kad neskaitytų lenkiškų (lietuviškai?)evangelijų. Tolesniai visiems sutikus laikytis vienybės, nutarėme kariauti prieš savo skriaudėjus. Mitingas užsibaigė geroj tvarkoj. Raštininkas K. Tumosas.

Visas šis nesusipratimas su Arkivyskupu baigėsi gražiuoju. Parapijos kasos knyga parodo tos savaitės telegramoms išlaidas. Telegramas visam Komitetui £ — 2 : 10. Telegramas kunigui ir delegatams £ — 1'3. Telegramas vyskupui ir kunigui prancūzui £ — 2'9. Kelias pas arkivyskupą 3 vyrams £ — 2'4.

Gruodžio 3 d. 1905 m. protokolas mini, kad kun. Matulaitis pranešęs parapijos sueigai, jis esąs priimtas būti tiek laiko, kiek jam patiks. Visi tuom labai džiaugėsi.

Iš pat pradžių pasirodo uolaus šeimininko ranka. Pirmoje par. sueigoje pataria draugijom įsigyti vėliavas, įtaisyti parapijos knygyną ir nustatė pamaldų tvarką.

Gruodžio 10 d. sueiga dėkoja Arkivyskupui, kun. Talmontui ir par. Komitetui. Išrinktas bažnyčioj tvarkos palaikytojas — S. Kazlauskas. 1906 m. sausio 21 d. metiniame susirinkime paaiškėjo, kad parapija turi £ 77:19:11 1/2. Tame skaičiuje ir kasininkų užtatas £ 20.

Išrinkti Komitetas 1906 m. Pirmuoju prezidentu sutiko būt kun. K. J. Matulaitis. Vice-prezidentas — V. Grybas, Kasininkas — J. Barzdaitis, jo pagelbininkas — J. Grieškiūnas. Protokolų sekretorius — Jonas Bacevičius, finansų sekretorius — M. Matulaitis ir Komiteto nariai: J. Oleka, Pr. Straškauskas, K. Balnius, M. Barulis, A. Stasaitis, A. Petkevičius, J. Mikna, S. Kazlauskas, A. Scinskas.

Paskirti kolonijų revizoriai: Hoxton — K. Balnius ir A. Petkevičius; Brick Lane — M. Barulis ir J. Mikna. Commercial Road. — S. Kazlauskas ir A. Scinskas. Tottenham — A. Stasaitis.

Silvertowniečiai iš vakaro — sausio 20 d. — buvo išrinkę į Komitetą: J. Kulboką, Didvalį, Sal. Janušaitį. Kolektorium išrinktas P. Guščius. Jam pagelbininkas — E Galginaitis. Kiti kolektoriai: A Petrauskas su Juoz. Jokubaičiu; J. Galginaitis, V. Buleinas, J. Janulaitis, P. Ramašauskas, J. Bacevičius, A. Scinskas ir Scinskas. Tottenham kolektoriai: K. Mikalauskas ir A. Juodzevičius.

Revizoriai: M. Ramažauskas, A. Kazlauskas ir V. Žemaitis.

Gražiai pravesti rinkimai ir išrinktieji energingi vyrai davė vilties, kad Londono lietuviai atsilaikys.

Kasos knyga

Pirmoji parapijos kasos knyga buvo pradėta vesti 1902 m. gale. Į knygą surašytos pajamos. 1903 ir 1904 m. joje nėra pažymėtų išlaidų.

1903 m. turėta £ 287 : 8 : 4 1/2 pajamų.

1904 m. buvo £ 308 . 1 . 5 3/4 pajamų.

1905 metais gauta £ 377 : 6 : 10 1/4. Išlaidų turėta £ 316 : 5 : 7 1/2. Apmokėta nuošimčiai už paskolą bažnyčiai du kartu po £ 6 : 17 . 6.

1906 m. pajamų buvo £ 350 : 18 : 5¼. Išlaidų turėta £ 396. 6. 11. Baigta mokėti advokatui už bažnyčios skolą £ 58. Iš banko knygelės tais metais išimta skoloms mokėti £ 56 . 7 . 3. Be to, apmokėti bankui paskutiniai mokesčiai (ar%%) £ 14. 7. 6.

Toji pat 1906 m. kasos knyga parodo, kad Šv. Petro Draugystės kasininkas įnešė į parapijos kasą £ 16 : 9 : —¼, būtent, visus likusius draugijos pinigus. — žmonių aukas. Tai buvo rugsėjo 2 d. 1906 m.

Gražioji mūsų krikštelnyčia daryta tais pat 1906 m. Ją padarė Barulis už £ 13 . 16. Ji daug daugiau verta.

Kardinolo atsilankymas

Šv. Kazimiero dieną gauna kun. K. J. Matulaitis vyskupo pranešimą, kad kovo 7 d. 1906 tarp 3 - 5 val. vak. į lietuvių bažnyčią atsilankys Jo Eminencija Kardinolas, Westminsterio arkivyskupas. Tai buvo pirmas vietos arkivyskupo atsilankymas pas lietuvius. Matomai, pats arkivyskupas panorėjo savo akimis pamatyti tą vietą, už kurią tiek daug kovojo lietuviai. Apsilankymas buvo daugiau privataus pobūdžio. Bažnyčia tapo gražiai padabinta gyvomis gėlėmis. Už jas užmokėta £ 3 : 17 . 8. Buvo šiokia diena — trečiadienis, darbo metas. Daug žmonių negalėjo sueiti. Ar Jo Em. lietuvių bažnyčia patiko — nežinia. Bet po J. E. Kardinolo apsilankymo kovo 18 d. parapijos susirinkime kun. Matulaitis drąsiai kelia savo pirmiau — vas. 4 d. — patiektą mintį: įsigyti naujoj vietoj bažnyčią. Turimoji vieta buvo pačioj vargingiausioj ir nešvariausioje Londono dalyje. Kovo 18 d. 1906 m. protokolas sako: „kun. Matulaitis davė užmanymą apie naują bažnyčią. Paaiškinus, kad šitą senąją, atmokėjus skolą, parduoti arba ir neatbaigus mokėti, išleisti ant randos. Naujas sumanymas tapo priimtas, tik parapijonai norėjo žinoti, kiek galėtų kaštuoti nauja bažnyčia. K. Klebonas maždaug sprendė apie 2000 svarų, išskyrus randą už žemę. Bet buvo persergėta, kad ant metų nebūtų daugiau išmokeščių kaip £ 125 svarai. Parapijonai ant to visai pristojo".

Pastangos suvienyti Londoniečius

Kun. K. J. Matulaičiui sutartinai su žmonėmis drauge veikiant, greit aprimo įkyrėję vaidai. Visi įsitikino, kad dvasios vadas jiems nekliudo tvarkyti parapijos piniginių reikalų, bet kiek galėdamas padeda patarimu, darbu ir atlikusiais nuo pragyvenimo pinigais. Jisai aplanko parapiją. Susipažįsta ir pritraukia daugiau prie Šv. Kazimiero par. draugystės. Vasario 4 d. 1906 m. praneša, esą tik 22 šeimos neprisidėjusios prie bendrojo parapijos darbo. Iš tikrųjų tuo metu teisėtai veikė kita lietuvių parapijos draugija — Šv. Petro. Tai buvo it dvi lietuvių parapijos. Kai šv. Petro draugijos nariai pastebėjo, kad naujasis Klebonas nei kiek nesisavina Komiteto teisių ir leidžia veikti, pradėjo tartis susivienyt su šv. Kazimiero par. draugija. Per aštuonis mėnesius klausimas pilnai išsprendžiamas. Šv. Kazimiero par. draugijos rinktieji 12 rugpiūčio d. 1906 m. revizoriai: V. Grybas, J. Oleka, J. Jurkevičius, K. Balnius ir J. Barzdaitis peržiūri šv. Petro draugijos knygas, jas randa tvarkoj vedamas. Sekantį sekmadienį 19 rugpiūčio dieną 1906 m. įvyksta visuotinis lietuvių susirinkimas. Išklausę Revizorių pranešimą ir šv. Petro parap. draugijos pareikštą norą prisidėti, nutarė: „Šv. Kazimiero parapija priima šv. Petro parapiją į daiktą". V. Barulis įteikė dvi kasos, vieną protokolų ir vieną sanarių knygą J. Barzdaičiui. Atliekamus pinigus £ 16 : 9 — :$^1/_4$ pažadėta įnešti už 2 savaičių. Tas buvo padaryta rugs. 2 d.

Iš to dviejų draugijų susivienijimo buvo daug džiaugsmo. Buvo tartasi pažymėti tą susivienijimą, kuriant savo klūbą, kur būtų galima daryti susirinkimai ir t.t.

Tuo pat metu veikė dvi savišalpos draugijos: „Vienybės Lietuvių Rymo Katalikų" nuo 6-VIII-1896 m. ir kun. B. Šlamo įkurta 1-V-1901 m. „Broliškos Pagalbos Draugystė". Abiejų draugijų tikslai tie patys. Kol buvo kova už vadovybę lietuvių parapijai, nebuvo galima nei galvoti apie tų draugijų susivienijimą. Bet apsiraminus kovoms, nebuvo prasmės konkuruoti dviems draugystėms savišalpos srityje, nes ir narių pas abi susidėjus būtų daugiau ir lengviau būtų sušelpti savo narius nelaimėse. Apie jų susivienijimą pradėta galvoti 1906 m. Bet kol abi pusės įsitikino gerais kitų norais, praėjo ištisi du metai Tik 1908 m. spalių 10 d. todvi draugijos sukūrė bendą, naują drau-

giją, gyvavusią iki 1917 m. „Susivienijimą Lietuvių Rymo Katalikų".

Abidvi draugijos 1908 m. sujungė narius, padarė platesnius „Susivienijimo" įstatus, sujungė kasas.

„Vienybė Lietuvių Rymo Katalikų" įnešė £ 133 : 13 · 6 „Broliškos Pagalbos Rymo Katalikų" įnešė £ 58 : 3 . 8 be to, pastaroji paskyrė paskoloms nariams £ 44 — — Tuo būdu susidarė graži pradžia: £ 235 : 17 . 2. Devynis metus draugija gyvavo gerai. Tik Didžiojo Karo metu kai lietuviams vyrams teko eiti į karą, jos veikimas laikinai sustabdytas.

Be paminėtųjų dviejų savišalpos draugijų 1906 m. veikė Lietuviškas klūbas. Kovo 18 d. nutarimuos yra pažymėta, kad parapijos „baliaus dienoje Lietuviškas klūbas turi būt uždarytas".

Tais pačiais 1906 m. buvo įkūrtas „Lietuvių parapijos šv. Kazimiero Knygynas". Kun. K. J. Matulaitis knygynui padovanojo 133 knygas viso už 116 rub. 80 kap. (£ 11 : 12 : 9). Per tris metus knygos „sudilo". Pasiliko 34 ir kun. Matulaičio ranka rašyta pastaba knygų sąraše: „Daugelis knygų žuvo tarpu skaitytojų, kas nurodo, kad da musiškiai nedaug išsidirbę ir sąžinę turi da gana buką. Godoti bendrąją sąvastį nenuvokia. Liūdna"!... Vėliau į knygyną buvo pirkta įvairių knygų. Jų skaičius pasiekė 100. Gruodžio 16 d. 1906 patiektas sumanymas atidaryti savo „X-mas Club" — Kalėdinis Klūbas. Įstatams parašyti buvo išrinkta kun. Matulaitis ir J. Oleka. Tasai klūbas gyvuoja iki šiol.

Taip pat savoje „špitolėje" pradėta suaugusiems mokykla. Pamokyti rašto apsiėmė J. Oleka ir P. Audra.

Bažnyčios skolos

Pirmoji lietuvių bažnyčia įsigyta 1902 m. į skolą. Paskolinta £ 625. Savųjų apie £ 275 vos užteko rankpinigiams ir pataisymams. Net ir advokatas turėjo laukti, kol jam buvo baigta mokėti. Už paskolą teko mokėti 5%. t.y. £ 31 : 5 į metus. Neatrodo, kad pagrindinė skola būtų sumažėjusi kun. A. Talmonto laikais. 1905 m. liep. 29 d. K. Tumosa su P. Straškausku rašė, kad kun. A. Talmontas „prie parapijos rokundų (apyskaitų) nesi-

kiša visai, kas tarpo žmonių vedimo nesutikimų atsiranda, pagalios ir šelmystų (suktybių)".

Kun. B. Šlamas išvažiavo, negavęs pilnos algos, kokios pareikalavo 1901 m. Išvažiavo ir kun. A. Talmontas. Jam parapija pasilikusi kalta £ 16. Buvo norėta, kad kun. Talmontas dovanotų tą skolą. Jisai neapsiemė. Jis rašo iš Mossend, Škotijos, vasario 24 d. 1906 m. „Man išvažiuojant Barzdaitis ir Gručkūnas taip manęs užklausė: „Kunigėli kas bus, jug mes dar jums kalti esam. Ant ko aš atsakiau: „Aš nuo jūsų dabar nieko nereikalauju, nes jus biedni dabar esat". Tas dar neženklina, kad aš savo tiesų išsižadu. Ką gi jie galėjo man duot, kad jie nieko neturėjo kasoj". Bet tai nebuvo tiesa. Pats neprižiūrėdamas parapijos kasos, nežinojo, kad pas kasininką yra parapijos pinigų. Revizoriai Pranas Vaitkevičius ir Jurgis Čebenauskas rado ir tai pripažino kasininkas £ 36:0:2$^{3}/_{4}$. Už trijų savaičių parapija turėjo £ 77:19:11$^{1}/_{2}$. Lapkričio 4 d. 1906 m. parap. protokole randame: „Toliau nutarimas buvo apie K. Talmantą, ar jam atmokėti tą skolą, ar ne, ir jeigu pinigus atmokėti jam, tai turi K. Talmontas pirmiau prisiųsi krikštų ir šliūbų knygas, arba metrikus". Per sekančius 1907 m. ginčas del šios skolos nesibaigė. Gruodžio 14 d. 1907 m. protokole pažymėta: „Pirmutinį užmanymą davė, ką parapija darys su ta skola su K. Talmantu. Tai tapo nuspręsta, kad prisakyk kolektoriams; kiek per mėnesį sukalektavos (surinks) ant tos skolos, tai nusiųsim K. Talmontui".

Kaip ši skola buvo baigta, — nei kasos knygos, nei protokolai nepasako.

Kun. K. J. Matulaitis stengiasi kiek galint greičiau atiduoti bankui skolą. Svetimiems mokamus nuošimčius už paskolą, sako, galima duoti saviems žmonėms. Šios gi privačios skolos pamažu sudils. Į banką — gi nepriima gražinimų mažiau £ 100. Tokia sutartis. Užtat parapijos susirinkimas vasario 4 d. 1906 m. pritaria kun. Matulaičio sumanymui ir žada paremti. Praeina mėnuo. Po Kardinolo apsilankymo įsigeista įsikurti bažnyčią naujoj vietoj. Ji turėsianti būt kartu su klebonija. Prašoma paskolų. Broliškos Pagelbos R. K. draugija pažada skolinti £ 50. Bal. 8 d. susirinkime surinkta pažadų £ 145 svarams. Geg. 6 d. 1906 pažadų suma pakyla dar £ 20. Rugsėjo 9 d. klebonas praneša, kad bankas nepriima £ 50 svarų. Mažiausiai reik gražinti £ 100. Ten pat gaunama £ 50 paskola. Kitas dalykas pa-

Kun. A. Lechertas

Kun. Bakanauskas

Kun. K. J. Matulaitis, Ph. L.

Kun. Dr. Al. Grigaitis

žadėti, o kitas ištesėti. Per 1906 m. paprastųjų pajamų gauta £ 350 : 18 : 5¼. Atrodo, kad 1906 m. buvo gauta paskolų iš atskirų žmonių apie £ 200 svarų, kas matyt iš sekančių apyskaitų už 1906 m.

Pajamos: I ketvirtis		£ 81: 7:3½
II „		£ 103.13.8
III „		£ 149. 6.6½
IV „		£ 121. 3.4½
Nuo 1905 m. likę		£ 36.— 2¾
banke buvo		£ 63. 5.8
	Viso	£ 554:16:9¼
Išlaidos I ketvirčio		£ 136.— 1
II „		£ 112.13.5½
III „		£ 154. 1.6
IV „		£ 100.18.9½
Kasininkų užstatas		£ 20 — —
Bankoje		£ 1. 7.1
Ant rankų		£ 29.15.4¼
	Viso	£ 554.16.9¼

Įvairūs reikalai

Žymesnieji 1906 m. nutarimai buvo šie: Sausio 20 d. nutarta įsitaisyti per Velykas **Viešpaties karstą** kaip daroma Lietuvoje. Kovo 18 d. nutarta stengtis įsikurti bažnyčią naujoj vietoje.

Geg. 6 d. sutarta įtaisyti skiriamoms vargšams aukoms dėžutę bažnyčioje; knygyną perkelti iš klūbo į zokristiją; nesidėti su lenkais ir kad kūmai turi dalyvaut pamaldose. Subatomis nebus galima imti šliubų.

Geg. 27 d. sutarta daryti procesiją I Sekminių dieną. Liepos 8 d. tartasi panaikinti klūbą. Rugpiūčio 19 d. įvyko susivienijimas šv. Petro draugijos su šv. Kazimiero par. draugija.

Rugsėjo 2 d. nutarta turėti atskira vieta sueigoms. Ji pavadinta „špitolė". Lapkričio 4 d. Klebonas praneša, gavęs teisę

laikyti sekmadieniais dvejas šv. Mišias. Jos bus 9 ir 11 val. Sutarta padaryti vėliavoms spintą. Kolektuoti parapijoj prašomas klebonas. Prašoma Klūbo neduoti svaigalų susirinkimų metu. Gruodžio 16 d. tartasi pradėti Kalėdinį Klūbą ir sutarta atidaryti „špitolėje" suaugusių mokyklą. Taip gražiai sutvarkęs parapijos reikalus 1906 m., kun. K. J. Matulaitis su Komitetu laukė našių 1907 metų.

Vieningas darbas

1907 m. Londone lietuvių tarpe buvo ramaus, vieningo darbo laikotarpis. Visi priklausė į šv. Kazimiero parapiją. Tais metais Komitetą sudarė V. Barulis — pirm.; A. Scinskas — kasin.; jo pagelbininkas — Kaz. Bindokas; finansų sekr. — V. Grybas ir protokolų sekr. — J. Bacevičius. Kiti Komiteto nariai pasiliko tie patys. Revizoriai buvo renkami kas trys mėnesiai.

Tais metais padaryta 13 visuotinių parapijos susirinkimų, šeši baliai, bazaras, turėta iškilminga procesija su muzikantais. Jiems išmokėta £ 4 : 15. Bal. 24 d. 1907 m. advokatas praneša, kad nuosavybė paliko be ipotekos ir jis galįs baigti gamint dokumentus. Bet parapijos skola iš tikrųjų baigta mokėti tik 1910 m. birželio mėn. 1907 metais darytoji parapijos naudai rinkliava nėra didelė, nes gauta £ 37 . 4 . 5, bet visi metai davė £ 457 . 13 : 5½ pajamų, o išlaidų turėta £ 451 : 12 . 9¼.

Kun. K. J. Matulaitis mokėjo sugyventi su visais gražiai. Ponia Pace, matyt, sudarė pažintis su lietuvių klebonu. Sausio 12 d. 1907 m. ji kviečia kun. K. J. Matulaitį ir lietuvių vaikučius 5-ai val. arbatėlėn. Žaidimai, deklamacijos, dovanos ir vaidinimėlis turėjęs būti buvusioj josios koplyčioje 2—4 Patriot Square. Nėra pasilikusių žinių, kaip pasielgta tais metais su mandagiu P. Ž. Pace kvietimu.

Iki tol neturėjo šv. Kazimiero par. draugija aiškiai priimtų įstatų. Todėl parapijos Komitetas išrinko Komisiją, kad peržiūrėję parapijos protokolus, sudarytų įstatus. Į Komisiją įėjo: V. Barulis, V. Grybas, P. Straškauskas, J. Barzdaitis ir J. Bacevičius.

Gaveniai artėjant, buvo kilęs sumanymas kviesti talkon Velykinės kitą kunigą. Bet sumanymas tik dalinai įvyko. Kun. K. J. Matulaitis susitarė su jaunučiu kun. Aleksandru Grigaičiu,

dabartiniu Apašt. Protonotaru ir V. D. Universiteto profesorium, ir pakvietė jį į Londoną vasarai. Liepos 4 d. 1907 m. gavęs Westminsterio Arkivyskupo leidimą trims mėnesiams, savo vietoje palieka svečią, o pats vyksta atsikvėpti Lietuvos oru. Pirmas svečio pakrikštytas kudikis buvo — liepos 7 d.

Londoniečių sutartinis darbas buvo žinomas Lietuvoje ir kitur. P. Leonas rašo iš Petrapilio (s.k.) geg. 25 d. 1907 m. „Didelį džiaugsmą atjaučiu, gavęs Jūsų laišką iš kurio matau, tarp brolių, svetur gyvenančių, vienybę tarp savęs ir tėvynės meilę... Nors mes visur dar silpni, bet jug be pradžios, be mažų silpnų darbų niekad nesusitarsime. Jūsų atsišaukimas didelį paraminimą suteikia mūsų dvasiai. Viso labo. Sveikinu visų atstovų vardu".

Pasimatęs su Lietuvos veikėjais, praleidęs du gražiausiu vasaros mėnesiu Tėvynėje, — kun. K. J. Matulaitis dalyvauja parapijos visuotinam susirinkime rugsėjo 6 d. Ir vėl imasi įprasto darbo.

Pažymėtina, kad 1907 m. lietuvių bažnytėlėje įvyko pirmosios Misijos. Jas vedė kun. P. P. Saurusaitis, garsus blaivybės apaštalas. Jis Misijas pakartojo ir sekančiais 1908 metais.

Apšvietos srity tenka pažymėti, kun. K. J. Matulaičio patiektą parapijos susirinkimui sumanymą, skirti vieną dieną mėnesyje pasikalbėjimams apie įvairius pasaulinius dalykus. Tam sumanymui gyvai pritarta. Paskirtas trečiasis mėnesio sekmadienis. Kad pasimokius rašyti, nutarta įsitaisyti rašomoji lenta. Bažnytėlėje nebuvo daryta žymesniu pagerinimų, jei neskaityti padarytų į ją keletos suolų. Darbą atliko T. Bruževičius.

Iš tų pat 1907 m. yra užsilikę angliškai spaudinti įstatai: „Rules of the Broliszkos Pagelbos Benefit Society's Social Club". Iš jų sužinom, kad tuo metu klūbas buvo 25 The Oval, Hackney Rd. E2., o prieš tai 21, Pell str. E1.

Skolos

Sekančiais trimis 1908, 1909 ir 1910 metais dėta pastangų išmokėti visas parapijos skolas. Jas buvo kiek lengviau išmokėti, nes dabar buvo galima grąžinti dalimis, — tiek kiek kasoje likdavo pinigų. Skolos buvo atskiriems asmenims. Iš 1908 m.

protokolo patiriame, kad skolų turėta £ 225 : 9. — Jos nedaug sumažėjo tais metais. Kolonijų kolektoriai — savaitinių aukų rinkėjai — buvo apsileidę. Visus metus baigus turėta £ 370 : 17: 5 išlaidų. Klebonas tais metais surinko parapijai £ 76 : 6 : 2. Tik į metų galą pastebėta didelis pajamų sumažėjimas. Parapijos susirinkimas spalių 5 d. smarkiai bara visus. Todėl sekančiais metais sutarta padaryti gražiai besidarbuojančių rinkėjų naudai baliuką ir jo pelną jiems atiduoti.

1908 m. parapijai vadovavo Komiteto pirm. K. Tumosas, kas. A. Scinskas, sekr. V. Dancevičius, fin. rašt. — K. Balnius Revizijoj dirbo: Pr. Vaitkevičius, Jon. Janulevičius, Tom Bruževičius, J. Lingis, Juozas Gustaitis.

Silvertowniečiai į Komitetą muvo išrinkę: M. Bendoravičių, M. Čečkų, V. Janušą.

1908m. Komitetas surengė parapijos naudai keturis balius ir viso padarė £ 23 : 17 : 8'/$_2$ pelno.

Lenkai, atrodo, nenorėjo išleisti lietuvių iš savo globos. Bandė prieiti ir palenkti savo naudai. Bet trumpai ir aiškiai yra duotas lietuvių atsakymas lenkams vasario 23 d. 1908 m. protokole: „visi nutarė, kad suvisai nenori daugiau su lenkais susidėti ir apie tai žinot". — Mat, vasario 23 d. lenkų vaikai norėję sulošti antru kart „Kalėdų Eglutę" ir per Ponia Pace kvietė lietuviukus su jų tėveliais ir Klebonu į lošimėlį ir arbatą. Nuo to laiko lenkai lietuvių į savo vakarus viešai nekviečia.

Kiti 1908 m. darbai ir rūpesčiai galima trumpai pažymėti. Bažnytėlės stogas kiauras. Jis taisomas. Vargoninko nėr. Norima gabentis iš Lietuvos, bet drėgnoj vietoj vargonai greit sugenda, — nespėja taisyt. Klebonas gyvena ankštai. Atvykus svečiui, nėr kur padėt. Be to, apielinkės jaunimas neramus; karstosi ant langų. Parapijos Komitetas ieško geresnės vietos klebonui.

Lietuvių Klūbas veikia, bet peštukai ardo tvarką. Vas. 9 d. parapija nutaria mušeikas išmest per duris ir jų daugiau neįsileisti; girtų į klūbą nepriimt.

Lapkričio pradžioj lankėsi vietos vyskupas.

1909 m. sausio 3 d. buvo gausus parapijos susirinkimas. Išrinktas naujas parapijos Komitetas: pirm. — Konst. Balnius, bažn. sekr. Tom. Bruževičius; kasin. pag. — V. Žemaitis; be to: A. Petkevičius, P. Straškauskas, J. Mikna, S. Kazlauskas, Barzdaitis, Kurtinaitis, Scinskas, Dancevičius, Razvickas, Oleka,

Pirmoji šv. Onos Draugijos Valdyba ir narės 1917 m.

Sėdi: Ieva Savulienė, V. Barulis (globėjas), Ag. Scinskienė (pirmin.), kun. K. J. Matulaitis (steigėjas), Dancevičienė, Bronė Šnekutienė. **Stovi:** Konst. Kuzmickienė, Magd. Degesienė. Mar. Šteinienė, Kaz. Narkevičienė, Magd. Scinskienė, Mar. Gudaičiūtė, Magd. Gudaičiūtė, Mar. Motūzienė.

Liudžius. Revizijos Komisijon išrinkti: M. Barulis, J. Barulis, A. Unguraitis. Čia pat paaiškėjo, kad skolų parapija turi £ 234 : 9. Šie metai pasižymi didesniu veikimu. Skolų atmokėta, neskaitant palūkanų, £ 206 : 9. Gale metų buvo palikę tik £ 28 skolos. Prie to prisidėjo Komitetų suruošti penki baliai. Jie davė £ 35 : 1 : 10 pelno. Klebonas du kartu apėjo su rinkliava ir gavo £ 94 : 6 : 3 skoloms mokėti.

Bet buvo ir nelaimių. Birželio ir rugpiūčio mėn. du kartu įsibrovė bažnytėlėn vagys ir per abu kartu padarė į £ 20 nuostolių.

Nebepakenčiant įkyrėjusių peštukų, jų trys viešai įvardijami ir įtraukiami į rugsėjo 12 d. protokolą. Po ilgų klebono prašymų, liep. 11 d. buvo paskirti du Komiteto nariai suieškot geresnėje vietoje kunigui butą. Nuo pat pavasario kalbama ir svarstoma kaip pakelti turimą bažnyčią. Ant viršaus norima statyti klebonijas, iš fronto pristatyt du stulpu ir visas pastatas būsiąs daug gražesnis. Visų buvo sutarta taisyti senąją bažnyčią, bet nestatyt naujos.

Tais pat metais mainosi vietiniai vargoninkai, įvedamas „šveistorius", tvarkdarys; kuriamas choras, jis mokosi lotyniškų ir lietuviškų giesmių. Parapijos klūbas skolose. Silvertowne imamas anglų bažnyčiai aukas iš lietuvių užrašydavo lenkų vardu. Lietuviai prieš tai užprotestavo ir išmokino anglus skirti lietuvį nuo lenko.

1910 metai. Gausūs buvo susirinkimais ir nutarimais. Buvo 13 visuotinių susirinkimų. Iš penkių balių Komitetas padarė £ 31 : 11 : 2 pelno. Turėta vieša procesija su orkestru. Grojo lietuviai — „Cecilijos Draugystės" nariai. Vargoninkas buvo Jonas Mažonis. Bet linksmiausia parapijai diena buvo birželio 19. Tada paskelbta, kad parapija baigė mokėti visas skolas.

1910 m. bažnyčioje surinkta £ 93 : 19 : 4. Savaitinės rinkliavos namuos davė £ 244 : 14. Extra rinkliavos, vyskupijos skirtomis dienomis 9 reikalams: £ 9 : 18 : 6. Viso pajamų buvo £ 48 :11 : 10. Išlaidų turėta: Bažnyčios taisymui, rakandai ir altoriaus išlaidos £ 57 : 4 : 6. Apšildymas £ 11 : 2 : — Klebonui alga, butas, apdrauda £ 170 : 13 : — Bažnyčios prižiūrėtojui — zakristijonui £ 45 — Vargoninkui £ 6 : 10; Vyskupijai rinkliavų £ 9 : 18 : 6. Viso buvo £ 306 : 8 išlaidų.

Metai baigti su £ 42 : 3 : 10 kasoje.

Tais metais veiklų par. Komitetą sudarė: pirm. Konst. Balnius; kas. Fel. Unguraitis, kas. rašt. — Juoz. Galginaitis, sekr. — Jon. Gustaitis. Pažymėtina, kad K. Balnius ir A. Scinskas renkant par. Komiteto pirmininką, gavo lygiomis po 92 balsu. Prisiėjo traukti burtą. Ištraukė K. Balnius ir jis tapo pirmininkas. Be to, į Komitetą priklausė: A. Scinskas, Juoz. Scinskas, Jon. Sendžikas, Vincas Žemaitis, Mart. Gudžius, Vac. Dancevičius, Kaz Stukas. Reviziją darė: Jon. Bačynskas, Vinc. Kevalaitis, Vac. Degesis. Kai kasininkas išvyko Amerikon, į jo vietą išrinktas Jurgis Barulis.

Žymesnių nutarimų tarpe randame, kad birž. 19 d., klebonas patiekė susirinkimui sumanymą turimoje vietoje atnaujinti bažnyčią. „Parapijonai, girdėdami tą užmanymą balsavo, kad nelaukęs pradėtų rūpintis apie naują bažnyčią ant tos pačios vietos".

Tuoj paimtas architektas. Iki metų galui jam sumokėta už planus £ 29. Galop paaiškėjo, kad naujo pastato negalima iškelti aukščiau greta einančio viršum stogų geležinkelio būdelės lango. Visam esą kalti pirmieji padaryti nuosavybę perkant raštai.

Klebonas vyksta pas Arkivyskupą. Ten reikalavę, kad lietuviai turėtų statybai pinigus, o paskui imtųsi statyt. Galutinai sutikę Kurijoj, kad užteks, jei turės pradžiai trečdalį kainos. Inžinieriaus apskaičiavimu, jei senoj vietoj teks pilnai atnaujinti bažnyčią ir pridėti kleboniją, tas visa kaštuos į £ 2000 svarų. Bet šios pastangos buvo veltui, — geležinkelių bendrovė nesutiko užleist savo teisių.

Kad padidinus parapijos turtą, galvota sudaryti „Kalėdinį Klubą", padvigubinti savaitinę duoklę ir t.t. Galutinai sutarta taisyti senąją bažnytėlę, nes tikrai joje buvo sunku išbūti lietingą dieną.

Lapkričio 27 d. nutarimuos randame, kad naujai statybai pasižadėjo įvairūs žmonės £ 246 svarus. Kilus klausimui, kaip turėtų vadintis lietuvių bažnytėlė angliškai, Ona Straškauskiūtė pasiūlė pavadinti: „Lithuanian Roman Catholic Church". Taip ir paliko nutarta.

Poroj susirinkimų buvo svarstyta įkurti „Duonkepystės Draugiją", bet nieko nenutarta. Uždrausta vesti vaikus į klūbą. Geg. 1 nutarimuos patarta geriems katalikams nepirkti netinkamų katalikams knygučių iš K. P-no. Sutarta remti savi muzikantai.

Iš 1910 metų yra užsilikusi Kaune, Sal. Banaičio spaustuvėje spausta knygelė: „Pražuvusieji Vaikai arba Žydų Pamokslas Lietuviams". Ta knygelė liečia Londono lietuvius. Pirmiausiai tilpo žydų laikraštyje „Jewish Journal" rugp. mėn., vėliau ją žydai išleido atskirai. Tą knygelę sulietuvino Juozas S., o spaudon parengė A. Barzdyla. Toje knygelėje žydai šiaip rašė 1910 m. apie Londono lietuvius: „Mieli broliai, jūs mislijate, kad jų (lietuvių) gyvenimas čia Londone yra ką geresnis? Nėra geresnis. Nors jų (lietuvių) čia daug nėra, bet jų girtybė neišpasakyta. Laka per dienas ir naktis, labiausia šventomis dienomis. Pas juos ir šventė — nebus šventė, jeigu jie nepasilaks. Prie tokios broliškos meilės netrunka jie ir susipešti ir jų daugelis gauna kalėjime patupėti".

A. Barzdyla čia pastebi: — „Tiesa, yra tokių lietuvių Londone, bet ne taip daug. Dauguma dabar čia yra padorūs, blaivūs darbininkai".

Sunkus darbas — nauja bažnyčia

Kai buvo sutarta statyti naują lietuvių bažnyčią naujoj švaresnėje vietoje, atėjo pats sunkiausias darbas, — nutarimą įvykinti. Tai nebuvo lengva. Vyskupijos kasininkas pareikalavo, kad lietuviai pradžiai sudėtų £ 1400 svarų. Apie tai kalba kun. K. J. Matulaitis Silvertowne balandžio 22 d. susirinkime. Buvo numatyta, kad viso teks skolintis apie £ 3000 svarų. Žemė pirkta prie The Oval, Hackney Rd. E. 2. Ji kainavo su raštais £ 861:19.9. Patsai bažnyčios ir klebonijos mūras pastatyti atsiejo galutinai £ 3040:5. Prie to tenka pridėti £ 58:1:7 už paskolos gavimą. Išlaidų turėta £ 3960:6.4. Bet prie šių išlaidų tenka pridėti vidaus padabinimą. Iš kun. K. J. Matulaičio užsilikusių užrašų matyt, kad visa bažnyčios statyba ir įrengimas atsiejo £ 4108:9:7. Pradėtas darbas turint kasoje £ 34:14:2.

Savų - gi pinigų beveik nebuvo. Tikėtasi gauti už senąją vietą bent £ 700; iš tikrųjų gauta £ 608:11:4. Žinant, kad paprastosios pajamos maž-daug lygios paprastoms metų išlaidoms, paaiškėja pasiimtoji didelė skolos našta. Užtat teko kun. Matulaičiui pridėti suskolintų iš privačių asmenų £ 800, kad gavus leidimą pradėti darbą. Vėliau 1912 m. randame įnešta į Vyskupijos kasą £ 150, skoloms pamažinti. 1911 metų gale turėta viso

£ 2958:1:8 skolos. Taip buvo pranešta Vyskupijos Kurijai. Skola buvo didoka. Bet visiems lietuviams sutartinai veikiant, ji kas metai mažėjo ir 1923 išmokėta paskutinė £ 128:17:9½. 1911 m. vasario 5 d. kolonijų kolektoriai sunešė žinias, kiek kur žmonių duoda savaitinę auką. Tokių buvo 435. Bet pasitikėt tikrąja parama buvo galima tik iš 335 žmonių. Nors tada kalbėta, kad užteks nuo galvos po £ 5 svarus, visgi atsiejo dvigubai daugiau.

Tais dideliai veikliais metais gerb. kun. K. J. Matulaičiui nuoširdžiai pagelbėjo sausio 1 d. rinktasis Komitetas: pirm. A. Scinskas, kas. Juoz. Navulis, kas. - sekr. Jurgis Barulis, protokolų sekretorius V. Dancevičius, paskui Juoz. Barzdaitis. Be to: A. Petkevičius, Sim Kazlauskas, V. Degesis, K. Stukas, K. Balnius, Juoz. Scinskas, Juoz. Mikna, Kaz. Vosylius, Juoz. Švedas, A. Besasparis, Jon. Žentelis, Rap. Jakas. Revizijoj dirbo: Unguraitis, M. Barulis ir Vacl. Degesis.

Buvo tikrai tikėtasi, kad 1911 m. Kalėdų pirmą dieną bus galima įžengti su pamaldomis į erdvią, šviesią ir gražią naują bažnyčią. Bet taip neįvyko, nes daug atėmė laiko įvairūs susirašinėjimai ir savų teisių apgynimas.

Kun. K. J. Matulaitis dirbo už kelis. 1911 met. padarė tris rinkliavas per namus. Per pirmą rinkliavą aukojo 320 žmonių £ 83 : 10. Su antra rinkliava atlankė 335 ir gavo £ 73 : 6. Trečioji rinkliava 362 asmenų davė £ 85 : 19. Be to, kun. K. J. Matulaitis gavo nuo įvairių asmenų stambesnių dovanų viso £ 90 : 19. —

Skolintojai

Bal. 9 d. 1911 m. protokole yra sąrašas tų asmenų, kurie skolino pinigus bažnyčios statybai. Jie savo paskola prisidėjo prie naujos bažnyčios įsikūrimo. Nors jiems pinigai yra gražinti, bet verta juos atskirai paminėti kaip bažnyčios geradarius: Ieva Karaševičienė, P. Stratkauskas, Juozas Jokubaitis, Ant. Scinskas, M. Kudirka, Jurgis Šmitaitis, J. Barulis, Petr. Naruševičius, Vincas Valaitis, Juozas Valaitis, J. Maksvitaitis, J. Šteinis, Juozas Mikna, J. Kasiukevičius, M. Gudžius, Ad. Petkevičius, V. Bobinas, A. Petrauskas, Pijus Luckus, Mot. Uselis, Jon. Jurkynas, Juoz. Barzdaitis, K. Mališauskas, Vinc. Kalinauskas, Myk. Barulis, Agn. Valaičiūtė, K. Vosylius, Juoz.

Kalinauskas, Juoz. Zagrabskis, J. Urmanavičius, Jonukas Bobinas, kasininkas — J. Nevulis, Jonas Mažonis, Jonas Drazdis ir Mykolas Razvickas viso sudėję paskolos £ 524.

Rugpiūčio 5 d. 1911 m. Silvertowne buvo lietuvių susirinkimas. Jame buvo pranešta, kad tuoj bus pradėta statyti nauja bažnyčia. Ji tada nebuvo pradėta.

Paskutinis tais metais visuotinis parapijos susirinkimas buvo spalių 8 d. Iš jo protokolo matyt, kad statyba buvo pradėta ir statytojai pažadėję iki Velykų darbą baigti. Klebonas jų prašęs baigti prieš šv. Kazimiero šventę. Tie žadėję pasistengti.

Greta šių stambiųjų rūpeščių buvo daug kitų.

Lavinamas bažnytinis choras. Samdomas mokytojas. Klebonas nuo savęs jam moka po 2 šil. už pamoką. Vaisiai gražūs,— choras gražiai pagiedojo ir kaip spalių 8 d. protokolas sako: „užgiedojus nevienas ir nosį nubraukė", apsiverkė.

Naujai išnuomuotasis klūbas sukėlė nemažai abejonių, ar pajiegs įvykinti savininko reikalavimus.

Išaušo istoriniai 1912 metai. Londono lietuviai išėjo „iš Egipto nelaisvės" į naują bažnyčią ir gyvenimą.

1912 m. sausio 6 d. parapijos susirinkime paskelbta visų bažnyčiai aukotojų vardai ir jų aukos. Žmonės sudėjo £ 85 : 19. Iki tai dienai parapijos skolos pasiekė £ 2958 : 1 : 8. Klebonas ragino nenusiminti: „nes ne tie pailso, kalbėjo jisai, kurie duoda po £ 5 ir daugiau, bet tie pailso, kurie mažai duoda arba visai neduoda aukų bažnyčiai". Tuo pat metu ėjo „Vargonų Fondo" auginimas. Galutinai jis pasiekė £ 32 : 19 : 9 apie balandžio pradžią. Daugiausiai — gi prie šio fondo padidinimo prisidėjo Juozas Slezninkas, padarydamas įvairiais būdais £ 12 : 18 : 4.

Silvertowniečiai nuoširdžiai rėmė bažnyčios statybą, padidino savaitines aukas — kolektas, bet kai kurie jų priešinosi „Vargonų Fondui": „Jumis grajis, o mes vistiek negirdėsim". Vargonams aukų sudėjo £ —:17:6. Vaikučių — gi chorui sumetė aukų: Smolskis, Genikis, Miliauskas, Kasiukevičius, Raganavičius, Bakys, Janauskas, Visgirda, Draugelis, Baranauskas, Dubickas, Didvalis viso £ —:12:5½ Parapijos Komitetas buvo susirinkęs sausio 6 d. Į pirmininkus išrinktas A. Scinskas, kasininku Juoz. Nevulis, sekretorius — Juoz. Barzdaitis, o nuo spalių 7 d. — V. Dancevičius. Kai J. Nevulis išvyko iš Londono, kasininku tais metais buvo P. Liūdžius. Kasos sekretorium — J. Barulis. Sausio 27 d. buvo sudarytas pilnas Komitetas iš šešių

veikėjų: Ad. Petkevičius, S. Kazlauskas, V. Degesis, J. Švedas, A. Besasparis, V. Grybas, A. Kazlauskas, P. Januša, J. Savulis, T. Bruževičius, Juoz. Gustaitis.

Tais Londono lietuviams istoriniais metais žmonių savaitines kolonijose aukas rinko: Vaupša, D. Petronis, V. Petrauskas, J. Milčius, J. Sleznikas, A. Dunaitis, P. Razvickas, Dzvonkus, J. Dunaitis, V. Venskus, P. Mardosa, A. Kazlauskas, M. Derenčius. Ir Silvertowne: P. Petruškevičius, J. Vizgirda, Bakis, J. Raganavičius.

Jau sausio 20 d. buvo žinoma, kad naujos bažnyčios pašventinimas bus trečią Gavėnios sekmadienį ir kad bus galima savoje bažnyčioj priimti Sutvirtinimo Sakramentą.

Būsimomis iškilmėmis susirūpino klebonas ir Komitetas. Nutarta į bažnyčią leist tik su bilietais. Kaina 5 šilingai. Atsilankys Jo Emin. Kardinolas Bourne ir iškilmingai pašventins bažnyčią. Jis atvyks iš ryto ir dalyvaus iškilmingose šv. Mišiose kovo 10 d. 1912 m. 11 val. Mišias laikys kun. Williamson, C.S.S.R. vienuolis. Vokiečių šv. Bonifaco bažnyčios choras, per pamaldas giedos. Tuoj po Mišių Kardinolas suteiks Sutvirtinimo Sakramentą.

Tos žinios plito lietuvių tarpe. Jos išplatintos ir tarp anglų. Kun. K. J. Matulaitis atspaudė angliškai ant storos popieros daug atsišaukimų — pranešimų ir apdalino kaimynus klebonus.

Viskas įvyko, kaip numatyta. Jo Em. Kardinolas buvo labai patenkintas lietuvių bažnyčia, iškilmėmis, žmonių pamaldumu. Vėliau per monsignorą M. E. Carton de Wiart pranešė, kad kai lietuviai bus sudarę £ 90 skolai atmokėti, iš vyskupijos lėšų bus pridėta £ 10, kad sudarius pilnai £ 100 svarų. Visą gyvenimą Kard. Bourne pasiliko labai prielankus lietuviams. Jo palydovas, kun. A. Jackman, rašė 14 d. kovo 1912 m. kun. Matulaičiui: „Jo Eminencija yra visu kuom labai patenkintas, ką jis matė sekmadienyje, ypač — gi Jūsų žmonių pamaldumu. Tikras suraminimas yra jausti, kad jie dabar turi bažnyčią kiekvienu atžvilgiu vertingą ir tinkamą".

Kaip patys žmonės jautėsi naujoj, erdvioj bažnyčioj prie gražaus jautraus meniško altoriaus, užimančio visą bažnyčios galą — Šv. P. M. Danguje vainikavimą, — išreiškė už kitus tuometinis Revizijos Komisijos narys — A. Baratinskas, visų vardu dėkodamas kun. K. J. Matulaičiui ir primindamas „žydų

„Rūtos" Draugija 1917 m.

Sėdi: — J. Savulienė, J. Bukaveckas, Ag. Scinskienė, P. Kevalaitis. Mag. Gudaičiūtė, J. Martinkevičius.
Stovi: — Banelis, J. Sleznikas, O. Rickiūtė, El. Ikelaičiūtė, Mar. Gudaičiūtė, A. Zakarevičius.

išvedimą iš Egipto, o mus iš Cable Street", sako 21 d. balandžio 1912 m. protokolas.

Iš karto žmonės pamilo savo bažnyčią. Ji šviesi, jauki. Jos altorius — retenybė, visas drožtinis. Švč. Mergelė Marija virš žemės kamuolio ant debesų iškilus pro angelus, arkangelus, sostus, serafinus ir cherubinus, savo galva įeina į Švč. Trejybės sritį. Išganytojas ir Dangaus Tėvas nuleidžia ant Marijos galvos garbės vainiką, o Šv. Dvasia aukso spinduliais apima visa ir saule apsiaučia Mariją. Ji pamaldžiai ant krūtinės sukeitus rankas, pilna dangiško džiaugsmo, kupinu meilės žvilgsniu žvelgia į klūpančius žmones.

Yra žinių, kad Tyroliaus firma, kuri gamino šį altorių ir išstatė jį Londono Parodoje 1851 m., yra pagaminusi viso tik tris šios rūšies altorius. Vienas jų — Londono lietuvių bažnyčioje. Kur yra kiti du — tikrų žinių nėra. Altorius buvo nupirktas „Book and Arts Company", sudėtas sandėlin ir laukė pirkėjų. Bet tuomet katalikų bažnyčios buvo menkutės. Didelių statyti nepajiegė. Firma laukė progos parduoti altorių apie 60 metų. Vyskupijos Kurijos iždininkas Carton DeWiart įsiūlė tą altorių kun. K. J. Matulaičiui už £ 300. Tuo klausimu rašo pats pirkėjas kun. K. J. Matulaitis iš Marijampolės sausio 11 d., 1938 m.: „Altorius pirktas iš Book and Arts Co., krautuvėlė prieš pat Westminsterio katedrą... Ši C-y pirko nuo Tiroliečių firmos per visuotinę parodą tuoj po Krymo karo. Man įsiūlė šį altorių Carton DeWiart, vyskupijos iždininkas, už £ 300. —

Kieno pinigais užmokėjau? Savo ar parapijos ir aš pats neatsimenu... Kaip ten nebūtų, jei aš savo pinigais užmokėjau, tai man labai malonu parapijiečiams padovanoti už jų gerą širdį ir kad jie manęs nepamiršta ir neapleidžia. Tegul meldžiasi pas tą Altorių ir išprašo man sveikatėlę.

Tabernaculum — tai dovana Carton DeWiart'o. Jėzaus figūrą karste pirkau toj pat Comp. Užmokėjau £ 10 savais pinigais. Ir tai dovanoju savo Brangiems Angelams.

Altorių pirkus, pasidarė pora šimtų svarų iškaščių, paaukštinant ir biskį pastumiant bažnyčios galą, kad altorius išsitektų".

Bažnyčios išvaizda

Bažnyčios viduje yra gana jauku. Ji šviesi. Turi 15 didelių langų. Vidus sudarytas iš trijų dalių — navų. Šonines navas užima suolai. Jie turi 9'4" col., arba 2,82 metr. Vidurinė nava remiasi keturiais apvaliais stulpais. Visas vidurys, palikus takus iš abiejų pusių, užstatytas patogiais suolais — sėdynėmis. Bažnyčia gali sutalpinti 250 sėdinčių žmonių. Skersai visą bažnyčią iš vidaus yra 38'6" col. į ilgį, iki altoriaus sienai 53'. Greta didžiojo altoriaus yra dvi zokristijos. Vienoje liturginiai rūbai ir indai, antroje — krikštelnyčia. Tarp abiejų zokristijų už altoriaus yra patogus praėjimas. Prie pirmosios zokristijos bažnyčioj esančios sienos 1935-1936 m. pastatytas medinis šv. Kazimiero altorius. Iš šonų šv. Kazimiero atvaizdo yra šv. Petro ir šv. Povilo apaštalų statulos.

Iš karto nebuvo padaryta viškų. Bet vėliau niekam nelaukiant jos atsirado. Tiesa, jos siauros, turi 6 pėdas pločio, bet padidint nėr galima. Kai 1936 m. buvo panorėję praplatinti viškas, statybos inspektorius apžiūrėjęs esamasias nusistebėjo, kad ir šios viškos yra. Prie stulpų — pilioriu kun. A. Petrauskas įtaisė šv. Antano, šv. Juozapo, šv. Pranciškaus ir šv. Teresėlės statulas, rodos 1934 m. Be to, yra kun. K. J. Matulaičio įtaisyta Sopulingosios Švč. P. Marijos statula evangelijos pusėje prie sienos vidury navos, o priešingoje pusėje yra Švč. Jėzaus Širdies graži statula. Evangelijos pusėje vidurinės navos pietinėje sienoje yra pakabintas didžiulis kryžius su įrašu sienoje: „Teip Dievas numylėjo pasaulį". Prie žmonių zokristijos durų yra klausykla. Viršum zokristijos durų — Aušros Vartų Švč. P. Marijos atvaizdas ir sienoje piešti žodžiai „Sveika Marija".

Prie pat didžiojo altoriaus po langais yra drobėje piešti du dideli paveikslai: Jėzus 12 metų mokytojų tarpe, ir Evangelijos pusėje — Šv. Šeimynėlė prie kasdieninio darbo. Viršuje altoriaus iš evangelijos pusės — Popiežiaus tijara su raktais, kitoj altoriaus pusėj — Lietuvos Vytis. Po vargonais prie atsarginių durų prieangyje yra įtaisyta „Liurdas" — Švč. P. M. Nekalto Prasidėjimo statula. Bažnyčia yra išdažyta ir papuošta. Apačia — tamsiai vyšniavos spalvos aliejiniais dažais, viršus — vandeniniais dažais. Vidurinė tarp jų juosta — žalių rūtų šakelės. Po rūtų šakelę yra prie Popiežiaus tijaros ir Vyties. Stulpai — pilioriai nudažyti nuduodant žalsvą marmurą. Visos sėdynės yra šviesaus ąžuolo. Viškos — tamsiai durpinės.

Aukotojai

Tie visi pagražinimai atsiranda pamažu. Stambiausias Londono lietuvių laimėjimas, tai savos bažnyčios su nepaprastai gražiu altorium ir klebonijos pasistatymas.

Tarp stambiųjų aukotojų tų laikų sąrašuos yra: Jo Em. Kardinolas Bourne £ 20. Kunigaikštienė M. Radzvill'ienė 5-III-1911 m. £ 20. Daktaras Martišius £ 6. Po £ 5 aukojo: Sim. Kazlauskas, Juoz. Barzdaitis, Jurgis Barulis, Juoz. Bobinas, Kaz. Mališauskas, Juoz. Oželis, Mat. Didvalis. Po £ 2 : 10 aukojo: Pr. Naginevičius, Ona Zubavičiūtė, Mar. Ūsiūtė. £ 2:5' — Barila. £ 2 davė Juškevičius. Po £ 1 aukojo: Juoz. Kiaulėnas, M. Radzevičius, Vinc. Seredinskas, Petr. Galčius, Jonas Urmanavičius, Petr. Narkevičius, Vinc. Valaitis, Mik. Matulaitis, Maksvytaitis, Petrauskas, Pr. Karosas, Kaz. Klimaitis, Ad. Petkevičius, Kun. Baltrušaitis, Juoz. Scinskas, Mar. Gudaičiūtė, Anė Burduliūtė, Mik. Barulis, J. Valaitis, Tom. Bruževičius, Ignas Smolskis, S. Budžius, K. Bieliauskas, Juoz. Vilkauskas, Juoz. Valaitis, J. Zubavičius, Konst. Jovaiša, Kaz. Kičas. 12 šilingų davė: Ona Neimoniūtė. Po 10 šil. aukojo: J. Kasiukevičius, J. Baranauskas, Petruškevičius, Andr. Keraševičius, Oželis, V. Skinkys, O. Dimidavičiūtė, V. Degesis, M. Ūselis, Jonas Bujauskas, Barila, Eug. Sadauskas, Ant. Scinskas, J. Sleznikas, P. Neikelis, R. Jakas, M. Barulis, Sim. Kisielius, P. Liudžius, Kasparaitis, M. Razvickas, Narkevičius, Jonė Valaičiūtė, Jon. Sabauskis, Kaz. Kemzūra, Ben. Širvidas.

Po 7 šil. dovanojo: Draugelis ir Kaz. Jurkša. Po 6 šil. davė: Ign. Urbonas, J. Scinskas, S. Kazlauskas, P. Vaitkevičius.

Po 5 šil. aukojo: Juoz. Bagdonas, J. Adomavičius, Ant. Besasparis, Skrinskas, K. Luobikis, J. Landžius, J. Jovaiša, Lapatinskienė, J. Kruklis, Jurg. Kundrota, S. Neikelis, Jon. Adomaitis, Jon. Liskus, Juoz. Jokūbaitis, Jonas Mažonis, Noreika, Mat. Neiberka, Juoz. Šnekutis, Urš. Strakauskiūtė, J. Scinskas, Ant. Pagirys, Žaliauskas, Pr. Karčiauskiūtė, Kar. Navickas, Kaz. Vosylius, Sim. Dobrovolskis, Sim. Morkus, Čuplis, V. Valaitis, Juoz. Barzdaitis, Magd. Gručkuniūtė, Jon. Janulevičius, Šteinys, Ant. Dunaitis, M. Danisevičius, Mar. Genienė, Ant. Petrauskas, V. Barulis, Šmitaitis, Petr. Jurkšiūtė, Gaigalas, Juoz. Besasparis, Butvila, Bakys.

4'6 davė: J. Zagrabskis. £ 3'6 — Čečota.

Po 4 šil. aukojo: Stasiulevičius, M. Derenčius, Kasikevičius, M. Guogas, Jon. Neiberka, Adomavičia, J. Mikna, D. Kučinskas, Savulis, Nevulis, Galčius, Juoz. Mažonis, Ben. Šakinskas, Juoz. Mažeika, Jurkūnas, Matulaitis, Trepenaitis, Karvelis, Vl. Kemzūra.

Po 3 šil. davė: Juoz. Vaišnora, Jasevičius, Miliauskas, S. Besasparis, S. Janušaitis, Kališius, Jon. Besasparis, Pr. Mikna, M. Braukiūtė, V. Jurgaitis, Lenkaitis, Zintelis, Motiejūnas, Juoz. Kalinauskas, Ant. Bernatavičius, V. Naujokas, Kaz. Janulevičius, Lazauskas, Balulis, J. Naujokaitis, Jon. Petruškevičius, Baltuškonis, P. Naruševičius, Paškevičius, Mališauskas, Šneiderіs, Gavronskis, Jon. Sendzikas, Tačiliauskas, Ant. Aniuolaičiūtė.

Po 2'6 aukojo: Vizgirda, Smolskis, Agucevičius, Naujokas Silv., Genikis, Bakūnas, Kevalaitis, Bizas, Aleksynas, Gustainis, Magd. Skinkiūtė, Vilimaitienė, Elz. Vėlioniškiūtė, Ieva Miliūniūtė, V. Degesiūtė, Jurg. Kašubaitis, V. Gribas, Juoz. Baliūnas, Danielius, Kudirka, Mikalonis, V. Kairys, Žibutaitis, Višniauskas, Kunigiškis, Lozoraitis, Mickevičius, Juoz. Brinevičius, Tamošiūnas, Vasiliauskas, Lukštinskas, St. Mažeika, Latvys, Galginaitis, Grinkevičius, P. Čėpla, M. Norvalaitis, V. Landžius, Jaskevičius, Andr. Naruša, O. Paškevičius, Bajorynas, Mordasa, Danisevičius, Ant. Baliūnas, Drazdys, Kuklevičius, Bruževičius, Bulevičius, Al. Rudzevičius, Jon. Vaičiūnas, Ant. Milčius, Sideravičius, Rakauskas, Liauba, Pupius, Juoz. Mazajus, Juoz. Valaitis,, Akambakas, Kaukas, Ant. Neiberka.

Po 2 šil. aukojo: Jon. Barzdaitis, Bendaravičius, Šnirpūnas, K. Vaišnora, Jurkša, Dubickas, P. Raginevičius, S. Klimavičius, Sidaravičius, M. Kubilius, Burinskas, V. Mikutis, Didvalis, Milleris, Kregždys, Grzymalauskas, Pr. Naujokas, J. Kiškis, Oleka, Smalinskas, Abromavičius, Andr. Bagdonas, Šnipas, J. Kulboka, O. Derenčiūtė, Mikionis, St. Bacevičius, Ieva Mikuliūtė, Katr. Treikauskaitė, Matusevičius, Vinnik, Mačanskis, Kazelis, Narkunas, Ramanauskas, Petronis, Kunca, K. Stukas, Leonas, Zinteliutė, P. Pečkauskas, Dobrodziejus, A. Liskus, Daugirda, Jon. Kairys, V. Sendzikas, Ant. Bernatavičius, Šovinis, Arcimavičius, Kaz. Staniulis, Ant. Sokas, Lenkaitis, Zigmantas, Ferrent, Bieliauskas, Kunkolis, K. Burba, Prabulis, Paulauskas, Žitkevičius, Džekčiorius, Krivickas, K. Bepirštis, Jankauskas, Butauskas, St. Kemzūra, Andziulis, Gustaitis, Morkevičius, Mi-

kulionis, Josinkevičius, Magd. ir Mar. Gudaičiūtės, St. Dzvonkus, Valkauskas, M. Zagrebskis, Petrubavičius, Pačėsa, M. Levinskienė, Mickevičiūtė, Čepaitis, Starinskas, A. Janulevičius, K. Balnius, V. Kisielius, Jurkšaitis, Katinas, Ruzgaitis, Magd. Stakevičiūtė, Mar. Razvickaitė, M. Marčiulaičiūtė, V. Dancevičius, Kunickis, V. Kevalaitis, Dugnelienė, Sabaliauskas, Sadauskas, K. Rudzevičius, M. Rudzevičiūtė, Vaupša, Šilingis, Dulskis, Dovidavičius, Tumosa.

1'6 davė: Kodkevičius ir Pežienė.

Po 1 šilingą davė: Giraitis, Petruškevičius, Grikietis, Juoz. Janulevičius, Jon, Barzdaitis, Ivanauskas, Čečota, Valiauskas, V. Januša, Janauskas, Slekaitis, Kaupokevičius, Bačkuvienė, Juozaitis, Šačkus, Petraitis, E. Spurgaitienė, Juoz. Kulboka, V. Jasaičiūtė, Dolengauskas, O. Patulioniūtė, Sakalauskas, Mitrikevičius, Petruškevičius, Šertvydis, Jok. Rutkis, Staniulis, Butkeraitis, Pateliūnas, Saldukas, Vaičiūnas, Degutis, A. Baratinskas, P. Bacevičius, V. Žemaitis J. Balulis.

Po 6 d. — Br. Klimavičius, Burokevičius ir Barkauskienė.

Šis aukų sąrašas yra iš pirmo pusmečio 1912 m. Be abejo, čia įvardinti bažnyčios geradariai — aukotojai, ir kitais atvejais yra sudavę daug aukų. Bet reikia jų atmintį pagerbti. Dirbo, aukojo ir visi stengėsi įsigyti patogią bažnytėlę. Tie patys ir naujai atvykusieji savo aukomis per 11 metų atmokėjo visas pasiimtas skolas, bestatant bažnyčią ir kleboniją.

Antrajame pusmetyj kun. K. J. Matulaitis surinko iš 368 asmenų £ 60:15:5. Be to, iš Lietuvos parsivežė aukų £ 62:4:9½.

Aukomis Lietuvoj gauti daug pagelbėjo Westminsterio Vyskupijos duotoji rekomendacija kun. Matulaičiui liepos 29 d. 1912 m. Patys aukotojai pasirašinėjo į aukų lapą. Jis yra užsilikęs. Tik ne visų pavardės išskaitomos. Tarp žymiųjų aukotojų Londono bažnyčiai randam Seinų, dabar Vilkaviškio vyskupas J. E. Antanas Karosas 25 rub. kun. Marma — 30 rub. kun. J. Stankevičius 25 rub. Antanas Šimoliūnas davė 25 rub. Ant. Bilunas — 25 rub. kun. S. Švilpa — 10 rub. p. Eugenijus Plateris — 10 rub. kun. M. Simonaitis—10 rub. kun. A. Daukša — 25 rub. kun. R. Jalbrzykowskis — dabartinis Vilniaus arkivyskupas — davė 6 rub. kun. S. Narkevičius — 10 rub. kun. J. Latvis — 5 rub.; kun. D. Taujienis — 5 rub. kun. J. Gronskis 5 rub. kun. Dabrila — 5 rub. kun. Silovič — 5 rub.

kun. Jelinskis — 5 rub. kun. A. Storzynskis — 5 rub. kun. J. Puodžiūnas 5 rub. kun. Poška — 5 rub. kun. A. Černiauskas 5 rub. p. K. Savickis — 10 rub. kun. Juozapas Kukta — dabartinis Kaišedorių vyskupas—10 rub. kun. K. Maciukevičius — 10 rub. kun. Vaičaitis 5 rub.; kun. J. Vailokaitis — 5 rub. kun. Baltrušaitis 3 rub. kun. A. Kudirka 3 rub. kun. Astrauskas 3 rub. Kiti davė po mažiau. Daugumos vardai neįskaitomi. Jie visi yra Londono lietuvių geradariai. Tais laikais 10 rublių buvo lygus vienam svarui.

Pasirodo, kun. K. J. Matulaičio išvykimas atostogų į Lietuvą 1912 m. parapijai davė žymaus pelno. Padaręs didelį darbą, nerimo Londone. Būtinai norėjo aplankyti savo Tėviškę, Bitikus, nors ten buvo įvykus nelaimė. Tą savo širdies skausmą jis bando pareikšti jautriomis eilėmis:

„Netoli upelio po vardu Sasna,
Stovi ant kalnelio Tėviškė mana.
Kol tėvai gyveno, vieta pagirta,
Dar krauju Brolelio visa suteršta.
Neturiu kur gryžti, nė apsilankyti
Sielą atgaivinti ir susiraminti.
O širdis gi mano lyg paukštis klėtkoj
Londone nerimsta, — nor būt Lietuvoj
Dievulėliau Dieve, pasigailėk jų
kurie man Tėvynę suteršė krauju.
Eisiu ant kapelių kur Tėveliai gul
Ten tik aš ramybę rasiu kaip prigul"...

Tikrai, Tėviškėje jisai turėjo pasakyti skaudų ir graudų žodį prie mylimo brolio Juozo lavono. Parvyko į laidotuves.

Visą vasarą Londone kleboną pavadavo Gerb kun. Ant. Dailidė. Jam išleistuves ir kun. K. J. Matulaičio sulauktuves, pasiūlius V. Baruliui, parapija nutarė padaryti spalių 20 d.

Skolų išmokėjimas

1912 m. pradžioje, pasistačius naują bažnyčią ir kleboniją, viso skolų buvo £ 2958:1:8½. Tais pat metais atmokėta %% ir skola sumažinta £ 189 : 1 : 8.

Kun. A. Dailidė, T. L.

Kun. A. Steponaitis, Ph. L.

Kun. Dr. F. Bartkus.

Kun. Dr. Jur. Grigaitis

1912 m.	pabaigoje buvo	£ 2769 — — —
1913 m.	" "	£ 2488 — — —
1914 m.	" "	£ 2304 : 10 : $10^1/_4$
1914 m.	pradžioje buvo	£ 2206 — — —
1916	pradžioje metų	£ 1864 : 3 : $11^3/_4$
1917 m.	" "	£ 1707 : 19 : 10—
1918 m.	" "	£ 1588 : 18 : $2^1/_2$
1919 m.	" "	£ 1351 : 18 : $2^1/_2$
1920 m.	" "	£ 1040 — — —
1921 m.	"	£ 366 : 2 : $9^1/_2$
1922 m.	"	£ 128 : 17 : $9^1/_2$

1923 m. atmokėta visa likusioji skola.

Visą laiką, kai lietuviai sudarydavo £ 90 svarų skolai mokėti, Jo Em. vietos Kardinolas iš vyskupijos pinigų pridėdavo £ 10. Viešuose kunigų susirinkimuose J. Em. Kardinolas girdavo lietuvius ir liepdavo kitų tautų kunigams pasimokyti iš lietuvių, kaip reikia susiorganizuoti.

Kviečiamas į Varšuvą

Kaip žinome, kunigaikštienė Magdalena Radvilienė yra Londono lietuvių bažnytėlės geradarė. Ji paaukojo statybai £ 20. Su ja kun. K. J. Matulaitis susirašinėdavo.

1912 m. pavasaryje mirė jos anūkas. Už mirusio vėlę pasimeldė klebonas su parapijonais ir pasiuntė užuojautą kunigaikštienei M. Radvilienei. Ji rašo kun. K. J. Matulaičiui geg. 14 d, 1912 m., dėkodama Čartoryskių ir savo vardu už maldas. Toliau sakosi, esanti perimta nuostaba ir pagarba dėl uolaus kun. Klebono veikimo ir užtikrina, nors Radvilų šeima jau seniai su Zavišų — Kensgailų šeima yra persikėlusi iš Lietuvos į Baltgudiją, bet karštai mylinti šalį ir žmones, iš kur patys kilę.

Toji kunigaikštienės M. Radvilienės lietuviams meilė pasireiškė įsakmiai Varšuvoje. 1913 metais ji padovanojo Varšuvos lietuviams gražią bažnytėlę; gavo lietuvį bažnyčios Rektorių kun. Linartą. Kai 1914 m. pavasaryje kun. Linartas rengėsi apleisti užimamą vietą, lietuviai buvo nuvykę pas kunig. Radvilienę pasiguosti. Tada ji paminėjusi, gal kun. K. J. Matulaitis užims Var-

šuvoj lietuvių bažnyčios Rektoriaus vietą, žinoma, pirmiau gavęs kitą kunigą į Londoną.

Kunigaikštienės administratorius p. Vincas Palukaitis rašo bal. 18 d. 1914 m. kun. Matulaičiui į Londoną ir klausia: „meldžiame pranešti man ilgai negaišuojant, ar galėtume tikėtis, kad Tamsta priimtumėte ant savęs tą nelengvą naštą, turinčią nemažai įvairių spyglių ar jieškotis patariate mums kito kandidato".

Nors buvo susidarius tuomet nemaža pagunda kun. Matulaičiui apleisti Londoną, bet jis siūlomos vietos Varšuvoje nepriėmė, Patarė rasti kunigą iš arčiau, nes ir į Londoną nėsą lengva gauti kunigas.

Ramus veikimas

1913 metų veikimas yra ramus. Visos jėgos buvo įtemptos skoloms atsimokėti. Klebonui darbą dirbti padėjo parapijos Komitetas: pirm. A. Scinskis, kasin. V. Grybas, sekr.—V. Dancevičius, kasos sekr. — Jurgis Barulis. Nuo 7/VII jo vietą užėmė Fel. Unguraitis. Parapijos sekretorium, atsisakius buvusiam, išrinktas Juozas Pauža. Revizijos Komisijoje darbavosi: V. Kevalaitis, Ant. Kazlauskas ir Al. Rudzevičius.

Balandžio 13 d. 1913 m. sudaroma parapijonų pinigams „prieglauda". Kas kiek turėjo dėjo pinigus į „Pinigų prieglaudą", gavo nuošimčius ir galėjo atsiimti kiekvienu pareikalavimu. Pinigų prieglaudos valdybą išrinko parapijos susirinkimas bal. 13 d. Ją sudarė: pirm. A. Scinskas, kasin.—V. Degesis, raštin. — Jurgis Barulis. Prieglaudos — banko globėjai išrinkti: Konst. Balnius, Mik. Barulis, Jon. Bujauskas. Vėliau globėju apsiėmė būti pats vienas kun. K. J. Matulaitis. — Rinktieji „globėjai" metams gali bile kada pasitraukti, o tikras globėjas visada privaląs atsakyti už sudėtus pinigus, kalbėjo susirinkime žmonės.

Buvo atspaudintos tam tikros knygelės. „Sandėlių Knygelė. Po globa ir atsakomybe Lietuvių šv. Kazimiero Misijos 21 The Oval, Hackney Road, London, N. E".

Žmonės sako, Klebonas apdraudęs savo gyvybę £ 1000 svarų ir apdraudą pavedęs „Pinigų Prieglaudos" naudai.

Tais pat metais, liepos 7 d., nutarta nudažyti bažnyčios sienas, sutaisyti zokristijoms langus, padirbdinti reikalingas baž-

nyčios reikalams spintas. Buvo kilęs sumanymas padaryti sakyklą, bet prie altoriaus per mažai esant laisvos vietos, — sumanymas atidėtas.

Tų metų protokoluose yra žinių, kad Londoniečiai laukė iš Lietuvos atvykstant svečių, „Tautos Namams" aukų rinkėjų. Buvo kalbinamos visos draugijos ir jų valdybos sueiti ir pasitarti tuo reikalu. Kiek kas aukojo „Tautos Namams", parapijos protokolų knyga nepasako.

Greitai atėjo 1914 m. Visas pasaulis atsimena Didžiojo Karo pradžios metus. Jie Londono lietuviams praėjo greitai. Pirmoji pusė metų nebuvo bloga, nors visi jautė pasaulinę audrą artėjant ir mažino darbus. Užtat antroji metų dalis skaudžiau palietė Londono lietuvius. Stojo didelė bedarbė. Spalių 4 d. susirinkime kilo klausimas, ar verta eiti Klebonui per žmones renkant aukas bažnyčios skoloms mokėti, ar ne? Nutarė, kleboną kviesti apsilankyti. Ką gaus, tą gaus, — vis šį tą gaus.

Pasaulinis karas

Pasaulinis karas palietė visus Europos ir beveik viso pasaulio žmones. Nukentėjo ir Britanijos ir Londono lietuviai. Kai kurios šeimos net ir dabar (1939 m.) išskirtos gyvena: tėvas Rusijoj, ar Lietuvoje, žmona Londone su vaikais ir prie geriausių pastangų negal sueiti gyvent į vieną vietą.

Karas prasidėjo 1914 m. liepos mėnesyje. Sarajevo mieste nužudytas Austrijos Sosto įpėdinis Ferdinandas su žmona. Austrija pareikalavo iš Serbijos jai nepakeliamo atlyginimo. Vokietija palaikė Austriją. Įsikišo Rusai, užstodami Serbiją. Tuo tarpu įsitempė santykiai Vokietijos su Prancūzija. Rugpiūčio mėnesio pradžioje Vokiečiai sulaužė Belgijos neutralitetą, garantuotą Prancūzijos, Anglijos ir Vokietijos 1830 metais. Užpuolė Prancūziją. Rugpiūčio 4 d. 1914 m. Anglija stojo Prancūzijos pusėje. Į karą įsitraukė Italija, Rumuniją ir galop Jungtinės Amerikos Valstybės. Jos buvo Anglijos ir Prancūzijos talkininkės. Vokietijos pusėje buvo Austro — Vengrija, Turkija ir Bulgarija. Karas nuniokojo visą Lietuvą, visą Pabaltį, Lenkiją, rytinę Prancūziją, šiaurės Italiją, Transylvaniją, Balkanų šalis. Kovos ėjo Mesopotamijoje, Syrijoje, Rytų Afrikoje, kur tik Vokietija turėjo kolonijų. Žmonės kovėsi sausumoje, jūrose, po vandeniu ir

ore. Tai tęsėsi iki 1917 m. Prasidėjus Vokietijos armijoj sukilimams, be galo išvargus žmonėms, sudaryta taika su Rusija 1917 m. Lietuvos Brastoje. Vokiečiai ilgai nebegalėjo spiriuotis ir didysis karas pasibaigė taika 11 lapkričio 1918 m.

Tie keturi metai buvo didelių kovų ir vargų laikas.

Lietuvos aukuras

Karo veiksmams prasidėjus, visos Anglijos žmonės suskato šelpti nukentėjusius. Londono lietuviai neatsiliko. Pirmieji prisideda aukomis. Greitai ateina žinios, kad smarkiai nukentėjo Lietuva. „Išeivių Drauge" rugp. mėn. kun. A. Šveistrys paragino Škotijos lietuvius suorganizuoti nukentėjusių šelpimą. Rusai su Vokiečiais pakaitomis naikina Suvalkiją. Daug išdeginta, daug žmonių iššudyta. Londone-gi beveik visi lietuviai Suvalkiečiai. Kun. K. J. Matulaitis, pasitaręs su Komitetu ir žmonėmis, kuria „Lietuvos Aukurą". Tai nukentėjusiems nuo karo lietuviams šelpti fondas. Pirmosios aukos „Lietuvos Aukurui" buvo gautos lapkričio 8 d. 1914 m. iš Hoxton kolonijos 11'11, iš Hackney Rd. 7'10, iš Commercial Rd. 5'10, viso £ 1:5:7. Iki Naujų Metų kolonijose, buvo surinkta £25:16.10, o pridėjus pavienių žmonių aukas, susidarė £ 27:13:10. Gruodžio 6 d. pasiųsti pirmieji £ 25 aukų. Iš pasilikusių „Lietuvos Aukuro" užrašų matyt, kad Londono ir apylinkės lietuviai iki 1919 m. lapkričio mėn. viso suaukojo Lietuvai šelpti £ 611:5:3½. Visi „Lietuvos Aukuro" pinigai buvo išsiųsti.

Pinigams gauti panaudotos įvairios progos. Atvykusieji svečiai darydavo tam fondui rinkliavas. 1916 m. 4 birželio kun. A. Steponaitis surinko „Lietuvos Aukurui" £ 18. Atsilankius p. M. Yčui, suruošta jo pagerbtuvės ir surinkta „Liet. Aukurui" £ 18.3.8½. Iš Škotijos buvo atvykęs p. Jonas Širmulis. Jis surinko ir išsivežė Škotijos L. K. Lietuvai Šelpti Komitetui aukų £ 31:13. Londono lietuvių draugijos kiek išgalėdamos paskyrė „Lietuvos Aukurui" žymius pinigus. „Vienybė" paaukojo £ 5. „Vytauto Dr-ja" £ 2. Blaivininkų dr-ja £ 5. „Rūta" £ 2:1.

Aukos buvo renkamos per krikštynas, vestuves ir kitokiomis progomis. Daryta vakarėliai, ruošti išlaimėjimai, rinkta atliekami rūbai ir visa tai pasiųsta suvargusiems broliams į Lietuvą. Aukos siunčiamos Lietuvos Komitetui nukentėjusiems nuo karo

šelpti. Tautos Fondui, belaisviams, Informacijų Biurui Šveicarijon, buvo šelpiami belaisviai lietuviai Kopenhagoje, taip pat Švedijoje, ir kitur. Tiems visiems reikalams Londono lietuviai pasidarė duosnūs; sudėjo £ 611:5:3½. Be to „Britanijos Lietuviai" knygoje p. p. 115,116 yra įvardintos aukos, kurias gavo Škotijos Komitetas Lietuvai Šelpti iš Londono. Ir taip: Iš Londono £ 41.8.5; iš Silvertown £ 11.1.9; iš Wooldwich £ 5.2.- Už Londono bažnyčios fotografijas £ 2.8.6; per J. Slezniko vestuves £ 3:12.6. Tas visa sudaro £ 63:13.2. Ne vien pinigais bet ir žmonėmis Anglijos lietuviai pagelbėjo Škotiečiams. Derby gyveno Petras Bulaitis, dabartinis Londono liet. par. Komiteto pirmininkas. Škotijos Komiteto kviečiamas 1916 m. 26 rugp. stojo jiems pagelbėti. Su prakalbomis atsilankė 21 lietuvių kolonijoje ir į trumpą laiką surinko Lietuvai aukų £ 113 (pal. „Br. Liet." p. 124)

Pirmoji konferencija

1916 m. pavasaryje Londone įvyko veikėjų konferencija. Iš Škotijos atvyko kun. Norbutas, iš Šveicarijos kun. A. Steponaitis, Londoną atstovavo kun. K. J. Matulaitis, dalyvavo taip pat p. M. Yčas, p. inžinierius Naruševičius, p. R. Karuža. Buvo laukiama atvykstant daugiau veikėjų, bet nesuskubta tinkamai pasiruošti ir susitarti, beorganizuojant Londono Konferenciją.

Antroji Konferencija turėjo įvykti 20-25 d. birželio Stokholme, Švedijoj, p. M. Yčo ir p. R. Karužos organizuojama. Londono lietuviai įgaliojo tai Konferencijai atstovauti kun. J. Norbutą. Konferencija buvo, bet jos padariniai paliko nežymūs.

Didžiojo Karo laikotarpyje 1914 - 1918 m. parapijos skolos sumažėjo iš £ 2488 svarų iki £ 1588 svarų, t. y. buvo išmokėta %% ir skolos £ 900.- Tais metais parapijos Komitete darbavosi: 1914 m. pirm. A. Scinskas, kas.- V. Grybas ir nuo liepos mėn. - Juoz. Petraitis; sekr. - P. Bulevičius o nuo spalių mėn. - A. Rudzevičius; kasos sekretorius - A. Kazlauskas, nuo balandžio mėn. - Liudvika Kalinauskienė ir nuo liepos mėn. - Jonas Liskus.

1915 m. pirmininku, rodos, buvo A. Scinskas, kas. - Juoz. Petraitis, sekr. - A. Rudzevičius.

1915 m. spalių 18 d. tilpo Chicagoje spaudinamam „Lietuvių Dienraštis Katalikas" Nr. 246 plati žinutė apie Londono lietu-

vius. Iš ten sužinome, kiek ir kokių lietuvių būta Londone karo pradžioje 1915 m. Žinias surinko ir patiekė laikraščiui kun. A. Steponavičius.

1915 m. pavasarį surinktomis žiniomis Londone buvo 2010 lietuvių. Jų 1560, įskaitant ir visus vaikus, priklausė lietuvių parapijai. 262 buvo išsimėtę priemiesčiuose ir prie parapijos nepriklausė, o 128 asmenys nė negalėjo priklausyti. Pastarųjų tarpe buvusios 24 susibėgelių šeimos; 20 protestonų.

Lietuvių šeimų buvo 294. Šeimose augo 424 berniukai ir 386 mergaitės. Nevedusių vyrų buvo 115 ir netekėjusių lietuvaičių buvo 51. Tais metas Velykinę išpažintį atliko 620 suaugusių žmonių, neatliko 116. Parapija turėjo skolos £ 1989 svarus.

Tais metais Londone gyvavo šv. Kazimiero dr-ja „Ūkis" pašalpinė, Blaivininkų — abstinentų, „Rūta", šv. Vincento dr-ja ir kooperatyvas „Biruta". Lietuviai turėjo savo klūbą susirinkimams.

Atrodo, korespondentas kiek suklydo, nes nepaminėta pašalpinė vyrų Susivienijimo draugija. Ji tada gerai veikė.

1916 m. parapijos draugijai pirmininkavo Ignas Urba, kas. Jonas Liskus ir sekr. — A. Rudzevičius.

1917 m. pirm. — A. Scinskas, vice — pirm. Ign. Urba, kas. — Jon. Liskus, sekr. Al. Rudzevičius, kas padėjėjas — Tom. Bruževičius. Tais metais iškilmingai paminėta 16 metų sukaktuvės nuo visiško lietuvių atsiskyrimo nuo lenkų.

1918 m. pirmininkas buvo Juoz. Sleznikas, kasin. Jurgis Parulis, kas. sekr. — Ant. Kazlauskas sekr. — A. Rudzevičius.

Parapijos susirinkimų nutarimuos 1914 m. bal. 5 d. įrašytas parapijonims prašymas „Velykų subatoj nepasigert", o kad nejvyktų pernykščių nemalonumų, paimtas policininkas.

Tais pat metais minimas „Rūtos" veikimas.

Sustiprėjimas

1915 metais parapijos veikimas tylus. Nieko nepaprasto. Visas veikimas eina draugijose. 1916 m. gale įtaisomi nauji Kryžiaus Keliai bažnyčioje. Spalių 1 d. paskatinus klebonui įtaisyti naujas Stacijas, kitą sekmadienį, spalių 7 d. susirado vyrų būrelis, kurie pasiėmė apmokėti atskiras Stotis. Ir taip: pirmą stotį įtaisė Juozas Mekionis, antrą — Petras Kasparaitis, trečią —

Petras, Vincas ir Kazimieras Kasparaičiai; ketvirtą — Juozas Švedas; penktą — Jurgis Adomavičius; šeštą — Katarina Adomavičienė; septintą — Juozas Kalinauskas; aštuntą — Antanas Kunigiškis; devintą — Pranas Galijotas; dešimtą — Pranas Galijotas, Povilas Gabrilevičius, Petras Galčius ir Kazimieras Dička; vienuoliktą — Pranas Galijotas ir Juozas Mažeika; dvyliktą — Pranas Galijotas; tryliktą — Vincentas Landžius; keturioliktą — Juozas ir Antanas Scinskai. Kiekvieno aukotojo vardas yra prie jo Stacijos:

Tais pat 1915 metais įsigyta gražus prie altoriaus paveikslas: „Paskutinė V. Jėzaus vakarienė". Už paveikslą užmokėta £ 11:10. Suaukojo šie geradariai: O. Šmitaitienė £ 2; J. Razvickienė £ 2; O. Liūdžiuvienė £ 1:15; Al. Rudzevičius £ 1:15; An. Tumauskiūtė £ 1:10; Ur. Rudzevičiūtė £ 1:; J. Bukaveckienė :10; J. Savickiūtė 10; M. Usiūtė 5 ir O. Zubavičiūtė 5. Viso £ 11:10.

Vyrų pusėje įstatyta didelė ir graži V. Jėzaus Širdies statula. Tai — Juozo Oželio auka. Kaštavo £ 8. Moterų pusėje įtaisyta Sopulingosios Švč. P. Marijos statula. Už ją užmokėta £ 8. Aukas sudėjo: J. Petruškevičius £ 4; Jurkynienė £ 1; Derbes ir Leicesterio jaunimas £ 1; Šnekutienė 17'6; Bendaravičienė 2'6 ir £ 1 pridėtas nuo likučių arnotui pirkti.

Du paveikslai: Šv. Petro ir Šv. Povilo atsiėjo £ 6:10. Jie apmokėti iš aukų likučių nuo Velykų Viešpaties Karsto.

1916 m. prie statulų padaryti du dekoratyviniai paveikslai. Už abu užmokėta £ 9. Tais pat metais padirbdinti altoriaus sienų šonais du nauji paveikslai: Vaikelis Jėzus mokytojų tarpe ir Švč. Šeimynėlė prie darbo. Kaštavo £ 13 svarų.

P. Kasparaitis su savo samdininkais įtaisė patarnautojams prie mišių raudonas sukneles už £ 2:13. Šv. Onos Draugija padirbdino už £ 3:3 naują vėliavą. P. Petruškevičius nupirko naują juodą arnotą už £ 2:10, o And. Balaika du žalvario puodukus gėlėms už 18 šil. Altoriui drobinius užtiesalus įtaisė: M. Ūsiūtė, O. Zubavičiūtė, Ver. Besasparienė, J. Jokubaitienė, Teleišienė ir Stadalienė.

1918 metais įtaisytas didelis kryžius. Jisai pritvirtintas prie vidurinės navos sienos moterų pusėje su parašu ant sienos: „Teip Dievas numylėjo pasaulį". Patsai kryžius kaštavo £ 9 ir jo prikalimas prie sienos £ 1. Šiam kryžiui įsigyti aukojo sekantieji: Ant. Scinskas, Juoz. Gaigalas, V. Valaitis, K. Rudzevičius, J. Sleznikas, Baliūnas, Jur. Parulis, P. Landžiūtė, J. Naujokaitis, J.

Bukaveckas, T. Bruževičius, Čečetienė, Bulevičienė, J. Valaitis, Kazlauskienė, Vin. Kasparaitis, Ag. Čečečiūtė, Al. Rudzevičius ir Šnekutis; viso £ 10:1.— Iš sudėtųjų aukų 1918 m. Velykų Karstui papuošti buvo taip pat nupirkta 6 kamžukės vaikams už £ 1:8.— du puodai gėlėms už 10 šil. ir kitos smulkmenos.

Suvedus kartu visas gautasias bažnyčiai puošti ir įvairiems daiktams pirkti aukas iš 1915-1918 m., bažnyčios pagražinimui — nudažymui buvo likę pas kleboną £ 15:10:3$^1/_2$. Jie pridėti prie kitų aukų bažnyčiai išdabinti.

D. Karo laikotarpyje klebonas darydavo metuose dvi rinkliavas bažnyčios naudai. Iš pasilikusių užrašų matyt, kad 1914 m. I pusm.rinkliava davė £ 60:7:6, o per antrojo pusmečio rinkliavą gauta £ 46:19.—

1915m. I pusmečio rinkliavai aukojo 416 žmonių ir sudėjo viso £ 68:3.— šia tvarka: Blythe Str.— £ 5:2:6; Teesdale Str.— £ 13: 19.—; Commercial Rd.— £ 2:4.— Silvertown — £ 8:18.—; Hoxton — £ 10:15.—; Hackney Rd. — £ 6:13.—; Shedwell — £ 5:1:6; Tottenham — £ 1:7:6; Brick Lane £ 5:4.—; Custom House — £ 1:1.—; Woolwich South £ 2:2.— ir pavieniai davė £ 5:15:6.

Per antrąją 1915 metų rinkliavą aukojo 379 žmonės £ 58:13: 6. 1916 m. per pirmą rinkliavą aukojo 372 žmonės £ 55:13; per antrąją rinkliavą davė 372 žmonės £ 58:8:8. 1917 m. I rinkliava— 378 žmonės suaukojo £ 64:5. II rinkl. — 341 davė £ 55:8:8. 1918 m. aukų davė 341 žmogus viso £ 73:14—$^1/_2$; per antrą rinkliavą davė 335 žmonės £ 74:3:6.

1917 m. liepos mėnesyje anglai užpuolė Lietuvių bažnyčią ir besimeldžiančius žmones. Mat, lietuviai vengė kariuomenės. Nebuvo už ką kariaut. Anglai — gi buvo imami į karą. Jie žuvo tūkstančiais. Su pavydu ir piktumu lydėdavo mūsiškius į bažnyčią. Ir vieną liepos sekmadienį keli šimtai anglų užpuolė lietuvius prie bažnyčios. Jie manę lietuviai esą vokiečiai, vėliau išsiaiškino. Teko šauktis policijos globos. Klebonas pasiskundė vyskupijos Kurijai. Iš ten liepos 7 d. 1917 m. rašo kun. Matulaičiui kan. M. E. Carton De Wiart, pažadėdamas tuoj nuvykti pas policijos inspektorių, o klebonui patarė kreiptis su skundu į Vidaus Reikalų ministeriją, į Lordą Edmundą Talbot, M. P.

Taip dalykams susipainiojs, lietuviai vyrai nebedrįsdavo rodytis šventadieniais savo bažnyčioje, nors galop visi sveikieji lietuviai buvo priversti stoti arba į Britų, arba į Rusų kariuomenę.

Už Lietuvos Nepriklausomybę. Lietuvių įspūdinga eisena Londono centre ir Hyde Parke.

Kai užsibaigė pasaulinis karas ir pradėjo grįžti iš karo vyrai, Salander Str. ir apielinkės moterys padarė savo tarpe rinkliavą, sudėjo £ 5:16 ir kaipo padėką V. Dievui įtaisė altoriui uždangalą. Aukojo šios moterys: A. Motiejūnienė, M. Stukienė, A. Donaitienė, Pr. Paulauskienė, A. Mitrikevičienė, M. Kuncienė, A. Žaliauskienė, J. Savulienė, L. Kalinauskienė, M. Scinskienė, Balulienė, Tamulienė, E. Lukštinskienė, A. Mažonienė, O. Pagirienė, O. Kudirkienė, E. Naujokienė, P. Miliauskienė, P. Navickienė, A. Okuneff, A. Scinskienė, S. Ferrentienė, M. Gečiuvienė, J. Kubiliūtė, Vasiliauskienė, P. Sovočkiūtė, A. Staniulienė, Radzevičienė ir A. Galčiuvienė.

1916, 1917 ir 1918 metais parapijai buvo sunkiausia. Geriausieji vyrai išvežti į karą, išblaškyti. Draugijų gyvenimas aptyla. Net savišalpos vyrų draugija laikinai likviduojama.

Pokarinis veikimas

Didžiajam Karui pasibaigus, sugrįžo ir Londono lietuviai, deja nevisi, į savo šeimas. Prasidėjo gyvesnis visuomeninis veikimas pačioje kolonijoj.

1919 m. kovo mėnesyje klebonas panūdo apleisti Londoną. Jo širdis veržėsi į Lietuvą, kurios labui daug dirbo bebūdamas Londone. Gavėnioje jis lankėsi Vyskupijos Kurijoje ir norėjo gauti sutikimą. Nepavykus žodžiu, rašė.

J. E. Kardinolas Bourne pranešė jam per Can M. E. Carton De Wiart kovo 31 d. 1919 m., kad būtų kantrus. Taikai įsivieš-patavus, kai tik bus galima gauti tinkamas kunigas, būsią galima kalbėti apie šv. Kazimiero bažnyčios rektorių pasikeitimą. Tuo tarpu Jo Em. Kardinolas reiškė vilties, kad kun. K. J. Matulaitis eis ir toliau uoliai savo pareigas.

Apsiraminęs ir Dievo valiai pasidavęs, ėmėsi naujų darbų.

1919 m. pavasaryje aptikta patogi vieta svetainei — klūbui. Tai — „Cooper Gardens Memorial Chapel", buvusis maldos namas toje pat The Oval gatvėje ką lietuvių bažnyčia. Koplyčios savininkai nutarė ją parduoti. Apie tai sužinojo kun. K. J. Matulaitis. Kadangi lietuviams būtinai buvo reikalinga sava svetainė, sudaryta sumanymas įsigyti parduodamą koplyčią.

Sutarta, kad svetainę perka parapija. Kadangi parapija pinigų neturi, tad juos reikia pasiskolinti. Visą atsakomybę už

paskolas pasiima kun. K. J. Matulaitis. Birželio 22 d. 1919 mt. sušaukia platų lietuvių pasitarimą V. Degėsio namuose. Čia nustatoma paskolos sąlygas. Užtikrina skolintojus, kad jiems bus atmokėta pilna suma kiekvienu pareikalavimu su palūkanom $2^1/_2$ — 5%, žiūrint kaip eisis svetainei.

Aišku, visi, kas turėjo susitaupęs šimtą — kitą svarų, paremia svetainės pirkimą. Viso paskolų sudėjo £ 3390 svarų sekantieji lietuviai: Vacl. Degesis, Ant. Parulis, Juoz. Šnekutis, V. Jurgelaitis, Juoz. Brilius, Pranas Karosas, Juozas Sleznikas, Juoz. Savulis, Vincas Dulskis, Antanas Scinskas, Mykolas Barulis, S. Urbonas, Juoz. Zomeris, Kazys Bepirštis, Juoz. Ūsaitis, Agnė Neikelienė, Jurgis Šmitaitis, Mykolas Razvickas, Petras Kasparaitis, Juoz. Kalinauskas, Ona Vosylienė, Andr. Karaševičius, Uršulė Luckuvienė, Vincas Seredinskas, Juozas Valaitis, Laurynas, Banaitis, Ant. Beliūnas, Ignas Kasikauskas, Aleks. Rudzevičius, Vincas Valaitis, Simas Kisielius, Marė Scinskaitė, Mart. Gudžius, Ant. Pagirys, Myk. Motiejūnas, Ant. Pačėsa, Jurgis Adomavičius, Danielius Kriaučiūnas, Bujauskas, Ona Valaičiūtė, Juozas Adomavičius, Ieva Karaševičienė, Marė Čečetienė, M. Kudirka ir Juozas Scinskas. Viso 45 žmonės.

Kitą sekmadienį, birželio 29 d. 1919 m. šaukiamas visos parapijos susirinkimas. Sueinama į apatinę tos koplyčios salę. Parapijos susirinkimas patvirtina 22-VI d. nutarimus.

Iš gausiai susirinkusių Londono lietuvių nebuvo nė vieno kurs priešintųsi pirkiniui. Svetainė nupirkta už £ 2200 svarų. Bet ją teko ištaisyti. Padaryta dvi gražios salės. Įvesta elektra. Padaryta rūbinės, lentynos, „baras", sutaisyti laiptai, scena etc. Iš 1920 m. vasario 29 d. atskaitos matyti, kad visa tai kaštavo daug pinigų ir kartu su nuosavybe viso išleista £ 3387:15:9. Apyskaitą tikrino Revizijos Komisija: A. Scinskas, A. Rudzevičius ir V. Degesis. Iki tam laikui skolų buvo likę £ 3342:5:9. Skolos, tiesa, pamažu mažėjo, bet prasidėjo įvairios kalbos. 1920 m. sausio 4 d. parapijos nutarimuos randame užrašyta:

„Pirmiausiai perskaityta pereito susirinkimo nutarimai ir vienbalsiai priimta su pataisymu kur buvo įrašyta vietoj „Klebonas atmoka pinigus už svetaines skolininkams" tai ne klebonas, bet parapija atmoka, kad ir būtų nuostolio". Skolintojai pradėjo ištraukti savo paskolas, norėdami gauti 5% palūkanų. Pradžioje gavo $2^1/_2$%. Ne visi buvo tuo patenkinti. Nepasitenkinimas kilo ir dėl stambių išlaidų pertaisymams. Iš viso ko

matyti, kad parapijos klūbas galus su galais suvesdavo, t. y. apmokėdavo bėgamasias išlaidas ir visus mokesčius. Tuo tarpu vienų palūkanų į metus susidarydavo per £ 84. Be to, klebonui tekdavo apmokėti kiekvienu pareikalavimu paskolas. Tas visa greit įgriso ir pakarto kun. K. J. Matulaičiui. Ir „Victory Hall" svetainė teko perleisti Bethnal Green, Elektros Tarybai. Ji pasisiūlė apmokėti už įrengtas svetaines gerus pinigus. Ir tikrai, parduota už £ 4300 svarų. Atėmus agentų pelną ir advokato išlaidas, parapija gavo už svetainę £ 4141:8:6. Pardavus svetainę, kovo mėn. 1921 m. atmokėta vien skolintojams £ 3235:1.—. Buvo ir kitų išlaidų. Galutinai sąskaitas suvedus pasirodė gryno pelno £ 684:5:9$^{1}/_{2}$. Už visą 20 mėnesių kun. K. J. Matulaičio triusą parapija paskyrė jam dovanėlę £ 34:4.—. Parapijai pasiliko pelno £ 650:1:9$^{1}/_{2}$. Iki Visų Šventei pas kleboną pasilikusieji parapijos pinigai išaugo į £ 675:2:2$^{1}/_{2}$. Nuo 1920 m. parapijai už bažnyčią buvo likę mokėt skolos £ 1040 svarų. 1921 m. apmokama £ 673:17:2$^{1}/_{2}$ skolos.

Pasiliko £ 366:2:9$^{1}/_{2}$. Tuo metu klebonas norėjo įvesti į bažnyčią elektros šviesą. „The Benedict Ecclesiastical Art. Co" apsiėmė įvesti elektrą į bažnyčią už £ 181:10.—. Pasiūlymas duotas sausio 31 d. 1921 m. Bet ji buvo per brangi. A. Bassett, elektrotechnikas pasisiūlė bal. 16 d. 1921 m. įvesti elektrą į bažnyčią ir kleboniją už £ 180.— Bet balandžio 3 d. 1921 m. parapija buvo nutarus, kad kol kas elektros į bažnyčią nevesti. Iš gautojo pelno leista klebonui apmokėti žymi skolos dalis ir įtaisyti reikalingus į bažnyčią ir į kleboniją daiktus. Į kleboniją nupirkta langams užtiesalai, stalas, lova, pilnas paklojimas svečių lovai, pagalvės ir t.t. divonėliai, takai.

Už du taku — divonėlius į bažnyčią užmokėta £ 7:3:9. Linoleumas į kambarį £ 9:12.— Linoleumu išklota laiptai £ 11:16:6. Apkalti bažnyčios langai virbų sietais £ 16:7. Pataisytos zokristijos lubos £ 11:—:9. Apmokėta „income tax" £ 7:5:9 ir daugiau kitų reikalų aprūpinta. Visa tam buvo išleista £ 135:16:8$^{3}/_{4}$. Smulki išlaidų apyskaita buvo duota parapijai. 1919 ir 1920 m. klebonas darė po dvi rinkliavas skoloms mokėti. 1919 m. surinko viso £ 185:13.— 1910 m. viso gavo £ 171. 1921 m. ėjo per parapiją, darydamas rinkliavą tik vieną kartą. 314 žmonių suaukojo £ 69:5. Buvo jaučiama, kad didžiulė skolų našta palengvėjo, kad visa įtaisyta ir pataisyta, kad galima pradėt ramesnį gyvenimą.

1920, 1921, 1922 ir 1923 m. parapijos pirmininkas buvo Al. Rudzevičius; ižd. — A. Parulis. Sekretoriai keitėsi: P. Bulaitis, J. Sleznikas, V. Degėsis ir P. Kevalaitis.

1922 m. parapija turėjo £ 679:18:3½ pajamų ir £ 678:0:1 išlaidų. Tais metais klebonas darė parapijos naudai dvi rinkliavas. Pirmu kart gavo aukų iš 348 žmonių £ 70:19. Skolų atmokėta £ 237:6. 1923 metams pasiliko skolos viso £128:17:9½. Ir tuos pinigus surenka 1923 metais klebonas, du kartu eidamas per parapiją, būtent: pirmoji rinkliava davė £ 76:15:6 ir antroji £ 76:8:— viso: £ 153:3.6. Visos skolos baigtos mokėti 1923 m.

Šalia grynai parapijos reikalų, lietuvių kolonija rūpinosi ir kitų vargais. 1922 m. padaroma rinkliava badaujantiems Rusijoj. Žmonės sudėjo £ 10:13.9. Toji rinkliava buvo daroma vietos Kardinolo paraginimu. Jam tad pasiųsta 2 d. birželio 1922 m. £ 10:10, o likučiai 3'9 atiduoti Šv. Vincento Draugijai 9 d. liepos 1922 m. Škotijos lietuviams bedarbiams Londoniečiai sudeda paramos £ 5:11:6. Juos nuveža ir išdalina kun. K. J. Matulaitis. Nes jisai susitarė su Škotiečių lietuvių dvasios vadu a.a. kun. J. Petrauskiu pasikeisti vietomis keletai savaičių. Kaip sutarė, taip ir įvyko.

1923 m. protokoluos randame įrašytą susikūrus „Vaikelio Jėzaus Draugiją", vaikučiams gelbėti kituose kraštuose ir „Šv. Vincento Draugiją" vargšams šelpti. Tais metais įvedamas klebonijon telefonas, teikiama moksleiviams parama, iš naujo stengiamasi kurti parapijos knygynėlį. Savąją svetainę pardavus, visuomeninis veikimas sumažėjo. Už kiekvieną draugijų susirinkimą reikėdavo svetimiems mokėti. Pradėta rūpintis įsigyti svetainę. Jai rasti sudaryta 22 bal. 1923 m. Komisija: J. Sleznikas, V. Degėsis, A. Rudzevičius ir P. Bulaitis. Komisijai vadovavo klebonas. Visgi praėjo pora metu kol gavo išsinuomoti pastoviai „Priory Hall" viršutinę salę. Ta vieta yra dabar žinoma kaip „Lietuvių Klūbas", 35, Bronner Rd, Bishop's Way,E2.

Bažnyčiai dovanos

Dabar turimi brangieji bažnytiniai rūbai ir indai pamažu buvo sudovanoti duosnių aukotojų. 1919 m. A. Parulis įtaisė bažnyčiai kopą su velionu, užmokėdamas £ 9:10.— Šv. Ražančiaus Draugija nupirko du žalvarinius gėlėms puodus už £ 5. Iš gautų aukų 1920 m. įtaisytos vaikams 4 kamžukės už £ 1:18'. 1921 m. V. Barulis įtaisė procesijoj dalyvaujančioms mergaitėms dvylika gražių vainikėlių. Moterų Šv. Ražančiaus draugija už £ 3:8:9 nupirko albą, juostelę ir humerolą. Iš atlikusių nuo Velykų karsto ir kitokių aukų klebonas įtaisė dirbtines gėles ant altoriaus, aptaisė apnešiotus arnotus, paauksavo monstranciją ir kryžių, padirbdino monstrancijai naują dėžę, atnaujino kieliką, paauksino žvakydes. Viso tiems reikalams išleista £ 22:17:5. Sekančiais 1922 m. panašiems reikalams išleista £ 12:5.— 1923 m. pasiūdintos 4 vaikams sutanėlės už £ 5. 1924 m. taisyta altorius, pirkta cimborija, sudėti langai etc už £ 24:0:3. 1925 m. dvejus „dangaus vartus" ir gėlių rėmus įtaisė J. Bujauskienė, J. Šumskienė, M. Degesienė, O. Kvietkauskienė ir M. Petkevičienė už £ 1:11. Be to, pirkta alba, altoriaus drobiniai užtiesalai, mišiolas ir t.t už £ 9.9.6. 1926 m. pirktas antras kielikas už £ 5.15.6, įgytos 6 kamžos mistrantams už £ 4:2:-, stula uu £ 1:5:- perdirbta kopa ir bažnytinių rūbų valymas £ 5:18. Viso išlaidų turėta £ 27:10. Aukų gauta £ 28:0:6½. 1927 m. įtaisytas baltas arnotas už £ 9:5:7 ir 1928 m. įtaisytas naujas raudonas arnotas už £ 7:7:9. Už baldachimą užmokėta £ 5:10. Su visais pataisymais ir gėlėmis Velykų karstui viso išleista £ 25:15:1. Prie naujo raudonojo arnoto įtaisymo po £ 1 aukų dėjo R. Bulevičienė, St. Zakarevičius, Kasparaitienė. Baldachimui pirkti aukojo po £ 1 Jėva Bujauskienė ir J. Džegčiorius. 1929 m. nupirktos dvi palmės prie altoriaus, 4 sutanėlės ministrantams £ 4:16, 6 humeralai — £ 1:10, prie bažnyčios sienos bažnyčios iškaba £ 2:15, muzikantams už procesiją £ 2:2:— kartu su kitomis išlaidomis sudarė £ 24:8.6. 1930 m. sudėta aukų £ 17:3 ir jos su pirmiau likusiomis išleistos tų metų karstui puošti bei įvairiems bažnytinių daiktų ir rūbų pataisymams.

Čia minėtos yra vien stambesnės aukos ir žymesnės išlaidos, nes smulki visų aukų ir visų išlaidų apyskaita visada būdavo patiekiama su padėka visos parapijos susirinkimams.

Vėliau, nuo 1931 m. teiktosios bažnyčiai aukos, bus pažymėtos atskirai, kai prieisime prie Londono lietuvių dvasios vadų pasikeitimų.

1925—1930 metai

Paskutinis kun. K. J. Matulaičio bažnyčios valdymo laikotarpis pasižymi gilesniu dvasinių žmogaus pareigų nušvietimu ir platesniu visuomeniniu veikimu.

Parapijos draugijos pirmininku 1925 metais išrinktas P. Bulaitis, iždininku — J. Bujauskas ir sekretorium — Petr. Razvickas. Trims mėnesiams praėjus, bal 19 d. iš naujo išrenkama pilna Parapijos Komisija. Komisiją sudarė Valdyba ir sekantieji išrinkti vyrai: A. Scinskas, P. Kevalaitis, Ig. Urba, A. Rudzevičius, V. Degesis, A. Matulaitis, P. Kasparaitis, A. Parulis, V. Grybas, Jurg. Levinskas ir J. Sleznikas. Viso 14 vyrų.

Gegužės mėnesyje 1925 m. pradeda šv. Misijas garsus Lietuvoj ir Amerikoj misijonierius kun. P. Andziulis, M.I.C. - marijonas. Misijos tęsėsi nuo 31 geg. iki 6 birželio. Tos misijos suteikė daug šviesos ir Londono lietuviams dvasinės naudos.

Pradėta rūpintis grąžinti iš Lietuvos Londone gimusius vaikučius, kurie karo metu atsidūrė vargo glėbyje ir negali pas savo tėvus grįžti. Bet tuom tarpu nerasta priemonių jiems būvį pagerinti. Rudenyje atsilankė vietos vyskupas. Iš pasakyto klebono pranešimo žmonėms matyt, kad J. E. vyskupas visa rado geriausioj tvarkoje, visa bažnyčia buvo gausiai išpuošta ir padabinta, parpijonai skaitlingai prisirinko sutikti Vyskupą ir pats Ganytojas labai džiaugėsi ir gėrėjosi iškilmėmis ir žmonių pamaldumu.

Rudenyje Londone buvo sustojęs keletai dienų kun. V. Dvaranauskas MIC. Jis vyko iš Romos į Ameriką. Gruodžio 13 d. pasakė pamokslą ir sportininkams kalbą viešajame susirinkime. Iš Londono svečias išplaukė „Majestic'u" gruodžio 16 d.

Tais pat metais Londonan buvo pakviestas svečias kunigas Velykinių išpažinčių klausyti. Sunku benorėti, kad kas būtų daugiau padaryta vienais metais žmonių dvasiai sustiprinti.

Parapija gražiai pagerbė savo klebono 20 metų Londone darbavimosi sukaktį, padovanodami jam gerą auksinį laikrodė-

lį su tokiu įrašu: „Klebonui K. J. Matulaičiui Atminčiai 1905 — 1925 Londono Lietuvių Šv. Kazimiero parapija".

Iš parapijos susirinkimų užrašų matyt, kad 1926 metais buvo užsimota būtinai įsigyti nuosavą svetainę. Tai pakartotinai nutarta 4 balandžio dieną. Jau nuo 1923 metų buvo kalbama, kad paėmus greta esančius du namukus ir ten padaryti Lietuvių Svetainę. Bet vieta pasirodė per maža ir nepatogi. Buvo ir juridinių kliūčių tai nuosavybei įsigyti. Atidėta. 1926 m. parapijos pirmininkas buvo P. Bulaitis, iždininkas J. Bujauskas ir sekr. J. Rudzevičius. Komisiją sudarė beveik tie patys rinktieji vyrai— veikėjai. Į atsisakiusių vietą išrinkti J. Barulis ir J. Parulis.

1926 m. Londono lietuviams yra labai brangūs, nes pas mus atsilankė pirmu kart lietuvis arkivyskupas Jurgis Matulevičius. Jis Londone viešėjo rugpiūčio mėn. gale. Dalyvavo Tarptautiniame Eucharistiniame Kongrese Chicagoje. Čia sustojo kartu su dabartiniu J. E. vysk. P. Būčiu. Be kitų viešųjų reikalų, J. E. arkiv. J. Matulevičius turėjo plačiau aptarti su vietos kardinolu Jo Emin. Jurg. Bourne Londono lietuvių klebono pasiūlymą užimti marijonams jo vietą Londone. To pasimatymo norėjęs pats J. Em. Kardinolas Bourne. Visgi jųdviejų buvo sutarta nesiskubint atleisti kun. K. J. Matulaitį iš Londono, ypač kad jis labai gražiai tvarkė visus parapijos reikalus, buvo sveikas, o Marijonams stokojo kunigų pasiimtiems darbams.

Londono lietuviai, žinodami baisią Vilniaus lietuvių būklę, per Jo Eks. arkiv. J. Matulevičių pasiuntė jiems £ 21 aukų. Už tas aukas visoms draugijoms ir visiems Londoniečiams gražiai laišku padėkojo J. E. arkiv. J. Matulevičius. Tą padėką klebonas paskelbė parapijos susirinkime spalių 17 d.

1927 m. parapijos vadovybėje įvyksta atmainų. Pirmininku išrenkamas Ant. Scinskas, kasininku Juozas Barulis, raštininku - Jonas Kasikauskas. Į Komisiją išrenkami: J. Kuzmickas, Ig. Urba, J. Bujauskas, P. Bulaitis, M. Barulis, P. Kevalaitis, J. Sleznikas. Revizoriai: V. Degesis ir Al. Rudzevičius. Tais metais parapija atsisakė dalyvauti Commercial Road bažnyčios viešoje procesijoje, nes per toli yra jaunučiams vaikeliams vaikščioti ir pereitų metų lietus įvarė daug baimės motinoms.

Liepos 3 d. klebonas paskelbė žmonėms, kad porai mėnesių vyksta į Lietuvą. Jo vietą užėmė kunigas svečias.

Nei šiais nei sekančiais metais parapijoje rinkliavų klebonas nedarė. Nebuvo gyvo reikalo. Skolos atmokėtos, o iš 1924

m. rinkliavos iš 320 žmonių gauta £ 66:7:6 ir 1926 m. rinkliavoje iš 343 žmonių gautųjų £ 83:14:6 bažnyčiai išpuošti pakako.

1928 m. protokole giriama yra Šv. Vincento vargšams šelpti draugija. Jos nariai sudėjo ir vargingiausioms našlėms išdalino apie £ 50. Tais metais apie Velykas turėjo būt bažnyčioje misijos, nes klebonas dėkoja viešajam parapijos susirinkime Galčiuvienei už jos rūpestingą darbą laike misijų ir Ievai Bujauskienei už jos gražų pasidarbavimą ir vaikučių papuošimą procesijai.

Liepos 22 d. nutarta gausiau apšviesti gražųjį bažnyčios altorių. Įtaisyta reflektoriai ir sudėtos šviesesnės elektros lempos. Taip pat buvo nutarta įtaisyti „bobinčiuje vyrų pusėje" Liurdo koplytėlę prie atsarginių durų sienos. Visa tai padaryta. Stovylėlė gauta, rodos, iš Liurdo, vėliau padabintos koplytėlės sienos ir lubos. 1928 m. parapijai vadovavo A. Scinskas, kasininkas S. Zakarevičius, sekretorius J. Kasikauskas. Komitete buvo: J. Kuzmickas, Ig. Urba, J. Bujauskas, P. Bulaitis, M. Barulis, P. Kevalaitis ir J. Sleznikas. Sekančius tris metus: 1929, 1930 ir 1931 m. parapijai vadovavo P. Bulaitis, kasininkas buvo P. Kevalaitis ir raštininkas J. Kasikauskas. Komiteto sąstatas kas metai būdavo maždaug tas pats. 1929 m. sausio 6 d. protokole randame užrašytą kun. K. J. Matulaičio padėką visiems aukojusiems Liurdo koplytėlei, o taip pat ir padėką merginoms, kurios švč. Mergelės Marijos statulą parvežė iš Liurdo. Metai pradėti, turint taupomoj knygelėje £ 58 ir pas kasininką £ 30:5:$^1/_2$. Velykų išpažinčių klausyt pakviestas kunigas svečias. Liepos 7 d. praneša klebonas, kad jisai šią vasrą vyksta į Liurdą aplankyt Švč. Mergelę Mariją, o į savo vietą palieka Liuveno studentą kun. Ant. Sidaravičių.

1929 m. buvo paskutinė kun. K. J. Matulaičio padarytoji rinkliava parapijos naudai. Aukojo 283 žmonės £ 66:12:6. Iš vėliau jo patiektos parapijai apyskaitos matyt, kad nuo 1915 m. iki 1929 m. pabaigai padarė 19 rinkliavų ir gavo viso £ 1396:9:$2^1/_2$ aukų parapijai. Nuo 1905 m. klebonas kun. K. J. Matulaitis viso apsilankė su rinkliavomis 37 kartus.

Metinei procesijai Londono gatvėmis pasibaigus, buvo duota vaikučiams arbata su užkandžiais. Tai kaštavo parapijai £ 1:4:$1^1/_2$. Todėl P. Bulaitis pasiūlė, kad vaikučiai galėtų tą skolą parapijai išlygint, sudaryti vaikų koncertėlį su vaidinimais. Dainų išmokyti ir lošimėlį paruošt su vaikais apsiėmė pats pasiūlytojas P. Bulaitis. Praėjo keli mėnesiai. Spalių 13 d. pa-

Vin. Grybas ir Ant. Glaudanskis

Petras Bulaitis.

Ona Neiberkienė.

Agota Scinskienė

rapijos susirinkime buvo pranešta, kad „Vaikučių koncertas" davė parapijai £ 4:4:2 pelno. Atrodo, kad nuo tų metų imta daugiau vaikučių įtraukti į dainas ir į lošimus. Taip pat buvo siūloma kad parapija suruoštų vaikučiams „Eglutę". Bet parapijos susirinkimas nepritarė sumanymui.

1930 m. klebonas gavo iš vietos vyskupo pranešimą, kad jis atsilankys Lietuvių bažnyčioj. Sausio 5 d. parapijos susirinkime klebonas prašo pataisyti zokristiją.

Nuo šių 1930 m. Soho square Šv. Patriko bažnyčioje prasidėjo ypatingos pamaldos Trijų Karalių oktavoje. Kas vakaras kita tauta savo kalboje garbina Jėzų, savo kalba klausosi sakomo pamokslo. Pakviesti ir lietuviai. Žinoma, pakvietimas priimtas. Bažnyčios choras pasimokė giesmių, klebonas pasakė įspūdingą pamokslą, sukalbėjo Rožančių ir suteikė palaiminimą švč. Sakramentu. Buvo atvykę ir svetimtaučių pasiklausyt lietuvių kalbos. Ir šios pamaldos kas met daromos. Nors Londone lietuvių nedaug yra, bet į šias pamaldas suvažiuoja iš visų pusių. Kai kuriais metais lietuviai užsileido skaitliumi tik vokiečiams. Kitos tautos pasilikdavo daug mažesniame skaičiuje.

1930 m. buvo Vytauto Didžiojo 500 metų nuo jo mirties sukaktuvių metai. Londono lietuviai tai gražiai paminėjo. Draugijų pirmininkai sudarė Komitetą.

Balandžio 6 d. 1930 m. parapija nutarė, minėdami 25 metų savo klebono darbuotę Londone, išleisti jį keliauti į Romą. Tiesą sakant, kun. K. J. Matulaitis buvo begalvojąs atlankyti krikščionijos sostinę — Romą ir pamatyti bent kartą gyvenime visos Bažnyčios regimą Galvą — šv. Tėvą. Bet neturėdavo progos.

Tą vasarą klebonas iškeliauja Romon. Ilgai nebuvęs, parvyksta atgal ir spalių 5 d. susirinkime pasakoja kelionės įspūdžius, duoda iš turimų parapijos pinigų apyskaitą. Tai buvo paskutinis parapijos susirinkimas, kuriame kun. K. J. Matulaitis dalyvavo. Vos penkios savaitės praėjo ir visame Londone pasklido nejaukus gandas — kun. K. J. Matulaitis suparalyžiuotas. Parapijos Komitetas šaukia nepaprastą parapijos susirinkimą, lapkr. 15 d. 1930 m. Praneša, kas įvyko. Trečiadienį klebonas buvo išvežtas į St. Joseph's Hospice, o pereitą šeštadienį — į German Hospital. D-ras Schwartz'as reiškė vilties ligonį pagydyti. V. Degesis išreiškė susirinkime didelę padėką

Liet. ig. ministeriui p. K. Bizauskui, kuris nuoširdžiai pagelbėjo parapijai ir ligoniui. Nors ligonis mažai galėjo kalbėti, bet V. Degesį prašęs parkviesti iš Liuveno kun. A. Sidaravičių. Gavęs telegramą, kun. Sidaravičius atvyko tą pat savaitę. Jisai dalyvavo lapkr. 15 d. susirinkime ir apsiėmė padaryti parapijos ir ligonio naudai rinkliavą. Nuo tos dienos Londono lietuvių dvasinius reikalus rūpinti imasi naujas klebonas. Tiesa, atvyko tik laikinai pavaduoti ligonį, bet ligonis negalėjo greit nei kiek susveikti.

Kun. A. Sidaravičius vadovavo parapijai iki 1931 m. lapkričio 8 d.

Dvidešimt metų skaičiuose

Nuo 1911 m. iki 1930 m. Londono lietuvių kolonija padarė žymių pastangų. Jos geriausia išreiškiamos sudėtomis piniginėmis aukomis, kad pasistačius naują bažnyčią, kad jos skolas apmokėjus ir visus bėgamuosius reikalus aprūpinus. Tik šių pastangų dėka Londono lietuviai džiaugiasi dabar gražia savo bažnyčia.

1911 m. buvo pradėti, parapijos kasoj esant £ 42.3.10½. Tų metų baliai davė parapijai £ 41.16.6 pelno. Bažnyčioje surinkta £ 87.3.7. Gautosios bažnyčiai dovanos ir klebono rinkliava davė £ 353:14:10. Aukų rinkėjai iš kolonijų gavo £ 275:17.10. Už senąją bažnyčią įrašyta esą gauta £ 625. Tikrumoje, kaip vėliau pranešė Vyskupijos kasininkas, už ją grynų gauta tik £ 608:11:4. Tais metais buvo skolinta nuo žmonių £ 585. Iš kompanijos paimta paskola bažnyčiai statyt £ 2533.6.8. Tiesa, tais pat metais apmokėjus £ 160.4:11½ skolas parapijonams, viso skolos buvo pasilikę £ 2958.1.8½. Viso meto išlaidos buvo £ 1930:11:8.

1912 m. apyskaitoje yra nuodugniai pavaizduota tų metų piniginiai parapijos reikalai ir žymios aukos.

Bažnyčioje pamaldų metu surinkta	£ 129:19: 9½
Savaitinės rinkliavos per namus davė	£ 254:15. 2
Dvi klebono rinkliavos parapijoje	£ 126.10.10
Iš Lietuvos parsivežė ir įteikė aukas	£ 62. 4. 9½
Kunigaikštienė M. Radvilienė dovanojo	£ 100.— —
J. M. Kardinolas davė	£ 10.— —

L. Rotšildas davė	£ 10.— —
Parapijos baliai davė pelno	£ 44: 4: 9½
Bažnyčią šventinant pelnas	£ 45. 8. 6
J. Bujauskas davė auką už pusę viškų	£ 9. 2.11
Įvairūs žmonės privačiai sudovanojo	£ 64: 2. 8
Nuo 1911 m. buvo atlikę pas kasininką	£ 20. 4:11½
Visų pajamų parapija turėjo 1912	£ 876.14. 5
Išlaidų tais metais padaryta	£ 847.15. 1½

Stambesnių išlaidų tarpe pažymėtinos šios: Skolų ir palūkanų atmokėta £ 355:12:3. Už suolus bažnyčiai užmokėta £ 98:3:3. Viškos su vargonėliais kaštavo £ 44:13:1. Įtaisymai bažnyčiai atsiėjo £ 24:7:5½. Bažnyčios nuotraukos £ 15:3:— Algos £ 208. Daiktai į kleboniją ir senos bažnyčios užlaikymas £ 36. 18.7¼. Dovana kun. svečiui ir klebonui viso £ 15. Visos smulkmenos £ 46. 14:11¾. Skolų buvo likę £ 2769.

1913 metais parapija turėjo £ 779:17.-½ pajamų ir £ 688:4:4½ išlaidų. Garbingų aukotojų eilėse ir tais metais randame Kunigaikštienę M. Radvilienę. 1913 m. ji paaukojo £ 100 svarų. Jo Em. Kardinolas davė £ 10. Baliai davė £ 37:18:3½ pelno. Klebonas surinko £ 135:3:3. Bažnyčioje per pamaldas suaukoto beveik tiek pat kiek 1912 m. — £ 126:13:10½, bet savaitinės rinkliavos buvo žymiai sumažėjusios. Gauta tik £ 226:14.7 t.y. £ 28 svarai mažiau.

1913 m. atmokėta £ 100:5:1 palūkanų ir £ 338 sumos. Tų metų skolos likosi £ 2488, nes šiek tiek įėjo naujų paskolų. Nors vėliau, atrodo, į apyskaitą įrašyta atmokėjus dar £ 151:12.8 skolos. Tad turėjo liktis tik £ 2336:7.4 skolų. 1914 m. iš viso sumažinta skolų £ 231:6:5¾. Stambiųjų aukų tarpe vėl yra Kunigaikštienės M. Radvilienės £ 100 auka ir Jo Em. Kardinolo £ 10. P. J. Gabrys aukojo £ 10. Viso meto pajamos £ 895:1:2¾ išlaidų buvo £ 818:12:1. Skolų liko £ 2104:10:10¼. 1914 m. aukos bažnyčioj sumažėjusiosios iki £ 115:15:¾ bet šiek tiek pagerėjo savaitinės aukos: £238:8.5.

Didysis karas atsiliepia į parapijos pajamas. Bažnyčioje surenkama mažiau. Be to, remiami giminės Lietuvoje.

1915 m. iš žmonių pasiskolinta £ 629: 6.1; bet skolų ir %%viso atmokėta £ 949:—:7. Bažnyčioje per pamaldas surinkta £ 102:3:10. Savaitinių rinkliavų gauta £ 242:13:7. Klebonas surinko £ 128:10.— Jo Em. Kardinolas padovanojo £ 40. Baliai

davė £ 20:17:8½ pelno. Buvo ir kitų mažų pajamų. Viso 1915 m. gauta £ 1198:1:5½, išleista £ 1190:4:2.

1916 m. parapijai buvo sunkūs. Tai jaučiama iš sudėtųjų per visus metus aukų pamaldų metu. Viso gauta tik £ 79:4:4. Savaitinės rinkliavos nesumažėjo. Gauta £ 243:13:2. Klebonas padarė rinkliavas parapijoj ir gavo £ 114: 1: 8. Jo Em. Kardinolas dovanojo £ 35. Baliai davė pelno £ 17:19:2½. Iš žmonių paskolinta £ 601:19:3. Suėmus pereitų metų likučius ir kitas smulkmenas, viso gauta pajamų 1916 m. £ 1151:7:10¾. Išlaidų turėta £ 1141:8:11¾. Skolų apmokėta £ 793:10:— Nuošimčių išmokėto £ 42:3:7. Bažnyčios pataisymai atsiėjo £ 44:19:6. Kitas išlaidas sudaro kunigo, zakristijono, vargoninko algos ir mokesčiai. Tais metais skolų sumažinta £ 156:4:1¾.

1917 m. žymiai sumažėjo į pamaldas ateinančių žmonių skaičius. Vyrams nebuvo saugu viešai rodytis. Iš visų pusių buvo raginami stoti į kariuomenę. Todėl aukų bažnyčioje sudėta viso tik £ 77:3:2. Bet užtat savaitinės aukos viršijo 1912 m. Gauta £ 257:11:6½. Tais metais klebonas surinko £ 119:13:8. Baliai davė £ 31:9:1½. Už parduotas senasias stacijas gauta £ 1:2:3. Skolintasi £ 163:11:3½. Kartu su kitomis pajamomis viso gauta £ 691:2:8½. Išlaidų padaryta viso £ 665:1:8. Skolų ir nuošimčių išmokėta £ 369:18.9. Tais metais įsigyta geležinė spinta dokumentams laikyti už £ 5:5:— Per Velykas viešėjo kunigas svečias. Kunigui duota dovanėlė £ 10:10 ir kunigo svečio kelionė apmokėta £ 2.

1918 m. pakyla visas ekonominis parapijos gyvenimas. Iš žmonių skolintasi beveik tiek pat kaip 1917 m.; būtent £ 162:10,— o pajamų viso parapija turėjo £ 763:15:11. Išlaidų buvo £ 741:3:2. Padidėjo rinkliavos bažnyčioje. Gauta £ 88:14:3. Savaitinės aukos pasiekė £ 259:14:9. Patys žmonės atnešė £ 16:8:10. Klebonas surinko £ 147: 17:6½. Baliai davė £ 32:4:6 pelno. Be to, gauta įvairių dovanų £ 30:5. Tais metais skolų ir nuošimčių apmokėta £ 445:17:6. Už lubų pataisymą išmokėta £ 20:14. Kitos išlaidos yra paprastos, — tai bažnyčiai ir Klebonui išlaikyti išlaidos. Tais metais skolų pasiliko £ 1351:18:2½.

1919 m. žymiai pagerėjo. Skolintasi tik £ 130:2.10 pajamų gi viso turėta £ 841.11.4½. Išlaidų £ 823.12.4. Labai pakilo savaitinės aukos. Gauta £ 312:10:9. Patys užsimokėjo £ 13.13.5. Per pamaldas bažnyčioje buvo surinkta £ 118:9.6½. Gauta dovanų £ 54.6.4. Klebonas surinko £ 185:18. Buvo tik vienas balius

Sekminėse ir davė £ 3.17.9 pelno. Likučiai — iš 1918 m. Tarp išlaidų pažymėtina: skolų apmokėta £ 471:6.11. Nuošimčių — £ 29.1.8. Tais metais Velykų metu viešėjo Londone Tėvas Benediktas (Andriuška) Jam suteikta £ 5 dovanėlė. Kitos išlaidos, — paprastos.

1920 metais parapija piniginiai sustiprėjo. Daugiau žmonių dalyvauja pamaldose, jie patys daugiau uždirba ir daugiau aukoja. Savaitinių duoklių sudaryta £ 333:11.3. Patys sumoka parapijai £ 25:19:9. Bažnyčioje pamaldų metu gauta £ 120:10:2. Klebonas surinko £ 171:— — Aukų gauta £ 39:—:3½. Pridėjus pereitų metų likučius ir pasiskolintus iš žmonių £ 448:5:6, viso buvo pajamų £ 1156:— Išlaidų gi buvo £ 1153:13:10½. Tais metais apmokėta skolų £ 544:9:8. Nuošimčių už paskolas išmokėta £ 30:8:11½. Padaryti remontai: išdažyta klebonija, pataisyta virtuvė, lubos, stogai, kaminai, — visa atsiėjo £ 147:16. 1929 m. klebonas vyko į Lietuvą. Parapija jam suteikė dovaną £ 50. Iš jų klebonas galėjo atlyginti svečio kun. Dr. F. Bartkaus kelionės išlaidas ir pats turėjo už ką nuvažiuoti į tėviškę. Žinoma buvo kitokių išlaidų, k. a. mokeščiai £ 36.6.3; šviesa, anglys, vanduo £ 29:11.1 parapijos mokesčių knygeles £ 8.9.4; be to, kunigo, zakristijono, vargoninko algos etc. Viso skolų tikrumoje pasiliko £ 1040.

1921 m. parduota parapijos salė. Iš jos gryno pelno parapija turėjo £ 650:1:9½. Tie pinigai, pabuvę pas kleboną iki Visų Šventei, paūgėjo į £ 675:2:2½, bet kartu ir sumažėjo, kaip pirmiau minėta, superkant įvairius reikalingus baldus ir daiktus tiek į kleboniją, tiek į bažnyčią viso už £ 135:16:8¾. Todėl 1921 metų parapijos apyskaitoje randame pažymėta mažesnį pelną iš parduotosios salės, — £ 539:5:5¾. Savaitinių rinkliavų gauta 1921 m. £ 324:7:3. Patys žmonės įmokėjo £ 23:12:8. Bažnyčioje surinkta £ 99:5.5. Dovanų gauta £ 14:11:2. Aukų £ 7:9:6. Kunigo rinkliava davė: £ 69:5; Balius davė pelno £ 10.— — Iš žmonių paskolinta £ 163:13:5. Pridėję likučius nuo 1920 m. viso turėjo pajamų £ 1254:2:—¼. Tais metais išmokėta £ 1195:10.2¾. Paskolų ir nuošimčių viso apmokėta £ 787:19:5¾. Viso skolų pasiliko parapijonams £ 366:2:9½. Visos kitos skolos buvo atmokėtos 1921 metais. Per Velykas 1921 m. Londone viešėjo kun. K. A Matulaitis, MIC iš Friburgo.

1922 metai pasižymi gausesnėmis pajamomis pamaldų metu. Gauta £ 105:17:1 savaitinės aukos paliko maždaug tos pačios.

Gauta £ 323:18.— Patys mokėjo £ 17:—:11. Klebonas parapijoj surinko £ 160:6:10. Per visus metus neimta paskolų. Viso pajamų buvo £ 679:18:3½. Išlaidų — £ 678:—:1. Skolų atmokėta £ 227:5— Skolų pasiliko tik £ 128:17:9½. Ir tais metais Velykų metu visą mėnesį viešėjo ir vedė rekolekcijas kun. K. A. Matulaitis, MIC. Jam apmokėta kelionė, duotas išlaikymas ir dovanėlė. Parapijai atsiėjo svečias £ 16:11.

1923 m. baigtos mokėti visos parapijos skolos. Kartu su nuošimčiais išmokėta £ 155:2:10. Viso išlaidos,— tai paprastos kunigo ir bažnyčios išlaikymo išlaidos. Šiek tiek buvo sumažėjusios savaitinės duoklės. Gauta £ 319:16:4. Ir bažnyčioj gauta mažiau aukų, — £ 98:17:17. Bet užtai parapijos kasą papildo klebonas rinkliavomis £ 153:3:6. Viso 1923 m. buvo įplaukų £ 605:10:3, o išlaidų £ 552:14:4½.

1924 metai tai buvo pirmieji metai be skolų. Užtat padaryta žymūs pagerinimai bažnyčioje. Įvesta elektra. Kaštavo £ 80:10.— Išdažyta bažnyčia, zokristijos ir klebonija už £ 95:10— Klebonui įvestas telefonas. Kunigui apmokėta kelionė ir jo išlaikymas Velykų metu £ 14:—:— Muzikantams ir policijai už procesiją duota £ 5:5. Kitos išlaidos — tai mokesčiai, algos ir kitos smulkmenos. Išlaidų padaryta £ 584:5:7½. Pajamų turėta £ 616:2:10½. Stambesnėsės pajamos gautos: savaitinės duoklės £ 330:19:1. Patys įmokėjo £ 15:15:10. Bažnyčioi surinkta £ 114:8:8. Už klūbo rakandus gauta £ 10:12:4, Vasario 16 d. balius davė £ 4:10:6. Klebonas gavo rinkliavos metu £ 66:7:6. Kitus sudaro pereitų metų likučiai ir aukos.

1925 m. viso pajamų turėta £ 577:2:6. Išlaidų padaryta £ 550:17:8. Iš gautų savaitinių duoklių £ 350:5:10 atrodo, kad paūgėjo parapijonų skaičius. Patys žmonės įteikė £ 12:16:4. Bažnyčioje aukų surinkta £ 104:16:8. Kalėdų balius davė £ 13:14 pelno.

Tais metais gražiai paminėta kun. K. J. Matulaičio 20 mt. darbuotė Londone. Parapija jam įteikė. gražią dovanėlę, surengė iškilmes. Visa atsiėjo £ 29:19:8. Kunigui alga išmokėta £ 260. Per Velykas buvo pakviestas kun. svečias. Jam duota £ 7.— Birželio mėnesyje buvo misijos. Misijonieriui už darbą parapija davė £ 20. Įtaisyta spinta zokristijon už £ 17:— Įdėtas linoleum į kleboniją £ 9:7:4. Jokūbaitis padirbino geležines duris tarp bažnyčios ir klebonijos. Užmokėta £ 6.— Kitos išlaidos,— tai remontai, mokesčiai, algos ir t.t.

1926 m. paprastosios pajamos kiek sumažėjo. Užtat klebonas padarė extra rinkliavą. Gavo £ 83.14:6. Ir taip visų metų įplaukos su 1925 m. likučiais sudarė £ 600:15:9. Išlaidų buvo £ 562:8:11.

Tais metais padaryta daug pataisymų — remontų. Sutvarkyta bažnyčia iš lauko, pataisytos zokristijos, išbaltinti klebonijoj kambariai. Tai kaštavo £ 92.— Kunigui svečiui už Velykų metu darbą duota £ 10. J. Jokubaičiui už geležies tvorelę ir kas buvo likę nuo durų: £ 16:— Tais metais laukta garbingų svečių. Klebonijon nupirkta rakandų, langams uždangų, pataisytos kedės. Už tai užmokėta £ 10:9:6. Arkivyskupui J. Matulevičiui dovanėlė įteikta £ 5:5.— Suteikta parama „Išeivių Draugui" £ 10.— Klebonui užmokėta algos £ 260, Vargoninkui £ 17.— zakristijonui £ 18:4. Kitos išlaidos paprastosios.

1927 m. pajamų turėta £ 503:2.— Išlaidų buvo £ 452:6:6. Savaitinių duoklių gauta £ 325:5:2. Patys žmonės įmokėjo £ 19:11. Bažnyčioje surinkta £ 98:10:5½, Kalėdų balius davė £ 9:14:4. Išlaidas sudarė algos, bažnyčios ir klebonijos užlaikymas ir dovanos. Dovanos duotos šios:

Velykoms svečias ir jo išlaikymas £ 10.— Dovana klebonui, vykstant Lietuvon £ 15.— Studentui J. Kaškeliui £ 10.— Kun. J. Grigaičiui £ 6:17.— Vargoninkui dovana £ 10.

1928 m. gauta savaitinių duoklių £ 363:14:1. Patys įteikė £ 20:2:11. Bažnyčioj surinkta £ 108:9:10. Misijos davė pelno £ 22:15:9. Kartu su kitomis pajamomis buvo įeigų £ 587:3:11½. Išlaidų padaryta £ 498:18:11. Nepaprastų išlaidų tarpe yra: Spintos įtaisymas £ 19. Altoriaus apvalymas £ 10. Reflektoriai £ 10:3. Atsilankiusiam Jo Em. Kardinolui dovana £ 10:10.— Tėvui Kazimierui už misijas £ 20. Kun. J. Petrauskui už kelionę į misijas £ 3. Muzikantams už procesiją £ 7.— Vainikėliai procesijai £ 3:15:9. Misijų paveikslėliai £ 4:16. Kasoje paliko £ 88:5:½

1929 metais pirmu kart surinkta savaitinių duoklių £ 374:15:2. Patys žmonės įteikė £ 27:3. Bažnyčioj surinkta £ 91:12— Klebonas surinko £ 66:12:6. Bažnyčia gavo dovanų £ 53:13:2½. Vakarėlis davė pelno £ 5:7:11. Kartu su kitomis smulkmenomis pajamomis ir 1928 m. likučiais £ 671:15:1 pajamų ir £ 636:—:5 išlaidų. Bet išlaidose yra įskaityta ir padėtieji į banką £ 60. Tais metams vargoninkui išmokėta £ 32:17:6. Velykoms kunigas svečias atsiėjo £ 12. Duota dovana kun. Sidaravičiui £ 5. Už klebonijos perdažymą, popieravimą, rakandus ir t.t. išmokėta £

119:12:1. Už bažnyčios perdažymą £ 25:——. Procesija kaštavo £ 6:5:9. Kitos — paprastos išlaidos.

1930 m. viso pajamų buvo £ 613:8:6. Išlaidų £ 575:19:7. Pajamose randame: savaitinių duoklių £ 350:14:10. Patys įmokėjo £ 22:3:10. Bažnyčioj gauta £ 100:1:8. Kun. A. Sidaravičius padarė extra rinkliavą susirgusiam klebonui šelpti ir gavo £ 82:4:6 svarus.

Tarp nepaprastųjų išlaidų randame: kun. K. J. Matulaičiui keliaujan į Romą dovana £ 50:—— Vokiečių ligoninei užmokėta už kun. K. J. Matulaitį £ 22:1:— Perdažyta bažnyčia ir zokristijos £ 52:1:6. Pataisyti vargonėliai £ 7:10:— Nupirkta klaupka £ 4:—— Įtaisyta nauja krosnis į kleboniją £ 10:5:2. Kitos išlaidos yra paprastos, k.a. algos, mokesčiai, apdrauda ir t.t.

Prieš savo ligą pavasaryje 1930 m. kun. K. J. Matulaitis padarė smulkų parapijonų — lietuvių sąrašą. Iš jo surinktų žinių patiriame, kad 1930 m. Londone ir apylinkėse gyveno 1629 lietuviai, kurie turėjo bent kokių santykių su lietuvių bažnyčia. Viso šeimų buvo 360. Mokyklą baigusio jaunimo: vaikinų 192; merginų 179. Besimokančių: berniukų 42; mergaičių 58. Vargšų prieglaudose gyveno 8; silpnapročių ligoninėse 11; neteisėtų šeimų (susimetėlių) buvo 21 asmuo; bolševikuojančių 16. Koktelėjusių ir silpnavalių 15.

Pagal užsiėmimą daugiausia buvo siuvėjų dirbtuvių — 37. Iš jų 5 turėjo savo medžiagas ir patys priiminėjo užsakymus. Stalių dirbtuvių lietuviai turėjo 12; odų dirbtuvių — 2; duonkepyklą 1; krautuvėles 3; kirpyklą 1; Žuvų kepyklą 1; kedžių dirbtuvę 1; Mėsininkas 1; laikrodininkas 1; paukščių verteiva 1; bambuko dirbtuvių 3; keliaujančių pardavėjų 2; pirklys 1; šaltkalvis 1 ir batsiuvių 10.

1931 metais buv. klebonas kun. K. J. Matulaitis sirgo Londone, o parapijos reikalus rūpino jo parkviestas kun. A. Sidaravičius. Ligonis akylai sekė ir sielojosi parapijos dalykais. Tais metais Bažnyčioje surinkta aukų £ 107:15:5. Savaitinių duoklių gauta £ 355:17:2. Patys įmokėjo £ 28:1:2. Ligoniui šelpti gauta aukų £ 88:18:— Vakarėlis davė pelno £ 5:17:8. Kartu su kitomis pajamomis viso susidarė £ 645:9:1. Išlaidų turėta £ 619:11:7. Atmokėta kunigui alga £ 260:10:— Už ligonio išlaikymą sumokėta £ 165:7:9. Velykų svečiui — kunigui duota £ 12:—:— Dovana kun. Sidaravičiui, išvykstant iš Londono — £ 10:— — Kitos visos išlaidos buvo paprastosios bažnyčiai ir klebonijai palaikyti.

Bažnytinis choras 1923 metais.

Kun. D-ras A. Sidaravičius

Dabartinis Vilkaviškio Kunigų Seminarijos profesorius kun. d-ras Antanas Sidaravičius 1930 metais ėjo studijas Liuveno Universitete, turėdamas apie 28 metus amžiaus. Londoniečiai turėjo progos arčiau pažinti jį 1929 m. kai stud. kun. A. Sidaravičius viešėjo pas Londono kleboną. Judrus, gyvas ir malonaus būdo būdamas pagavo jaunimo ir suaugusiųjų prielankumą. Be to, jis buvo arčiau Londono, negu kuris kitas užsienyje gyvenąs lietuvis kunigas. Todėl nelaimės metu, kai lapkričio 8 d. 1930 m. staiga tapo suparaližiuotas kun. K. J. Matulaitis, parkviečiamas į Londoną kun. A. Sidaravičius. Jis parodė didelį pasiaukojimą. Nutraukė studijas ir atvyko pagelbėti Londoniečiams. Iš Londono jis kreipėsi savo asmens reikalais į Vilkaviškio vyskupą. Iš ten gavo atsakymą, kad esąs išleistas studijoms ir kad tai neturįs pamiršti, pagelbėdamas Londoniečiams. Pasitaręs su ligoniu kun. K. J. Matulaičiu, pradėjo ieškoti sau įpėdinio. 1931 m. sausio mėnesyje parašė jisai Marijonų Kongregacijos Vyriausiam Vadovui J. E. vysk. P. Būčiui, MIC. laišką, prašydamas, kad Marijonai imtų rūpintis Londono lietuvių šv. Kazimiero bažnyčia ir žmonėmis. Jo Eksc. vyskupas P. Būčys tąjį prašymą persiuntė Lietuvos Marijonų Provincijolui; kunigui gi A. Sidaravičiui patarė tuom pat reikalu kreiptis ir į Lietuvos ir į Amerikos Marijonų Vadovybę. Jis tai padarė. Kol abidvi Marijonų Provincijų vadovybės susirašė, atėjo pavasaris. Tada Amerikos Marijonų Provincija pažadėjo Lietuvai pasiųsti į Londoną vieną kunigą. Buvo jų nutarta siųsti kun. D-rą K. A. Matulaitį, MIC susirgusio Londono klebono giminaitį ir net krikšto sūnų. Kol buvo šiuo klausimu susitarta su Westminsterio Kardinolu, praėjo 1931 m. vasara. Rugsėjo 17 d. pasiųsta iš Romos kun. K. A. Matulaičiui raštas vykti į Londoną. Kun. Dras K. A. Matulaitis, MIC. iš Amerikos išvyko pabaigoj spalių mėn. Londone jis buvo lapkričio 1 d. 1931 m. savo kunigystės 14 metų sukaktuvių dieną. Rytojaus dieną atlikti formalumai Vyskupijos Kūrijoje. Kun. A. Sidaravičius skubinasi į Liuveną, kur jau buvo prasidėjęs mokslas. Parapija padaro labai gražias kun. A Sidaravičiui išleistuves ir kun. d-ras K. A. Matulaičiui, MIC. priimtuves lapkričio 7 d.

Tiesa, kun. A. Sidaravičius tuoj į Belgiją mokslų baigti neišvažiavo, nes Manchesterio lietuviai, sužinoję, kad jis laisvas,

šaukėsi jo pagalbos, norėdami prarastą bažnytėlę atgauti. Į Manchesterį išvyko kun. A. Sidaravičius lapkričio 15 d. sekmadienije lygiai vienus metus klebonavęs Londone.

Tais metais parapijai vadovavo pirm. P. Bulaitis, kasin. — P. Kevalaitis, raštin. — J. Kasikauskas. Ligonis kun. K. J. Matulaitis buvo laikomas tai vienoj tai kitoj ligoninėje, galop kiek sustiprėjusį pargabenta į kleboniją. Įvyko atmainų. Vargoninkas Urbonas, užsigavęs už pastabą, kad valdytų savo balsą, parašė kun. A. Sidaravičiui nemalonų laišką ir atsisakė vargoninkauti. Tai buvo pavasaryje. O Kasikauskaitė suieškojo vargoninkę — S. Grinkevičiūtę, nes vyro vargoninko nebuvo galima gauti. Ji ištekėjo vasarą 1937 m. už p. Coughlan ir spalių mėn. 1937 m. išvažiavo iš Londono.

Kun. D-ras K. A. Matulaitis, MIC

1931 m. lapkričio 1 d. į Londoną atvyko klebono pareigoms eiti kun. Daktaras Kazimieras Aloyzas Matulaitis, MIC. Jisai kilimu yra iš to pat Bitikų kaimo kaip ir buvusis klebonas ligonis kun. K. J. Matulaitis. Londoniečiams buvo pažįstamas. Bestudijuodamas Šveicarijos Friburge, kur 1923 m. gavo filosofijos daktaratą, jisai lankėsi Londone 1921—1922 m. Velykų metu. Buvo taip pat čia sustojęs 1923 m. gruodžio mėnesyje, prieš išvykdamas dirbti į Ameriką ir 1929 m. vėl iš Lietuvos grįždamas į Ameriką. Savo vyresniųjų įsakomas turėjo vykti į Londoną penktu kartu ir čia pradėti eit naujas pareigas.

Naujasis klebonas iškilmingo priėmimo dieną 7-XI, paklausęs parapijos, ar yra Londone paprotys prieš ir po susirinkimų pasimelsti, kaip daro Amerikos lietuviai katalikai, — tąjį krikščioniškąjį paprotį įveda. Lapkr. 7 d. po iškilmių klūbe buvo sukalbėta pirmu kart „Sveika Marija".

Vos praeina mėnesis laiko, — jau įskųstas naujas klebonas Vyskupijos Kūrijai, esą eikvoja parapijos pinigus. Mgr. M. E. Carton de Wiart'as pasišaukia kun. K. A. Matulaitį, MIC. pasiaiškinti. Kanauninkas parodė ir perskaitė nuo Commercial Road lietuvių (vieno) rašytą skundą. Parapija subankrutys, nes esą kun. K. A. Matulaičiui apmokėta kelionė iš Amerikos į Londoną. Gerai kad nusivežė metinę parapijos apyskaitą.

Paaiškėjo, kad tai netiesa. Skundėjas patikėjo gandams ir apsiriko. Žinoma, nors naujam klebonui nebuvo malonu aiškintis vyskupijos kūrijoj, bet užtai jo pozicija išsiaiškinus tik sustiprėjo.

Tais metais kolonijoje veikė: Šv. Kazimiero bažnyčiai išlaikyt draugija, savišalpos „Vienybės" vyrų draugija, Socialio Klūbo dr-ja, Sportininkų ir sportininkių klūbai, Švč. Sakramento brolija, Trys Gyvojo Ražančiaus rateliai. Šv. Juozapo mirštantiems gelbėti arkibrolijos pradžia.

Draugijų veikimas rudenyje 1931 m. nedaug pasireiškė. Visi laukė naujų valdybų rinkimų. Tuo tarpu iš Lietuvos atėjo klebonui nemalonios žinios. Gruodžio mėnesyje mirė vienas paskui kitą trys marijonai: Marijonų Gimnazijos mokytojas Antanas Sivickas, MIC.; pasaulinis brolis Gabrielius Gylys, MIC. ir per jo laidotuves 24-XII. mirė Panevėžio vienuolyno vyresnysis kun. Jurgis Tilvytis, MIC. Lietuvoje pasirodė dvi didelės spragos.

Lietuvos Marijonų Provincijolas kun. prof. J. Totoraitis, Ph. D. MIC., sausio 4 d. 1932 m. rašo kun. K. A. Matulaičiui, MIC. apie ištikusias nelaimes Lietuvos Marijonus ir ragina, palikus klebonaut Londone kun. A. Sidaravičių, vykti kartu su ligoniu į Lietuvą. Kun. A. Sidaravičius tuomet buvo išvykęs į Oxfordą.

Sekantį sekmadienį padarytas parap. Komitetų posėdis. Perskaitytas laiškas. Jis nebuvo malonus sausio 3 d. susirinkime naujai išrinktam Komitetui: pirm. A. Rudzevičiui, kas. J. Kalinauskui, raštin. — P. Razvickui bei nariams: P. Kairiui, M. Baruliui, A. Scinskui, S. Zakarevičiui, S. Paruliui, J. Baruliui, P. Kasperavičiui, T. Bruzevičiui, Dancevičiui, J. Lingiui, P. Kevalaičiui ir J. Sleznikui.

Be kitų reikalų buvo pradėta likviduoti ligonio paskolos ir skolos. Jos buvo paimtos iš atskirų asmenų ir paskolintos kitiems. Tokių skolų buvo £ 3650:19:8¼. Visas paskolas surankioti — tai ne savaitės darbas.

Praeina keletas dienų ir kun. K. A. Matulaitis, MIC. gauna iš Vyriausiojo Vadovo sausio 11 d. N. 18 laišką sau ir kitą nunešti Jo Em. Kardinolui. Įsakymas aiškus, — gavus Jo Em. Kardinolo leidimą, tuojau važiuoti į Lietuvą. Laiškai gauti ir Jo Em. Kardinolo pavaduotojui pristatyti sausio 14 d. Gen. Vikaras pareiškė, kad tąjį klausimą spręs parvykęs patsai Jo Em. Kardi-

nolas, kad rašysiąs, greičiausiai, J. M. Marijonų Vyriausiam Vadovui Vysk. P. Būčiui į Romą ir kad be Kardinolo sutikimo klebonas neapleistų Londono.

Ir tikrai, jau vasario 2 d. 1932 m. sužinoma, kad kun. K. A. Matulaitis, MIC. paliekamas toliau klebonaut Londone, nors Jo Em. Kardinolas pareiškė sausio 20 d. nėsąs priešingas J. E. vysk. P. Būčio, MIC. pageidavimams, bet nežinant, ar Vilkaviškio vyskupas sutiks palikti kun. A. Sidaravičių Londone kol Marijonai vėl galės duot savo kunigą, Jo Em. Kardinolas Jurgis Bourne išnaujo parašė vysk. Būčiui, MIC. laišką, prašydamas persvarstyti Londono klausimą. Į tą tarpą jau buvo sulikviduota £ 2800 svarų ligonio skolų. Vasario mėnesyje buvo sutvarkytos likusios skolos kun. K. J. Matulaičio skolos — atsakomybė.

Prieš Velykas ligonis užsigeidė pabandyt surast sveikatą Würtenberge, Vokietijoje. Jis išbuvo per 40 dienų Wildbergo sanatorijoje. Pabodo jam ten ir prašėsi į Lietuvą.

Klebonas, susitaręs su grįžtančiu iš Amerikos misijonierium kun. A. Petrausku, MIC. ir vietos arkivyskupu, balandžio gale išvyko į Wildbergą, paėmė ligonį kun. K. J. Matulaitį ir jį nuvežė į Lietuvą pas savuosius. Marijampolėje Marijonų Vienuolyne gyvendamas protarpiais teiraudavosi, ar Londoniečiai nepamiršę giedoti po vakarinių pamaldų jo pataisytąją giesmę. Deja, ji buvo užsimetus ir jau keletas metų negiedama. Suradęs dokumentų tarpe tos giesmės originalą, čia ją paduodu ištisai:

Visos dienos darbo vaisius
Teikis priimti, Dieve, teisus
O pavargę kai miegosim
Tau nors miegą paaukosim

Tavo akys maloningos
Apveizdi mus nelaimingus.
Kas nuoširdžiai atsišaukia
Tavo pagelbos sulaukia

Štai jau pasibaigė diena
Meldžiame Tavęs išvieno:
Saugok mus nuo nupuolimo,
Tėve viso sutvėrimo

Jėzau, į Širdį saldžiausią
Paslėpk mane kogiliausiai,

Duok, kad Tave taip mylėtum,
Meilėje Tavo ilsėtum. Amen.

Į Londoną misijų laikyt atvyko kun. A. Petrauskas, MIC. Jis čia davė misijas dvi savaites: geg. 8—22 d. 1932 m. Toliau — pavadavo kleboną.

1932 m. pavasaryje buvo Dubline, Airijoje Tarptautinis Eucharistinis Kongresas. Iš Lietuvos į Kongresą važiuoti rengėsi daug žmonių. Kan. prof. F. Kemėšis ėmėsi organizuoti ekskursiją. Buvo susitarta padaryti Londone, grįžus iš Kongreso, birželio 29 ir 30 d. dideles iškilmes. Pirm to, birželio 11 d. į Londoną grįžo kun. K. A. Matulaitis, MIC. ir atsivežė į Londoną naują lietuvių dvasios vadą, buvusį „Šaltinio" redaktorių kun. Vl. Mažoną, MIC.

Birželio 12 d. kun. Vl. Mažonas, MIC laikė sumą, kun. K. A. Matulaitis, MIC pasakė pamokslą apie įvairias apeigas laikant Mišias, Jo Eksc. vyskupo P. Būčio atsilankymo proga. Vakare pamaldas laikė kun. A. Petrauskas, MIC. Tą pat vakarą įvyko parapijos Komiteto posėdis. Kun. K. A. Matulaitis paaiškino susirinkusiems savo dvasinės vyriausybės valią. Kun. K. A. Matulaitis, MIC iš Londono atšaukiamas į Lietuvą, o į jo vietą skiriamas kun. Vl. Mažonas, MIC. Tame pasitarime dalyvavo ir kun. A. Petrauskas, MIC. Bet kun. Vl. Mažonas, MIC pradėjo vadovauti parapijai tik pasibaigus Tarp. Eucharistiniam Kongresui Dubline, į kurį jis išvyko su kitais svečiais.

1932 m. pavasaryje išvalyta visa bažnyčia ir zokristijos. Sunkiausia buvo nuvalyti bažnyčios lubos ir sienos, kur yra vandeniniais dažais piešti paveikslai — pagražinimai. Kompanija už darbą paėmė £ 60. Per rinkliavą tam tikslui gauta £ 62:5.—

Taip pat tais metais buvo sutvarkyta parapijos piniginiai reikalai banke. Pinigai buvo padėti Šv. Kazimiero Lietuvių bažnyčiai užlaikyti draugijos vardu. Išrinkti keturi pinigų globėjai: A. Rudzevičius, P. Bulaitis, P. Kairys ir V. Degesis. Vėliau, mirus P. Kairiui, į jo vietą pririnktas P. Kevalaitis.

1932 m. per pirmą pusmetį turėta gana stambių išlaidų — £ 392:18:11½. Pajamos jas visas nepadengė, nes buvo paimta iš banko £ 25. Bet reikia nepamiršti, kad ligonio kelionė, kunigų svečių išlaikymas buvo apmokėta parapijos nutarimu. Iš klebono pasilikusios duotos apyskaitos parapijos susirinkime patiriame, kad 1932 m. pirmąjį pusmetį Londoniečiai lietuviai yra sudėję

aukų. „Švč. Trejybės Fondui" — vyskupijos naujoms bažnyčioms paremti £ 2:8:2; Mokyklų Fondui £ 1:17:— Ligoninėms £ 1:3:9; šv. Petro skatikas £ 2:17.

Per Velykas prie Jėzaus Karsto sudėta £ 14:8. Gėlėms Velykose išleista £ 5:16:6. Likusieji £ 8:11:6 buvo skiriami arnotams pataisyti. Švč. Sakramento Brolija buvo sumokėjusi £ 4:8:6. Iš tų £ 3:15 panaudota kielikams paauksinti; iš likusių taisytos 4 albos. Žvakučių fonde tarp 14 kovo ir 30 birželio buvo gauta £ 14:3:4½. Išlaidų turėta už žvakes, alyvą, komunikantus, bažn. rūbų taisymą etc. £ 15:8:10. Likusieji įteikti naujam klebonui.

Birželio 29 d. per šv. Petrą mūsų bažnyčioje buvo du vyskupai: Telšių vyskupas J. E. Just. Staugaitis, ir rytų apeigų vysk. P. Būčys, MIC. Tą dieną į pamaldas buvo susirinkę daug žmonių. Vakare buvo viešasis Eucharistinio Kongreso svečių pagerbimas. Per vakarienę klūbe kalbėjo apie 20 asmenų. Su ta iškilme baigėsi kun. K. A. Matulaičio, MIC. veikimas Londone. Iš čia jis išvyko į Romą vienam mėnesiui, o iš ten į Lietuvą trims metams.

Liepos 21 d. 1932 m. jis rašo kun. Vl. Mažonui, MIC. iš Romos, primindamas kur yra padėjęs apmokėtinas parapijos mokesčių sąskaitas ir sveikindamas iš Šventojo Miesto visus Londoniečius. Savo pirmuoju Londone buvimu kun. K. A. Matulaitis, MIC nesuspėjo į 7 mėnesius padaryti stambesnių darbų, bet suvedęs į tvarką visas buv. klebono kun. K. J. Matulaičio skolas ir atsakomybę, apvalęs bažnyčią, suorganizavęs Misijas ir su parapijos Komiteto pagalba apsaugojęs parapijos pinigus, bei įkūręs Londono Lietuvių Draugijų Federaciją, ramiai galėjo užleisti vietą kun. Vl. Mažonui, MIC.

Lietuviai Eucharistiniame Kongrese

Birželio 22—26 d. 1932 m. Dubline buvo Tarptautinis Eucharistinis Kongresas. Londono lietuviai jį jautė, nes vietos arkivyskupo įsakymu visose Londono bažnyčiose tas dienas buvo specialės pamaldos. Be to, susilaukta iš Lietuvos daug svečių. Atvyko du pasaulionys, 16 kunigų, J. E. Telšių vysk. J. Staugaitis, Rytų apeigų vysk. J. E. P. Būčys, MIC. Lietuvos maldininkų ekskursijai vadovavo gerb. kun. prof. F. Kemėšis. Dieną anks-

čiau už Lietuvos svečius atvyko iš Romos J. E. vysk. P. Būčys, MIC. Tai buvo sekmadienis. Londono lietuviai tinkamai pagerbė J. E. vysk. Būčį stotyje ir klebonijoje. Čia jį sveikino parapijos Komitetų vardu pirm. A. Rudzevičius, „Vienybės" pirmininkas A. Parulis, „Šv. Onos" D-jos pirm. O. Liūdžiuvienė, „Rūtos" vardu P. Bulaitis, Parapijos klūbo ir Sportininkų vardu P. Razvickas, Šv. Vincento Dr-jos vardu — J. Kalinauskas, Merginų Sporto klūbas ir visų draugijų Londono Lietuvių Federacijos vardu J. Lingis.

Jo Ekscelencija į visus sveikinimus atsakė dviem prakalbėlėmis.

Rytojaus dieną J. E. vysk. P. Būčys, MIC. dviejų dijakonų lydimas, išvyko iš Euston stoties į Dubliną.

Gerbiamieji svečiai iš Lietuvos atvyko į Londoną birž. 20 d. 9:26 val. vakare. Traukinys sustojo Viktoria stoty. Čia garbinguosius svečius pasitiko kun. K. A. Matulaitis, MIC., kun. Vl. Mažonas, MIC, ponia R. Sidzikauskienė, p. J. Kajeckas.

Ekskursantų dauguma susėdo į du patogius autobusus ir nuvyko į Betford Hotel, o Jo Eksc. Telšių vysk. J. Staugaitis su palydovu — į Lietuvos Atstovybę, kur laukė garbingojo Ganytojo Klaipėdos Gubernatorius p. V. Gylys su žmona ir kiti svečiai.

Birželio 22 d. 8:30 v. ryto keleiviai išvažiavo iš Londono į Tarp. Euch. Kongresą. Prie jų prisidėjo kun. Vl. Mažonas, MIC, kun. P. Biskis, MIC ir du klierikai iš Romos.

Šiame Tarptautiniame Eucharistiniame Kongrese veikė Lietuvių Sekcija. Buvo Lietuvių iš Kanados, Amerikos ir kitų kraštų.

Pasibaigus Euch. Kongresui, garb. svečiai parvyko į Londoną. Čia buvo suruoštos jiems vaišės. Su geriausiais įspūdžiais svečiai grįžo į Tėvynę.

Kun. Vl. Mažonas, MIC.

Kun. Vladislovas Mažonas, MIC. yra gimęs birželio 24 d. 1881 m. Į kunigus įšvęstas gegužės 29 d. 1906 m. 1924 m. jis įstojo į Marijonų Kongregaciją, dirbo Marijonų Gimnazijoje, įvairiose jaunuomenės organizacijose, redagavo savaitraštį „Šaltinį".

Lietuvos Marijonų Provinciolui kun. prof. J. Totoraičiui panorėjus pasilikti kun. K. A. Matulaitį, MIC, Lietuvoje, į jo vietą pasiųstas kun. Vl. Mažonas, MIC. Liepos 3 d. 1932 m. jis dalyvauja parapijos susirinkime kaip klebonas.

„Tėvo Diena"

Pimoji „Tėvo Diena" Londone įvyko liep. 24 d. 1932 m. Ji buvo manoma padaryti Gavėnios metu. Kun. K. A. Matulaitis, MIC. buvo ją suorganizavęs, bet kai teko ligonį vežti į Vokietiją, be to, užėjus kitiems neatidėliotiniems darbams bažnyčioje, rengiantis prie Euch. Kongreso, o vėliau jam išvažiavus visam mėnesiui su ligoniu kun. K. J. Matulaičiu į Lietuvą, — „Tėvo Diena" įvyko tik vidurvasaryje. Galop suorganizuoti ją pasiėmė „Rūtos" Dr-ja. „Tėvo Diena" turėjo bažnytinę dalį, kur melstasi už savo tėvelius, ir viešo pagerbimo dalį. Programa buvo įvairi. Savo tėveliui dėkojo suaugusiųjų ir vaikų chorai. Kalbėtojai pabrėžė tėvo rūpesčius ir vargus šeimoje ir visuomenėje.

Nuo šio laiko „Tėvo Diena" Londone švenčiama vis su didesne iškilme ir platesne programa.

„Pirmasis Degtindaris"

1932 m. lapkričio 20 d. Lietuvių parapijos Komitetas surengė vakarą — koncertą. Suvaidinta 6 veiks. legendinė komedija: „Pirmasis Degtindaris". Vaidinime dalyvavo: I-artojas — F. Kevalaitis, II-artojas — J. Degesis, I-artojo žmona — A. Scinskienė, senukas — J. Kalinauskas, jo žmona — V. Besasparienė, mergaitė — V. Liūdžiūtė, velnių viršininkas — J. Kasikauskas, velnių raštininkas — J. Dobrovolskis, Artojų velnias — A. Barulis, ponų velnias — Jon. Liūdžius, šunadvokačių velnias — Alb. Liūdžius, pragaro vartininkas — J. Neiberka.

Koncertinėje dalyje dainavo solo J. Rudzevičius: „Patekėk Aušrinė" A. Kačanausko ir „Mano Gimtinė" — A. Kačanausko. Parapijos choras padainavo keletą dainelių. Parapijos ir klūbo pirm. tarė po padrąsinant ir padėkos žodį. Vakaras baigėsi Tautos Himnu.

Parap. choro vedėjas Jonas Kasikauskas su žmona Magd. Bernatavičiute vestuvių dieną.

Klebono vargai

Keturis mėnesius pabuvęs Londone, kun. Vl. Mažonas, MIC nuodugniau susipažino su visa būkle. Jis rašo gana liūdnai. „Palaidojau 3 parapijonus, bet nė vieno nepakrikštyjau. Teko girdėti, kad išaugę Londone ir išėję čia mokyklas lietuvių vaikai dažnai veda angles ir išteka už anglų, net nekatalikų. Tokių jaunavedžių, kaip esu Londone, įvyko 4 vestuvės. Kalėdoms rengiasi apsivesti lietuvis jaunuolis net su angliško tipo žydaite...

Dar liūdniau, kad net baigę ir katalikiškas anglų ar airių mokyklas, ne tik visai atausta nuo savo tėvų tautos, bet dažnai ir nuo tikėjimo, o kartais atsiduria ir kalėjimuose už kriminalus.

Kiek pastebėjau, visi draugijų ir organizacijų vadovai priprato su savo ir kitų vaikais bei jaunimu ir tarp savęs kalbėti angliškai. Tai ką jau laukti iš jaunimo... Laiks nuo laiko ateina žinios, kad mokyklų vadovybės net tiesioginiai sudraudžia vaikus už lankymą lietuvių bažnyčios.. Ir mūsų bažnyčioje „ant viškų" giedoriai ir giedorkos kalbasi vien tik angliškai... Lapkričio 5 d. buvau Silvertowne prisidėti prie laikomų ten misijų su lietuvišku pamokslu. Malonu buvo, kad apie pusšimtis susirinko pasiklausyti lietuviškų misijų, bet vis seni ir senyvi žmonės; buvo du ministrantai lietuviai, bet galėjau su jais susikalbėti tik angliškai. Atsilankiau dviejose šeimose (ligonių proga). Man, kaip lietuviui, liūdna pasidarė, kad iš suaugusių vaikų niekados nė vienas nebuvo mūsų lietuvių bažnyčioje, nei dėl įdomumo... Panašiai ir kitose kolonijose. Pav. buvau Tottenhame pas B. šeimą. Su motina gražiai kalbame lietuviškai; ir vaikai kiek supranta. Pasiūlau „Šaltinį". Ir ką? pati motina tuoj mane „atstatė" sakydama: — Ne, kur tau lietuviškus laikraščius skaitys mano vaikai, — juk jie išėjo angliškas mokyklas ir jiems lengviau angliškas popieras skaityti... —

Kaip tuos negalavimus gydyti? Kas tuos negerumus įvarė? Tie negerumai: svetima mūsų dvasiai kultūra, religinis indiferentizmas, šiomis gi dienomis prasidėjęs visur skverbtis ateistinis, nors kai kur sušvelnintas, bolševizmas.

Kas tad darytina? Jei negalime pakeisti aplinkumas, tai nors reikia daugiau lietuviams užsigrūdinti prieš svetimą mums srovę.. Tuo reikalu labai daug padaryta senuko kun. Matulaičio, jaunasis kun. K. A. Matulaitis stiprino tą mūsų kolonijos ats-

parumą prieš ardančius ją gaivalus. Bet buvo visos kolonijos didelis neapsižiūrėjimas, kad pražiopsota lietuvių mokyklėlė, kuri daugiausia galėtų palaikyti tą mūsų religinę ir tautinę sveikatą. Kai dabartinis parapijos kasininkas p. Kal. pareiškė šią mintį klebonui K. J. M., šis atsakęs: — Dėl ko nebuvo žmogaus tą dalyką iškelti, kai statėme bažnyčią? Tada nebūtų buvę sunku ir mokyklai patalpas prikergti. —

Žinoma, visos pamokos, kurias rengė senasis kun. Matulaitis ir kurias tęsia jo įpėdiniai, yra tik erzacas, neatstojąs mokyklos.

Štai dėl ko taip man rūpi surengti ne tik centre, bet ir miesto pakraščiuose sistematingus lietuvių kalbos, religijos ir Lietuvos istorijos kursus vaikams ir jaunimui, kad tuo būdu nors dalį priaugančios kartos sulaikius prie mūsų kolonijos.. —"

Ir tikrai, kun. Vl. Mažonas, MIC nesigailėjo pastangų skverbtis su lietuvių kalbos pamokomis į anglų mokyklas, nors tai ne visur pavyko, važinėdavo į kolonijas su kursais. Bet ir prie geriausių klebono norų kursai nevyko kaip reikiant: tai nesusirinkdavo mokiniai, tai mokytojas skubiai būdavo iššaukiamas su svarbiais reikalais kitur. Iš jo užrašų 1933 m. geg. 18 d. patiriame: —„Galiausiai šiandien pradėjau formales lietuvių kalboje pamokos penktoj anglų mokykloje. Yra tai Maristų vedamoji berniukams pradžios mokykla prie šv. Onos parapijos. Toj pačioj vadovybėj mergaičių mokykla mane įsileido kiek anksčiau, prieš Velykas, tėvams prašant, bet dėl įvairių iš mokyklos pusės kliūčių ir nesusipratimų mergaitėms tegalėjau patiekti tik dvi pamokas"—

Nors gerb. kun. V. Mažonas labai stengėsi įeiti su lietuvių kalbos pamokomis į vokiečių vadovaujamą mokyklą (47, Adler Str E. 1.), net gavęs L.C.C. Education Officers Dep. prielankų sutikimą, — vokiečiai neįsileido.

Londono lietuviai matė savo klebono didį darbštumą, žinojo jo pastangas atskirose mokyklose duoti lietuvių kalbos pamokas ir tai įvertino. Nusikamavusiam kun. Mažonui, MIC jie siūlė imtis lengvesnių priemonių tiems tikslams siekti.

Sausio 18 d. 1933 m. P. Bulaitis rašo kun. V. Mažonui malonų laišką ir sako: — „Gerbiamas Klebonas esate linkę vaikus mokyti anglų mokyklose. Jums reikės aplankyti penkias mokyklas, nemažiau praleisite laiko tam darbui 5 valandas. Tad ar nebūtų geriau, kad pav. vaikai susirinkę vieną ar du kartu į

savaitę klūbe, o gal Francūzai užleistų mokyklos vieną klasę, tai ar nebūtų patogiau? Mažiau laiko sugaišta, didesnis vaikų draugiškumas ir susipažinimas ir net būtų galima sutverti vaikų draugijėlę... —

Bet kun. Vl. Mažonas, MIC apie tai buvo galvojęs daug anksčiau. Vos pradėjęs Londone darbuotis, jau rugp. 29 d. 1932 m. kreipėsi į įgaliotąjį Lietuvos Ministerį p. V. Sidzikauską su prašymu paremti Londoniečių pastangas, įsikuriant lietuvių kalbos kursus. spalių 7 d. 1932 m. tąjį prašymą papildo ir plačiau nušviečia visą reikalą. Jis rašo: — „Dabar išsyk gal ir negalėtumėm įkurti pilnos mokyklos, nes Londono lietuviai yra išsisklaidę 12 kolonijose po visą didžiulį miestą ir pakraščius. Geriausiai pradėti nuo sistematingų lietuvių kalbos kursų, paįvairinant juos pasakojimais iš lietuvių istorijos, dainomis ir kt. Tų kursų centralė numatoma lietuvių klūbe. Į tolimesnes kolonijas, kur daugiau jaunimo, galės kartą į savaitę atsilankyti mokytojas ir pamokas atliks privačiuose namuose..

Paaiškėjus, kad tie kursai veiks ne tik arčiau lietuvių bažnyčios ir klūbo salėje, bet ir kitose Londono lietuvių kolonijose, kas sujungta su didesnėmis kelionės išlaidomis, prašau išrūpinti iš Lietuvos Valdžios tam reikalui nemažiau £ 10:0:0 į mėnesį... —

Bet tuo metu negerovė slėgė Lietuvą. U. R. M. Nr. 24561 pranešė per Lietuvos Pasiuntinybę Londone, „kad nei Švietimo nei Vidaus Reikalų Ministerija del kreditų stokos negali suteikti pašalpos, nežiūrint Užsienių Reikalų Ministerijos pakartoto kreipimosi į sakytas Ministerijas. — Ir taip pasiliko.

Sekančiais 1933 m. Londone lankėsi L. Už. Reikalų ministeris p. Zaunius. Lietuvių kolonijoj jis atsilankė birželio 25 d. Savo tartame žodyje lietuviams skatino prie lietuvybės palaikymo ir davė vilties, jog Lietuvos Vyriausybė londoniečius parems.

Iš tų pasikalbėjimų su p. Užsienių Reikalų Ministeriu kun. V. Mažonas, MIC ir draugijų vadovybės padarė toli siekiančias išvadas. Birželio 30 d. 1933 m. įgalioti Londono Organizacijų Federacijos atstovai: P. Bulaitis, P. Kairys, A. Rudzevičius ir J. Sleznikas padavė prašymą per Lietuvos Atstovybę Londone ponui Užs. Reik. Ministeriui. Londoniečių vardu jie prašė: „Pasitarę tarp mūsų organizacijų vadovybių ir atsiklausę specialistų anglų priėjome išvadas, kad tokį kultūros centrą galėtume tu-

rėti nemažiau kai už £ 15 ar 16 tūkstančių svarų. Kadangi esame įsitikinę Jūsų Ekscelencijos gyvu susirūpinimu tuo pačiu mūsų reikalu, tai nuolankiai prašome užtarti mus ir patarpininkauti, kad iš Lietuvos valdžios galėtumėm gauti paskolą minimum £ 15.000 be procentų..."

Apie tuos padarytus Londoniečių žygius gauti paskolą pranešė kun. V. Mažonas, MIC. Marijonų Tarybai Marijampolėje, rugp. 24 d. 1933 m. Iš pranešimo paaiškėja, kad Lietuvių Namuos Londone turėsią tilpti Liet. Klubas, mokykla, salė susirinkimams, skaitykla, prekybai patalpa.

Kol išsiaiškinta ir gautas neigiamas atsakymas, praėjo 1933 m.

Tais pat metais Londone įvyko keletas žymesnių nuotykių. Vasario 11 d. 1933 m. iškilmingai paminėta Pijaus XI vainikavimo sukaktis. Vasario 19 d. iškilmingai buvo švenčiama 15 metų Lietuvos Nepriklausomybės šventė. Pamaldose ir civilėse iškilmėse dalyvavo p. ministeris V. Sidzikauskas kartu su svečiu susisiekimo ministeriu p. Vileišiu su žmona iš Kauno. Tą dieną buvo suvaidinta Lauciaus drama: „Laisvės Keliais". Dalyvavo choras su dainomis. Į gausiai susirinkusią publiką kalbėjo ministeriai: Sidzikauskas, Vileišis, be to, — „Rūtos" pirmininkas J. Sleznikas ir kun. Vl. Mažonas, MIC.

Per Velykas viešėjo Londone kun. J. Norbutas. Didžiojo Šeštadienio naktyje jis pasakė tris pamokslėlius po kiekvienai „Graudžių Verksmų" daliai. Abudu kunigai klausė išpažinčių iki 1 val. Per Rezurekcijos pamaldas priėjo apie 300 prie šv. Komunijos.

Atvelikyje bažnyčioj turėta garbingų svečių: Ministeris p. V. Sidzikauskas su ponia, p. konsulas Dr. J. Žmuidinas, ministerio brolis Pr. Sidzikauskas ir generalinis Susis. Min. sekretorius p. Jankevičius.

Bal. 22 d. šv. Onos Moterų Dr-ja surengė „Margučių Vakarienę", kurioj dalyvavo p. Ministeris, p. Konsulas ir jų ponios. Tai buvo kartu ir kun. J. Norbuto išleistuvės į Manchesterį.

Londoniečių mintį išreiškė klebonas, dėkodamas mūsų Atstovybės nariams ir iš Lietuvos atvykusiems svečiams už dalyvavimą bendrose pamaldose ir iškilmėse. — Tai sudaro mūs katalikiškai kolonijai nepaprastai jaukios nuotaikos. Mūsų brangi Tėvynė darosi dar brangesnė. —

Londono lietuvių procesija gatvėse 1935 m. Pirmam vaizdelyje — kun. A. Petrauskas, MIC procesijoje. 2) vaizdelis: Jungtuvės lietuvių bažnyčioje. ir 3 ir 4) Lietuvių jaunimas viešoje procesijoje.

Pirmoji ekskursija į Lietuvą

Vasarą kun. V. Mažonas išvyko su ekskursija į Lietuvą. Iš „paskutinio pranešimo", tilpusio „Išeivių Drauge" liep. 15 d. 1937 m. sužinome, kad pirmąją ekskursiją į Lietuvą yra sumaniusi Londono Lietuvių Federacija. Ją sudarė viso 38 žmonės: iš Glasgowo, Manchesterio ir Yorko 8; iš Londono — 30.

Ekskursija išvyko iš Londono liepos 20 d. 2:30 val. p. p. per Doverį, Ostendę, Berlyną, Klaipėdą, Kretingą, Švėkšną, Žemaičių Kalvariją, Telšius, Šiaulius, Kauną ir Pažaislį. Iš Kauno dalis vyko į Marijampolę, kiti — išsiskirstė pas gimines paviešėti.

Vyriausis amžiumi buvo V. Valaitis (64 m.) ir jauniausia ekskursantė 11 metų — O. Zmierskaitė. Tilžėje jie buvo gražiai su gėlėmis sutikti Prūsų Lietuvių veikėjo D-ro Vydūno su kai kuriais to krašto lietuviais ir vietos konsulate pavaišinti. Iš ten per Pagėgius ir Kukuraičius šeštadienio pavakare atsirado Švėkšnoje. Dalyvavo visos Žemaitijos Eucharistinio atidarymo iškilmėse. Pasibaigus iškilmėms, per Klaipėdą, Palangą, Kretingą ir Plungę pasiekė Žemaičių Kalvariją.

Ekskursantams Lietuva patikusi. Visi suvažiavo į Kauną rugpiūčio 31 d. ir po 6 savaičių viešėjimosi grįžo atgal į pamiltą Londoną. Jai sugrįžus, prasidėjo kolonijoje didesnis susidomėjimas visa tuo, kas lietuviška. Rudenyje pirmą paskaitą jaunimui surengė atsilankęs Lietuvoje V. Kasparaitis. Po to prasidėjo savaitiniai jaunuolių susirinkimai ketvirtadieniais, pasikalbėti apie iš anksto numatytą dalyką. Spalių 22 d. buvo „Vilniaus Diena".

1933 m. parapijos Komiteto pirmininkas buvo A. Rudzevičius, kas. A. Scinskas, rašt. — Razvickas. Vasaros metu kleboną pavadavo kun. Dr. J. Vaišnora MIC. Lapkričio 4 d. šv. Onos Dr-ja suruošė vakarėlį su laimėjimais. Tą pat rudenį laukta atsilankant Londone prelato kun. J. Maciejausko.

Iš 1933 m. metinės apyskaitos patiriame, kad parapija turėjo viso pajamų £ 518:3.6 ir išlaidų £ 502.7.8. Tais metais misijos buvo laikomos rugsėjo pradžioje. Per jas bažnyčios naudai gauta kartu su pelnu už devocijonalijas £ 7:12:11. Išlaimėjimas (loterija) davė £ 25:19.8; klebonas surinko £ 32:12. Savaitinių rinkliavų buvo £ 334:1:— Pamaldų metu bažnyčioje surinkta £ 103:9:11. Tarp nepaprastųjų išlaidų randame: kun.

J. Norbutui už atvykimą Velykoms £ 8:— — Misijonieriui kun. J. Vaišnorai. MIC. £ 6. — — Pataisyta gatvė £ 8.8.9. Pirkta lova su paklojimu £ 8.8.4½. Pasiųsta ligoniui kun. K. J. Matulaičiui pašalpos £ 52:— —

Tais pat metais, klebonas, gavęs par. Komiteto pritarimą, įrengė klebonijoje savaisiais pinigais šaldytuvą už £ 22:10 —

1934 m. vasarą Kaune įvyko visos Lietuvos Eucharistinis Kongresas. Į tą kongresą iš Londono išvyko kun. V. Mažonas MIC su gausia maldininkų ekskursija. Pasidirbdino atatinkamą vėliavą. Tam visam reikėjo pasiruošti. Sunkiausia buvo gauti pavaduotoją. Mat, paaiškėjo, kad kun. Vl. Mažonas, MIC. bus skiriamas naujoms pareigoms tolimam Mandžuko krašte misijonieriauti rusų tarpe. Apie tai randame užsiminta jo paties laiške iš bal. 6 d. 1934 m. Ekskursija turėjo išvykti birželio 27 d. sugrįžti rugp. 25 d. Jis neturėjo žinios, kas bus skirtas į Londoną klebonu į jo vietą.

Tuo tarpu gyvenimas ėjo savo vaga. Gražiai ir skaitlingai pasirodė lietuviai šv. Patrick'o bažnyčioje, Soho Sq. Trijų Karalių oktavoje sausio 13 d.; padarytas gražus Lietuvos Nepriklausomybės paminėjimas vasario 25 d. Velykoms į talką atvyko kun. Bugienis. Čia jis pabuvo per visą Didžiąją Savaitę ir Velykas. Iš čia trumpam laikui buvo nuvykęs į Škotiją. Iš ten — per Londoną — Paryžių žadėjo grįžti į Lietuvą.

Didelei ekskursijai suorganizuoti klebonas įdėjo daug darbo. Draugijų veikimas taip pat varėsi pirmyn. Jų gyvenimą pavaizduoja padarytieji susirinkimai: Vaikų Eglutė 6-I; Par. Komiteto posėdis — 7-I; Parapijos susirinkimas — 14-I; „Vienybės" susirinkimai buvo 21-I ir 6-V; Par. klūbo — 28-I ir 20 -V; Šv. Onos — 4-II ir 15—IV; „Rūtos", Gyvojo Ražančiaus, Sporto — 18-II; Lietuvos Diena — 25-II; „Rūtos" ir V. V. Są-gos susirinkimas — II-III; Federacijos susirinkimas su kun. Bugienio ir N. Radžiaus prakalbomis — 25-III. Nepaprastas par. susirinkimas 9-VI.

Tuo tarpu iš Amerikos atvyksta Londonan misijonierius kun. A. Petrauskas, MIC. Jis buvo skirtas į kun. Vl. Mažono vietą. Birželio 23 d. jau randame jį Londone. Birž. 26 d. jiedu atsilankė pas vietos vyskupą. Tą dieną gyvu žodžiu, o vėliau oficialiu raštu J. E. Kardinolas Pr. Bourne leido Marijonams kurti savo Kongregacijos Namus — vienuolyną prie šv. Kazimiero lietuvių bažnyčios.

Kun. Antanas Petrauskas, MIC.

Kun. Antanas Petrauskas, MIC, pradėjo Londone klebonauti birželio 26 d. 1934 m. Viso darbavosi Londone vienus metus. Į Lietuvą išvyko liepos 16 d. 1935 m. Ten buvo išrinktas Lietuvos Marijonų Provincijolu.

Kun. A. Petrauskas, MIC yra gimęs bal. 17. 1881 m. Į kunigus įšventintas liep. 12d. 1904. Dvidešimt trečiais savo kunigystės metais įstojo į Marijonų Kongregaciją ir 1930 m. 8 rugsėjo padarė amžinuosius įžadus. Ilgą laiką sekmingai misijonieriavo Jungt. Am. Valstybėse, kol nebuvo paskirtas į Londoną.

Per savo trumpą darbuotės laiką Londone jis daug padarė.

Išleidęs kun. Vl. Mažoną, MIC birž. 27 d. su maldininkais į Eucharistinį Lietuvos Kongresą, pradeda savistovų darbą. Liepos 1 d. šaukia parapijos Komiteto posėdį ir kalbasi mokyklos, katekizacijos ir lietuvių kalbos reikalais. Surengia Dariaus ir Girėno mirties paminėjimą. Matydamas, kad žmonės sekmadieniais po pirmųjų Mišių labai skuba namon, įveda pamokslus prieš Mišias. Rugp. 19 d. Klūbo susirinkime iškelia „Liaudies Universiteto" reikalą. Ir jį įvykdo. Vėliau su paskaitomis dalyvavo visi žymesnieji Londone žmonės: Dr. J. Žmuidinas, Dr. J. Kaškelis, ponai Kajeckai, p. Jakobas, p. K. Gineitis ir kiti. Kai negaudavo paskaitininko, pats paruošdavo ar pavesdavo savo padėjėjui br. Kazimierui Čibirui pasiruošti kuria nors įdomia tema pakalbėti.

Rugsėjo 2 d. suruošia prez. A. Smetonos 60 metų sukakties minėjimą, pradeda lietuvių kalbos pamokas duoti vaikučiams klūbe šeštadieniais tarp 10—12 val. Visą rugsėjo mėnesį daro parapijoj metinę rinkliavą. Iš užsilikusios apyskaitos matome, kad 19 kolonijų iš 228 asmenų gavo £ 44:16:— Klebonas įnešė į parapijos kasą £ 45:—.

Tarp rugsėjo 30 ir spalių 7 d. padaro tikras Misijas. Pamokslus sako rytais ir vakarais. Iš šių Misijų parapija gavo £ 8.4.11 pelno.

Atvėsus orui, tuoj pradeda rūpintis įtaisyti bažnyčiai apšildymą. Ir tikrai, ko iki šiol kiti klebonai nepadarė, kun. A. Petrauskas, MIC, įvykdė tą pat rudenį. Surinkęs £ 29:6:6 aukų, įtaiso dvigubą pečių — krosnį už £ 31:5.3.

Vietos vyskupijos valdytojo gavęs leidimą padaryti „Uždūšinę Oktavą" — mirusiųjų atminimus — pamaldas, — per jas gautas aukas £ 10:4:— skiria bažnyčiai apšildyti. Pečiai špižo, gerai veikia ir žmonės džiaugiasi įvykusia atmaina. Be to, bažnyčią papuošia naujomis statulomis. Šv. Teresėlės statula kaštavo £ 2.10, Šv. Pranciškaus £ 6:15:— Bet kartu su žibintėliais ir pastovais ir pritaisymais viso atsiėjo £ 10:15:— Statuloms aukų gavo £ 16.15.6. Iš atlikusių pataisė kitus bažnytinius daiktus, k. a. davė perdažyti Liurdo grotą £ 6:— —, įsigijo Šv. Kryžiaus relikvijoms relikvijorių už £ 3:10:— paauksavo kieliką už £ 2:—:— ir tt.

1934 m. 22-23-XI vyksta į Manchesterį susirgusiam kunigui pagalbon. Padeda suruošti vaikams „Eglutę". Ji buvo gruodžio 29 d. 1934 m. Visą laiką nebuvo laisvo sekmadienio. Dažnai pasitaikydavo dviejų - trijų draugijų susirinkimai ir be to — „Liaudies Universiteto" paskaitos. Prie buvusių draugijų 1934 m. prisidėjo šv. Pranciškaus Tretininkės. Rugp. 28 d. 1934 m. Mažųjų Brolių Pranciškonų Provincijolas Anglijai Tėvas Laurentius Powell, O. F. M. įgaliojo raštu kun. A. Petrauską, MIC priiminėti žmones į Trečiąjį Ordiną. Ir kanoniniai buvo įsteigta Londono prie Šv. Kazimiero bažnyčios Tretininkų Kongregacija.

Be to, kun. A. Petrauskas, MIC pasirūpino gauti Romoje tikrų — autentiškų šv. relikvijų, būtent šv. Kazimiero, šv. Pranciškaus Asyžiečio, šv. Antano iš Paduos, šv. Elzbietos, Vengrų karal., šv. Onos, šv. Teresėlės, o taip pat šv. Kryžiaus relikvijas. Jų visų tikrumą patvirtino Londone vietos arkivyskupas, patikrinęs gautuosius iš Romos dokumentus ir leido tas visas relikvijas viešai gerbti ir išstatyti. Tasai patvirtinimas gautas, gruodžio 11 d. 1934 m.

Tais metais parapijos Komitetui vadovavo J. Barulis, kasininkas buvo A. Scinskas, raštininku — P. Kevalaitis. Revizoriai: V. Degesis ir A. Rudzevičius. Parapijos piniginiai reikalai ėjo paprasta vaga. Išvažiavus daug kam į Kauno Euch. Kongresą, sumažėjo paprastosios rinkliavos. Viso tais metais turėta £ 505.2.5$^{1}/_{2}$ pajamų ir £ 519:14:1$^{1}/_{2}$ išlaidų. Bet išlaidose yra ir padėtieji į banką £ 10:5:—. Kadangi iš 1933 m. pas kasininką buvo likę £ 42:11:4.— tad 1934 m. baigti be nuostolių.

Tarp nepaprastųjų išlaidų yra gerb. kun. Bugieniui apmokėta visa kelionė £ 20. Jis pagelbėjo klausyti išpažinčių Didžio-

joj Savaitėje. Be to, įtaisyta 14 kedžių į kleboniją už £ 5.6.6, įdėtas linoliumas į vieną kambarį už £ 5.10.6 ir pan.

1935 m. viešasis veikimas prasidėjo Jaunimo vakarėliu sausio 6 d. Sekantį sekmadienį įvykusiame parapijos susirinkime išrinktas Komitetas: pirm. P. Bulaitis. Jam pagelbininkas— A. Rudzevičius; kasininkas — St. Zakarevičius; jam pagelbininkas — J. Kalinauskas. Sekretorius — P. Kevalaitis. Revizoriai pasiliko tie patys: V. Degesis ir A. Rudzevičius. Komitetą sudarė: J. Bujauskas, J. Sleznikas, A. Scinskas, P. Kasparaitis, J. Kalinauskas, A. Rudzevičius, V. Degesis, P. Liūdžius ir T. Bruževičius.

Per pirmąjį 1935 m. pusmetį visos draugijos turėjo po porą susirinkimų; k. a. parapija, Vienybė, par. Klūbas, Šv. Onos, o Švč. Sakramento brolija, Tretininkai, Gyvasis Rožančius turėdavo susirinkimus ir konferencijas kas mėnuo. „Rūtos", šv. Vincento, Federacijos turėjo po kartą „Liaudies Universitetas" rinkosi į paskaitas tik šešis kartus, — daugiau nebuvo laiko.

Labai gražiai paminėta Lietuvos Nepriklausomybės šventė. Tuo tikslu 24 vasario suruošta vakarėlis. Dalyvavo ir kalbėjo J. E. įgal. ministeris p. Balutis. Vaikų vakarėlis įvyko bal. 22 d. „Motinos Diena" su tinkamu vaidinimu buvo geg. 12 d. Dariaus ir Girėno mirties sukaktuvės — 21 liepos.

Kovo 3 d. 1935 m. buvo viešasis Marijos Dukterų pasirodymas. Čia jos priimtos ir sudaryta atskira Sodaliečių organizacija. Vėliau (1936 m.) jas pripažino vietos dvasinė vyriausybė ir buvo išrūpinta iš Romos visos privilegijos.

Rekolekcijas vedė T. Petrauskas gavėnioje visiems (15—20 bal.) ir Marijos Dukterims (13—17 geg.) Šv. Metai — Jubiliejus baigti su trijų dienų pamaldomis, — bal. 26, 27 ir 28 d.

Parapijos susirinkime bal. 4 d. kun. A. Petrauskas, MIC., viešai dėkojo šv. Onos Moterų Draugijai už teikiamą vaikučiams arbatą sekmadieniais po pirmųjų Mišių ir patiekė pilną apyskaitą iš turimų pas save parapijos pinigų.

Tarp sumanymų buvo: — įdėti vietoj geležinių vartelių į karidorių tarp bažnyčios ir klebonijos gražias duris, o turimąjį mažą kiemą pridengti stikliniu stogu ir padaryti bent šiokią — tokią salę prie bažnyčios. Buvo taip pat užsiminta padidinti viškas—vargonus.

Bet pastarųjų sumanymų nepavyko jam įgyvendinti, nes gavęs kvietimą parvykti į Lietuvą, ten ir pasiliko, išrinktas Lietuvos Marijonų Kongregacijos (Vienuolijos) Provincijolu.

1935 m. Kaune įvyko Pasaulio Lietuvių I Kongresas. Iš Londono atstovu buvo pasiųstas į jį p. Bulaitis.

Nuo liepos 16 d. iki rugsėjo 26 d. 1935 m. Londone kleboną užstojo kun. D-ras J. Vaišnora, MIC. Jis čia atvyko iš Romos kartu su klieriku (dabar jau kunigu) Petru Malinausku, MIC. Visą mėnesį darė rinkliavą par. naudai. Surinko £ 41. Socialis veikimas ir vasarą nesnaudė: — per 10 savaičių padaryta 9 susirinkimai.

Rugsėjo 26 d. kun. Dr. J. Vaišnora, MIC, išsiskubino į Lietuvą kiek pasilsėti po vasaros darbų Londone, o klier. P. Malinauskas, MIC. pasiliko baigti savo atostogas Londone.

Kun. Dr. K. A. Matulaitis, MIC.

Į Londoną grįžo darbuotis kun. K. A. Matulaitis, MIC., atsisakęs nuo Marijampolės Vienuolyno Vyresniojo pareigų. Su savo vyresniųjų skyrimo raštais jis nuvyko pas vietos arkivyskupą. Sudėjęs priesaiką, kurios reikalauja Bažnyčios nuostatai, nuo rugsėjo 26 d. 1935 m. imasi vadovauti Londono lietuvių dvasiniams reikalams.

Sekantį sekmadienį — šv. Mykolo Arkangelo dieną—tuoj po Sumos įvyksta Parapijos Komiteto posėdis. Naujas klebonas papasakojo kas pasikeitė ir kaip įvyko permainos, perskaitė kun. A. Petrausko, MIC laišką. Jis rašė iš Marijampolės, rugpiūčio 24 d. 1935 m. šiaip:

„Brangūs Broliai ir Sesers!

Išvažiuodamas iš Londono tikrai turėjau mintį netrukus grįžti atgal. Dievo tačiau kitaip buvo nuženklinti man takai. Marijampolėje sužinojau iš mūsų Vyriausiojo Vadovo, jog man reiksią pasilikti Lietuvoje ir eiti Marijonų Lietuvos Provincijos Vyresniojo pareigas. Paskyrimas, tiesa, garbingas, bet ir atsakomingas. Norėjau visokiais būdais išsisukti iš to pasiūlymo ir grįžti pas Jus atgal. Nepavyko tačiau. Turiu pasilikti Lietuvoje, bet raminuosi tuo, kad savo vietą galėsiu Londone užleisti daug garbingesniam už save, būtent Jums gerai žinomam ir mylimam

kun. Daktarui Kaz. Matulaičiui, kuris jau buvo kartą Jūsų klebonu. Be to, dar ir tai mane riš su Londonu, jog Londoniškis Marijonų Namas (skyrius) priklauso Lietuvos Provincijai, kurios Vyresniuoju aš esu paskirtas. Taigi nors kūnu būsiu toli nuo Jūs, bet mano dvasia bus visuomet su Jumis. Net retkarčiais turėsiu ir pats Jus aplankyti, lankydamas Londono vienuolyną...

Labai gaila, kad kartu su manim ir mano Broliai — vienuoliai pasitraukė iš Londono. Nereikia tačiau per daug to imti į širdį — aš pasirūpinsiu Jums surasti kitus Brolius. Jei ne dabar tuoj, tai kiek vėliau. Tikiuosi rasti Jums Brolių nė kiek ne menkesnių, kokių turėjote... Žadėjau surasti antrą kunigą, bet šiuo laiku neturime tam atatinkamo. Kantrybės — o viskas bus gerai...

Parapijos įeigų ir išlaidų apyskaitą išvažiuodamas aš esu Jums jau davęs. Kas įvyko po mano išvažiavimo — praneš atvykęs kun. K. Matulaitis. Jis paaiškins Jums ir visus kitus neaiškumus, jei kokių atsirastų... Aš kun. K. Matulaičiui viską išaiškinsiu — jokių abejojimų neliks.

Man gaila, kad aš tik rašteliu Jus, mano Brangieji, atsisveikinti galiu. Taupumas neleidžia man atvykti pas Jus. Atvažiuoti į Londoną ir sugrįžti atgal kartu su visokiomis vizomis ir išlaidomis atsieitų apie £ 20:—:— arba lietuviškais pinigais apie 580 litų. Rodos, būtų bereikalingai tokia suma išmesta — važiuoti vien tik tam, kad pasimatyti ir atsisveikinti... Tikiuosi, kad aiškiai suprasite, kodėl tenka man tokiu būdu su Jumis skirtis ir nekaltinsite manęs.

Kad man apleidus Londoną, parapijos reikalai, o taip pat Draugijų, jaunuomenės ir mažų vaikelių priežiūra bei vadovavimas nei kiek nenukentės — nėra reikalo apie tai kalbėti. Juk Jūs dar gerai visi atsimenate Daktarą Matulaitį ir žinote, kaip rūpestingai tais visais dalykais jis buvo susirūpinęs. Jis visiems bus tikras tėvas.

Pagalios pareikšdamas savo didžiausią dėkingumą ir Parapijos Komitetui ir visiems parapijonams, kurie tiek daug man palankumo ir širdies visuomet rodydavo, prašau neužmiršti manęs savo maldose, ką ir aš žadu iš savo pusės jums daryti per kiekvienas šv. Mišias ir šiaip mano maldas.

Nuoširdžiai Jus mylintis

Kun. A. Petrauskas, MIC".

Čia pat peržiūrėta piniginis parapijos stovis, pasitarta bėgamaisiais reikalais. Greit posėdis baigėsi, nes 4:30 turėjo atvykti į mūsų svetainę transatlantinis lakūnas —

Feliksas Vaitkus.

Nepaprastą svečią — Feliksą Vaitkų — į kleboniją atlydėjo D. G. Atstovybės Patarėjas p. Rabinavičius. Iš čia svečias nuvyko į Lietuvių Klūbą, kur turėjo būti „Rūtos" posėdis. Buvo daug žmonių. Jaunimas ir suaugusieji nuoširdžiai sveikino drąsuolį, perskridusį per Atlanto vandenyną F. Vaitkų. Lakūnas F. Vaitkus prabilo į žmones. Susidarė graži nuotaika. Atminčiai nusifotografuota.

Tuoj prasidėjo Ražančiaus mėnuo, o su juo ir lietuvių kalbos kursai vaikučiams. Kas šeštadienis vaikai rinkdavosi į klūbą pamokoms. Jos tęsdavosi nuo 10:30 iki 12 val. Taip buvo per visus mokslo metus.

Spalių 20 d. Sporto Klūbas šventė savo 10 metų sukaktuves. Buvo suruoštas gražus koncertas. Į jį atsilankė daug žmonių ir garbingų svečių. Tos sukaktuvės tęsėsi visą mėnesį. Baigtos iškilminga vakarienė su šokiais Mecca Cafée lapkričio 16 d.

Iki pat Naujų Metų kiekvieną sekmadienį buvo draugijų susirinkimai. Kai kuriais sekmadienais įvyko po du ir po tris draugijų susirinkimus, — 14 sekmadienių buvo 23 susirinkimai. Parapijos gyvenime vyksta atmainų. Per visą „Uždūšinę Oktavą" rytais ir vakarais sakomi misijų pamokslai. Parapijos Komitetas turi savo posėdį 17 d. lapkričio ir pritaria klebonui statydinti naują šv. Kazimiero altorių. Taip pat nutariama praplėsti viškas, kad parapijos choras galėtų lengviau sutilpti. Tuo tikslu buvo nutarta išleisti aukso laikrodį arba „10 ginių" laimėjimui. Parapijos Komitetas susirūpina savosios salės statyba. Tas klausimas plačiai aptariamas lapkr. 17 d. ir gruodžio 1 d. posėdžiuose.

Šv. Kazimiero altorius.

Tuo tarpu statomas šv. Kazimiero altorius. Medžio darbą atliko S. Prank, Ltd. (Straškauskų) dirbtuvė. Iškilmingas altoriaus pašventinimas įvyksta gruodžio 8 d. 1935 m. Iš klebono duotos viešai apyskaitos sužinome aukotojų vardus. Tretininkės

Šv. Kazimiero Lietuvių Sporto Klūbo Vadovybė 1935 m.

Sėdi: — Kaz. Valaitis (pirm.), kun. Dr. K. A. Matulaitis, MIC, (garbės pirm.), J. Barulis.

Stovi: J. Dobrovolskis, J. Neiberka, J. Pacevičius, J. Liūdžius, A. Barulis, J. Pupius, Jon. Dobrovolskis.

aukojo £ 6. Galčiai įtaisė 6 žvakydes už £ 5. Be to: Mikionienė aukojo £ 2; J. Švedas £ 1:2:6 O. Zubavičiutė £ 1:2:— Po 1 £ davė: V. Valaitis, Ag. Burduliūtė, Marijos Dukterys, K. Čiuplienė, V. Degesis, Raganavičienė davė £ 1:15:— Po 10 šil. aukojo: T. Bruzevičius, Kasparaičiai, M. Šteinienė, P. Jurkšaitė, El. Spurgaitienė, P. Bulaitis, J. Lingis, M. Razvickas, A. Scinskas, P. Kasparaitis, El. Bepirštienė, Scinskienė, P. Kevalaitis, P. ir O Liūdžiai, Bendaravičienė, Kalinauskai ir Besasparienė. Patrubavičienė aukojo 6 šil. O po 5 šil. davė: M. Kevalaitietienė, Ig. Urba, M. Barulis, Jokubaitienė, M. Jurkynienė, Naginevičių šeima, St. Zakarevičius, V. Besasparienė, Martusevičienė, Čečetienė, A. Beliūnas, O Vebnerienė, Matulevičiūtė, B. Širvidas, Širvidienė, Grigonienė, Briliuvienė, M. Kairienė, P. Jurkynas, Gurevičienė, M. Guogas, Akucevičius. Po 4 šil. aukojo: Dancevičienė, Pupienė, M. Derenčienė. Po 2'6 aukojo: M. Vaitkevičienė, Vasiliauskienė, Lukščinskienė, Tumosienė, U. Jurgelaitienė, Skruzdienė, Landžiuvienė, Janušaitienė. Kiti davė mažesnes aukas, — viso 65 asmenys suaukojo: £ 38:5:6. Be to, J. Bujauskas paaukojo prie altoriaus gerą kilimą. Prie altoriaus priedai kaštavo: Šv. Petro ir Šv. Povilo statulos £ 7:15:—. Žvakydės £ 4:16:6. Portatilis £ 2:3:11. Medžio darbas £ 12:10. Nudažymas £ 3:10. Viso išlaidų su smulkmenomis £ 30'17:3½. Likusieji pinigai nukelti į „Žvakučių Fondą".

Altorius buvo pilnai įrengtas vasario 2 d. 1936 m. Tą dieną prieš vakarines pamaldas pašventinta šv. Petro ir šv. Povilo statulos.

Lietuvių namai.

Nuo 1925 m. Londono lietuviai nuomojo atokiai nuo bažnyčios — apie ½ mailės — iš francūzų kunigų savo klūbui patalpas. Patalpos nevisai tikusios mūsų reikalams; be to, reik brangiai mokėti ir yra atokiai nuo bažnyčios, kas sudaro daug nepatogumų mūsų draugijoms. Todėl, atšventę Sporto Klūbo 10 metų sukaktį, pradėjome rūpintis gauti žemės arti prie bažnyčios ir čia pasistatyti savo „Lietuvių Namus". Pirmiausiai tais namais susirūpino parapijos Komitetas. Padaryta keli posėdžiai. Patirta, kad mūsų kaimynas p. Slade apsiima parduoti ketverius mūro namelius su jų darželiais viso 7430 ketvirtainių pėdų plotą už £ 2750 svarų. Taip pat jis sutiko perleisti lietuviams visus sa-

vo turimus 7 mūro namus, dirbtuvę ir žemės viso apie 15,000 ktv. pėdų už £ 5.000 svarų. Atsiradus progai gauti žemės prie pat bažnyčios, Parapijos Komitetas savo posėdyje gruodžio 22 d. nutarė: 1). pritariama sumanymui pirkti žemės ir statyti Londono Lietuvių Namus. 2). Vienbalsiai išrenkami šeši vyrai, kurie su kun. K. A. Matulaičius, MIC. priešakyje, sudarys „Londono Lietuvių Namo Statybos Komitetą", būtent: P. Bulaitis, P. Kevalaitis, J. Kalinauskas, V. Degesis, J. Lingis ir P. Kasparaitis.

3). Sutarta už numatomą pirkti žemę siūlyti £ 1550 ir galima kelti, jei bus reikalo iki £ 1650. 4). Priimtas d-ro J. Kaškelio sumanymas įkurti Garantijų Fondą.

5). Sutarta prašyti iš Garbės Rėmėjų £ 15 ir daugiau; iš Rėmėjų — £ 10; ir Geradarių £ 5. Jų vardai ir pavardės tilps marmuro lentoj iškilmių salėje.

Kitą sekmadienį susirenka posedin Londono Lietuvių Namo Statybos Komitetas. Pasidalinama pareigomis. Pirmininku išrenkamas P Bulaitis: Vece-pirmininku — V. Degesis; finansų sekretorium — J. Lingis; nutarimų sekretorium — P. Kasparaitis.

Komitetas sutarė leisti „Lietuvių Namo" Geradariams dalimis iki Kalėdų 1936 m. įmokėti savo pažadėtą auką.

Kadangi patys vieni Londono lietuviai negali šiuo laiku surinkti reikalingų pinigų žemei įsigyti, nutarta kreiptis, prašant paramos į Draugiją Užsienio Lietuviams Remti. Jie atsakė sausio 13 d. 1936 m. Nr. 15; pritarė Londoniečių sumanymui įsigyti savus lietuvių namus, bet užbaigė vien patarimu: „mūsų manymu ar vertėtų labai skubėti su namų statyba, jei jų įrengimui daug lėšų trūksta".

Tame pat Statybos Komiteto posėdyje 29-XII-1935 m. buvo nutarta atsišaukti į visus Londono ir apylinkių lietuvius, prašant aukų ir paskolų. Visuotinis Londono lietuvių kolonijos susirinkimą nutarta šaukti vasario 23 d. 1936 m. Be to, sudaryta darbų sąmata: už žemę mokėti teks iki £ 2000; už numatytas patalpas iki £ 5000 viso £ 7.000 svarų. Tada buvo numatytos pajamos šitaip: 1. Parapija iš sątaupų įneš £ 250. — 2. Parapijos Klūbas £ 300. 3. Smulkių aukų bus į £ 100. 4. Garbės Rėmėjų po £ 15 — £ 750; 5. 100 Rėmėjų po 10 sv. bus £ 1000; 6. 200 Geradarių po £ 5 duos £ 1000. 7. Teks skolinti £ 3.600. Viso 7000 sv.

Be to, nutarta išsiaiškinti teisinę Garantijų Fondo pusę ir pasiūlyti parapijos susirinkimui išrinkti 12 narių Statybos Ta-

rybą prie būsimojo parapijos Komiteto, statybos reikalais patarti.

Ir tikrai, 1936 m. Sausio 12 d. visuotinis parapijos metinis susirinkimas, pirm. P. Bulaičiui pasiūlius, vienu balsu nutarė statyti Lietuvių Namus. Čia pat vienu balsu patvirtino Parapijos Komiteto išrinktąjį Lietuvių Namo Statybos Komitetą: P. Bulaitį, V. Degesį, J. Lingį, P. Kėvalaitį, J. Kalinauską ir P. Kasparaitį. Toliau visuotinis par. susirinkimas sudarė Statybos Tarybą. Į ją įeina visi parapijos Komiteto nariai, Statybos Komitetas ir septyni rinkti jaunuoliai: Jonas Liūdžius, Kazimieras Valaitis, Jonas Parulis, Vincas Kasparaitis, Kazimieras Kairys, Antanas Sendzikas ir Jurgis Barulis.

Statybos Tarybos pirmasis posėdis įvyko sausio 19 d. 1936 m. Buvo gautas naujas pasiūlymas. Ant kampo Hackney Rd ir The Oval parduot norėjo naujai pastatytą dirbtuvę. Ji — trijų aukštų. Viso turi 5810 ketv. pėdų grindų. Už visa prašė £ 4500. Tą dirbtuvę pasiūlė pirkti lietuviams ir įtaisyti savo klūbą etc.

Statybos Taryba, apsipažinusi vietoje su tos dirbtuvės patalpomis, nutarė jos neimti, — ji netinkama, žema, nepakankama. Posėdyje sutarta ieškoti savininkų, kurių du namai prisiglaudžia prie mūs nuosavybės iš pietų šono. Be to, nutarta kviesti į statytojų talką Sporto klūbą, šv. Onos Draugiją, „Vienybę" ir kitas draugijas.

Už poros savaičių vėl posėdžiauja Statybos Taryba. Čia buvo pranešta, kad atsilankęs į Anglijos Karaliaus Jurgio V laidotuves Lietuvos Užs. Reikalų Ministeris J. E. p. Lozoraitis malonėjo kalbėtis su Draugijų atstovais ir prižadėjo rupintis gauti Londono lietuviams paskolą £ 2500 trylikai metų be nuošimčių.

Tą pat dieną — vasar. 2 d. — sutarta prašyti kun. A. Petrausko, MIC., Lietuvos Marijonų Provincijolo sutikti garantuoti už Londoną.

Čia pat sudaryta sąmata. Pasirodė galimybės imti visą p. Slade žemę su jo visais namais. Atmokėjus mokesčius ir taisymus, dar atliktų paskolai atmokėti apie £ 50 į metus.

Statybos Komitetas greitai gavo atsakymą iš J. M. kun. A. Petrausko, MIC. Džiaugiasi Londoniečių veikimu, pritaria užsimotiems darbams, bet garantuoti negali, negavęs tam leidimo J. M. Tėvo Generolo. Apie šv. Velykas žada būti Romoje ir šį klausimą spręsti.

Iš Lietuvos paramos nesimatė. Kovo 26 d. 1936 m. p. H. Rabinavičius, Lietuvos Atstovybės Patarėjas, grįžęs iš Kauno pranešė kun. K. A. Matulaičiui, MIC ką ten girdėjęs paskolos reikalu. J. E. Užs. Reik. Ministeris ir p. ministeris K. Bizauskas pakartotinai parodė palankumo ir paprašė raštu paaiškinti, a). kieno vardu bus užrašyta žemė; b). pridėti perkamos žemės planą; c). per kurį banką pervesti reikalus. Todėl pasitarta su adv. p. J. E. Weld, iš jo gauta paaiškinimas raštu bal. 6 d. ir bal. 7 d. buvo parašytas J. E Užs. Reik. Ministeriui p. St. Lozoraičiui prašymas ir pridėtas numatytos pirkti žemės planas. Tas visa padaryta, kai Statybos Komitetas savo posėdyje kovo 29 d. susipažino su p. H. Rabinavičiaus laišku ir sutarė, kad perkamoji žemė bus užrašyta su sąlygomis vietos Vyskupijai, ir kad savajam name esant, paskolos ir %% pajėgsime atmokėti po £ 5 savaitėje.

Į mūsų prašymą iš Lietuvos nesulaukta atsakymo.

Tuo tarpu pasikeitė sąlygos. Londono County Council (Taryba) nutarė perstatyti visą mūsų apielinkę 46½ akrų žemės. Mūsų bažnyčia į tą perstatymo planą įimama. Viso paliesta 4.700 žmonių. Aptrūnijusiems mūrams nugriauti ir naujiems pastatyti skiriama apie £ 1.810.000 svarų. Pradėjo lankytis matininkai. L.C.C. ieško savininkų. Visos apielinkės namų sudaryti smulkūs planai.

Į tą tarpą per Romą atvyko į Londoną J. M. kun. A. Petrauskas, MIC. Lapkričio 8 d. įvyksta Statybos Komiteto ir Parapijos Komitetų posėdis. Jame dalyvauja taip pat kun. A. Petrauskas, MIC ir kun. K. A. Matulaitis, MIC. Apsipažinta su turimais dokumentais. L.C.C. Valuer p. Frank Hunt, sužinojęs iš kun. K. A. Matulaičio, MIC, kad bažnyčia yra R. K. Vyskupo žinioje ir kad p. J. E. Weld yra vyskupijos ir mūs advokatas, spalių 9 d. kreipėsi pas mūs advokatą, prašydamas paaiškinimų. Išsireiškė, kad L.C.C. greičiausiai turėsianti nupirkti mūs Šv. Kazimiero bažnyčią. Pirmasis pasitarimas su advokatu įvyko 14 spalių. Susižinota su Vyskupijos Turtų Valdyba. Ji patarė paimti derybosna su L.C.C. Vyskupijos surveyorį (įkainuotoją) p. Jos. A. Dorey ir imti pastarojo rekomenduojamą architektą.

Su tais raštais susipažinę — Statybos ir Parapijos Komitetai nutarė paimti p. Dorey ir jo nurodytą architektą.

Sudaryta pažintis su p. J. Dorey. Jis pažadėjo atvykti bažnyčios pažiūrėti lapkr. 23 d. Bet neatvyko. Lapkr. 24 d. laiš-

ku pasisiūlė atvykti į kleboniją gruodžio 1 d. 1936 m. Buvo su savo sekretoriumi. Taip pat dalyvavo kai kurie Parapijos Komiteto nariai. Tuo pasikalbėjimu baigėsi visi jo darbai, nes nepasimatė, kaip buvo žadėjęs, su L.C.C. atstovais ir sausio 3 d. 1937 m. Westminsterio arkivyskupijos Turtų Tarybos garbės sekretorius monsignoras G. B. Fellows per mūs advokatą mums pranešė, kad p. Dorey tarnavo arkivyskupijai tik iki gruodžio 31 d. 1937 m. Mūsų advokatas norėjo patirti iš p. Dorey ką jis nuveikęs mūsų reikalu, bet negavęs atsakymo, apie tai pranešė mums (sausio 27 ir vasario 23 d. 1937). Tuo tarpu, arkivyskupijai pageidaujant, padidinom apdraudą, apsidrausdami nuo nelaimių „to the general publc". Trejetą mėnesių buvo ramu.

Tik štai geg. 26 d. 1937 m. L.C.C. kreipiasi į vyskupiją ir praneša, kad iki liepos 13 d. turime paduoti savo pareiškimus ir protestus, jei kurie būtų, prieš Londono Miesto Tarybos vykdomąjį perstatymo darbą mūsų bažnyčios apielinkėje. Iš vyskupijos advokato tas raštas gautas birželio 1 d. 1937 m. Tą pat dieną pasitarta su advokatu. Sutarta imti kitą įkainuotoją — surveyorį. Advokatas patarė kreiptis į kataliką p. H. A. Crook. Birželio 2 d. įvyksta pasitarimas su p. H. A. Crook. Birželio 7 d. jis pats atvyksta į kleboniją ir nuodugniai apžiūri nuosavybę. Iškilo keletas svarbių klausimų:

1). Ar lietuvių bažnyčia pasilieka toje pat apielinkėje?

2). Kiek reikalauti atlyginimo?

3). Ar priimam L.C.C. pasiūlymą perkelti bažnyčią į Pritchards Road?.

Bet tuos klausimus buvo aptarę Parapijos is Statybos Komitetai savo posėdyje, birž. 6 d. Jame dalyvavo: V. Degesis, P. Kasparaitis, J. Kalinauskas, Jon. Ramažauskas, Alb. Rudzevičius, Ant. Barulis, P. Kevalaitis, P. Bulaitis, J. Lingis, A. Scinskas ir kun. K. A. Matulaitis, MIC.

Posėdyje buvo nutarta: 1) Lietuvių bažnyčia pasilieka toje pat apielinkėje. 2) Siūlomą vietą priimam, tik pageidaujame vietoje 88 pėdų fronto 110 pėdų, kad turėtume kur pastatyti bažnytinę salę — svetainę ir 3) Šaukti nepaprastą parapijos susirinkimą birželio 13 d. 4 val. Mūsų apskaičiavimu, dabartinė mūsų nuosavybė su perkėlimo kaštais neštų £ 12.750 svarų.

Apie tai pranešta p. H. A. Crook. Bet jis birželio 8 d. laišku į mūs advokatą pabrėžė, kad tokią pat bažnyčią pastatyti galima su klebonija už £ 7.000 svarų. Gali, girdi, dar pasilikti

£ 2000 svarų reikalavimas už persikėlimo nepatogumus, tad visa būtų nedaugiau £ 9000 svarų.

Vyskupijos Turtų Taryba priėmė ir patvirtino p. Crook pranešimą. Be to, ji įgaliojo p. Crook'ą eiti į Londono Miesto Tarybą ir oficialiai sužinoti Lietuvių bažnyčiai skiriamą vietą. P. H. A. Crook tai atliko birželio 29 d. Tą pat dieną jis praneša mūsų advokatui, kad pasimatęs su L.C.C. valdininku, kuriam yra pavesta mūsų apielinkės perstatymo reikalai, ir kad besikalbant su juo patyręs, jog L.C.C. galinti palikti mūsų bažnyčią ir kleboniją nejudintą ir mums gal ištaikins vietos parapijos salei. Su šiuo nauju sumanymu pažadėjo jisai kreiptis į L.C.C. architektus ir jie kartu persvarstysią ar tai galima įvykinti.

Adv. J. Weld apie tai rytojaus dieną rašo Kan. R. B. Fellows ir kun. K. A. Matulaičiui. Siūlo priimti naują L.C.C. pasiūlymą ir pasilikti vietoje, nes persikėlimai, kaip gyvenimas pamokė, nevisada buvę naudingi.

Visą vasarą buvo tylu.

Rugsėjo 29 d. gauna laišką p. Crook iš L.C.C. Jį rašo p. H. Westwood. Prisiunčia architekto padarytą mūsų apielinkės braižinį. Bažnyčia ir klebonija palikta toje pat vietoje. Prie bažnyčios prijungiama pusė gatvės The Oval., Parapijos salei numato žemės pietų šone į Hackney Rd. pusę. Salė 50'×40' pėdų remtųsi vienu kampu zokristijos, kitu — elektros stoties, trečiu — The Ovalį. Prašo tolimesnių nurodymų. Tuo metu p. Crook'o nebuvo namie. Jis persiuntė gautąjį L.C.C. laišką adv. J. Weld'ui spalių 19 d. 1937 m. Advokatas atsiklausė kun. R. B. Fellows. Kan. R. B. Fellows spalių 19 1937 m. laišku klausia kun. K. A. Matulaičio, kokiems tikslams tarnausianti manoma statyti bažnyčios svetainė ir kad mes tikrai npealiausim nuomavę Bethnal Green parapijos salės šokiams ir pramogoms. Kun. K. A. Matulaitis, MIC atsakė spalių 23 d. Padėkojęs už pranešimą, kad L.C.C. pasirengus lietuviams perleisti sklypą žemės svetainei, klausia smulkmenų: kurioj vietoj toji žemė, kiek jos numatoma duoti, kokia bus jos kaina. Toliau patvirtina Londono Lietuvių troškimą pasistatyti prie bažnyčios svetainę. Apie tai Londono lietuvių buvo nutarta gruodžio 22 d. 1935 m. ir sausio 12 d. 1936 m.

Draugijos norinčios turėti pakankamą vietą savo socialiams susirinkimams, pramogoms, patalpas knygynui, vidaus spor-

tui ir žaidimams. Be to, bažnytinė salė yra lengva panaudoti katekizmo ir kitokioms pamokoms.

Nuo 1935 metų lietuviai nuomoja nevisai patogią salę iš Bethnal Green parapijos ir jau yra išmokėję per £ 1600 svarų. Kai bus pastatyta sava patogi salė, manoma, kad ji galės pilnai aptarnauti Lietuvių religinius, socialinius ir kultūrinius reikalus.

Į tą laišką gautas naujas Kan. R. B. Fellows laiškas su nauju paklausimu, ar galima tvirtinti, kad manomoji statyti lietuvių salė tarnausianti vien tik lietuvių religiniams, socialiniams ir kultūriniams reikalams.

Atsakymas pasiųstas spalių 30 d. aiškiai pabrėžiant, kad salė tarnaus lietuviams tokiu pat būdu, kaip ir mūsų Lietuvių bažnyčia tarnauja vien lietuviams.

Lapkričio 2 d. 1937 m. gautas iš Vyskupijos Turtų Tarybos trumpas pranešimas su padėka už laišką.

Matyt tada, bet ne pirmiau buvo painformuotas p. adv. J. Weld pasiųsti kun. K. A. Matulaičiui, MIC padarytą L.C.C. mūs apielinkės braižinį. Advokatas 6-XI-1937 m. klausia lietuvių nuomonės dėl L.C.C. pasiūlymo. Kai, girdi, bus sutarta vieta, tada p. Crook galės teirautis kainos.

Sekmadienį, spalių 31 d. buvo sušauktas nepaprastas Statybos Komitetas ir lapkričio 7 d. Parapijos Komiteto posėdis. Pasidalinta žiniomis. Perskaityti visi laiškai. Susirinkę buvo: P. Kevalaitis, P. Kasparaitis, J. Lingis, A. Barulis, Jon. Ramažauskas, Alb. Rudzevičius, J. Kalinauskas, Kaz. Valaitis, Jurg. Barulis. Buvo ir svečias D-ras J. Kaškelis. Visi reiškė pasitenkinimo, kad gausime prie pat bažnyčios žemės sklypą. Kalbėtasi, kaip sukėlus — gavus pinigų žemei pirkti. Sutarta panaudoti lapkričio 14 d. ruošiamą vakarėlį su vaidinimu 4 veiksmų dramos „Šv. Agnietė" ir lapkr. 21 d. paskaitas.

Lapkričio 9 d. 1937 m. kun. K. A. Matulaitis, MIC gražino advok. J. Weld prisiųstąjį iš L.C.C. planą ir pranešė, kad lietuviams žemės vieta priimtina, tik apgailestaujam, kad mūsų nuosavybės gatvės frontas iš 60 pėdų susitraukia į 17 pėdų, kad šiaurės ir vakarų bažnyčios langai bus išstatyti į žymų pavojų ir kad numatytoje mūsų salei vietoje, pagal planą, susidaro trys mažai naudingi trikampiai žemės sklypeliai. Už tat, tikimasi, kad L.C.C. pridės Victoria Place Nr. 4 visą. Dabar duoda tik pietinį kampą ir kad reikalaus galimai žemesnės kainos už žemę.

Adv. J. Weld atsakė lapkr. 10 d. 1937 m., pranešdamas, jog gautojo laiško nuorašas yra pasiųstas Kan. Fellows ir p. H. A. Crook. Lapkričio 21 d. 1937 m. buvo Londono lietuvių susirinkimas. Dalyvavo taip pat daug jaunimo. Statybos Komitetui duota nurodymai ir kolonijos pageidavimai. Visa suėmus, Londono Lietuviai pageidauja turėti susirinkimams salę, kuri būtų pritaikinta veikalams vaidinti, krutamiems paveikslams rodyt ir šokiams. Apatiniame aukšte įrengti sportininkams patalpas ir Socialiam Klūbui tinkamą užeigą. Įtaisyti arbatinę ir jos antram kambaryje — skaityklą. Namo prižiūrėtojui numatyta tris kambariukus, du atsarginius tolimiems svečiams priglausti. Panaudoti esamą kiemą skalbyklai ir salei, o trečiame aukšte duoti porą kambarių klebonijai. Tas visa norima turėti už £ 6000 svarų.

Parapijos darbai 1936 metais.

Visus padarytuosius darbus 1936 m. galime paskirstyti į religinius, visuomeninius ir piniginius. Apie kiekvieną jų rūšį tenka kalbėti atskirai, nors pradžioje verta paminėti mišriuosius, t. y. pusiau religinius — pusiau visuomeninius nuotykius. Prie jų priskaitoma įvairių „Dienų" iškilmės. Jos prasideda bažnyčioje, baigiasi svetainėje. Tokių „Dienų" 1936 m. turėjome: „Vaikų Eglutę", Tėvo Dieną su vaidinimu „Šv. Torcizijus"; Motinos Dieną su „Šv. Teresėlės" vaidinimu, Jaunimo Dieną kartu su Dariaus ir Girėno paminėjimu, Lietuvių Dieną, Vilniaus Dieną su „9 Spalių" vaidinimu.

Prie grynai religinių darbų tenka priskirti trejų rekolekcijų atlikimą. 4 laikytas Novenas, 26 kartus sakytas Marijos Dukterims Konferencijas ir 12 konferencijų Tretininkams, „Šaltinio" maldų sąjudį už šv. Tėvą. Pavojingai susirgus šv. Tėvui Pijui XI, „Šaltinis" paskelbė maldų sąjudį už šv. Tėvą. Londone yra daug „Šaltinio" skaitytojų. Tą sąjudį paaiškino kun. K. A. Matulaitis, MIC ir paragino paaukoti savo maldas už Popiežių. Viso užsirašė 89 asmenys. Visa kartu suėmus, Londoniečiai paaukojo už šv. Tėvą, pasiryždami: 1) išklausyti šv. Mišių ta intencija 886. 2) Priimti šv. Komuniją 686. 3) Apeiti Kryžiaus Kelius 305. 4) Sukalbėti Ražančiaus dalį 2081. 5) Aplankyti Švč. Sakramentą 139. Pasninkauti 26 dienas. 6) Duot vargšams išmaldas 7. 7) Aplankyti ligonius 16. 8) Pamokyti vaikus kate-

Kun. Vl. Mažonas, MIC procesijoj 1933 m. Marijos Dukterys, Kun. Dr. K. A. Matulaitis 1936 m. ir Šv. Onos Dr-ja procesijoje.

kizmo 4. 9) Sukalbėti trumpų maldelių 50.925. 10) Sukalbėti litanijų 1863. 11) Duoti auką šv. Mišioms 10. 12) Atlaikyti novenų 9. Be to, spalių mėn. 27-28 ir 29 d. tą pačia intencija, vietos arkivyskupo prašymu, viso dalyvavo apie 400 pamaldose. Visų kartu buvo atkalbėtas Ražančius, Litanija, Suplikacijos ir pora kitų maldų.

Su dvasine pagalba patarnavo kunigai svečiai: kun. D-ras K. M. Reklaitis, MIC apie 3 mėnesius, kun. St. Mažeika, MIC, 4 mėnesius. Be to, buvo Londonan užsukęs ir po keletą dienų pagyvenę: kun. J. Gutauskas, kun. Venckus, S. J. ir kun. V. Slavynas.

Visuomeniniai darbai reiškiasi draugijose. Juos vykdo draugijų Valdybos ir visuotini susirinkimai. Smulkiai galima sužinoti, ką kuri draugija nuveikė iš jos protokolų. Čia gi, neminėsime tik visuotinų draugijų susirinkimų skaičių, nes susirinkimai — tai draugijos gyvenimo požymiai.

1936 m. „Rūta" turėjo 4 posėdžius, 8 paskaitas. Šv. Vincento Dr-ja šaukė 4 Valdybos posėdžius, turėjo vieną vakarėlį suruošus.

Parapijos Šv. Kazimiero dr-ja turėjo 4 visuotinius susirinkimus.

Lietuvių Namų Statybos Komitetas kartu su Parapijos Komitetu turėjo 3 posėdžius.

Vienas Parapijos Komitetas posėdžiavo 9 kartus. Šv Onos Dr-ja turėjo 4 visuotinus susirinkimus, keletą Valdybos posėdžių ir 1 išvažiavimą.

Parapijos Klūbas buvo sušaukęs 4 kartus visuotiną narių susirinkimą.

Pašalpinė Vyrų Dr-ja — „Vienybė" padarė 3 susirinkimus ir 1 išvažiavimą į pajūrį.

Sportininkų Klūbas suruošė dvi pramogas. V. V. Sąjungos Skyrius turėjo vieną posėdį.

Vieną kartą buvo sušaukti visi Londono lietuviai į bendrąjį posėdį.

Londono Lietuvių Federacija susirinko 2 kartus. Labdarybės tikslais padaryta 3 kartus žaidimai „Whist Drive".

Be abejo, prie nepaprastųjų kolonijai įvykių buvo malonus atsilankymas pas mus Lietuvos Užs. Reikalų ministerio J. E. St. Lozoraičio, atvykusio į karaliaus Jurgio V laidotuves. Be to, gražus lietuvių pasirodymas su savo susigiedojusiu bažnytiniu choru anglų Šv. Patrick'o bažnyčioje Trijų Karalių Oktavoje.

Piniginiai Parapijos reikalai sustiprėjo. Viso turėta pajamų £ 588.0:7½. Padaryta išlaidų £ 557.17.8½. Prie kasos išlaidų priskaityta padėtieji į taupomąją kasą £ 92.5.1. Ligonis kun. K. J. Matulaitis sušelptas £ 52:—:—. Apmokėta kelionė kun. svečiui už pasidarbavimą Velykų metu £ 10:—:—. Kitos išlaidos. — tai algos, remontai, mokesčiai ir panašios.

Pajamose randame, kad pamaldų metu žmonės suaukojo £ 111:9.— Savaitinių kolektų — aukų sudėjo £ 314:13.7. Be to, atgautos rinkliavos iš 1934 m. £ 13.15.:4. Gauta aukų per Velykas prie Kryžiaus £ 4:13:9. Aukso laikrodžio išlaimėjimas davė parapijai £ 27.5.8 pelno. Parapijoj kunigas surinko £ 49.4.6. Kitos pajamos — smulkios ir su likučiais iš 1935 m. £ 52.11.2.

1937 metai.

1937 metai Londoniečiams yra nepaprasti, — suėjo lygiai 25 metai kai pastatyta nauja ir graži šv. Kazimiero bažnyčia. Ši nepaprastų sukaktuvių nuotaika jaučiama buvo ištisus metus. Pirmas viešas tais metais lietuvių pasirodymas buvo sausio 6 d. Soxo Sq. šv. Patrick'o bažnyčioje. Buvo ten lietuvių pamaldose daug svetimtaučių ir jie klausėsi mūsų giesmių, pamokslo ir pamaldų.

Vaikų Šventė — Eglutė įvyko sausio 16 d. Suloštas alegorinis p. Neiberkienės veikalėlis: „Eglutė". Įvardžiui dovanas gavo 28 lietuvių kalbos kursistai, 22 giesmininkai, visi vaikučiai dalyvaujantieji bažnytinėje procesijoj. Kitiems vaikams buvo duota riešutų ir saldainių dvi bačkutės: kiekvienas sėmė kiek galėdamas pilnas rieškutes. Toliau sekė vaikų vakarienė ir jų žaislai. Prie tos vaikų metinės šventės daug prisidėjo šv. Onos Draugija.

Lietuvos Diena buvo vasario 14 d. Tautos šventėje gražiai suvaidinta P. Gruodžio 3 veiksmų drama: „Lietuviai Pabuskite". Veikalą vaidino: P. Bulaitis, O. Neiberkienė, B. Sleznikaitė, J. Dobrovolskis, V. Degutis ir J. Neiberka. Programoje dalyvavo parapijos choras ir žymesnieji kalbėtojai.

Nepaprastos Velykos. Iš Romos susilaukta Velykoms garbingo svečio, kun. D-ro K. Rėklaičio, MIC. Jis atvyko į Londoną kovo 16 d. Pagelbėjo žmonėms pasiruošti ir gerai atlikti Velykinę išpažintį. Kaip visados, taip ir 1937 m. buvo visos

nakties budėjimas. Velykų rytą 6 val. prasidėjo iškilmės. Pasigirdo orkestras. Kartu su vargonais, choru ir visais žmonėmis, begiedančius „Linksmą dieną", sudarė galingą įspūdį. Dar gražesnis iškilmių rekordas pasiektas prie šv. Komunijos. Per prisikėlimo Mišias priėmė šv. Komuniją 268 asmens, nors sėdamų vietų bažnyčioje nėra 250. Taigi, beveik visi dalyvaujantieji ėjo prie Švenčiausiojo.

Tą pat dieną Londoniečiai liet. sportininkai išlošė iš Manchesteriečių liet. sportininkų futbolo rungtynes 2:0 savo naudai.

Margučių Vakarienė įvyko bal. 3 d. šeštadienio vakare. Buvo pilna svetainė žmonių ir stalų, skaniais valgiais nukrautų. Sudaryta graži ir jauki programa. Po vakarienės sekė „margučių lenktynės", „margučių ristynės" ir šokiai. Jaunimas labiausiai domėjosi margučių ristynėmis. Laimingieji gavo dovanas.

Tėvo Diena. Ji buvo bal. 11 d. 1937 m. Prasidėjo bažnyčioje šv. Mišiomis ir šv. Komunija už šeimos tėvą. Pamaldų metu J. Parulio vadovaujamas orkestras gražiai pritarė chorui ir vargonams. Pasakytas iškilmėms pritaikintas pamokslas. O po pietų 4 val. svetainėje prasidėjo viešas tėvo pagerbimas. Buvo pakviesti atstovauti savo kolonijos lietuvį tėvą amžiumi vyriausis tos kolonijos tėvas. Ir taip, Hackney atstovavo Vincas Landžius, Brick Lane — Jurgis Levinskas, Comercial — Vincas Kreitskamas, Teesdale — Pranas Mikna, Shedwell — Jokubas Lazauskas, Dalston — Vincas Valaitis, Shoreditch — Antanas Baratinskas, Silvertown — Kazim. Žimalauskas, Custom House — Vincas Aleksynas, So Wolwich — Kaz, Skinkis; North Woolwich — Jokubas Smolenskis, Hoxton — Vincas Barulis, Blythe Str. — Juozas Šnipas, Tottenham — Juozas Valkauskas, Croydon — Vincas Vasaitis. Žinoma, ne visi kviestieji buvo sveiki ir ne visi galėjo dalyvauti. Iškilmių ir užkandžio metu seniausieji tėvai papasakojo daug įdomybių iš kolonijos praeities ir savo nuveiktų darbų.

Toje pat „Tėvo Dienoje" buvo ir gerb. kun. D-ras K. Rėklaičio, MIC išleistuvės. Jis apleido Londoną bal. 13 d.

Svarbus nutarimas. Tai buvo bal. 18 d. 1937 m. Londono lietuviai buvo susirinkę į šv. Kazimiero draugijos pirmąjį metų ketvirties susirinkimą. Klebonas davė savasias apyskaitas, kasininkas ir Revizoriai — savasias. Visos apyskaitos priimtos ir patvirtintos. Bėgamaisiais reikalais tariantis, kun. K. A. Matulaitis, MIC pranešė gavęs a.a kun. Tomo Banaičio rašytą

laišką sausio 27 d. 1897 m. t.y. prieš 40 metų. Iš jo matyt, kad pirmoji pašalpinė Vienybės Draugija buvo kun. T. Banaičio sumanyta ir įkurta Londone prieš 40 metų. Be to, yra užsilikusi pirmoji parapijos Komiteto protokolų knyga. Pirmas protokolas parašytas spalių 5 d. 1902 m. t.y. šiemet sueina 35 metai kai veikia parapijos Komitetas. Taip pat yra žinių, kad kovo 10 d. 1912 m. buvo pašventinta naujoji šv. Kazimiero bažnyčia, t.y. lygiai 25 metai. Tuo būdu šie 1937 m. mums yra nepaprasti. Kaip juos pažymėsime? Besitariant, prieita dviejų nutarimų: 1. surinkti visas senovės žinias ir jas išspausti atskira knygele, tai bus geriausias darbuotojams paminklas; 2. rudenyje suruošti jubiliejinį parapijos balių. Knygai ruošti buvo prašomas klebonas, o balių suruoš parapijos Komitetas. Veliau buvo sutarta šį balių suruošti prieš adventus tą šeštadienį — lapkr. 27 d.

Karaliaus vainikavimas ir svečiai. Didžiosios Britanijos karaliaus Jurgio VI ir karalienės Elzbietos vainikavimas buvo geg. 12 d. 1937 m. Į tas nepaprastas iškilmes iš visų pasaulio kraštų atvyko įvairių tautų ir valstybių atstovai. Lietuvą atstovavo Užsienių Reikalų Ministeris J. E. St. Lozoraitis, Lietuvos Vyriausis Kariuomenės vadas gen. Raštikis, Užs. Reikalų vice ministeris p. Girdvainis.

Prieš išvykdami po iškilmių iš Londono garbingieji Lietuvos svečiai panorėjo pasimatyti su Londono lietuviais. Paskyrė geg. 15 d. šeštadienį, 8 val. vak. Nors kolonijai paskirtasis laikas nebuvo patogus ir apie atsilankymą sužinota vidury-je savaitės, — bet atvykusius į Lietuvių klūbą garbinguosius svečius, kuriuos atlydėjo Lietuvos įgal. Ministeris Anglijai J. E. p. B. K. Balutis ir Atstovybės patarėjas p. H. Rabinavičius, sutiko žymus lietuvių būrys su kun. K. A. Matulaičiu priešakyje. Iškilmingasis pasimatymas pradėtas Tautos Himnu. Kolonijos vardu svečius sveikino kun. D-ras K. Matulaitis, MIC, pabrėždamas Londono lietuvių susiklausymą, organizacijas. Jisai pažymėjo, kad prie tautinio ir religinio darbo dedasi 1615 asmenų. Apie 300 yra nuo lietuvių nutolę. 1937 m. veikė šv. Kazimiero parapijos Draugija, šv. Kazimiero Socialis Klūbas, šv. Kazimiero Sporto Klūbas, Vyrų Pašalpinė Draugija, moterų šv. Onos savišalpos Draugija, kultūrinė „Rūtos" draugija, Vilniui Vaduoti Sąjungos skyrius, šv. Vincento Dr-ja vargšams šelpti. Apšvietos ir Kultūros Fondas, Londono Lietuvių Namų Statybos Komitetas, Londono Lietuvių Draugijų

Londono lietuvių viešosios procesijos penki vaizdeliai ir šv. Kazimiero paveikslas jo vardo altoriuje.

Federacija, Parapijos Choras, Marijos Dukterys ir kelios bažnytinės Brolijos.

Į susirinkusius žmones trumpai bet gyvai prakalbėjo Kariuomenės Vadas p. Raštikis. Kiek ilgiau kalbėjo Užsienių Reikalų Ministeris J. E. St. Lozoraitis ir prie kalbų paaiškinimą pridėjo J. E. įg. ministeris p. Balutis. Visiems garbingiems svečiams už malonias kalbas ir atsilankymą visų Londoniečių vardu padėkojo kun. K. A. Matulaitis, MIC. Pasimatymas baigėsi Tautos Himnu ir „valio" Lietuvos kariuomenei ir Lietuvos Vyriausybei.

„Motinos Diena" 1937 m. buvo geg. 30 d. Per pirmąsias Mišias ėjo daug motinų ir jų šeimos narių šv. Komunijos. Per sumą dviem smuikais iškilmes paįvairino muzikantai. Altoriai, bažnyčia gėlėmis išpuošta. Pamaldose klebonas nurodė į vaikų pareigas savo motinai.

Antroji iškilmių dalis buvo klūbe. Suėjo per 100 motinų. Kolonijų motinos buvo pakviestos atstovauti vyriausios amžiumi po dvi iš kolonijos. Hackney Rd. atstovavo Magd. Landžiuvienė ir Mar. Masaitienė; Teesdale — Mar. Seredinskienė ir Kaz. Miknienė; Blythe St. — Juoz. Kotkienė ir Mar. Urbonienė; Brick Lane — Ver. Olenderienė ir Mar. Prabulienė; Shoreditch — Magd. Vaitkevičienė ir Elz. Dzokaitienė; Hoxton — Jėva Bruževičienė ir Mar. Barulienė; Dalston — Roz. Bulevičienė ir Ant. Žemaitienė; Victoria Park — Ona Žibutaitienė; Tottenham — Magd. Butvilienė; Edmonton — Magd. Mažeikienė; Walthamstow — Urš. Valkauskienė; Leytonstone — Mar. Sabaliauskienė; Chingford — Petr. Sendzikienė; Commercial Rd. — Mar. Balulienė ir Vikt. Puteliūnienė, Shedwell — Agota Stasiūnienė ir Ona Mitrikevičienė.

Motinėlėms palinksmint, buvo sulošta komedija „Pakliuvo". Sportininkų choras padainavo 4 dainas. Motinas sveikino parapijos vardu P. Bulaitis, J. Kalinauskas, J. Liūdžius. Posėdis baigėsi Tautos Himnu. Prasidėjo motinėlių vaišės. Buvo apie 90 valgančių. Prie arbatos atsiminta senovės dainos. Vieni stalai neužsileido kitiems. Gražioj nuotaikoje baigta šventė ir prie patefono garsų jaunesnės motinėlės pašoko suktinį etc.

Rinkliava 1937 m. Londoniečiai nepamiršta savo buvusio klebono, dabar suparalyžuoto ligonio kun. K. J. Matulaičio. Kas metai jam siunčiama parama £ 1 į savaitę, arba £ 52 metams. Kadangi tai skaitoma nepaprastomis išlaidomis ir iš pa-

prastų pajamų neištenka, tai kas metai eina klebonas per parapiją, rinkdamas aukas. 1937 m. gavo aukas iš 268 asmenų viso £ 52:4:6.

Seniau rinkliavų metu aukas įteikdavo daugiau vyrai, o dabar — moterys, nes jos dažniausiai pasilieka su darbeliais namie. Kadangi šie 1937 m. yra jubiliejiniai, verta paminėti tuos asmenis, kurie patys, ar per juos visa jų šeimą suteikė parapijai auką. Kiek kas davė, — buvo viešai parapijos susirinkime paskelbta. Paminėsiu tiktai iš kurios kolonijos kas aukojo ir kiek viso toji kolonija suaukojo.

Blythe Str. Mickevičienė, Ig. Urba, Teleišai, Ramanauskai, Guogai, Senkuvienė, Šnipienė, Galčiai, Kotkienė, Vinikienė, Sijavičiūtė, Velioniškiai, Petkevičienė, Zuchnewskienė, Ad. Liskus. Viso £ 2:6:6.

Hackney Rd. Zubavičiūtė, Zagrebskienė, Kulboka, Mikioniai, Valinskai, Laukaitienė, Stadaliai, Masaitienė, Jurkynienė, Matulevičiūtė, Sidaravičienė, Karveliai, Šteinienė, Kališienė, Pacevičienė, Dunaitienė, Domijonaitis, Markevičius, Gaigalai, Šalaševičiūtė. Viso £ 3:5.—

Teesdale — Drachonskienė, Spurgaitienė, Seredinskienė, Savuliai, Dudzinskaitė, Pr. Mikna, Kalesninkienė, M. Baliūnaitė, Malinauskai, Jokūbaitienė, Bujauskai, Noreikai, Kriaučiūnienė, Dzvonkai, Degesiai, Sadauskienė, Paruliai, Džagčiorius. Viso £ 3:14. —

Brick Lane: Balsevičienė, Vilimaitienė, Levinskas, Degutienė, Čiuplienė, Pačėsai, Kevalaitienė, Olenderienė, Kazlauskienė, Raulinaitienė, Patrubavičienė, Žaliauskai, V. Sendzikas. Viso £ 1:15:6.

Commercial Rd: Baliulienė, J. Kretskamaitė. Kurtinaitienė, Daugirdaitės, Vasiliauskienė, Kalinauskienė, Litvinai, Janulevičienė, Kairys, Krutinis, Puteliūnienė, Levonienė, Panchukienė, Saldukienė, Gumauskai, Žitkevičienė, Naujokaitienė. Viso £ 2:6:—

North Woolwich: Kiškienė, Paplauskienė, Collins, Merčaitienė, Šargaliai, Genikienė, Kubilienė, Šnirpūnas, Brazaitis, Shnirpūnas Jr., Smolskienė, Šečkuvienė, Janušaičiai, Vaitynas, Bagdonavičienė. Viso £ 1:16: —

South Woolwich: Skrinskai. Sharp'ienė, Petraitis, V. Skinkis, P. Pečkaitis, Jakunskienė, Phillipps, Vilkauskienė. Janulevičienė. Viso £ 3:8:6.

Shoreditch: A. Baratinskas, Kupčinskas, Pupienė, Kanopka, Maksvytaičiai, Kevalaitienė, Bepirštienė, Augustaitis, Bacevičienė, Derenčienė, Vaitkevičienė, K. Laukaitis, F. Pupius, Čepaitienė, Sidaravičienė, Dzokaitienė, M. Baruliai, Čečetienė, Šmitaitis. Viso £ 3:3:6.

Shedwell: Petruškevičienė, Miliauskienė, Arcimavičienė, Ferentienė, Bernotavičienė, Mitrikevičienė, Kuncienė, Možonienė, Stukienė, Krutinienė, Kalinauskas, Motiejūnienė, Navickai, Rudzevičienė, Kasikauskienė, J. Švedas, V. Valinskas, V. Vyšniauskas. Viso: £ 2:2:6.

Hoxton: Ruzgaitytė, Razvickai, Brokienė, Liaubienė, Kalesninkienė, Dancevičienė, Neimonienė, A. Matulaitienė, Razvickienė, Kalinauskas, Kasparaitienė, J. Barulis, Mažeikienė, Matulaitis, Bruževičienė, Bulaitis, Br. Volas. Viso £ 3:11. —

Victoria Park: Kairys J., Scinskienė, P. Bujauskas, Kazlauskai, J. Balnius, J. Mickevičius, Širvidai, Vainavičienė, Žibutaitis, Kasparai, Lenkauskai, Švedienė, Pagirienė, Sakalauskaitė, A. Barulis, Neiberkienė. Viso £ 3:1:6—

Silvertown: Sidarienė, Bendaravičienė, Žimalauskienė, Mykolaitienė, Brokas, Naujokaitytė, Besasparienė, Akucevičius, Šidlauskienė, P. Jasevičius, Raganevičienė, Klimavičienė, Jankauskienė, Juozaitis, Smolskis, Miliauskas, Norvalaitienė, Norvalaitis J., P. Raganevičienė, P. Mordusa, Valiauskas, Čečetienė, Čečetas Jn., Brazaitis, Kasiukevičienė, Grikietis, Katkevičienė. Viso £ 6:18:6.

Iš S. Chingford nieko negauta.

Walthamstow: P. Prank ir Valkauskai. Viso £ :—8—

Leyton: Tačilauskienė, Valinskas ir Sabaliauskai. Viso £ 1:5:—

Croydon: Jurkšaitė, V. Vasaitis, Zmirskiai. Viso £ :15:6.

Romford: Dovydaitienė 3'

Stoke Newington: Bulevičienė, Zakarevičienė, Daugirdai, Pečiulienė, Grinkevičius K., Žemaitienė, Kamzūrienė, Featherston'ienė, Kunickai, Ramažauskienė, Liūdžiuvienė, Lagunevičius, Augulevičius, A. ir J. Liūdžiai, Sinjušai, Paškevičienė, Bielevičienė, Bieliūnienė, Zumeris, K. Valaitis, Rudzevičiai, Kazelienė, Žemaitienė, Butauskienė, Kevalaitienė Sim., Skruzdienė, Tumosienė. Viso £ 4:14:—

Ilford: Dočkai, Kubiliai, Vyšniauskienė. Viso £ —:12:—

Edmonton ir Tottenham: Mjliūnai, K. Rudzevičius, Mažeikai, V. Barulis, Petronienė, Grinkevičiai, Martusevičienė, Jurgelaitienė, Butauskas, Žukauskienė, Butvilai, Sendzikienė, Briliuvienė, Jankauskienė, Dulskiai, Brilius, Akambakas, Collins'ienė, Kaukas. Viso £ 4:—:6.

Custom House: Aleksynienė Kubilius, Sembus, Vaišnorienė, Norvalaitienė, Olekai, Stadelninkas. Viso £ —:12:6.

Pavieniai gyvenantieji: Ag. Burduliūtė, Naginevičienė, Ig. Kasikauskas, J. Lingis, J. Neikelis, Dobrovolskienė, O. Lazauskienė, Suknevičienė ir du asmens, panorėjusieji neskelbti jų. Viso £ 2:56.

Rinkliava prasidėjo 6 birželio ir baigėsi birž. 28 d., nors pavieniai asmens įnešė savo aukas kiek vėliau.

Viešoji procesija. Birželio 27 d. įvyko viešoji miesto gatvėmis procesija. Dalyvavo visos parapijos draugijos ir brolijos sekančia tvarka: kryžius, keturi palydovai kamžose, Parapijos Komitetas, šv. Kazimiero vėliava, Švč. Marijos didžioji vėliava, „Vienybės" draugija, Švč. Sakramento brolija, šv. Pranciškaus vėliava, Tretininkai, šv. Pranciškaus Statula, jaunieji sportininkai, Sopulingosios Švč. Mergelės Marijos vėliava, Nekalto Prasidėjimo statula, Marijos Dukterys ir Nekalto Prasidėjimo vėliava, Šv. Onos vėliava ir draugija, šv. Agnietė su palydovėmis, jos vėliava, šv. Ražančiaus vėliava ir Gyvasis Ražančius, šv. Teresėlė su palydovėmis, šv. Teresėlės vėliava, Kristaus Kančios įrankiai, Kūdikėlio Jėzaus vėliava, Kudikėlis Jėzus su 2 palydovais, Angelas Sargas su vaikučiais, Dangaus Karalienės statula ir Sportininkai, parapijos choras, šv. Sakramento vaikų vėliava, švč. Jėzaus Širdies vėliava, ministrantai, klebonas su zakristijonu, Orkestra ir žmonių minia. Visa procesija išsitęsė per pusę mailės. Prisidėjome prie Bethnal Green parapijos ir kartu, viešai besimelsdami, giesmes begiedodami po poros valandų grįžome į savo bažnyčią. Čia buvo suteiktas palaiminimas švč. Sakramentu. Iškilmėms pasibaigus, svetainėje pavaišinti vaikučiai, orkestro nariai ir kiti svečiai.

Ekskursija į Lietuvą. Šv. Kazimiero Sporto klūbas 1936 metais nusitarė suruošti didelę ekskursiją į Lietuvą sekančią 1937 m. vasarą. Jai vadovauti paskyrė Sporto Klūbo sekretorių Joną Liūdžių. Visą laiką jaunieji taupė kelionei pinigus, kas savaitę jų dalį įnešdami kelionei. Ekskursija pasidarė

Šv. Kazimiero Lietuvių Sporto Klūbo vakarienė 1936 metais.

didelė; viso buvo per 30 žmonių, beveik visi jaunuoliai. Lietuvos piliečiams kelionė su visais dokumentais kaštavo į abu galu £ 10:7:— Anglijos piliečiams vizos pigesnės. Jiems kelionė su dokumentais atsiėjo £ 8:12:— Pati kelionė £ 7:8:— Sporto Klūbas metiniame susirinkime nutarė surengti ekskursijos išleistuvėms eilę pramogų. Liepos 22 d. York Hall įvyko sportininkų vandens rungtynės dėl pirmenybių. Buvo prisirinkę daug svečių pasižiūrėti. Plaukimo pirmenybes laimėjo: jaunų mergaičių — Elena Kalinauskaitė; jaunų vaikų — Vincas Dobrovolskis; suaugusiųjų — Antanas Sendzikas. Dailiausia nėrė Juozas Dobrovolskis ir iš merginų — E. Beinoriūtė. Degančią žvakę pirmas pernešė J. Matulaitis. Geriausis plaukikas su kliūtimis ir ant nugaros pasirodė Juozas Dobrovolskis.

Sekantį sekmadienį, liepos 25 d., buvo „Jaunimo Diena", Dariaus-Girėno paminėjimas ir ekskursijos išleistuvės. Į išleistuves prisirinko daug žmonių. Buvo prakalbų ir linkėjimų. Kalbėjo kun. K. A. Matulaitis, MIC, parapijos pirmininkas Petr. Bulaitis, studentas Napoleonas Balčiūnas, žurnalistas — Špakauskas, svečias kun. Jonas Aleksa, MIC. Be to, N. Balčiūnas padeklamavo Maironio „Vilnių", o Sportininkų vyrų choras padainavo 5 dainas. Išleistuvės baigėsi Tautos Himnu ir šokiais.

Ekskursija išvyko liepos 31 d. Iki Berlyno važiavo kartu. Ten kai kurie pasiliko vienai dienai ir jie surado pirmiau atvykusius į Kauną rugpiūčio 4 d. Dauguma Lietuvoje išbuvo du mėnesiu. Parvykę į Londoną su džiaugsmu pasakojo patirtus įspūdžius Tėvų Žemėje. Turėję geresnes atostogas, negu buvo norėję. Ir vėl pasiryžo taupyti pinigus kitam kartui vykti į svajingą Lietuvą.

Trumpoji Keturiasdešimtė. Viešasis Jėzaus Švč. Sakramente pagerbimas per 40 valandų vadinasi Keturiasdešimtė. Bet ne visose bažnyčiose tai galima padaryti. Kitur įvyksta trumpesnės — vienos dienos pamaldos. 1937 m. Westminsterio Vyskupijos vadovybė paskyrė rugs. 19 d. viešai Jėzaus Kristaus pagarbai Lietuvių bažnyčioje. Tai buvo daroma pirmu kart, kaip ši bažnytėlė stovi. Švč. Sakramentas įstatytas po pirmųjų Mišių ir buvo iki po Vakarinių pamaldų. Altorius skendėjo lelijose ir žvakėse. Nuolat degė 38 žvakės. Padabinta visa bažnyčia. Jai pagrąžint 27 asmens sudėjo £ 3:6 aukų. Sumą laikė svečias kun. J. Aleksa, MIC. Vakare buvo procesija.

Tą dieną Marijos Dukterys, Tretininkės, Gyvojo Ražančiaus ir Švč. Sakramento Brolija ėjo prie šv. Komunijos. Vėliau per visą dieną pasikeisdami budėjo prie išstatymo Švenčiausiojo Sakramento. Šiomis iškilmėmis buvo susidomėję ir svetimtaučiai. Atsilankė ir svečių. Buvo kelios Seselės — vienuolės anglės, buvo net ir nekatalikų.

Vilniaus Diena. Londono lietuviai kas metai surengia „Vilniaus Dieną". Minima mūs tautai padarytoji žala. Bažnyčioj ir klūbe pasimeldžiama už žuvusius brolius, kovojusius už Vilniaus ir Lietuvos nepriklausomybę. 1937 m. paminėjimas buvo kitoniškesnis, — nebuvo vaidinimo. Jo vietoje padaryta iškilmingas posėdis su užkandžiais. Visai programai vadovavo Vilniui Vaduoti Sąjungos Londono skyriaus pirmininkas P. Bulaitis. Gražias ir vykusias kalbas pasakė „Rūtos" pirmininkas V. Valinskas, Sportininkų ekskursijos vadas Jonas Liūdžius, J. Degutis padeklamavo vaizdžiai porą eilučių, šv. Onos Dr-jos pirmininkė O. Liūdžiuvienė džiaugėsi Anglijos žmonių laisve ir jos linkėjo Vilniečiams, „Vienybės" pirmininkas V. Degesis pasipasakojo, kaip caro laikais Vilniuje dvi savaites kalėjo už lietuvišką dainą, svečias kun. J. Aleksa, MIC nuodugniau nušvietė Vilniaus klausimą Lietuvai istoriniu požiūriu, ragindamas paremti pavergtuosius brolius pinigais. Kun. K. A. Matulaitis, MIC kvietė visą tautą į vieningą darbą už tautos vidaus ir išorinę laisvę.

Pirmininko patiektąją rezoliuciją — užuojautą Vilniečiams susirinkusieji priėmė. Tautos Himnu užbaigtos iškilmės ir skani arbatėlė.

„Uždušinė Oktava". Kas metai iškilmingai paminimi brangieji mirusieji bendraja visų malda ir pamaldomis. Jos prasideda Visų Šventės vakare pamokslu, gedulingais Mišparais, Sveika Marijomis už mirusius, procesija su 5 stotimis, Libera ir Viešpaties Angelu. Taip buvo daroma nuo 1934 metų, kai oficialiai Marijonų Kongregacijai pavesta globoti š. Kazimiero bažnyčią. Toms pamaldoms įvesti buvo gautas vietos Arkivyskupo leidimas spalių 23 d. 1934 m.

Pamaldos tęsiasi aštuonias dienas. Rytais prieš Mišias, vakarais prieš pamokslą kalbama po Sveika Marija ir Amžiną Atilsį už kiekvieną mirusį, už kurį gyvieji prašo melstis. Ta proga sudedamos aukos eina bažnyčiai apšildyti. Be to, aukotojų intencija atlaikomos kelerios sudėtinės šv. Mišios.

1935 m. buvo kalbama už mirusius 63 Sveika Marijos ir Amžiną atilsį, 1936 m. melstasi už 90, o 1937 m. už 85. 1936 m. laike Oktavos buvo padarytos platesnės rekolekcijos, nes tais metais šiose pamaldose dalyvavo ir kun. A. Petrauskas, MIC, Lietuvos Marijonų Provincijolas. 1937 m. pasitenkinta pamokslais tik vakarais. Kasdien buvo gedulingi Mišparai, maldos už mirusius, procesijos su stotimis, Libera ir Viešpaties Angelas.

Draugijų veikla. Visos draugijos 1937 m. veikė labai sutartinai. Padaryta 23 visuotini draugijų susirinkimai, du nepaprasti visų Lietuvių posėdžiai, vienuolika draugijų Valdybų posėdžiai, sulošti keturi veikalai, suruoštos dienos: Vaikų Eglutė, Tautos šventė, Margučių Vakarienė, Tėvo Diena, Motinos Diena, Vilniaus Diena, Jubiliejinis parapijos balius, dvi iškylos į pajūrį, ekskursija į Lietuvą, pradėti anglų kalbos kursai, gauta mokytoja O. Gečionitė vaikučius pamokyti lietuvių kalbos. Deja, gruodžio 11 d. ji susirgo ir Kūčioj išvyko gydytis į Škotiją.

Bendru susitarimu rugpiūčio mėnesyje per karščius nedaryta susirinkimų, bet už tat kitais mėnesiais per maža būdavo laisvų šventų dienų draugijų susirinkimams.

Ekonominė padėtis.

Piniginius parapijos reikalus tvarko visuotiniame šv. Kazimiero par. Draugijos metiniame susirinkime išrinktasis 12 narių Parapijos Komitetas ir Revizijos Komisija. 1937 m. parapijos pirmininku buvo išrinktas Petras Bulaitis, kasininku Ignas Urba, sekretorium Antanas Barulis. Finansų sekretorius: P. Kevalaitis. Revizoriai: V. Degesis ir Al. Rudzevičius.

Iš jų vedamų parapijos knygų ir duotųjų visuotiniuose susirinkimuose smulkių apyskaitų matome, kad parapija turėjo 1937 m. pajamų: £ 528:14:11½, išlaidų £ 474:1:5.

Pajamos:

Ket virtis	Bažnyčioje rytais	Bažnyčioj vakarais	Savaitines rinkt.	Patys įteikė	Procesijai	Giesmių lapeliai	Prie kryžiaus	Skola iš Tottenh.	Kunigo rinkliava	Nuo 1936	Viso
I	20.13.4	4.19 9	63.17.11	21.13. 5			6. 6. 8			30. 2.11	147.14. —
II	20. 5 11	5. 8. 6	73. 8. 3	6. 6. 8	7.13. 7						113. 2.11
III	20 9. 2	5. 5. 7	66 11. 7	7.— 8		— 4. 7		1. 7.10	52. 4. 6		153. 3.11
IV	22 7.8½	5. 4.11	72 17. 5	13. 5. 3	koncertas — 18.10						114.14.1½
	83.16 1½	20.18 9	276.15. 2	48. 6.—	8.12. 8	— 4. 7	6. 6. 8	1. 7.10	52. 4. 6	30. 2. 6	528.14.11½

Išlaidos:

	Alga kunigui	Vargoninkui	Zakristijonui	Pataisym ir valymai	Velykos ir procesija	Elektra	Telefonas	Vanduo ir mokesčiai	Gasas	Darbuotojams	Į taupomąją kasą	Viso
I	65 — —	5.10.—	4.11. —	1. 6.11		2. 4. 6	1. 6.—	6.18.10	3.—. 9	11. 6. 3		101. 4. 3
II	65 — —	8.10 6	4.11.—	8.17. 6	17.13. 1	2. 8. 7	1. 6.—	8.11. 3	2.14. 3		20. 3.—	139 15. 2
III	65.— —	4.17. 6	4.11.—	12. 6	— 5.—	1.18. 3	1. 6.—	6.18.10	2. 6. 3		52.— —	139.15. 4
IV	65.	5. 7. 6	4.11.—	3.— 1.12. 6		3.16. 2	1. 6.—	6.18 10 1.18.10	2.19. 4			93. 6. 8
	260.—	24. 5. 6	18 4.	12.12. 5	17.18. 1	10 7. 6	5 4.—	31.—. 1	11.—. 7	11. 6. 3	72. 3.—	474 1. 5

Šv. Onos Draugijos Valdyba 1936 m. ir Garbės Narės, išbuvusios Draugijoje 20 metų.

Sėdi: — Ieva Bruževičienė, M. Kevalaitienė, kun. St. Mažeika, MIC, kun. Dr. K. A. Matulaitis, MIC, M. Degesienė, O. Liūdžiuvienė.

Stovi: — Mar. Šteinienė, U. Dancevičienė, M. Čečetienė, K. Kuzmickienė, Ieva Razvickienė, M. Barulienė.

Šv. Onos Draugijos Vadovybė 1937 metais.

Sėdi: — Ieva Savulienė (kasin.) kun. Dr. K. A. Matulaitis, MIC, Ona Liūdžiuvienė (pirm.). **Stovi:** — Ieva Bruževičienė, Ver. Scinskienė. Ona Bulaitienė. Juoz. Švedienė, Marija Šteinienė.

Turtas: Parapijos turtą sudaro nekilnojamas ir kilnojamas turtas. Nekilnojamas turtas: žemė, bažnyčia ir klebonija. Mūsų bažnyčią ir kleboniją p. H. A. Crook įkainavo £ 7000 svarų. Už žemę užmokėta £ 861.19.9. Be to, čia galima priskaityti gražųjį didįjį altorių, šv. Kazimiero altorių, vidaus įrengimus ir bažnytinius rūbus bei indus. Tas visa apdrausta £ 1.000 svarų ir klebonijoj įrengimai bei daiktai £ 200 svarų apdrausta pas Alliance Assurance Company, Ltd. Fire Insurance Policy No 7627850. Tuo būdu nekilnojamasis parapijos turtas su visais daiktais kaštuoja viso apie £ 9061:1:9.

Gyvieji sutaupytieji pinigai yra padėti į pašto Taupomąją Kasą. Pradėta taupyti vasario 20 d. 1932 m. Iki sausio 1 d. 1937 m. buvo sutaupyta £ 268.15.9. Į tą pat taupomąją knygutę padėta Statybos Komiteto surinktosios aukos £ 91:10. 1937 metais įdėta £ 72.3. Bet iš jų teks išimti parapijos siunčiamą paramą buvusiam bažnyčios statytojui klebonui kun. K. J. Matulaičiui į Lietuvą.

Parapijos pinigus išimti iš taupomosios kasos yra įgalioti: A. Rudzevičius, P. Bulaitis, V. Degesis ir P. Kevalaitis.

Seniausia Londoniečių oficialiai įkurtoji Brolija, rodos, yra Švč. Skaramento Brolija. Ji įkurta vietos Arkivyskupo leidimu, vasario 22 d. 1923 m.

Čia pat verta pažymėti, kad Westminsterio Arkivyskupui įgaliojus kun. K. J. Matulaičio kovo 21 d. 1912 m. pašvęsti ir įkurti Kryžiaus Kelius šv. Kazimiero bažnyčioj, jo tai buvo atlikta kovo 24 d. 1912 m. Naujieji - gi Kryžiaus Keliai pašvęsti ir įrengti, Arkivyskupo leidimu, sausio 25 d. 1917 m.

Tretininkų Kongregacija įkurta vietos Arkivyskupo aktu 1934 m. ir Mažųjų Brolių (Pranciškonų) Provincijolo T. Lauryno Powell, O.F.M. įgaliojimu rugp. 28 d. 1934 m. visus priimti į Tretįjį šv. Pranciškaus Ordiną. Tasai šv. Pranciškaus Tretininkų kongregacijos įkurimas buvo pakartotas Westminsterio Arkivyskupijos aktu lapkričio 20 d. 1935, paskyrus Direktoriumi jų kun. K. A. Matulaitį, MIC.

Marijos Dukterų Sodalicija oficialiai buvo įkurta birželio 25 d. 1936 metais, Arkivyskupo atskiru aktu ir jai buvo leista prisijungti prie Prima — Primarija Sodalicijos Romoje, gaunant visas dvasines privilegijas. Tasai prisijungimas įvyko Liepos 24 d. 1936 m. Tėvų Jėzuitų Vyriausiojo Vadovo W. Ledóchowskio, S. J. aktu No. 63299.

Visos šios Brolijos veikia nustatyta tvarka: Švč. Sakramento Brolija eina bendrosios šv. Komunijos kas antras mėnesio sekmadienis; Marijos Dukterų Sodalicija renkasi kas dvi savaitės trečiadienais į Konferenciją ir pamaldas, kas trečiasis mėnesio sekmadienis eina visos prie šv. Komunijos.

Tretininkės turi kas mėnuo, paprastai trečią mėnesio sekmadienį bendrąją šv. Komuniją, Konferenciją ir posėdį. Brolijų nariams kas metai suruošiama keleta kartų rekolekcijos.

Prie šių Brolijų tenka įskaityti Gyvojo Ražančiaus aštuonis ratelius, t. y. 120 asmenų. Jie kasdien kalba 1 Tėve mūsų, 10 Sveika Marija ir dalyvauja šiam susivienijimui teikiamose Bažnyčios atlaiduose.

Visi Brolijų nariai yra patys uoliausieji šv. Kazimiero bažnyčios palaikytojai. Savo -gi maldomis pas Viešpatį išprašo visai Londono lietuvių kolonijai palaimos.

1937 m. Tretininkų Valdybą sudarė: Direktorius kun. K. A. Matulaitis, MIC. Pirmininkė Marija Barulienė, Vice - pirmininkė ir naujokių vedėja Magdalena Degesienė, Kasininkė Ona Neiberkaitė ir sekretorė — Ona Šalaševičiūtė. 1937 m. viso buvo profesiją padariusių 29 ir 5 naujokės; viso 34 narės.

Draugijos

„VIENYBĖ LIETUVIŲ" (1896—1908)

Tai pirmoji Londono Lietuvių draugija. Ji vadinosi: „Sušelpiamoji Draugystė Vienybės Lietuvių Rymo Katalikų po užtarimu Šv. P. Marijos ir Šv. Kazimiero". Ją 1896 m. rugp. 6 d. įkūrė a.a. kun. T. Banaitis, viešėdamas Londone. Kun. Banaitis parašė šiai draugijai ir įstatus. Jie neilgi. Turi § 36 skyrelius. Draugystės Komitetas numatytas iš šešių:

1. Pirmsėdis. 2. Kasierius. 3. Sekretorius. 4. Vice - Pirmsėdis. 5. Vice - Kasierius. 6. Vice - Sekretorius.

Pirmieji įstatymai buvo spausdinti Paryžiuje. Bet jų atspausdinta nedaug. Todėl 1900 m. liepos 14 d. tie įstatai šiektiek pataisyti ir atspausti Tilžėje. Trečiu kartu jie spausdinti Tilžėje 1902 m. To laiko įstatų paskutiniame 36 skyriuje pridėta: „Stovis kasos geležinio kapitalo nuo 6 dienos rugpiūčio 1896 metų iki 1 dienai sausio 1902 m.: **aštuoniasdešimts penki**

svarai, šešiolika šilingų ir penki penai (sv. 85/16/5, arba 858 rub. ir 25 kap.)".

Draugija turėjo savo antspaudą. Jis didelis ir gražus, pilnai apvalus. Viduryje — karališkas vainikas; po juo — monograma: M C. Tai reiškė Šv. P. Marija ir Šv. Kazimieras. Aplinkui pakraščiu žodžiai: „Direktorius Kasos Vienybės Lietuvių Londone ir angliškai: „Director of Cash of Lithuanish Society in London". „Vienybė Lietuvių" pasidarė viso lietuviško veikimo centras. Iš pat pradžių prie draugijos prisidėjo: Mališauskas Ant., Zajenkauskas Vinc., Kereševičius Juoz., Navickas Ad., Starinskas Juoz., Starinskas Andr., Vaigenas Jonas, Žemaitis Luk., Stankevičius Juoz., Balsys Myk., Venckus Pr., Straškauskas Pr., Kunkolius Jurg., Paplauskas Jonas, Bindokas Kaz., Balulis Andr., Starinskas Jon., Pačkauskas Mot., Šitkauskas Jonas, Marcinkevičius Ant., Paulukaitis Ant., Kulba Juoz., Žemaitis Vincas, Janulevičius Jon., Balaika Juoz., Kazlauskas Sim., Baronaitis Juoz., Jurkevičius Juoz., Šeštokas Kaz., Meldažis Juoz., Rastauskas Vinc., Bacevičius Jon., Česnas Juozas, Venckus Juoz., Šmitaitis Jurgis, Šmitas Juoz., Žibutaitis Jonas, Sabaliauskas Juoz. Pranaitis Mot. ir Šidlauskas Juozapas. 1897 m. pradžioje draugija turėjo 111 narių. Draugijai vadovavo Ad. Petkevičius, kasininkas buvo Juozas Valaitis, raštininkas V. Barulis, vice - pirmsėdis — Vincas Valaitis.

Ši draugija be kitų reikalų rūpinosi ir lietuvio kunigo gavimu į Londoną. Iš jos gavo pradžią „Šv. Petro parapijos Draugystė", kuri 1906 m. rugp. 19 d. susijungė su „Šv. Kazimiero parapijos Draugija".

„BROLIŠKOS PAGELBOS" draugija (1901—1908)

Nuo 1901 m. gegužės mėn. 1 d. Londone veikė antra savišalpos draugija: „Broliškos Pagalbos Rymo Katalikų". Ją įkūrė kun. B. Šlamas.

„Broliškos Pagelbos" draugijos užrašų neturiu. Iš jos anglų kalba spausdintų įstatų Londone 1907 m. sužinome, kad draugijos susirinkimų vieta buvo 21, Pell str. ir kad jos registruota raštinė buvusi 25, The Oval, Hackney Rd. Ten draugija laikė klūbą. Jame buvo daromi parapijos ir kitų draugijų susirinkimai.

„SUSIVIENIJIMAS" (1908 — 1917).

Abi savišalpos draugijos — „Vienybė Lietuvių" ir „Broliškos Pagelbos", paraginus svečiui kun. Al. Grigaičiui, 1908 m. vasario 10 d. susijungė į vieną ir pasivadino „Susivienyjimas Lietuvių Rymo Katalikų". Susivienyjimas veikė iki 1917 metų rugpiūčio mėn. 19 dienos.

Atspaustuose „Susivienijimo Lietuvių Rymo — Katalikų po vardu Švento Kazimiero Londone — Anglijoje ir Skotlande" įstatuose 1908 m. paminėta, kad dvi pašalpinės draugijos „Vienybė Lietuvių Rymo Katalikų" ir „Broliškos Pagelbos Rymo— Katalikų" susivienijusios vasario 10 d. 1908. Bet abiejų draugijų sudarytasis „Susivienijimas" neturėjo Valdybos iki kovo 23 d. 1908. Tą dieną įvyko abiejų draugijų bendras susirinkimas, perskaityta abiejų draugijų nutarimai ir išrinkta Susivienijimui Valdyba — Komitetas. Pirmininkas pavadintas Viršininku. Pirmuoju Susivienijimo pirmininku buvo išrinktas V. Barulis, jo pagelbininku — J. Barzdaitis. Kasininkas — Petras Liūdžius; jo pagelbininkas — V. Žemaitis. Sekretorius — F. Vaitkevičius; jo pagelbininkas — J. Bačinskas.

Antras susirinkimas įvyko sekantį sekmadienį. Išrinkti kasos globėjai — užvaizdos: Ad. Petkevičius, Kaz. Tumosa, Jonas Šitkauskas, Ant. Kazlauskas. Taip pat išrinkti ligonių lankytojai, sutarta turėti savus muzikantus — orkestrą. Pasitarta kitais reikalais.

1908 m. bal. 4 d. sudaryta komisija susivienijimo įstatams rašyti: Kaz. Tumosa, A. Scinskas, Jurgis Levinskas, Ant. Kazlauskas ir Jonas Šulca. Jų paruoštieji įstatai buvo papunkčiui perskaityti visuotinio susirinkimo spalių 10 d. 1908 m. ir buvo nutarta jie išspausdinti. Atspaudė „Rankpelnis", Bellshill, Škotijoje.

1908 m. kovo mėnesio nutarimas paremti muzikantus su £ 25 dūdoms įsigyti, sukėlė daug ginčų. Birželio 26 d. extra susirinkime galutinai sutarta paaukoti duotuosius muzikantams £ 25 „Muzikališkai Draugystei" su sąlyga, kad draugija turi grąžinti pinigus Susivienijimui. „Muzikališkoji Draugystė" gyvenime mažai pasirodė ir, žinoma, Susivienijimui pinigų grąžinti neįstengė.

Tais pat metais Susivienijimas pasiūdino dviem vyram gedulingus rūbus. Jais dėvėdavo nario laidotuvėse skirti vyrai.

Lietuvių viešosios procesijos vaizdai Londono gatvėse.

Jei pašaliečiai pasiskolindavo, — mokėdavo po 2'6 už eilutę nuomos.

1909 m. bal. 3 d. ir liepos 3 d. Susivienijimas tariasi pasiga minti savo draugijos sidabrinius ženklelius. Išrinkta Komisija: V. Barulis ir J. Jokubaitis. Pagaminti labai gražūs Susivienijimo ženkleliai. Už juos užmokėta spalių 1 d. £ 36. Ženklelius pavesta globoti pirmininkui.

Tais pat 1909 m. Silvertown'e sudaryta atskira Susivienijimo kuopa. Tuo laiku Silvertown'e buvo 18 narių. Kuopos pirmininku buvo išrinktas Mik. Bendaravičius, iždininkas — Jon. Kasiukevičius ir raštininkas — St. Miliauskas. Vėliau su ta kuopa centras turėjo vargo. Kartojosi skundai ir vistiek pačiam centrui teko rūpintis narių gerove.

Liepos 3 d. 1909 m. kilo sumanymas užregistruoti Susivienijimą Valdžioje. Visi tam pritarė. Bet per visą metą nepajėgė nugalėti kliūčių. Susivienijimas paliko neregistruotas. Klausimas baigėsi tik liep. 2 d. 1910 m., apmokant Olekui 15 šilingų už įstatų vertimą į anglų kalbą. Įvairiems advokatams buvo išmokėta keletas svarų.

1911 m. tarp kitų paprastų Susivienijimo reikalų A. Scinskas iškėlė klausimą, kad verta kurti Susivienijimo knygyną. Tai buvo bal. 1 d. Nuo pirmiau buvo nutarta skirti po 1 d. nuo nario apšvietos reikalams. Susirinkimas sumanytojui pritarė, tik nebuvo išrinktas žmogus, kuris tuo reikalu turės rūpintis. Nutarimas pasiliko neįgyvendintas.

Liepos 1 d. 1911 m. protokole paminėta, kad Lietuviškas Biuras kreipėsi į Susivienijimą, prašydamas paramos. Susirinkime buvo 40 narių. 35 buvo už parėmimą, penki atkakliai laikėsi priešingos nuomonės. Buvo nutarta kas metai duoti £ 1 auką.

1912 ir 1913 metai — naujos bažnyčios įsigijimo laikotarpis — draugijos veikime nedaug atsispindi.

Liepos 5 d. 1913 m. Susivienijimas nutarė įtaisyti už £ 15 bažnytinių rūbų savo pirmam draugijos kurėjui a. a. kun. Tomui Banaičiui atminti. Draugijos gyvenime ramiai praėjo 1914 m. 1915 m. sausio 2 d. visuotinis susirinkimas nutarė, V. Dancevičiui tą klausimą pajudinus, kad kurie Susivienijimo nariai atsisakys priklausyti prie mūs parapijos draugijos, ar visai prie jos nepriklauso, kad jie būtų iš Susivienijimo pašalinti, atmokant kas jiems priklauso. Tuo nutarimu pasijuto įžeisti tie, ku-

rie skaitydavo socialistų laikraščius ir laikėsi atokiai nuo bažnyčios.

Spalių 2 d. 1915 m. protokole užrašytas šis vaizdas. „Tapo įneštas sumanymas apie cicilistus, ar jie gali prigulėti į draugystę, ar ne. Tai tuoj kilo neapsakomas riksmas, taip gi kone ėmė vadžiotis už plaukų, kad negalima buvo nė nustabdyti, o labiausia iš cicilistų pusės buvo tokių atėję, kurie nepriguli nė į draugystę, o pakėlė didžiausį riksmą. Bet tą sumanymą viešas susirinkimas priėmė ir nutarė, kad cicilistai negali prigulėti į mūsų draugystę"...

Bet socialistai (bent jie save tokiais laikė) nesnaudė. Sukiršino draugijos narius. Į savo pusę patraukė naujų. Susidarė žymesnis skaičius.

Visuotinis draugijos susirinkimas sausio 2 d. 1916 m. svarsto, ką daryt su esamais draugijoje socialistais: ar juos palikt, ar ne, nes jie buvo teisėtai priimti pirmiau.

Viešas susirinkimas nutarė visus socialistus išmesti, tik nenurodė asmenų, — kuriuos. Čia pat išrinkta didelė patikimų vyrų Komisija. Įėjo: T. Bruževičius, A. Scinskas, M. Barulis, P. Kasparaitis, J. Jurgaitis, Andr. Karaševičius, K. Balnius, V. Grybas, V. Degėsis, J. Scinskas, V. Valaitis, V. Sendzikas, Jurgis Adomavičius, J. Bukaveckas, J. Sleznikas, Jon. Liskus, St. Miliauskas, Sim. Žaliauskas, Jon. Mažonis, J. Gustaitis ir Kaz. Stukas. Komisija padarė sausio 26 d. ir vasario 26 d. 1916 m. du svarbius posėdžius. Nutarė atsiteisti su nariais socialistais ir juos pašalint iš draugijos. Pirmon eilėn nutarta imtis už labiausiai pasižymėjusių, o kiti gal ir savo užsispyrimus pamesią.

Tuo laiku buvo įsigalėjęs karas. Lietuva šaukėsi pagalbos. Londone veikė kun. K. J. Matulaičio sudarytas „Tėvynės Aukuras". Susivienijimas paaukojo nukentėjusiems nuo karo šelpti £ 30 spalių 1 d. 1916 m.

Draugijos nariai nyko. Vyrai pašaukti į karą. Daug jų išvyko iš Londono. Atėjo sunkiausieji draugijai 1917 metai. Iš 246 narių paliko tik apie 100. Tie pats nebuvo tikri.

1917 m. Rugpiūčio 19 d. įvyksta paskutinis draugijos susirinkimas, — jos turto išsidalinimas. Kitaip padaryti nebuvo tikros išeities. Draugija turėjo £ 362:19 turto. Valdybos ir Revizijos Komisijos išskaičiavimu kiekvienam nariui už jo buvimo laiką draugijoje išėjo po 3'10 d. už metus. Po ilgų svarstymų ir karštų ginčų nutarta draugijos turtą išsidalinti. — Kurie

vyrai pasiliksią Londone, jie tesudaro savo naują savišalpos draugiją, — kalbėta. Bet naujoji savišalpos vyrų draugija pajėgė įsikurti tik po keturių metų.

Iš užsilikusių užrašų, kurį metų ketvirtį kiek nariai sumokėjo mėnesinių mokesčių, maždaug galime turėti tikras žinias, kiek draugija kuriais metais turėjo mokesčius apsimokėjusių narių. Ir taip: 1908 m. narių būta 121, 1909 m. — 149; 1910 m. — 181; 1911 m. — 140; 1912 m. — 180; 1913 m. — 171; 1914 m. — 204; 1915 m. — 207; 1916 m. — 228; 1917 m. — 246.

„Vienybės" narių skaičiai sunkiau sugaudomi. Įsikurimo metais 1896 m. turėjo 109; 1897 — 151; 1898 — 114; 1899 — 210; 1900 — 73; 1901 m. — 54; 1902 — 49; 1903 m. — 59; 1904 — 61; kiek jų buvo 1905, 1906 ir 1907 m. — tikrai nežinia. Viso draugija iki 1902 m. turėjo perleidus per savo knygas ir įrašius 206 vyrus. Bet jų daugumas senai buvo išvykę į Ameriką, ar Škotiją, nes pav. 1902 m. iš 246 pavardžių tik 49 buvo palikę Londone.

„VIENYBĖ" (1921—1937)

Žlugus Susivienijimui, likusieji Londone buvo mėginę iš naujo tverti draugiją, įmokėdami po 6 šil. įstojimo ir mėnesinius mokesčius, bet neišlaikė nė iki Naujų Metų. Vyrai buvo išvykę į karą. Draugija mirė.

Karui pasibaigus ir viskam nurimus Londone 1921 įsikūrė „Londono Lietuvių Pašalpinė Draugija". Jai įstatus paruošė kun. K. J. Matulaitis, vėliau juos papildė: Petras Bulaitis, Vaclovas Degesis, Aleksandras Rudzevičius, Antanas Scinskas ir Juozas Sleznikas.

Įstatai patvirtinti antru kartu 1927 m. geg. 14 d.

Ši pašalpinė vyrų draugija yra plačiau žinoma „Vienybės" vardu. Jau yra per 40 metų kaip viena po kitos „Vienybės" darbuojasi Londone. Verta jų veikimas kiek plačiau paminėti, nes be to nebūtų buvęs pilnas Londoniečių gyvenimas ir jų pergyvenimų atvaizdavimas.

Ji oficialiai vadinasi „Londono Lietuvių Pašalpos Draugija", o paprastai sakoma „Vienybė". Ji yra sukurta pasauliniam karui pasibaigus iš tų pat vyrų, kurie 1917 m. buvo priversti panaikinti „Susivienijimą". Pirmieji „Vienybės" įstatai buvo sudaryti 1920 m. Juos rašė kun. K. J. Matulaitis, pasitardamas su Juozu Slezniku. Bet 1920 metais pareiškė noro atgai-

vinti buvusią vyrų savišalpos draugiją tik apie 90 vyrų. Paagituota smarkiau, surinkta į porą šimtų vyrų ir 1921 metais išspausdinti naujos vyrų savišalpos draugijos įstatai. Jie yra trumpučiai. Apima tris spaudos puslapius. Suskirstyta šiaip: nariai, mokestis, nauda, valdyba, kolektoriai, ligonių lankytojai, revizoriai. Į draugiją priimami sveiki vyrai 16-50 metų. Moka įstojimo 1' ir kas savaitė 6 d. Po 3 mėnesių nuo prisirašymo, susirgęs gauna pašalpos per pirmas 6 savaites po 30', o per sekančias 6 savaites po 15 šilingų. Mirus, išmokama £ 10 pomirtinės laidotuvėms. Įstatai baigiami dviem pastabomis: a) Metų pabaigoje Draugija nekrinka, bet palikus kasoje £ 10 kitiems metams, likusius pinigus išsidalina tarpe savęs sulig įnešimų. b) Draugija su parapija nesiriša, bet naudodamosi parapijos prielankumu, kuri užleidžia jai visus balius, privalo pridaboti savo narius, kad parapijos kolektą mokėtų".

Šie nuostatai buvo nuoširdžiai vykdomi. Jie padarė tai, kad visa parapija susicemantavo. Vienybė pasidarė stambioji parama parapijai ir lietuvystei, vien įpareigodama savo narius įnešti nustatytą mažą savaitinį mokestį — 3 d. — bažnyčiai ir kunigui išlaikyti. Per visą laiką šv. Kazimiero parapijos draugija ir Vienybė eina ranka rankon.

Bevystant draugijos veiklą, teko trumpuosius įstatus praplėsti, padidinti. Tam svarbiam darbui atlikti buvo išrinkta Komisija: Petras Bulaitis, Vaclovas Degėsis, Aleksandras Rudzevičius, Antanas Sinskas, Juozas Sleznikas. Komisija naujuosius „Londono Lietuvių Pašalpinės Draugijos" įstatus paruošė 1927 m. Jiems priimti buvo sušauktas nepaprastas visuotinas narių susirinkimas geg. 14 d. 1927 m. Draugija įstatus priėmė ir jais vadovaujasi ir dabar, žinoma, reikalui kilus, išsiaiškindami ir papildydami naujais nutarimais kai kuriuos nuostatus. Naujieji įstatai apima 14 spaudos puslapių, turi 44 paragrafus ir sekantį suskirstymą: Draugijos tikslas, nariai, mokestis, narių pareigos, pašalpos, ligoniai, valdyba, kolektoriai, valdybos pareigos, raštvedis, iždininkas, kolektorių rinkimas, ligonių lankytojai, revizoriai, kasos globėjai, teisėjai. Šiais įstatais draugija apsiima šelpti savo narius ligoje viso 24 savaites metuose, dviems atvėjais: viso 12 savaičių po 30 šilingų ir 12 savaičių po 15 šilingų, mirusius katalikiškai palaidoti, skiriant £ 15 pomirtinės ir duodant Mišioms auką už mirusį narį. Narių mokesčiai palikti beveik tie patys, tik pridėta 3 d. kas mėnuo

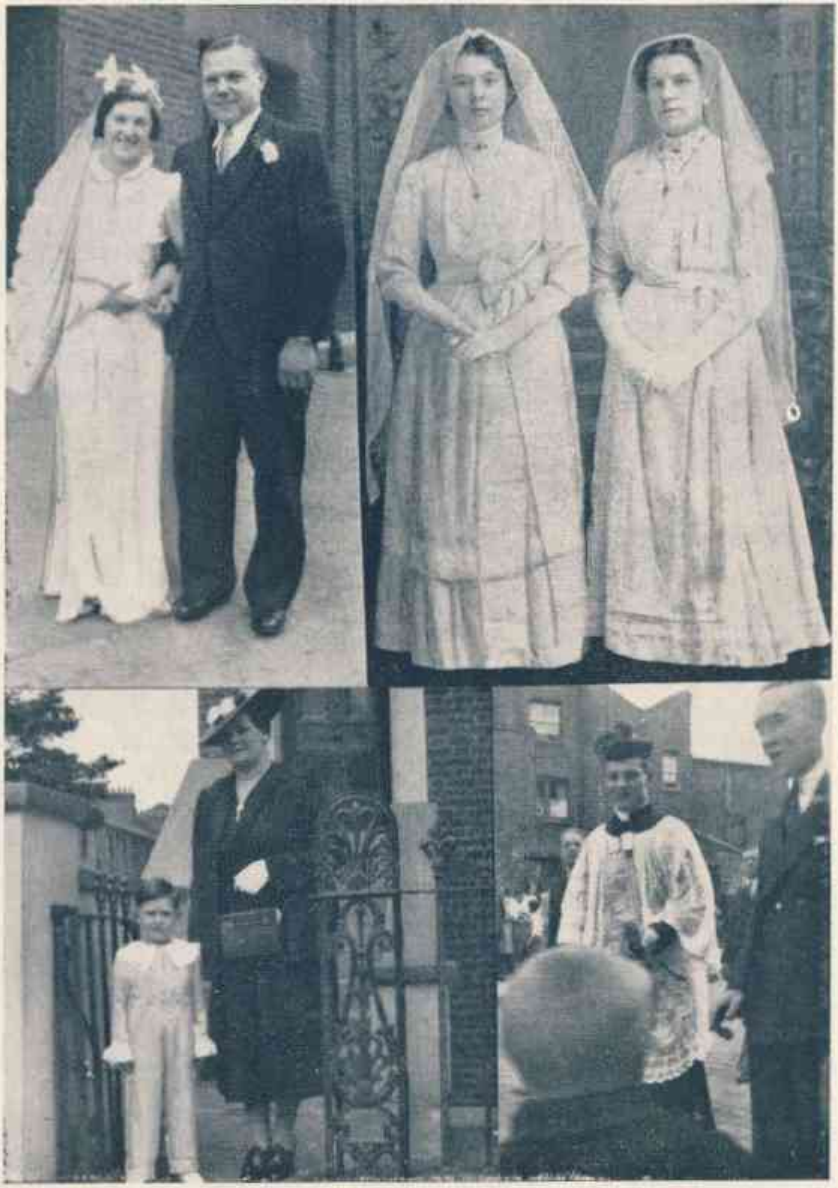

1) El. Degesytė ir J. Sendzikas vedybų dienoje. 2) V. Besasparienė - Scinskienė ir Sleznikienė; 3) O. Kasikauskaitė - Fetherstonienė su sūnum, 4) Kun. Dr. A. Sidaravičius procesijoj 1931 m.

valdybos reikalams ir 1' už kiekvieną mirusį narį. Taip pat šiais įstatais § 9 aiškiai yra įpareigoti „Vienybės" nariai priklausyti prie Parapijinės šv. Kazimiero draugijos, mokant nemažiau 3 d. savaitėje parapijos naudai. Paliktas pinigų išsidalinimas metų gale, jei tik pasilieka kiek daugiau atliekamų pinigų. Taip pav. 1928 meatis randame, kad nariai buvo sumokėję Vienybei £ 688:4:6. Pašalpoms ir pomirtinėms išleista £ 449:6.3. Metų gale nariams grąžinta (išsidalinta) £ 164:5:9. Valdybai atlyginta £ 55:8:6. Banke palikta £ 18:5 ir pas kasininką gyvais £ —:19'. Bet ne visi metai taip buvo laimingi. Kai atsirasdavo daugiau ligonių, — nelikdavo kas dalintis. Draugijos vadovybė pasilieka beveik tiek patys veikiantieji nariai, šiek tiek pakeičiami kas metai kitomis pareigoms.

1929 m. Vienybei pirmininkavo A. Rudzevičius, kasininkas buvo P. Kevalaitis, raštininku — A. Scinskas. Kasos Globėjai: Kun. K. J. Matulaitis ir J. Bujauskas. Teisėjai: P. Bulaitis, J. Brilius, J. Kuzmickas, Ligonių lankytojai: V. Valaitis, S. Zakarevičius, J. Levinskas, J. Grinkevičius, Ig. Kasikauskas, V. Degesis, A. Akambakas, Fel. Unguraitis. Kolonijų Revizoriais: P. Kairys, J. Barulis, Ig. Urba, A. Parulis, M. Bendoravičius, V. Dancevičius, J. Sleznikas, K. Stukas, P. Kevalaitis. Knygų Revizoriai: P. Kairys ir J. Barulis. 1930 m. 1931 m. ir 1932 m. pirmininkas buvo A. Parulis. Kasininkas — A. Sendzikas, raštininkas — V. Dancevičius. Jų pagelbininkai kas met keitėsi. 1933 m. pirmininku išrinktas V. Degesis, jo pagelbininku A. Scinskas, sekretorium — V. Dancevičius, jo pagelbininku — Kaz. Valaitis, kasininku — A. Sendzikas ir jo pagelbininku — P. Bulaitis.

„Vienybės" narių skaičius įvairavo. Įdomu pastebėti, kaip kai kurios kolonijos nariais augo, o kitos mažėjo. Iš pavykusių surankioti žinių matome, kiek kurioj kolonijoje buvo narių.

Kolonija	1923	1924	1925	1926	1927	1298	1932	1933	1935	1936	1937
Hoxton	46	42	41	42	43	41		38	38	38	34
Commercial Rd	20	26	20	21	21	18		17	18	18	16
Hackney Rd.	34	35	42	45	45	46		34	38	29	29
Shedwell	34	38	39	41	42	34		27	25	23	15
Brick Lane	37	38	36	39	51	56		48	46	40	45
Blythe Str.	37	34	33	33	33	30		36	31	30	29
Shoreditch	24	23	25	30	32	30		28	43	52	54
Tottenham	18	9	24	28	23	29		26	29	28	31
Teesdale Str.	36	29	36	35	32	28		22	24	21	18
Silvertown	44	55	53	51	55	54		53	51	52	51
Patys įmokėjo		1	3	7	9	12		30	41	36	41
Viso	330	340	353	372	386	378	357	359	384	367	363

Bendrai ėmus, draugija surenka iš narių apie £ 600 svarų, o pašalpų išdalina netoli £ 500. Likusiais apmokama Valdyba, kolektoriai ir kiti pareigūnai, atidedama šiek tiek į geležinį kapitalą (po 1' nuo nario) kiti gi, nutarus, išsidalinama.

„ŠVIESOS DRAUGYSTĖ" (1899—1902)

D-rui J. Norkūnui pasidarbavus, 1899 m. spalių 29 dieną buvo įkurta „Šviesos Draugystė". Tos draugijos pirmieji nariai — steigėjai pasirašė pirmąjį draugijos protokolą: J. Topilaitis, Jon. Gružinskas, K. Šeštokas, Mik. Žukas, Jurg. Šeštokas, Juoz. Baronaitis, J. Norkūnas, L. Gričius.

Draugijos tikslas: apsišviesti ir platinti apšvietą. Priemonės: laikraščiai, knygos, knygynas, mokykla, paskaitos. Mokestis: įstojimo 1'' ir kas savaitė 2 d. Draugija veikė iki kovo 15 d. 1902 m. Padarė 37 susirinkimus. Pirmąją Valdybą sudarė: prezidentas Jonas Norkūnas, sekretorius — Leopoldas Topilaitis kasierius — Kaz. Šeštokas. Draugija platina d-ro Norkuno mėgiamuosius laikraščius: „Vienybę Lietuvninkų", „Lietuvą", „Varpą", „Ukininką".

Liepos 7 d. 1900 m. išrinktas pirmininku L. Topilaitis, vas. 20 d. 1901 m. į jo vietą išrinktas J. Zemelis; šiam gi atsisakius, kovo 3 d. 1901 m. „prezidentu" tampa K. Pilėnas. Prie jo pasibaigė „Šviesos" gyvenimas.

„LIETUVA" (1901—1902)

Kun. B. Šlamo laikais įsteigta „Kooperatyviška Draugystė Lietuva" (1901 m.) Iš užsilikusio kvietimo į susirinkimą 19 sausio 1902 m. matyt, kad ji veikia. Komitetas; t. y. Valdyba duosianti apyskaitą ir būsią vice-sekretoriaus rinkimai. Draugija vadinosi: — Lietuviszka Kooperativiszka Draugystė „Lietuva"— Ji laikydavo susirinkimus „Black Bull" salėje Bacon Str. E. 2. Po įvykusio susirinkimo 1902 m. sausio 19 d. „Kooperatyviszkos Draugystės „Lietuvos" prezidentas K. Verbūnas su sekretoriumi A. Krajaucku pasirašė po spausdintu 1902 m. kovo mėn. 24 d. „Protestu" prieš kun. B. Šlamo neteisėtą panaudojimą sakyklos. Draugija gyvavo pora metų. Pastatė veikalą: „Amerika Pirtyje". Į pabaigą nariai iškriko, išvažinėjo. 1902 m. „Lietuvos" pirmininkas buvo K. Verbūnas, sekretorius A. Krajauskas.

„AUŠRA" (1907—1910).

1907 m. balandžio m. 14 d. įkurta Londone nauja draugija. Jos pailgam antspaude yra įrašyta: „Lietuvių Draugystė Aušra Londone".

„Aušros" pirmasis pirmininkas buvo Ben. Audra, kasininkas — J. Levinskas ir sekretorius — J. Jokubaitis. Ji norėjo praplatinti lietuviškus laikraščius ir knygas. Tais pat metais įsikūrė „Aušros" kuopą Tottenham'e. Iš Tilžės nuo M. Zauniūtės pirkta elementoriai, „Aušros" laikraštis iš 1885 m. ir kitų knygų. Draugija užsisakė iš Amerikos „Vienybę Lietuvninkų", iš Tilžės — „Naują Lietuvišką Ceitungą". Nariai rinkdavosi kas savaitė, kartais dažniau, kartais rečiau.

Prie „Aušros" priklausė: Audra Ben., Bojarzinskis Jon., T. Bruževičius, Jon. Bujauskas, Jon. Janulevičius, Al. Kvederevičius, Vin. Marazas, Jon. Mažonis, Kaz. Pilėnas, Mot. Pranaitis ir Jurg. Genaitis. 1907 m. draugija turėjo £ 3:17:5½ pajamų ir £ 3:14:4½ išlaidų. 1908 m. buvo £ 6:14:8½ pajamų ir £ 5:18:7½ išlaidų. Tais metais narių padaugėjo. Rinkdavosi į nuomojamą salę. Už susirinkimą mokėjo 5'. Reviziją darė: J. Noreika ir J.

Martinkevičius. 1909 m. veikė labai silpnai. 1910 m. pirmininku išrinktas K. Pilėnas. Ir tais metais draugija užbaigė savo veikimą.

KALĖDŲ KLŪBAS (1907—1937).

Anglų tarpe yra plačiai paplitęs X-m'as Club, t. y. Kalėdų Klubas. Per 50 savaičių žmonės taupo pinigus, moka į klūbą kas savaitė skirtąjį mokestį, o prieš Kalėdas tą visa gauna su nuošimčiais.

Kiek pavyko surinkti žinių, Londono lietuviai įsikūrė savo Kalėdų Klūbą 1907 m. gruodžio 21 d. Kasininku buvo Juozas Valaitis ir sekretorium — Klūbo vedėju — Jurgis Barulis. 1908 m. klūbas turėjo 12 narių: J. Balaika, J. Juškevičius, P. Astrauskas, J. Barila, J. Žilinskas, J. Barulis, J. Valaitis, V. Barulis, M. Barulis, V. Valaitis K. Valaičiūtė, Jonas Balaika.

1908 m. nariai įmokėjo £ 141:10:0 Klūbas paskolino £ 43.0.0 Atmokėjo £ 18.2.6. Gautoji suma £ 112.12.6 ir nuošimčių turėjo £ 4.5.2½.

1909 m. pasireiškė silpnai. Buvo tik 5 nariai: J. Balaika, J. Valaitis, J. Barulis, J. Drazdys ir M. Barulis. Apyskaita buvo maža — £ 59:13.6. Užtat 1910 m. narių pasidarė 26. Jie turėjo 232 pajus (šerus po 6 d.). Iki pat pasauliniam karui Kalėdų klubas auga. Ir taip: —

1911 m. buvo 32 nariai su 312 pajų
1912 m. buvo 41 narys su 384 pajais
1913 m. buvo 83 nariai su ?
1914 m. krito iki 48 narių su 326 pajais.

Kaip klūbas vertėsi karo metu, — nėra užrašų. Matyt jis nesustojo veikęs, nes 1917 m. buvo Kalėdų klūbo įdėtų pinigų į „The Russian Commercial and Industrial Bank" £ 163:14.5.

Pokariniais laikais šis taupomasis lietuvių Kalėdinis klūbas išaugo labai smarkiai. Tai gali patvirtinti 1936 ir 1937 m. Klūbo atskaita.

1936 m. viso nariai sumokėjo	£ 1014:17:0
Bausmių paimta už pavėlavimus	£ 15:13.5
Gauta už paskolas	£ 68:15.6
Gauta nuošimčių	£ 7.5.7
Atėmus auką šv. Vincento dr-jai	£ 7.6,
Likusieji išdalinti (812 akcijų gavo po 2'3)	£ 91.4.0
Visa apyvarta siekė	£ 1106.4.0.

1936 m. kasos globėjai buvo: P. Bulaitis, V. Barulis, V. Degesis; raštininkavo J. Barulis.

Sekančių metų mokesčiai prasidėjo gruodžio 13 d.

1937 metų klūbo atskaitoje randame:

Mokestys	£ 1370. 4. 0
Bausmės	£ 18. 1. 1
Už paskolas	£ 79. 1. 6
Banko nuošimčiai	£ 11.13. 6
Pridėta Valdybos	£ 1. 4.11
Dalinamas pelnas (1100½ akc. po 2'0)	£ 110. 1. 0
	£ 1480. 5. 0

Reiškia, gauta 2' pelno už kiekvieną 6 d. akciją. 1937 m. Klūbo vadovybė buvo ta pati: Revizoriai: P. Bulaitis ir V. Barulis, kasininkas — V. Degesis ir raštininkas — J. Barulis.

1938 m. raštininku - sekretorium yra Ant. Barulis. Kiti vadovybės nariai paliko tie patys.

„BIRUTA" (1910—1917).

„Lietuvių Kooperatyviška Draugystė „Biruta" buvo įkurta vasarą 1910 m. Ją suorganizavo: Jonas Janulevičius, Petras Liūdžius, Juozas Kiaulėnas, Juozas Sleznikas, Mykolas Barulis, Jurgis Levinskas, J. Barzdaitis, A. Fiksas, V. Žemaitis. Vėliau įstojo daugiau vyrų.

Draugija išsinuomavo kovo 13 d. 1911 m. kepyklą ir ėmė kepti lietuvišką duoną su ragaišium 161, Gosset Str. Bethnal Green Rd. E2. Už patalpą teko mokėti nuomos £ 52 svarai metams ir visi valdžios mokesčiai. Kepėjas K. Poderis atvyko iš Hamiltono kovo 5 d. 1911 m. Pats duonos kepimas prasidėjo kovo 17 d. 1911 m.

Pirmasis draugijos reikalų vedėjas — gaspadorius ir sekretorius buvo J. Kiaulėnas. Visa ėjo ramiai iki gruodžio 6 d. 1911 m. Vedėjas nuolat parodydavo pelną, visa atrodė kuo geriausia. Bet štai nelaimė. Surandama suktybė. Sugauna laiškus, padaro reviziją ir suranda, kad keptuvė nugyveno £ 96:18.5. Revizoriai parodo, jog vedėjas paslėpė nuo draugijos skolą už miltus S. Kidd'ui £ 84:18. Ta skola pamažu augo nuo pat pradžios. Apie ją niekas nežinojo, tik vienas vedėjas. J. Kiaulėnas parašė kun. K. J. Matulaičiui laišką; besiteisindamas

sakė, kad skolą už miltus vien tik slėpęs ir nesakęs, kad žmonės nemanytų, kad draugija bankrūtija. (Žr. protok. 10-XII.1911) 1911 m. 26 rugp. posėdyje reikalų vedėjas teisinosi, kodėl naują kepyklą paėmęs ir sutartį padaręs tik savo vardu. Toji kepykla buvo didesnė už pirmąją. Ji buvo 1, Mildmay Park, Islington. Nuoma £ 50 metams. Draugija nutarė, kad sutartis būtų atitaisyta ir pasirašyta keturių: P. Straškausko, J. Janulevičiaus, J. Oželio ir Ant. Juodzevičiaus. Toje vietoje išbuvo iki 1914 m. 24-VII. Tą dieną sutarta paimti naują kepyklą 81, Ben Jonson Road, Stepney. E. Bet toje vietoje miltus vanduo pasemdavo, darėsi nuostoliai ir galutinai draugija nutarė iš ten išsikraustyti 1915 m. rugp. 23 d. į naujai pasamdytą 39, St. Johns Rd., Hoxton. Du metus draugijos kepykla dirbus, 1917 m. buvo priversta užsidaryti.

Nuo pirmojo smūgio 1911 m. pabaigos „Biruta" nepajiegė atsigriebti. Daug žmonių paliko jai kalti už skanią juodą ir baltą duonutę. „Birutos" draugija darė nemažą apyvartą. Iškepdavo ir parduodavo per mėnesį 16—18 tūkstančių duonų po 5 svarus. Pardavinėjo po 6 d. kol karo metu nepabrango miltai. Kas mėnuo gaudavo į £ 300—350 svarų pajamų. Per visą savo gyvavimo laiką 6 metus ir 5 mėnesius bus iškepę apie 1.300.000 duonų viso už £ 32.500 svarų.

Kad draugija turėjo nustot gyvavus, daug prisidėjo karas. Kooperatyvo dalininkai — šeimininkai atsiėmė daugumas savo dalis ir išvyko į karą. Likusieji sunkiais laikais neįstengdavo pakelti naštos. Be to, neturėdami savo draugijai nei kokių rašytų įstatų, įsipainiojo į bylas. Žmonės neparėmė tinkamai savo kepyklos. Duonutę „Birutos" valgė, gyrė, bet, kas tik galėjo, ėmė bargan — į skolą. Skolų pas žmones pabaigoje liko per £ 104 svarus. Miltų pardavėjai atsisakė laukti skolos. Makmajevas atsisakė toliau barguoti miltus ir 10 rugsėjo pareikalavo visos jam priklausančios skolos £ 128.6.8. Kartu prisiuntė ir anstolį. Žinoma, jei žmonės nebūtų bargan suvalgę „Birutos" duoną, būt buvę galima draugiją išgelbėti nuo išnykimo.

„RŪTOS" DRAUGIJA (1910—1937)

„Rūtos" draugijos veikimas Londone užima žymią vietą. „Rūta" pagyvino kultūrinį lietuvišką veikimą, suruošdama vaidinimus, koncertus, vakarėlius, iškilmes, iškylas, suorganizuoda-

ma lietuvių kalbos kursus, paskaitas ir įvairias pramogas — pasilinksminimus. Ši sritis buvo „Rūtos" aprūpinama. Vėliau ir kitos draugijos pradėjo savomis jėgomis ruošti koncertus, vakarėlius bei iškilas.

Kada „Rūtos" draugija gimė Londone? Iš pasilikusios „Nutarimų knygos" jau atgaivintos „Rūtos" Dr-jos 1925 m. nėra aišku, kada „Rūta pradėjo veikti Londone.

1928 m. kovo 25 d. protokole įrašyta: „pranešta, kad šiais metais lygiai 15 metų sukaktuvių nuo „Rūtos" Dr-jos įsikūrimo". Bet 1931 m. rugpiūčio 16 d. protokole įrašyta, kad „pirmininkas p. J. Sleznikas atidarė „Rūtos" 20 metų sukaktuvių susirinkimą" ir tame susirinkime kalbėjo svečias kan. prof. F. Kemėšis, džiaugdamasis, „kad per 18 metų nekalbėjęs į Londono lietuvius, šiandie gavo progos per „Rūtos" Dr-jos 20 metų sukaktuves" kalbėti. Iš to galima matyti, kad „Rūta" jau gyvavo 1911 metais. Tai patvirtina užsilikusioji pirmoji „Rūtos" kasos knyga. 1912 m. pajamose įrašyta, kad J. Barulis priėmė nuo J. Besaspario „Rūtos" £ 2:3.0. Kasininkams pasikeitus, buvusis iždininkas kasą perdavė naujam. Gaila tik, kad neįrašyta diena ir mėnesis.

Ilgametis „Rūtos" pirmininkas J. Sleznikas rašo vasario 17 d. 1938 m. kun. K. A. Matulaičiui žinių iš pirmųjų „Rūtos" gyvenimo metų. Jisai sako, kad „Rūtos" dr-ja buvo įkurta 1910 m. birželio mėnesyje. Pradžioje turėjusi apie 120 narių. 1912 m. jos įstatai buvo taisomi. Kun. D-ras A. Dailidė padėjo juos surašyti. Pataisytieji „Rūtos" įstatai buvo priimti susirinkime rugsėjo 8 d. 1912 metais.

1912 m. „Rūta" turėjo pajamų iš sąnarių 3'6, gavo F. Karoso dovaną £: 2'1. Turėjo pelno iš „skrajojamų krasų" Kalėdose 3'8 ir Užgavėnėse 1'6.

„Rūta" parsigabeno 1913 metams šiuos laikraščius: „Viltis", „Teatras", „Pavasaris", „Lietuvaitė".

1913 m. „Rūtos" veikimas buvo daug gyvesnis. Per pirmus tris metų mėnesius nariai įmokėjo 12'11 d. Kovo 30 d. padarė balių ir gavo £ 2.6.8 pelno. Be to, „Rūta" gavusi už pamokas mokytis rašyt 6 d. Geg. 30 d. turėjo vakarą. Jis davė £ 3:6:8. Tais metais iki rugpiūčio mėn. „Rūta" turėjo viso £ 8:7:2 pajamų ir £ 1:6:6¼ išlaidų. Paskui pasikeitė kasininkai. Tais pat metais sulošta kitas vaidinimas: „Nepasisekė Marytei". Tai buvo 1913 m. rugsėjo 14 d. Sudaryta graži programa. Iš užsilikusio spau-

dinto kvietimo į šį „Rūtos Vakarą", matome, kad komediją „Nepasisekė Marytei" vaidino: A. Tumauskiūtė, M. Braukiūtė, P. Matulevičiūtė, M. Gudaičiūtė, M. Oželiūtė, A. Rudzevičius, O. Bulevičiūtė, Pr. Banelis, P. Bulevičius. Prakalbas sakė 4: V. Degesis, T. Marcinkevičius, P. Bulevičius (dabar Bulaitis), Pr. Banelis. Deklamavo eiles: A. Rudzevičius ir P. Kiveris. Monologą pasakė P. Bulaitis apie „Rauluko Vargus". Po viso to sekė „Rūtos" protokolas, naujų narių priėmimas, mokestis. Užsibaigus susirinkimui, buvo dainos, šokiai ir žaidimai. „Rūta" gavo £ 4:12:6 pelno. Nors iki 1913 m. galui turėta £ 3:10:4 išlaidų, bet galutinai metai baigėsi su £ 8:2:10½ kasoje.

Tais laikais „Rūtai" veikti padėjo V. Jurgaitis, J. Sleznikas, kun. K. J. Matulaitis ir be abejo, daug kitų vyrų.

Didžiajam Karui prasidedant, „Rūta" buvo apsnūdus. Visi 1914 m. tušti. Kasa neturėjo pajamų.

1915 metais rugpiūčio 23 d. įvyko „Rūtos" susirinkimas. Išrinkta Valdyba: pirm. V. Degesis, kasininkas — J. Petraitis, Raštininkas — J. Vaznis, kasin. — pagelbininkas — J. Liskus; menininku — J. Mažonis; jo pagelbininku — J. Blaškevičius. Tvarkos prižiūrėtojai: A. Karasevičius ir M. Barulis. Bet kas buvo veikta ir nuveikta 1915 m. ir kitais, — kasos knyga neparodo, o „Rūtos" pirmoji protokolų knyga yra žuvusi. J. Sleznikas sako, kad Didžiojo Karo metu — 1916 m. „Rūta" buvo nustojusi veikti. O kai neteko iki tol nuomoto klūbo, „Rūtos" likusis turtas atiduotas į „Lietuvos Aukurą" tremtiniams šelpti.

1918 m. lapkričio 11 d., kai paliauta kariauti, pas Vacl. Degesį susirinko keletas Rūtiečių pasidžiaugti paliaubomis, sudėjo £ 3:17 aukų „Rūtai", pinigus pasiuntė į Vilnių Lietuvos Nepriklausomybės Fondan, kartu sveikindami „Rūtos" vardu Lietuvos Tarybą. Bet nuo 1918 m. pabaigos iki 1920 m. kovo 28 d. „Rūtos" veikimas buvo visai sustojęs. Per tą visą laiką draugijos likusieji pinigai £ 3:10:2 gulėjo pas kleboną kun. K. J. Matulaitį ir iki „Rūtai" atgyjant davė %% 4'6 d.

1920 m. kovo 28 d. buvo didelis „Rūtos" susirinkimas. Tą dieną susirinkusieji įmokėjo £ 2:2:0. Geg. 2 d. prisidėjo nauji nariai, įmokėdami: 16'—. Suruoštas „Rūtos" vakaras rugp. 12 d. Jis davė £ 12:13:8 pelno. Iš to vakaro pelno paskirta ir įteikta „Lietuvos Gynimo Komitetui" £ 10:—:—. Metai baigėsi su £ 3: 18:4 kasoje. Bet ir vėl pasiliovė „Rūtos" veiklumas. Kasos knyga tuščia.

Londono Lietuvių Federacijos Taryba 1938 m. su svečiais.
Paskutinėje eilėje stovi kun. P. Malinauskas, MIC. Greta jo — D-ras J. Kaškelis, žemiau — p. J. Miltinis ir kiti.

„RŪTOS" ATGAIVINIMAS

Per 4 metus „Rūta" nebeveikė. 1912 m. netekę lietuviai savo svetainės „Victory Hall", laukė kol pagerės veikimui sąlygos. Taip atėjo 1925 m. Sausio 24 d. 1925 m. suėjo 9 žmonės pas V. Degesį pasitarti kaip gelbėti lietuvių jaunimą. To pasitarimo užrašuos randame pasakyta: „Mes Londono lietuviai skaičiuje 9 žmonių, susirinkę pas p. V. Degesį, nutarėm tvert kokią draugiją, kad kaip galint būtų (galima) sutraukt lietuvių čia augusį jaunimą, nes mums neturint savo svetainės, mūsų jaunimas išsiblaškęs. Per tą susirinkimą nebuvo duotas vardas draugijai, tik buvo išrinktas laikinasis komitetas.

Pirm. P. Bulaitis; pagel. J. Sleznikas; Raštin. — A. Rudzevičius; pag. P. Kevalaitis. Ižd. — Ag. Scinskienė, pad. M. Degesienė. Patarėjai arba Komisijos nariai: A. Scinskas, V. Degesis, A. Parulis.

Viešus ir komisijos susirinkimus buvo nutarta daryti p. V. Degesio dirbtuvėje ir p. A. Parulio bute.

Rytojaus dieną, sausio 25 d., susirinko 8 Komisijos nariai ir nutarė atgaivinti buvusią dr-ją „Rūtą". Sudaryti trumpučiai naujos „Rūtos" draugijos įstatai. Jie yra įrašyti į protokolų knygą šiaip:

I. „Rūta" yra grynai katalikiška tautiška draugija.

II. „Rūtos" tikslas — kelti ir šviesti lietuvius, gyvenančius Londone, tikėjimiškai, doriškai ir tautiškai.

III. Tas tikslas pasiekiamas priderančiai pildant tikėjimines ir dorines savo priedermes, skaitymu ir platinimu gerų knygų ir laikraščių, vakarėlių rengimu su prakalbomis, ypač rūpinamasi jaunaja karta, steigiant vakarines mokyklėles ir t.t.

Narių priedermės

I. „Rūtos" nariais gali būti tik lietuviai katalikai, pildantieji savo tikėjimo priedermes.

II. „Rūtos" nariai privalo visiškai negerti svaiginančių gėrimų, arba bent būti blaivūs (tai yra nepasigerti).

Pastaba: Pasigeriantis narys pirmininkui jį perspėjus per susirinkimą viešai du kartu, jeigu nepasitaiso, — pašalinama iš draugijos tokis narys.

III. Delei to, kad kiekvienas narys, pastebėjęs kokį prasižengimą prieš įstatus, privalo apie tai pranešti „Rūtos" Valdybai.

IV. Kiekvienas „Rūtos" narys privalo stengtis pramokti skaityti ir rašyti lietuviškai.

V. Kiekvienas narys turi skaityti geras knygas ir laikraščius ir raginti prie to savo draugus.

VI. Ligoje nariai lanko savo sergančius draugus, suteikdami jiems paguodą ir suraminimą.

VII. Kiekvienas narys moka „Rūtos" iždan įstojant pagal savo norą, paskui kas bertainis po 6 d.".

Priėmus įstatus, 8 komisijos nariai sudėjo pradžiai 13'6 d. ir nutarė šaukti viešą susirinkimą vasario 8 d. V. Degesio dirbtuvėje.

Viešas susirinkimas įvyko numatytą dieną. Priimti draugijos įstatai, patvirtinta valdyba, papildyta Komisija. „Rūtos" vadovybę sudarė: P. Bulaitis, V. Degesis, A. Scinskas, Ag. Scinskienė, Al. Rudzevičius, P. Kevalaitis, J. Sleznikas, Mag. Degesienė, M. Guogas, St. Zmierskis, Mar. Čečetienė, Agn. Neikelienė, Ona Rickiūtė, J. Lingis ir A. Parulis,

Šiame susirinkime buvo nutarta steigti knygyną: "kad surinkus visas naudingas knygas ir teatrališkas knygas, sunešti, ir priiminės J. Parulis ir Elena Degesytė". Be to, dažnai daryti paskaitas: „daugiausiai iš Lietuvos istorijos". Pasiryžta daryti vieši susirinkimai kas mėnuo su paskaitomis, o komisijos — kas antra savaitė. Tą dieną 8-II-1925 m. į draugiją stoja „Rūtos" įkūrėjas kun. K. J. Matulaitis ir 15 kitų, įnešdami £ 1:12:6 aukų.

Draugija užsimojo gražiai veikti. Velykoms į Londoną atvyko kun. J. Juraitis. „Rūta" daro viešą susirinkimą kovo 22 d. su svečio paskaita. Kun. Juraitis ragino Londoniečius gelbėti nuo ištautėjimo savąjį jaunimą ir plačiai papasakojo, ką veikia katalikiškas Lietuvos jaunimas: pavasarininkai ir ateitininkai. Galop pasipasakojo savo nuotykius bolševikų rojuje — Rusijoj.

Klebonui paraginus, keletas naujų narių stojo į „Rūtos" draugiją.

Iš sekančio rugp. 5 d. 1925 m., Komisijos protokolo sužinome, kad „Rūta" suruošusi labai vykusį vakarėlį, bet nepažymėta kada jis buvo, nei kas buvo vaidinta. Didžiausia tada

buvo sunkenybė, — tai knygų stoka vaidinimams. Į Komisiją buvo paimti: Jonas Kasikauskas ir Juozas Rudzevičius.

1926 m. vasario 14 d. įvyko draugijos viešas metinis susirinkimas. Draugijos kasoje buvo £ 2:6:—.

Pirmininkas P. Bulaitis pranešė, kad „Rūta" 1925 m. suruošė paskaitas ir 2 koncertus. Valdyba palikta ta pati. Į Komisiją išrinkta naujų narių, k.a. Jonas Kasikauskas, St. Zakarevičius, Juoz. Barulis, Ona Kasikauskaitė, Mar. Čečetaitė, Ona Rickiūtė ir kun. K. J. Matulaitis. Iš senesniųjų liko: Ant. Scinskas ir V. Degesis.

Išrinktas knygyno vedėjas — J. Sleznikas ir Dramos vedėjas Juozas Rudzevičius.

Antras ir paskutinis 1926 m. protokolas yra kovo 1 d. Buvo viešas „Rūtos" susirinkimas. Po visų apyskaitų, pirmininkas nusiskundė, kad „per tą laiką mažai kas veikta, buvo rengiamos paskaitos, bet nepavyko". Jieškoma svetainės koncertui. Sutarta pamokyti mažus vaikučius dainuoti; suruošti Lietuvos Nepriklausomybės paminėjimą.

Bet 1926 m. užrašų daugiau nėra pasilikę. Sekantis draugijos viešo susirinkimo protokolas įrašytas rugp. 14 d. 1927 m. Ir tais metais pirmininkauja P. Bulaitis. Nutarimuose paminėta, kad buv. visuotinio susirinkimo protokolas priimtas su pataisa, būtent apie J. Slezniko sutvarkymą knygynėlio. Tą pat dieną buvo stud. J. Kaškelio paskaita „Mokslas ir Tikyba". Tą dieną užsimokėjo 13 narių.

Sekantis viešas susirinkimas buvo spalių 19 d. 1927 m. Duota apyskaita iš vakarėlio. Viso pajamų turėta £ 18:5:—. Išlaidų £ 12.3.11½. Pelno padaryta £ 6:1:—½. Toliau pranešta, kad draugijos Komisija paskyrė £ 5:— — dovanų p. Kaškeliui už jo pasidarbavimą Londone.

Lapkričio 13 d. per Komisijos posėdį pirmininkas P. Bulaitis įteikė savo atsistatydinimą. Žodžiu pareiškė, kad vienam sunku darbuotis, Komisija mažai ką padeda. Prasidėjo ginčai, vieni kitų kaltinimai. Dalyvavęs posėdyje Klebonas patarė ginčus baigti ir toliau vieningai darbuotis.

Atėjo 1928 m. Viešas „Rūtos" susirinkimas buvo sausio 22 d. Pirm. P. Bulaitis apyskaitoje suminėjo, kad 1926—1927 m. sulošta septyni veikalai, rengti vakarėliai, padaryta keletas paskaitų. Viešai dėkota jauniems Kasikauskams už pasidarbavimą. Išrinkta nauja Valdyba: pirm. J. Sleznikas, pagelb. — Jon.

Kasikauskas; rašt. O Kasikauskaitė; pagelb. — Jon. Parulis. Ižd. — Agota Stinskienė; pagel. Petr. Kevalaitis. Dramos vedėjas — P. Bulaitis. Į Komisiją įėjo: A. Scinskas, St. Zakarevičius, Vacl. Degesis, Juoz. Barulis; Mar. Čečetaitė, O. Rickiūtė ir kun. K. J. Matulaitis. 15 narių užsimokėjo įnašus ir įsirašė naujas — Jon. Bujauskas.

Kovo 25 d. 1928 m. protokole įrašyta atskaitos įvykusio vakarėlio. Reikia manyti, kad tai buvo 10 metų Lietuvos Nepriklausomybės paminėjimas. Pajamų turėjo £ 17:13:— išlaidas atėmus, likę £ 4: 0: 7. Sutarta surengti „Išeivių Draugo" naudai vakarėlį.

Paskutinis tais metais užrašytas protokolas yra bal. 1 d. Viešame susirinkime duotos apyskaitos. Sutarta parsigabenti daugiau veikalėlių lošti. Praėjo beveik ištisi metai. Ir „Rūta" atgyja.

1929 m. kovo 24 d. metiniame susirinkime pranešta, kad ruošiamas spaudos atgavimo 25 metų paminėjimas. Valdyba paliko ta pati. Susirinkime dalyvavo kunigas svečias ir jis pasakęs karštą kalbą.

Balandžio 7 d. 1929 m. „Rūtos" susirinkime dalyvauja du svečiai kunigai: kun. St. Česna, Sasnavos klebonas ir kun. A. Sidaravičius. Sasnavos bažnyčios statybai susirinkusieji dėjo aukų. Bal. 14 d. įvyko Spaudos atgavimo 25 metų paminėjimas. Suvaidinta: „Amerika pirtyje". Sekė dainos, juokai, skambinimas pianu ir deklamacijos. Vakaro pelnas paskirtas „Išeivių Draugui".

Bal. 27 d. buvo Komisijos posėdis. Čia nutarta:

1). 12 geg. dieną sušaukti viešą susirinkimą ir paminėti „Motinos Dieną".

4). Įsigyti daugiau knygučių vaidinimams.

5). Pageidaujama, kad kiekvienas „Rūtos" Dr-jos narys būtų ir Klūbo narys.

Nutarimai pradėta vykdyti.

Geg. 12 d. įvyko viešas „Rūtos susirinkimas ir „Motinos Diena". Apie motinos vargus ir nuopelnus kalbėjo Generalinis Konsulas p. K. Geneitis. Kun. K. J. Matulaitis papasakojo apie motinos širdies gerumą.

Geg. 19 d. suvaidinta: „Kuprotas Oželis". Iškilmėse dalyvavo J. E. įg. ministeris p. K. Bizauskas. Jis pasakė momentui tinkamą kalbą. Sekė monologai, juokai, eilės...

Šv. Onos Draugijos Vadovybė 1938 metais.
Sėdi: M. Čečetienė, M. Urbienė, I. Savulienė, O. Liūdžiuvienė (pirmin.) M. Degesienė, Švedienė.

2). Klūbo naudai suruošti Sekminėse, geg. 19 d. vakarėlį.

3). Atgaivinti knygyną.

Birželio 1 d. 1929 m. suruoštos į Lietuvą „Rūtos" iždininkės Ag. Scinskienės gražios išleistuvės. Liep. 6. 1929 m. Komisija sutaria kelti knygyną į klūbą. St. Zakarevičius apsiėmė būt knygininku. Šeštadieniais Klūbe ruošti lietuviškų šokių vakarėlius. Užsisakyta „Pavasario" 2 egz. ir „Vytis" iš Amerikos. Pakviesta į Komisiją Ona Kasperavičiūtė. Ji pranešė sekančiame Komisijos posėdyje, rugp. 31 d., kad „Vaikų Vakarėlis" įvyks rugsėjo 29 dieną. Nutarta padėkoti laišku Manchesterio lietuviams už gražų „Rūtiečių" priėmimą ir vaišes. Rugsėjo 1 d. viešame „Rūtos" susirinkime klebonas pareiškė, kad norintieji gaut pasiskaityt knygų, jų gaus klebonijoje. Pirmininkas J. Sleznikas sveikino iš Lietuvos grįžusį A. Rudzevičių ir kvietė į darbą. Šeštadieniais vakarėliai — šokiai prasidės nuo rugsėjo 7 d.; tęsis nuo 8 — iki 10:45 m. su pusės valandos „proto lavinimais". Susirinkime dalyvavo ir kun. A. Sidaravičius. Jis džiaugėsi „Rūtiečių" nuveiktais darbais.

Rugsėjo 29 d. 1929 m. „Rūta" surengė „Vaikų Vakarėlį". Vaikučiai sudainavo: „Katės ir peliukai" ir „Į Vilnių" Buvo jų pašoktas beletas, pasakytos eilės ir padainuotos dainos.

Iš užsilikusios „Vaikų Vakarėlio" programos patiriame, kad „Katės ir peliukai" vaidinime dalyvavo: O. Petkevičiūtė, L. Karalevičiūtė, V. Besasparis, M. Kevalaitytė, M. Petkevičiūtė, M. Guogaitė, Alf. Barulis, N. Poškevičiūtė, M. Baruliūtė.

„Į Vilnių" vaidino. Jon. Dobrovolskis, Alb. Liūdžius, J. Liūdžius, Juoz. Dobrovolskis, A. Kemzūraitė, O. Kevalaitytė ir R. Sleznikaitė.

Eilutes deklamavo: A. Besaspariūtė, Rūta Sleznikaitė. Baletą „Airių Jigą" ir „Minuetą" šoko: M. Balkevičiūtė ir T. Bujauskas. „Mirštančias Gulbes" atliko: N. Poškevičiūtė, A. Besaspariūtė, M. Kevalaitytė, R. Sleznikaitė, M. Baruliūtė, M. Guogaitė, P. Stankevičiūtė. „Polką — Pirouettę" pašoko: A. Kemzūraitė, O. Kevalaitytė, M. Guogaitė ir L. Karalevičiūtė.

Vaikučių choras padainavo 5 dainas: Saulutė tekėjo, O kur buvai dzieduk mano, Vai ant Upės kranto, Kas bus ir Vai ku—ku.

Lapkričio 10 d. Komisijos posėdyje pranešta, kad iš vakarėlio turėta £ 16:18:4 pajamų ir £ 15:8:4$^{1}/_{2}$ išlaidų. Pelno £ 1:9: 11$^{1}/_{2}$.

Šiame posėdyje kilo sumanymas suruošti vaikams „Eglutę". Nutarta iškelti šį klausimą už savaitės viešame susirinkime.

P. Bulaičiui pasiūlius iškilmingai paminėti D.L.K. Vytauto 500 metų mirties sukaktį, nutarta sušaukti „Rūtos" Komisijos ir žymesnių asmenų specialų pasitarimą. Vėliau sudarytas V.D. S.R. Komitetas.

Kas tais metais daugiau nuveikta — žinių nėr. Vien iš pirm. J. Slezniko duotos viešame susirinkime vasar. 2 d. 1930 m. apyskaitos sužinome, kad 1929 m. „Rūta" surengė keturis koncertus ir du šeiminiškus vakarėlius. Daugiausiai pasidarbavę: P. Bulaitis, O. Kasparavičiūtė ir O. Kasikauskaitė.

1930 metais „Rūtos" veikimas nesumažėjęs. Sausio 25 d. posėdyje nutarta: „surengti vakarėlį 16 vasario" — 12 metų Lietuvos Nepriklausomybės paminėti. Užsilikusios iš šventės programos patiriame, kad vasario 16 d. 1930 metais buvo suvaidinta: „Litvomanai" ir Barzdaskutis". Prakalbas pasakė. klebonas kun. K. J. Matulaitis ir Atstovybės Sekretorius p. J. Kajeckas. Choras atliko koncertinę programos dalį. Prie vakarėlio buvo stropiai prisirengta. Pajamų buvo £ 16, išlaidų £ 12:15: — Pelno liko £ 3:5:—

Vakarėlio išlaidos padidėjusios, kaip sakė „Rūtos" pirmininkas, dėl to. kad draugija užvadavusi parapiją ir suruošusi parapijos chorui vakarienę.

Balandžio 13 d. viešame posėdyje dalyvavo svečias kun. Sidaravičius. Gražiai kalbėjęs jaunimui. Klebonas raginęs sukurti „Blaivybės Draugiją". „Motinos Diena" 1930 m. buvo geg. 25 d. „Rūta" suvaidino trijų veiksmų komediją „Moterims neišsimeluosi". Parodytas gyvas paveikslas „Po Kryžiumi". Kalbėjo savi veikėjai ir svečiai.

Bet didžiausis tais metais „Rūtos" darbas — tai Vytauto Didžiojo sukaktuvės. Nors protokolų knyga apie suruoštas iškilmes tyli, bet užsilikęs atsišaukimas į Londono visuomenę, iškilmių programa ir gražiai spausdintas vakaro bilietas rodo įdėtąsias pastangas. Suvaidinta J. Tauronio drama „Vytautas Pančiuose". Vaidino: A. Rudzevičius, I. Rudzevičius. O. Kasikauskaitė, O. Kasparavičiūtė, P. Bulaitis, A. Barulis, J. Kasikauskas, J. Kalinauskas, P. Kevalaitis, J. Velioniškis. Buvo taip pat koncertinė dalis ir bažnytinio choro dainos, p. Konsulo V. Gylio žodis, etc. Pertraukų metu griežė J. Parulio orkestros, suf-

lioriavo — Ragauskaitė, sceną rengė Kaz. Valaitis, elektrą tvarkė — K. Kasparaitis, chorui vadovavo J. Urbonas.

Visos iškilmės įvyko rugs. 28 d. ir jų lietuviai nepamiršo iki 1937 metų. Padarė didelį įspūdį.

1931 m. „Rūtos" veikimas sumažėjo. Kaip žinome, rudenyje 1930 m. buvo suparalyžiuotas klebonas kun. K. J. Matulaitis. Prasidėjo klebonijoje nauji rūpesčiai. Jie paveikė ir „Rūtos" veikimą. Yra užsilikę tik vienas Komisijos ir du viešų susirinkimų protokolai. Iš jų matome „Rūtos" pastangas.

Vasario 22 d. 1931 m. paminėta Lietuvos Nepriklausomybės 13 metų sukaktuvės gražiu vakarėliu. Vaidinta Paparonio „Rytojaus Diena". Buvo dainos, prakalbos ir eilių deklamavimas.

Kun. A. Sidaravičiui patariant buvo nutarta įkurti „vakarinius kursus" lietuvių kalbai ir Tėvynei pažinti. Priimtas ir P. Bulaičio pasiūlymas pakviesti Gavėnios metui su paskaitomis Liet. Konsulą p. V. Gylį ir Ats. Sekretorių p. J. Kajecką. Paskutinis tais metais užrašytas protokolas yra 16 rugpiūčio dienos. Buvo viešas susirinkimas. „Rūta" šventė savo 20 metų darbuotės sukaktuves. Padaryta trumpa veikimo apžvalga. P. J. Kajeckas, palinkėjęs „Rūtai" ilgiausių metų, pranešė apie Lietuvos filmą „Vytauto Didž. 500 metų sukaktuvės". P. Kairys apsiėmė parūpinti filmai peršviesti mašiną. Minėtoji filma buvo rodoma Londone keturis kartus 12 ir 13 rugsėjo dieną.

„Rūtiečius" sveikino gerb. kan. prof. F. Kemešys ir aiškino apie „Vilniaus skatiką". 9 nariai užsimokėjo mokesčius.

„Rūtiečiai" buvo susirūpinę įsigyti savo knygynui spintą. Iš patiektos P. Bulaičio atskaitos randame sekančius garb. Aukotojus: Ponas Ministeris £ 1:—:— p. V. Gylys 10',— p. J. Kajeckas 10',— V. Degesis 10',— Kun. Dr. K. Matulaitis 5',— J. Martinkevičius 5',— Marija Germanauskaitė 2',— P. Bulaitis 2'6, St. Zakarevičius 2'6; J. Kalinauskas 1'.— Viso £ 3:8:—

1932 m. yra rašytas tik vienas Valdybos posėdžio protokolas. Jis įvyko vasario 7 d. Pirmu kartu posėdis pradėtas ir baigtas su malda. Nutarta švęsti Lietuvos Nepriklausomybės 14 metų sukaktuves kovo 6 d., nes vasaryje — taip susidėjus darbams, — nebuvo įmanoma. Pranešta, kad knygynui surinkta £ 3:18. Nutarta 1932 m. turėti 4 visuotinius susirinkimus: 1). 14-II; 2). 8-V; 3). 11-IX ir 4). 11-XII. Nevedusiems sumažintas metinis mokestis iki 1'. Susirūpinta į dramos ratelį įtraukti naujų jėgų — vaidintojų. 9 nariai čia pat sumokėjo metinį mokestį.

Nepriklausomybės Šventėje (kovo 6 d.) suvaidinta Sofijos Čiurlionienės — Kymantaitės 4 veiksmų drama „Aušros Sūnūs". Programoje numatytos svečių kalbos ir naujos parap. choro dainos.

Tais metais Londone turėta daug svečių ir atmainų. Airijoj — Dubline buvo Tarpt. Eucharistinis Kongresas. Svečiams iš Lietuvos ir Amerikos buvo suruošta iškilmingoji vakarienė birž. 29 d., kurios metu trumpai kalbėjo per dvidešimts asmenų(!) Čia pat buvo ir išleistuvės kun. D-ro K. A. Matulaičio, MIC, ir naujo klebono — kun. Vl. Mažono MIC. priimtuvės. Tiems pasikeitimams įvykus ir „Rūtos" vadovybei turint įvairių nepasisekimų, „Rūta" viešame gyvenime iki 1935 metų nepasirodo.

Iš 1935 m. kovo 28 d. protokolo matyt, kad „Rūtai" 1934 m. vadovavo P. Bulaitis, nors 1932 m. buvo pirm. J. Sleznikas. Kada įvyko Vadovybės pasikeitimas — neužrašyta. Buvusis pirm. J. Sleznikas sunkiai susirgo. Laukta kol pasveiks. Nesulaukus, rinktas naujas pirmininkas. Ir taip pora metų praslinko.

1935 m. „Rūta" pradeda susitvarkyti. Viešajame susirinkime, kovo 28 d., Albinas Balnius pareikalavo perleisti „Rūtos" vadovybę į jaunimo rankas. Pirmininkas džiaugėsi jo drąsa, ragino jį ir kitus rašytis „Rūtos" nariais ir išrinkti tinkamą pirmininką. Atsisakius vadovauti P. Bulaičiui, „Rūtos" pirmininku išrinktas Juozas Degesis, sekretorium — Elena Degesytė. Dramos vedėjas — Kaz. Valaitis. Tai įvyko kitame viešame bal. 14 d. susirinkime. Jaunesnieji pradėjo vadovauti „Rūtai". Bet pirmininkas 28-IV nusiskundžia jaunimu, kad jo kviečiami į darbą, atsisakinėja, nematydami „Rūtos" darbų. Tame valdybos posėdyje P. Bulaitis apgailestavo, kad žuvusios pirmosios protokolų knygos. Ten buvę surašyta daug nuveiktų „Rūtos" darbų. Bal. 28 d. nutarta tinkamai ir gražiai pagerbti motinas jų šventėje.

„Motinos Diena" įvyko geg. 12 d. „Rūta" suvaidino: „Kurčias Žentas". Lošta labai gerai. Vaikučiai ir par. choras padainavo. Įspudingai kalbėjo gerb. p. J. Žmuidinas, o visus sujaudinęs savo gražia kalba klebonas, kun. A. Petrauskas MIC. Pavykusia „Motinos Diena" pasidžiaugusi valdyba birž. 29 d. nutarė suruošti „Dariaus ir Girėno" 2-jų metų paminėjimą.

Tai įvyko liepos 21 d. Vargoninkas Pr. Naruševičius MIC išmokino chorą atatinkamų dainų. Susidarė lietuvių muzikantų orkestras. Jis pritarė chorui. Kleboną pavadavusis kun. D-ras J. Vaišnora MIC. pasakė gražią prakalbą. Labai įspudin-

Pr. Saulys, MIC. Kun. Dr. K. A. Matulaitis, MIC. Kun. Dr. K. M. Rėklaitis, MIC ir J. M. prel. J. Maciejauskis.

Šv. Kazimiero Parapijos Draugijos Vadovybė 1938 metais

Sėdi: — V. Degesis, Petr. Bulaitis (pirm.) Kun. Dr. K. A. Matulaitis, MIC, kun. Petr. Malinauskas, MIC, Al. Rudzevičius, A. Scinskas.

Stovi: — Bronius Degutis (sekretorius) P. Kasparaitis, J. Ramažauskas, Ignas Urba (kasininkas), P. Kevalaitis, V. Valinskas.

gai kalbėjo Atstovybės Patarėjas p. H. Rabinavičius. Iškilmes padidino atvykusi Lietuvos šokėjų grupė.

Rugsėjo 28 d. buvo šaukiamas valdybos posėdis. Bet protokolas nurodo, kad per mažai suėjo, — tik 5. Paskutinis „Rūtos" susirinkimas 1935 m. buvo rugsėjo 29 d. Jis pradėtas su malda. Dalyvavo prieš 4 dienas atvykęs naujas Londoniečių dvasios vadas — kun. D-ras K. A. Matulaitis, MIC. Sutarta į knygyną imti tik geras knygas. Pasitarta bėgamaisiais klausimais. Ypač gi, laukta atsilankant į susirinkimą transatlantinio lakūno, perskridusio jūras kap. Felikso Vaitkaus. Jis atvyko.

Garbingas svečias papasako kaip skridęs per vandenyną, kaip buvo nepatogus oras ir kaip besileisdamas Airijoje apgadino lėktuvą. Jo kalba ir jo pasiaukojimas Tėvynės garbei, sužavėjo jaunimą. Visų draugijų atstovai sveikino svečią, o Merginų Sporto Klūbas įteikė gėlių. Vaikinų Sporto Klūbas paskelbė, kad kap. F. Vaitkų išrinkę Garbės Nariu. Choras sudainavo keleta patriotinių dainų ir visas susirinkimas baigtas Tautos Himnu.

1936 m. sausio 6 d. Valdyba sutarė pastatyti Tautos Šventėje gražią dramą „Laisvės Keliais", suruošti „Tėvo Dieną".

Nutarimai įvykdyti. Įspudingai suloštas veikalas „Laisvės Keliais". Parapijos Choras padainavo gražių dainelių. Atvykusis iš Romos svečias kun. D-ras K. Rėklaitis, MIC pasakė gyvą, patraukiančią kalbą. Žmonių buvo pilna salė. Buvo svečių iš tolimesnių kolonijų. Pajamų turėta £ 9:17:—½; išlaidų padaryta £ 5:12:—

1936 m. „Tėvo Diena" įvyko kovo 22 d. Jaunieji berniukai sulošė „Šv. Tarcizijų". Dainavo choras. Prakalbas sakė patys seniausieji tėveliai. Jie buvo labai patenkinti, gavę progos papasakoti jaunimui savo senovės vargus Londone. Po iškilmingo posėdžio sekė vaišės ir dovanos tėveliams.

Visuotinas „Rūtos" susirinkimas 1936 m. buvo geg. 3 d. Pirmininkas pasiliko J. Degesis, kasininkas — P. Kevalaitis. Raštininke išrinkta Anastazija Balsevičiūtė.

Sekančiame visuotiname „Rūtos" susirinkime rugp. 30 d. nutarta kartu su Vilniui Vaduoti Sąjungos Skyriumi suruošti „Vilniaus Dieną" spalių 11 d. Tai dienai skirtas „Vienybės" susirinkimas, jos vadovybei sutinkant, nukeltas toliau ir „Vilniaus Diena" įvyko.

1937 m. sausio 3 d. buvo visuotinis „Rūtos" susirinkimas. Dalyvavo daug žmonių. Suėjo pasiklausyti kun. Kaz. Pukeno (vilniečio) ir stud. J. Girniaus paskaitų. Jos buvo gražios. „Trys Lietuvos" tarėsi Londone bendraisiais tautos reikalais.

Į „Rūtą" stojo 32 nariai. Išrinkta 1937 m. Valdyba: pirm. V. Valinskas, kasin. — P. Kevalaitis, raštin. — A. Balsevičiūtė, dramos vedėjas — P. Parulis, knyginiukas — A. Scinskas. Į Komitetą išrinkti: V. Degesis, P. Bulaitis, J. Lingis, Jon. Neiberka, A. Besasparis, J. Liūdžius ir M. Scinskienė.

Nutarta 1). daryti susirinkimus kas 3 mėnesiai, 2). įsteigti skaityklą, 3). prašyti p. Ministerio, gal jis galėtų gaut Tautos šventei operos artistų iš Lietuvos.

1937 m. vasario 14 d. įvyko „Lietuvos Nepriklausomybės Diena". Suvaidinta P. Gruodžio drama: „Lietuviai Pabuskite". P. Ministerio vardu gražiai kalbėjo Atstovybės Patarėjas p. H. Rabinavičius.

Kiek mažiau „Rūta" prisidėjo prie „Tėvo Dienos", kuri įvyko bal. 11 d., nes apsieita be vaidinimų.

1937 m. vasarą buvo padaryta skaitlinga ekskursija į Lietuvą. Todėl ir „Rūtos" veikimas buvo silpnesnis. „Rūtiečiai" dalyvavo „Vilniaus Dienos" iškilmėse ir adventuose rengė 2 paskaitas. Bet kiti reikalai atitraukė žmones nuo paskaitų. Paskutinis 1937 m. „Rūtos" susirinkimas buvo spalių 24 d. Jis buvo gyvas. Peržiūrėta buvusieji nutarimai ir ryžtasi toliau tęsti savo veiklą, saugojant lietuvybę Londone.

1938 m. sausio 2 d. įvyko „Rūtos" draugijos susirinkimas. Valdyba palikta ta pati, tik dramos vedėju išrinktas Alb. Balnius ir duota jam du pagelbininkai: J. Parulis ir P. Neiberka.

Sutarta iškilmingai paminėti „Lietuvos Nepriklausomybės 20 metų sukaktuves" vasario 20 d. Suvaidinta pirmu kart M. Petrausko operetė „Consilium Facultatis". Vaidintojai buvo: J. Kasikauskas, El. Degesytė, El. Šteinytė, Jonas Dobrovolskis, Viktoras Burinskas, Jonas Liūdžius, Pranas Gečionis ir Magd. Kalinauskaitė. Iškilmės buvo gražios ir visa gerai pavyko.

„Tėvo Dienai" — kovo 20 d. — numatyta įtraukti į darbą jaunučius vaikinus. Bet ištikrųjų „Tėvo Diena" teko atidėti iki bal. 10 d., nes numatytu laiku vyko bažnyčioje dviejų savaičių Misijos.

„Tėvo Diena" buvo kartu su antrųjų Misijų pabaiga. Prie šv. Komunijos bažnyčioj bal. 10 d. buvo 283 asmenys. Po pietų

5 val. Klūbe įvyko Tėvo pagerbimas. Kalbėjo kun. D-ras K. A. Matulaitis MIC., J. Lingis, V. Valaitis vyriausių tėvų vardu J. Levinskas, J. Mikna ir labai gražų žodį tarė svečias kun. Jonas Aleksa, MIC. Po tam sekė bendrasis su tėveliais užkandis, arbatėlė.

1938 m. kovo 20 d. zokristijoje įvyko „Rūtos" Valdybos — Komisijos posėdis. Kai kam pageidaujant, kad „Rūtos" dr-jos įstatai būtų pilnesni, išrinkta „R" įstatams pertvarkyti komisija: J. Lingis, K. Valaitis ir kun. D-ras Matulaitis. Tame pat posėdyje patiekė apyskaitą dramos vedėjas Alb. Balnius iš gautų ir pas jį pasilikusių draugijos pinigų. Likučius žadėjo vėliau įnešti į „Rūtos" kasą.

Įstatams pertvarkyti Komisija padarė du posėdžius ir naujus, praplėstus „Rūtos" draugijos įstatus patiekė visuotinam draugijos susirinkimui geg. 22 d. 1938 m., sutrauktus į sekančius nuostatus:

I. Draugijos pavadinimas, tikslas ir priemonės tikslui siekti.

1.a) **Pilnas vardas:** Londono Lietuvių Katalikų Apšvietos ir Kultūros Draugija „Rūta".

b) Trumpesnis pavadinimas: „Rūtos" Draugija.

2).**Tikslas.** „Rūtos" Draugijos tikslas yra: sutelkti visus Londono lietuvius į apšvietos ir kultūros darbą.

3). **Priemonės:**

1). „Rūta" patarnauja Londono lietuviams savo knygynu, skaitykla ir platina katalikišką spaudą.

2). „Rūta" steigia jaunimui ir suaugusiems kursus, mokyklą ir juos išlaiko.

3). „Rūta" padeda gabiems, bet neturtingiems lietuviams eiti mokslus.

4). „Rūta" rengia paskaitas, koncertus, vaidinimus, vakarėlius, iškilas, ekskursijas, pramogas, balius, žaidimus; patiekia katalikiškų krutamų paveikslų; daro lenktynes, konkursus, parodėles.

5). „Rūta" iškilmingai švenčia: Lietuvos Nepriklausomybės Dieną, Tėvo Dieną, Motinos Dieną, Jaunimo — Dariaus — Girėno Dieną, Vilniaus Dieną ir kitas metines šventes.

6). „Rūta" globoja giesmę ir lietuvišką dainą.

7). „Rūta" sušelpia nelaimingus lietuvius pakeleivius, globoja naujai atvykstančius į Londoną lietuvius, padeda surasti darbą, butą.

II. Draugijos sudėtis, nariai ir vadovybė.

4). „Rūtos" Draugiją sudaro: Garbės Nariai, amžinieji nariai, tikrieji nariai, nepilnamečiai nariai ir mažamečiai nariai.

5). Kiekvienas „Rūtos" narys turi būti praktikuojantis katalikas lietuvis.

6). Garbės nariu gali būti asmuo, kuris draugijai paaukojo nemažą turtą, arba jos naudai pasidarbavęs.

7. Amžinuoju nariu gali būti asmuo, kuris įmoka Draugijai už dešimtį metų sutartą metinį nario mokestį, arba jei bus išbuvęs draugijos tikruoju nariu be pertraukos dešimts metų.

8. Tikrieji arba metiniai nariai yra tie, kurie įmoka 1' metams.

9. Nepilnamečiai nariai yra tie, kurie yra baigę 15 metų bet nėra baigę 21 gyvenimo metus. Jie moka metams 6 d.

10. Mažamečiai nariai yra mokyklinio amžiaus nariai, t. y. 6—15 metų. Jie moka kas metai po 3 d.

11. Mažamečius, nepilnamečius narius, tikruosius ir amžinuosius narius priima Draugijos Valdyba. Garbės narius priima visuotinis susirinkimas.

12. Valdyba gali pašalinti narį iš Draugijos iki visuotinam susirinkimui. Susirinkimas nario klausimą sprendžia galutinai.

13. Įmokėtas Draugijos kason mokestis negrąžinamas.

14. Tikrieji, amžini ir garbės nariai turi susirinkimuose sprendžiamąjį balsą, nepilnamečiai nariai turi tik patariamąjį balsą; mažamečiai — balso neturi susirinkimuose.

15. **„Rūtos" Vadovybę** sudaro: Taryba, Valdyba ir Sekcijų sekretoriai.

16. „Rūtos" Tarybą sudaro prisidėjusių į „Rūtą" draugijų valdybos, t. y. tų draugijų pirmininkai, sekretoriai ir kasininkai.

17. „Rūtos" Valdyba renkama iš Tarybos narių tarpo vieniems metams.

18. „Rūtos" Valdyboje dirba: pirmininkas, kasininkas, du kasos globėjai, sekretorius.

19. Valdybos posėdžiuose gali dalyvauti ir įkurtųjų sekcijų sekretoriai.

20. Valdyba valdo Draugijos įstaigas ir turtus, steigia naujas įstaigas ir jomis skiria sekretorių ir visą vadovybę, priima aukas, pašalpas, mokesčius, šaukia visuotinius susirinkimus ir vykdo jų nutarimus.

21. Visuotinis susirinkimas gali visuomet perrinkti Valdybą.

III. Draugijos Sekcijos arba Skyriai

22. Visur ir visada Draugiją atstovauja jos Valdyba, bet Draugijos veikimas reiškiasi per jos skyrius (sekcijas). Pirmoj eilėje Draugija kuria šias sekcijas: 1) Katalikiškos Spaudos Sekciją, 2) Mokslo Sekciją, 3) Moksleivių Sekciją, 4) Dramos Sekciją, 5) Iškilmių Sekciją, 6) Muzikos ir 7) Meno Sekciją.

23. Katalikiškos Spaudos Sekcija prižiūri Draugijos knygyną, tarpininkauja norintiems pasiskolinti knygas, parūpina skaityklai katalikiškus laikraščius ir knygas, patarnauja nariams išsirašant katalikiškus laikraščius ir knygas.

24. Mokslo Sekcija sujieško mokytojus jaunimo ir suaugusiųjų kursams, mokyklai; globoja kursantus ir moksleivius, ruošia paskaitas, parodėles, padeda gabiems, bet neturtingiems lietuviams moksleiviams eiti mokslus.

25. Moksleivių Sekcija rūpinasi jaunamečių mokslu, sportu, žaidimais, jų choru ir steigiasi, kad visi mažamečiai išmoktų lietuviškai kalbėti, rašyti ir skaityti. Daro jaunamečių iškilas, ekskursijas ir jų šventes.

26. Dramos Sekcija buria prie savęs visus artistus, vaidintojus ir stengiasi paruošti ir gerai suvaidinti iškilmių dienomis tinkamus scenos veikalus.

27. Iškilmių Sekcija paruošia iškilmėms smulkią pilną programą, sukviečia svečius, kontroliuoja pakvietimus, bilietus, priima svečius, kviečia iškilmių kalbėtojus.

„Rūtos" iškilmėms vadovauja draugijos pirmininkas, arba tas, kam jis paveda.

28. Muzikos ir Meno Sekcija rūpinasi sudaryti lietuvių orkestrą, globoja lietuvišką giesmę ir dainą, turi savo chorą.

IV. Visuotinieji susirinkimai

29. Paprastieji visuotinieji susirinkimai daromi kas metų ketvirtis. Valdybos rinkimai įvyksta kas metai balandžio mėnesyje.

30. Visuotinieji susirinkimai priima ir tvirtina Valdybos ir Revizijos Komisijos apyskaitas, tvirtina sąmatą, renka Valdybą ir Revizijos Komisiją, keičia įstatus, pakelia į garbės narius Valdybos pasiūlytus narius, uždaro skyrius, steigia naujus, likviduoja draugiją.

Šie „Rūtos" Draugijos įstatai buvo priimti geg. 22 d. „Rūtos" posėdyje ir patvirtinti birželio 19 d. visuotiniame draugijos susirinkime.

Tą pat birželio 19 d. įkurtos sekančios „Rūtos" sekcijos: 1. Spaudos Sekcija. Jos sekretorium paskirtas Pijus Neiberka. 2. Mokslo Sekciją organizuot pavesta Klebonui. 3. Moksleivių Sekcijai vadovaus O. Neiberkienė. Jai į pagalbą duoti: Albinas Liūdžius ir Rožė Bulaitytė.

4. Dramos Sekciją organizuos Bronius Degutis ir Kaz. Valaitis.

5. Iškilmių Sekcijai vadovaus Vacl. Degesis ir jo pagelbininkas Antanas Barulis.

6. Muzikos Sekciją organizuos Jonas Parulis ir

7. Meno Sekcijai vadovaus Jonas Kasikauskas.

Kiekvienas Sekcijos sekretorius įpareigotas sudaryti savo sekcijos statutą ir jį patiekti liepos 17 d. visuotinam „Rūtos" susirinkimui svarstyti.

Kadangi „Rūtos" draugijos pirmininkas V. Valinskas atsistatydino geg. 22 d. susirinkime ir į birželio 19 d. susirinkimą neatvyko, visuotinis susirinkimas išrinko „Rūtai" naują pirmininką Aleksandrą Rudzevičių. Taip pat išrinktas „Rūtos" sekretorius Jonas Lingis. Buvusioji sekretorė An. Balsevičiūtė palieka protokolų raštininke. Kasininkas paliko tas pats P. Kevalaitis.

Pirmoj eilėje sutarta iškilmingai paminėti Jaunimo ir Dariaus-Girėno Dieną, liepos 17 d. Vėliau seks — Vilniaus diena ir paprastas visų sekcijų darbas. Visi jaučia, kad „Rūta" atjaunins Londono lietuvių koloniją. Tik reikia dirbti.

LONDONO LIETUVIŲ KLŪBAS (1910—1937)

Pradžioje lietuviai tenkinosi parapijos draugijos ir kitų ruošiamaisiais baliais. Svarbesnių pasitarimų vieta buvo didesnės aludės. Po stiklą alaus pasistatę galėjo valandomis tartis. Vėliau pradėta burtis į savo socialį klūbą.

Gaila, kad neliko užrašų, kuriais metais sudarytas pirmasis Londono Lietuvių klūbas. Iš turimų „Orderių knygos" nuotrupų sužinome, kad Klūbas gražiai veikė 1910 m. Tų metų pradžioje buvo išrinkti „šinkoriais": Degėsis ir Gūdžius. 1911 m. bal. 29 d. juodu pakeitė: Petras Neikelis ir Rapolas Jakas. Tų

pat metų 6 geg. d. užrašyta „šinkoriai A. Jodzevičius ir J. Jokubaitis".

Atrodo, kad 1911 m. klūbo reikalų vedėjas — sekretorius buvo J. Kiaulėnas, kasininku gi — Senkus. Tų pat 1911 m. spalių 29 d. yra įrašyta: „Šinkoriai J. Sleznikas su St. Čakinsku; kas. Petkevičius, sekr. J. Kiaulėnas Pirm. ir dork. V. Degesis". Atrodo, kad 1911 m. klūbo vadovybė dažnai keitėsi. Sunku susekti, kiek tais metais klūbas turėjo pelno. Rugp., rugsėjo ir spalių mėn. turėjo pajamų £ 71:7:2, išlaidų — £ 70:5.10. Pelno būta £ 1:1:4. Bet neatrodo, kad būtų apmokėtos bėgamosios sąskaitos, — apie tai nebuvo papročio žymėti apyskaitose. Nes 1912 m., persikeldamas klūbas į naują vietą, bene į 25 The Oval, Hackney Rd. E 2, bal. 1 d. rado įeigose £ 70:—:4; išlaidose £ 69:11:7½ ir be to neapmokėtų sąskaitų £ 27:15:9. Todėl atsiimta paskola iš parapijos £ 10 ir 20 klūbo narių sudėjo £ 11:12.6 skoloms apmokėti. Pakeista klūbo vadovybė. Išrinktas naujas sekretorius P. Janušas, kasininkas — P. Naruševičius, šinkorius — P. Liūdžius ir revizoriai. Jie, peržiūrėję klūbo kasos knygas lapkr. 10 d. rado klūbo užgyventa £ 26:13.8. Iki metų pabaigai klūbas turėjo pelno £ 30:11:11. Revizoriai buvo: A. Scinskas ir A. Rudzevičius. Visų metų pajamos buvo £ 291:7:8¼ ir išlaidų susidarė £ 260:15:9¼.

1913 m. kovo 16 d. pradeda darbą naujas kasin. — V. Grybas. Šinkoriai buvo K. Balnius ir J. Bacevičius. Kaip jiems pavyko baigti metus — nėra užrašų. Esamieji yra nepilni ir baigiasi rugsėjo 15 d. 1913 m. Bet iš 1914 m. įeigų sužinome, kad naujasis kasininkas Juoz. Scinskas priėmė iš V. Grybo, atėmus kauciją, £ 12:9:3. Tais metais šinkoriai buvo: V. Degesis ir S. Žaliauskas. Žaliauskas užleido savo vietą Karalevičiui geg. 3 d. Reviziją 1914 m. darė P. Bulevičius 1914 m. pajamų klūbas turėjo £ 315:4.7½ Išlaidų £ 302:14:5. Pelno padaryta £ 12:10:2½ ir pelnas nuo 1913 m. £ 12:9.3. Viso klūbo turtas buvo £ 25:4:11½.

1915 m. socialis klūbas labiau įsigali. Bal. 18 d. 1915 m. priimti ir paskelbti Klūbo įstatai. Jie yra atspausdinti. Kelis kartus daryta revizija ir metų gale Revizoriai: J. Jurgaitis, V. Degėsis ir A. Scinskas pranešė, kad klūbo turtas paūgėjo iki £ 75:19:5½. Sekančiais 1916 m. klūbas turėjo £ 352:14:11½ pajamų ir £ 335:17:½ išlaidų. Užgyveno £ 16:17:11. Darbuotojų tarpe knygose randame 1916 m. paminėtus: J. Vasiliauską, K.

Berešką, Antaną ir J. Motūzus, V. Degėsį. Revizorius buvo J. Sleznikas.

1917 m. klūbo pajamos padidėjo. Viso buvo £ 436.7.5 ir išlaidų £ 417.0.2. Visas klūbo turtas siekė £ 110.12.1.

1918 m. „šinkarka" buvo O. Zubavičiūtė. Revizoriai: J. Sleznikas ir A. Scinskas. Per visus 1918 m. pajamų turėta £ 439.3.3 ir išlaidų £ 431.19.1.

1919 m. klūbo patalpos pasiliko senoje vietoje tik 3 mėnesius. Jau buvo prasidėjęs didesnis pokarinis veikimas. Per tris mėnesius klūbas turėjo £ 209.2.8 pajamų ir £ 169:8:11½ išlaidų. Bet klūbo savininkui nutraukus sutartį, teko jieškotis naujo.

Sužinota, kad arti esanti metodistų šventovė „Cooper - Gardens Memorial Chapel" parduodama. Kun. K. J. Matulaičio vadovaujami žmonės, sudėjo £ 3390 svarų ir birželio pabaigoje 1919 m. toji šventovė buvo nupirkta. Pagrindiniai pertaisius, padarius dvi sales, buvo galima neblogai gyvuoti, nors viskas paimta į skolą. Deja, tos svetainės nepajėgia išlaikyti. Ji buvo lietuvių rankose 20 mėnesių. Parduota su dideliu pelnu; apmokėtos paskolos ir parapijos skolos sumažintos iš £ 1040 iki £ 366.2.9½.

Naujoji svetainė buvo pavadinta „Victory Hall". Ją pardavus 1921 m. iki 1925 m., neturint patalpos, nebeveikia nei socialis klūbas. Tiesa, yra užsilikę platūs naujo socialio klūbo angliškai rašyti ir 1922 m. spaudinti įstatai: „Rules of the Broliszkos Pagelbos Benefit Society's Social Club" su nurodyta savo raštine 21, Pell Str...

Atrodo, kad šis klūbas su savo įstatais buvo registruojamas Policijos Teisme, o paprastai jis lietuvių buvo vadinamas: „Šv. Kazimiero parapijinis Kliubas".

Užsilikusieji Socialio Klūbo kasos knygos užrašai parodo, kad pirmosios naujojo Klūbo pajamos buvo vasario 7 d. 1920 m. Prieš vasario 7 d. 1920 m. parvešti rakandai į naują Klūbą ir už tai užmokėta £ 2:3:— Klūbe buvo galima gauti įvairūs užkandžiai, arbata, tabakas. Buvo šokama ir dainuojama. Nuo geg. 23 d. 1920 m. išlaidose randame užmokėta už vyną, nors svaigalų baras, atrodo, veikė nuo pat pradžios. „Šinkoriams" mokama alga nuo vasario 28 d. 1920 m. Per visus 1920 m. turėjęs £ 854:17:3½ pajamų ir £ 691:11:9½ išlaidų. Klebonui įteikta apmokėti %% ir skolų dalis £ 169:10:2.

Klūbo gyvenimas pasibaigė vasario 20 d. 1921 m. Per du

Dr. V. A. Martišius

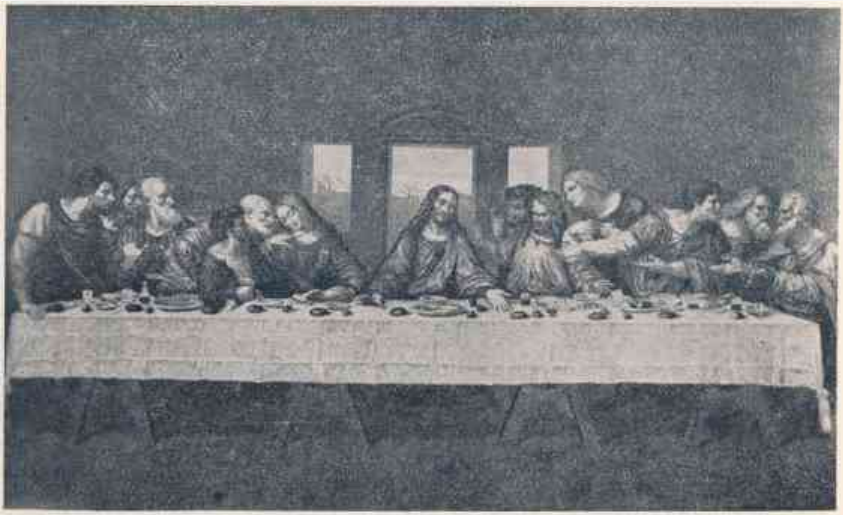

Didžiojo Altoriaus apačia (antipedium.)

1921 m. mėnesius turėta pajamų £ 140:4:6½. Padaryta viso išlaidų £ 122:17:0 ir be to padengta pereito meto išlaidų dalis; likusieji-gi pinigai £ 11:13:10 įteikti Klebonui.

1925 m. spalių 18 d. įvyksta steigiamasis sportininkų susirinkimas ir jie oficialiai pasivadina: „Šv. Kazimiero Lietuvių Socialis Klūbas". 1927 m. vasario 6 d. susidaro atskiras Socialis Parapijos klūbas, atsiskiria nuo Sporto klūbo. Sportininkai pasilieka it sekcija socialio klūbo, nors tvarkosi savistoviai.

1927 m. vasario 6 d. visuotinio susirinkimo protokolas parodo, kad „Šv. Kazimiero Parapijinis Kliubas" turėjo laikiną valdybą: pirm. P. Bulaitis, sekretorius J. P. Barulis ir kasininkas J. Kasikauskas. Tie patys asmenys palikti vadovauti klūbui visus 1927 m. Vasario 6 d. buvo pirmutinis Klūbo susirinkimas. Pirmininkas pranešė kokiomis sąlygomis gauta svetainė ir skatino gausiai susirinkusius parapijonus dėtis į Klūbą. Prisirašė 37, žadėdami prisidėti. Buvo siūloma parinkti 4 narius į Komitetą. Kandidatų paduota 6: A. Scinskas, V. Degesis, A. Rudzevičius, J. Parulis, P. Kevalaitis; bet nebuvo balsuota, nes ir pasižadėjusieji 37 nebuvo tikri nariai. Klūbas faktinai pradėjo veikti sausio 23 d. 1927 m. Kun. K. J. Matulaitis jam davė pradžią. Iš 76 asmenų surinko £ 111 svarų paskolos Socialiam Klūbui. Jie buvo pirmieji Klūbo nariai. Po £ 5 buvo skolinę: Jonas Bujauskas, Jon. Brilius, Ant. Brilius, V. Grybas (surinko £ 5), J. Barulis, J. Kalinauskas, £ 3: Petras Bujauskas. £ 2 skolino: J. Tačilauskas, Myk. Chlebowicz, Jeva Žukauskienė, Jonas Kuzmickas, Juoz. Šteinys, Jankauskas, t. Zakarevičius, P. Kasparaitis, P. Bulaitis. Po £ 1 skolino: V. Degesis, M. Guogas, J. Scinskas, J. Degesis, El. Degesytė, Sim. Kisielius, V. Grybas, P. Jurkšiūtė, Jon. Simonaitis, S. Budžius, V. Valaitis, A. Beliūnas, A. Matulaitis, Ig. Kasikauskas, Jon. Kasikauskas, O. Kasikauskaitė, Kaz. Valaitis, Jon. Bujauskas, Kaz Bujauskas, Laur. Banaitis, P. Kasparaitis, V. Kasparaitis, Kaz. Kasparaitis, Kaz. Grinkevičius, Jurgis Grinkevičius, Jon. Švedas, V. Kevalaitis, St. Mačys, St. Dzvonkus, Vl. Dudzinskaitė, Pr. Mikna, M. Uselis, A. Pocevičius, R. Patrubavičienė, Jon. Gaudinskas, V. Biliavičius, Br. Jankauskas, Kaz. Butvila, St. Martusevičius, V. Dulskis, Mag. Kalinauskiūtė, O. Kalinauskiūtė, Ant. Scinskas, Pov. Peteliūnas, Andr. Balulis, St. Balulis, Mar. Balulytė, Ant. Akambakas, Ant. Džegčiorius, St. Drachonskis, Mar. Čečiotienė, Jon. Petruškevičius, Al. Rudzevičius, Jurgis Parulis,

Jon. Parulis, Jeva Savulienė, Juoz. Sabaliauskas. P. Kevalaitis, Myk. Motiejūnas, V. Naujokas, Alb. Petruškevičiūtė. J. Mikionis, P. Galčius, V. Kazelis, Urbonas (jaun.) K. Jurkša 10'. Vėliau prisidėjo: D. Petronis, V. Naujokas (10'), Vl. Navickas, K. Tumosa (5') Ant. Lukštinskas (5') V. Kalinauskas, M. Sendzikiūtė (10') A. Pagirys, Ant. Sakalauskas (10') G. Novickas (10') Mrs. Silvestra (10') Mr. Bevent (15') Kaz. Novickas £ 1.

1927 m. veikia gana smarkiai. Be paprastųjų sekmadieniais ir antradieniais pramogų ir šokių, suruoštas koncertas šv. Vincento draugijos naudai, paremta Sporto Sekcija; padarytas išvažiavimas į Eastecote ir baigti metai su £ 75:7:1/2 kasoje.

1927 m. metinė apyskaita rodo, kad Klūbas turėjo viso pajamų £ 427:14:2, o išlaidų viso £ 352:7:1 1/2. Tais metais gauta viso paskolų iš narių £ 121:15:— Draugijos užsimokėjusios už salę £ 1:10:9; Sporto Klūbas £ 1:10; šv. Onos Dr-jos dovana 5'. Kitos pajamos — tai paprastos Klūbo pajamos: narių mokesčiai £ 33:17: — įėjimo mokesčiai £ 93:9:7, užkandžiai £ 159:13.2, žaidimai £ 10:10:1. etc. Didžiausios išlaidos — tai nuoma £ 111 svarų.

Rugsėjo 11 d. 1927 m. „Rūtos" Draugija suruošė klūbo naudai koncertą. Tos dienos Klūbo pajamos yra apie 3 kart didesnės negu paprastais sekmadieniais. Antrą koncertą-vakarėlį „Rūta" suruošė spalių 9 d. 1927 m. Vaidinta „Aušros Sūnus". „Rūta" turėjo £ 18:5 pajamų ir £ 12:3:11 1/2 išlaidų. Socialis Klūbas tą dieną irgi pelnė, nes jo pajamos kelis kart buvo didesnės negu pirmiau buvusiais sekmadieniais.

Taip pat suruoštas koncertas ir spalių 23 d. Klūbo pajamos padvigubėjusios, bet kas tą koncertą ruošė, nėr užrašyta nei Klūbo knygose, nei „Rūtos" protokoluose. Paskutinis 1927 m. koncertas buvo gruodžio 18 d. Be to, Klūbas suruošė du balius: lapkričio 20 d. ir gruodžio 25 d. — Kalėdose. Biznio sumetimais klūbas nutarė kovo 5 d. 1927 m. priimti Klūbo nariais ir nelietuvius; liepos 3 d. nutaria pardavinėti tabaką ir 15 spalių svarstoma, ar bus galima gauti leidimas pardavinėti svaiginančius gėrimus. Prie durų darbuojasi J. Kalinauskas, o bare patarnauja O. Rickiūtė. Viešas metinis susirinkimas 1928 m. sausio 29 d. nuoširdžiai dėkojo Klūbo vadovybei už įdėtą darbą. Jiems atsisakius, išrinkta nauja Valdyba: pirm. V.Degesis, sekretorius Jonas Kasikauskas, kasin. P. Bujauskas. Į Komite-

tą išrinkti: J. Kalinauskas, Vin. Beliavičius, Jon. Bujauskas, Jurgis Parulis, P. Bulaitis ir Juoz. Sendzikas. Revizoriai: Aleks. Rudzevičius ir Juoz. Barulis. Bare darbuosis O. Rickiūtė.

1928 m. Klūbo veikimas kiek silpnesnis, — padaryta tik 3 Komisijos ir 2 visuotiniai susirinkimai. Protokoluose neįrašyta Klūbo apyvarta, nors kasininkas, patiekęs metinę apyskaitą, įrodęs, kad Klūbas gali gyvuoti.

Kasos knyga parodo, kad Klūbas 1928 m. turėjo pajamų kartu su atlikusiais 1927 m. pinigais viso £ 438:19:2 ir išlaidų viso £ 436:19:7. Pas kasininką pasilikę £ 1:19:7. Bet užtai apmokėta nuoma ne vien likusieji už 1928 m. £ 85, bet ir gi duota iš kalno nuomos už 1929 m. £ 100 svarų. Tais metais įsigyta bilijardas už £ 9; pagrąžinta šokių salė veidrodžiais už £ 4:10; pagrindiniai sutaisytas pianas £ 2:2.6 ir t.t.

1928 m. koncertai ir šeštadienių šokiai davę £ 58:4:— Sekmadieniais įėjo £ 53:15:10, už valgius ir gėrimus £ 157:14:7; nariai sumokėję £ 38:15:— Kalėdose darytas išlaimėjimas. Pelno davė £ 15:2:—

1929 m. pirmininku išrenkamas A. Scinskas, sekretorium — Juozas Barulis, kasin. — Petras Bujauskas. Kiti visi liekas senose vietose darbuotis. Bet iš pusmetinio viešo susirinkimo protokolo liepos 21 d. sužinome, kad sekretorius J. Barulis neapsiėmė sekretoriauti ir nesant kam užimti vedėjo-sekretoriaus vietos, apsiėmė tas pareigas eiti Petras Bujauskas, kartu pasilikdamas kasininku.

Iš kasos knygų užrašų atrodo, kad buvusis sekretorius vadovavo iki vasario 17 d. 1929 m. Toliau įrašai padaryta kito asmens.

Per visus 1929 m. Klūbas turėjo pajamų £ 363:11:11. Išlaidų gi buvo £ 269:18:4½ ir be to nuomos dalis už 1930 m. £ 75. Atitaisius-gi Revizorių rastą apyskaitoje klaidą, viso pasiliko pas kasininką £ 21:—:1½. Išlaidose randame paminėta, kad už bilijardą išmokėta £ 32:10:—; už pianą £ 5. Muzikantams £ 42:7:6; nupirkti 3 stalai etc. Pajamos sudarė: narių mokesčiai £ 34:3:— Įžangos mokesčiai £ 139:1:7; užkandžiai £ 139:5:8; bilijardas davė £ 13:18:6; rūbinė £ 10:13:10; Kalėdinis laimėjimas £ 20. Sporto Klūbas įnešė 10 šil. Kiti—smulkesni.

1929 m. Spalių 28 d. įregistruotas policijos teisme „Broliszkos Pagelbos Benefit Society's Social Club", gauta teisė

pardavinėti saviems nariams ir svečiams svaiginančius gėrimus. Kitais metais Klūbas viešai pasivadino: St. Casimir's (Lithuanian) Social Club. Pimais mėnesiais svaigalai daug pelno nedavė. Gale metų pasiliko sandėlyje apie £ 45 gėrimų. Pirmieji pardavėjai buvo J. Barulis ir J. Sendzikas (Sanga).

Metinis Klūbo susirinkimas įvyko sausio 19 d. 1930 m. Patvirtinus apyskaitas, išrinkta nauja Klūbo vadovybė: pirmininkas Petras Kairis, Sekretorius Vincas Beliavičius ir Petras Bujauskas, kasininkas Jonas Kasikauskas. Komitetą sudarė: Juoz. Barulis. Juoz. Sendzikas, Jon. Bujauskas, Kaz. Valaitis, Vinc. Kasparaitis, Kaz. Kasparaitis, Petras Bulaitis, Vacl. Degesis. Aleks. Rudzevičius, Petras Kevalaitis. Revizoriai: Ant. Scinskas ir Al. Rudzevičius.

Bet sekretorius savo pareigas eina tik 5 mėnesius. Nepatyręs Klūbui vadovauti, padarė klaidų, nepajėgė tinkamai vesti apyskaitų, tad nuo rugpiūčio 2 d. 1930 m. išrinktas naujas sekretorius J. P. Barulis. Sekantį sekmadienį, rugp. 10 d. pusmetiniame susirinkime, sekretoriui pasiūlius, nutarta sumažinti nelietuvių narių skaičių ir jų teises apriboti. Priimti susirinkimo keturi punktai: 1. Visi Lietuviai ir tie, kurie prisideda užlaikyti Lietuvių bažnyčią, skaitysis pilni nariai ir mokės 1/— į mėnesį, kaip paprastai. 2. Svetimtaučiai bus priimami tomis sąlygomis, bet jų skaičius neturi būti daugiau kaip 10%, arba 10 iš 100 pilnų narių. 3. Visi kiti skaitysis „Social" nariai. Turės mokėti 1/6 d. į mėnesį, negalės dalyvauti Komitete, neturės teisės balsuoti ir negalės įvesti svečių. 4. Dabartiniai nariai ir norintieji būti nariais turi išpildyti klausimų lapą, kuris bus tam dalykui pritaikytas ir išspausdintas. Tai priimta ir įvykinta.

Tais metais Klūbas pavaišino Manchesteriečius. Jie atvyko rugp. 31 d. Svečiai buvo patenkinti, bet Klūbas tam reikalui išleido £ 15:4:2. Atėmus iš tos sumos V. Degesio surinktas vaišėms aukas £ 4:8:7,— Klūbas grynų pridėjo £ 10:15:7. Rugsėjo 28 d. įvyko D.L.K. Vytauto 500 metų mirties sukaktuvių šventė. Spalių 6 d. protokolas sako, kad „Rūta" turėjusi iš tos šventės £ 5:14:— nuostolių, tad Soc. Klūbas gražino iškilmių Komitetui £ 2:10, surinktas prie durų. Reik pasakyti, kad 1930 m. Klūbui nebuvo laimingi. Trečio ketvirčio visuotiname susirinkime paaiškėjo, kad nariai užsilikę su mokesčiais net £ 49:0:0. Iki tam laikui Klūbas buvo pragyvenęs — padaręs

Londono draugijų atstovai į pirmąjį Didžiosios Britanijos Lietuvių Seimą įvykusį Glasgowe liepos 31 d. 1938 m.

skolos £ 95:7:7½. Bet tie nuostoliai sumažėjo metų gale. Paskutinį ketvirtį Klūbas turėjo pajamų £ 391:19:11 ir išlaidų £ 412:18:11½. Taigi ketvirtis baigta su nuostoliu £ 20:19:½. Bet užtat įsigyta įvairaus inventoriaus: žaidimų (bagatelle) stalas už £ 15; 8 staleliai £ 12:12; elektros lempų už £ 7:10:1 gražinta paskolų nariams £ 3:10. Tais metais padaryta 2 visuotini ir 16 Komisijos susirinkimų. Iš Lietuvos gauta didelė Lietuvos vėliava ir 12 paveikslų Klūbui. Viso 1930 m. Klūbas turėjo £ 1384:10:11 pajamų ir £ 1354:1½ išlaidų. Metai baigti su pelnu £ 30:7:9½. Prie jų pridėjus 1929 m. pelną £ 21:-:1½, pas kasininką liko £ 51:7:11. Pažymėtina, kad už svaigalus ir tabaką gauta: £ 962:4:2 ir iš to gauta gryno pelno £ 219:10:5.

1931 m. vasario 1 d. visuotinis susirinkimas, kun. A. Sidaravičiui pasiūlius, paliko tą pačią Klūbo vadovybę, nors visa Valdyba buvo atsistatydinusi.

Iš pasilikusių šešių susirinkimų protokolų patiriame, kad vasario 9 d. buvo nubaustas Mergaičių Sporto Klūbas už padarytą svetainėje netvarką sausio 11 d. „Rūtai" buvo pavesta padaryti atvyksiantiems vasarą Amerikiečiams koncertą. Su gegužės mėnesiu įvesta pastoviai šeštadieniais šokiai. Spalių 17 d. sudaryta „Vykdomasis Komitetas" iš 5 Komisijos narių: P. Kairio, J. P. Barulio, J. Slezniko, P. Bulaičio ir V. Kasparaičio paprastiems Klūbo reikalams tvarkyti. Rudenyje įvykus gėrimų bare vagystė. Padaryta apie £ 5 nuostolių. Ruoštasi priimti atvykstantį iš Amerikos kun. D-rą K. A. Matulaitį, MIC ir padaryti išleistuves kun. A. Sidaravičiui. Tai įvyko lapkričio 7 d.

Per pirmuosius 9 mėnesius Klūbas turėjo viso pajamų: £ 852:3:9½ ir išlaidų £ 856:18.7.

Iki 1932 m. spalių 16 d. nėr užrašų. Kur jie padėti — neteko sužinoti. Pasilikusioji nutarimų knyga: „Minute Book. The Lithuanian Social Chlub 1932", parodo gana gyvą klūbo veikimą. Deja, nevisi raštininkai pažymėjo protokole apyvartos davinius.

1932 m. pirmininkauja P. Kairys; raštininkas — Jonas Kasikauskas. Klūbo narių tarpe buvo jaučiamas „trynimasis", nes klūbo reikalai šlubuoja. Metų pabaigoje Klūbas turėjo skolos £ 31:15:7½. Išsiprašyta, kad būtų sumažinta nuoma. Spalių 30 d. 1932 m. Socialis klūbas nutarė prisidėti prie Londono Lietuvių Federacijos.

1933 m. Klūbui vadovavo: pirm. — P. Kairys, sekret.— Jonas Kasikauskas, kasin. — P. Bulaitis, „barmonas" — gėrimų pardavėjas — J. Sleznikas. Įvedamas bilijardas. Vidurvasaryje buvo kilę nesusipratimų. Buvo kaltinamas klūbo sekretorius. Išrinkta extra Revizijos Komisija. Sekretorium skiriamas J. Sleznikas. 1933 m. viso buvo padaryta 13 susirinkimų, kurių 3 buvo visuotiniai.

Naujasis sekretorius dirba klubui nuo 28-VIII iki 19 spalių ir suserga. Jo pareigas eina V. Kasparaitis. 1934 m. Sausio 27 d. išrenkamas sekretorius V. Kasparaitis, kasin. — P. Bulaitis, revizorius — J. Lingis. Pirmininkauja A. Rudzevičius. Nelaukta mirtis pakando buvusio klubo pirmininko P. Kairio gyvybę. Už Jį pasimelsta viešame susirinkime sausio 28 d.

Vasario 10 d. nutarta palikti knygyną „Rūtos" draugijai. Nuo kovo 10 d. raštininkauja J. Lingis. Pirmininkas Petras Bujauskas neatsilanko į šešis klūbo Komisijos posėdžius, todėl rugsėjo 8 d. išrenkamas iki metų galui pirmininku V. Degesis. Bare darbuojasi Petras Razvickas ir Juoz. Kalinauskas. Arbatinėje — O. Neiberkienė. Klūbo reikalai pradeda taisytis. Jau 1933 m. Klūbas užgyveno £ 39:18:4, o 1934 m. bal. 29 d. pas kasininką buvo likusių £ 77:13:8. Liepos 22 d. viešajame susirinkime pranešta, kad Klūbas turi £ 130:12:8 ir galutinai 1934 m. baigti su gražiu pelnu £ 182:15:10. Savo paprastų reikalų tarpe, Klūbas įsigyja pianą, gražiai pavaišina Manchesterio lietuvius, prisideda prie Dariaus-Girėno paminklo sudarymo, paremia J. M. kun. A. Petrausko, MIC pradėtąjį Liaudies Universitetą.

1935 m. vasario 10 d. išrenkamas pirmininku Al. Rudzevičius, sekretoriauja J. Lingis, kasin. — P. Bulaitis. Komisijoj dirba visi 1934 m. nariai: Jonas Bujauskas, P. Kasparaitis, V. Degesis, Myk. Razvickas, V. Dancevičius, P. Kevalaitis, Jon. Liūdžius, Kaz. Valaitis, Jon. Neiberka, V. Kasparaitis ir Jon. Parulis.

Įvedami lietuviški šokiai šeštadienių vakarais, bilijardas. Visas veikimas pagyvėja, padaroma keturi vieši susirinkimai ir 6 Komisijos posėdžiai. 1935 m. Klūbas turėjo viso pajamų £ 1397:19:10½ o išlaidų buvo £ 1411:19:6. Todėl 1934 m. pelnas sumažėjo ir 1936 metams liko £ 168:16:2½.

1936 m. sausio 25 d. klūbo valdybos posėdyje pranešta, kad klūbo turtas gyvais pinigais siekia £ 168:16.2½. Tą pat po-

sėdį atmestas „Jaunalietuvių" prašymas užleisti jiems vietą klūbe. Tam nutarimui pagrindas, — Londono Lietuvių Federacija nepriima „Jaunalietuvių" į savo tarpą. Todėl Socialis Klūbas jų prašymo nė nesvarstė.

Visuotiname susirinkime sausio 26 d. išrinkta 1936 m. vadovybė iš šių asmenų: pirm. — A. Rudzevičius; sekretorius — J. Lingis; kasin. P. Bulaitis; Revizoriai: Parulis J., Barulis Alb. Į Komisiją išrinkti: M. Razvickas, P. Kevalaitis, J. Liūdžius, J. Neiberka, S. Žaliauskas, Jon. Bujauskas, P. Kasparaitis, Juoz. Kalinauskas, Juoz. Barulis, Jonas ir Juozas Dobrovolskiai ir Petras Kalesninkas.

Gėrimus pardavinėt išrinktas Petras Razvickas; Arbatinėje darbuotis: Savulienė ir Švedienė. Prie durų: Dapkus ir Galčius. Rūkykloje: Fr. Slezninkas ir V. Malinauskas. Nustatyta visų patarnautojų pareigos ir algos. Daugiausia išmokama muzikantams £ 76. Barmonui — £ 50; sekretoriui £ 40. Likusiems 8 patarnautojams £ 54:8.. Viso algų išmokama £ 220:8:0

Į Klūbą renkasi nariai sekmadieniais-vakarais, pirmadieniais, ketvirtadieniais iš šeštadieniais. Įsigijo du pianu, didelį radiogramą, pripirko indų ir kėdžių.

Viso pajamų 1936 m. Klūbas turėjo £ 1606:19:9 ir viso išlaidų £ 1404:11.9. Gryno turto pasiliko £ 202:8.— Užtat viešasis susirinkimas 1937 m. sausio 18 d. nuoširdžiai dėkojo sumaniai Klūbo vadovybei. 1937 m. valdybon išrinkti: pirm. — J. Lingis, sekretorius — J. Barulis, kasin. — P. Bulaitis, Revizorius — Al. Rudzevičius. Barmonai: Jonas Neiberka ir Juozas Kalinauskas. Į Komisiją išrinkti: Jonas Bujauskas, Al. Barulis, Alf. Barulis, V. Degutis, P. Kevalaitis, P. Kasparaitis, Juoz. Kalinauskas, M. Razvickas, A. Scinskas, V. Valinskas, V. Zigmantas. Prie durų, rūkykloj ir arbatinėje paliko darbuotis tie patys.

Visa Valdyba gražiai darbavosi kiaurus 1937 m. ir, atmokėjus visas sąskaitas, rado padariusi Socialiam Klūbui £ 138 svarus pelno.

Vasario 6 d. 1938 m. perrinkta vadovybė. Šiems metams pirmininkas yra J. Lingis, kasininkas P. Bulaitis, sekretorius Jurgis Barulis. Revizoriai: A. Rudzevičius ir J. Pasevičius. Visi kiti pasiliko darbuotis tose pat pareigose.

Klūbas nutarė prisidėti su £ 300 svarų dovana prie parapijos perkamos vietos savajai svetainei statyti ir Lietuvių na-

mams kurti. Tą auką Klūbo vadovybė įteikė klebonui, o jis pinigus padėjo į parapijos taupomąją knygutę į Post Office kovo 15 d. 1938 m. Per pirmąjį pusmetį Klūbas turėjo viso £ 761:13.2 pajamų ir £ 697:11:3 išlaidų. Iki metų galui Klūbo sekretorius tikisi padaryti Klūbui pelno į £ 50—70 svarų.

„ŪKĖ" (1914—1916)

1914 m. balandžio 18 d. įsikūrė „Lietuvių darbininkų ir darbininkių dr. „Ūkie". Tai savišalpos draugija. Į narius buvo pirimami lietuviai, bet be jokių skirtumų, ar tai būtų katalikai, ar protestantai, ar visai netikintieji. Draugija gyvavo iki sausio 22 d. 1916 m. Tada ji pakeitė savo vardą. Pasivadino „Vytauto Lietuvos Didžiojo Kunigaikščio Pašalpinė Draugija" Per visą „Ūkės" draugijos gyvenimą į ją buvo įstoję 82 žmonės. Jos knygose J. Petraitis įrašė tokią pastabą: „Draugija, negalėdama plačiau skleisti savo šakos, turėjo pradėt vysti, tarsi žalias jaunas medelis nuo šiaurių vėjų. Tai taip atsitiko su „Ūkie". Bet vėliaus atsirado tokių žmonių, kurie nenorėjo apleisti tos draugijos ir nenorėjo pražudyti pradėto taip svarbaus darbo. Sumanė permainyti vardą. Ir buvo sušauktas visuotinas susirinkimas ir J. Petraitis paklausė viso susirinkimo, ar sutiktumėt permainyti vardą draugijai? Taip. Visi sutiko. Ir J. Petraitis patarė duoti vardą draugijai: „Vytauto Lietuvos Didžiojo Kunigaikščio Vardu Pašalpinė Draugija".

ŠV. VINCENTO DRAUGIJA (1914—1937)

Didžiojo Karo pradžioje (1914 m.) įkurta buvo šv. Vincento draugija vargšams gelbėti. Žmonės tada ją buvo praminę „kopūstų draugija", nes skaniais kopūstais vaišindavo pavargėlius. Pirmas draugijos pirmininkas buvo V. Degėsis. Daug darbavosi ir M. Barulis. 1915 m. iš Kanados grįžo Juozas Kalinauskas. Ir jisai padėjęs draugijai ir klebonui kun. K. J. Matulaičiui šelpti pavargusias moteris gyvanašles. Patsai šelpimas neįstengta griežtai sukontroliuoti. Vargšai pradėjo ne prašyti, bet reikalauti pašalpos. Ypač-gi, kad tos pašalpos po šiek tiek gaudavo iš rusų draugijos. Bet galop rusų draugija subankrutijo. Pašalpos sumažėjo ir visai pasiliovė. Pasiliovė pašalpos reikalavimas.

Iš užsilikusios Šv. Vincento draugijos išlaidų knygos sužinome, kad kai kurios Londono lietuvių šeimos, išvykus 1917 m. tėvams į pasaulinį karą, atsidūrė varge. Nuo 1919 m. lapkričio 23 d. šv. Vincento Draugija ėmė globoti šias moteris, kurių vyrai nebuvo grįžę iš karo ir jų vaikučius: Baliūnienę ir jos 4 vaikus, Ruzgaitienę su 2 vaikais, Mažonienę su 3 v., Petrauskienę su 3 v., Čuplienę su 3 v., Danuševičienę su 3 v., Galginaitienę su 3 v., Guršnienę su 3 v., Jackevičienę su 3 v., Lenktaitienę su 3 v., Patrubavičienę su 3 v., Vilutienę su 3 v., Dockienę su 2 v.,, Gustaitienę su 2 v., Kemzūrienę su 2 v., Kuklevičienę su 2 v., Lekavičienę su 2 v., Kolesninkienę su 2 v., Motūzienę su 2 v., Norvalaitienę su 2 v., Narkevičienę su 2 v., Simonavičienę su 2 v., Senkuvienę su 2 v., Neiberkienę su 2 v., Valinskienę su 2 v., viso 25 šeimas ir jų 62 vaikučius. Tarp lapkričio 23 d. 1919 m. ir kovo 14 d. 1920 šv. Vincento Draugija išmokėjo pašalpų viso £ 71:14— Be to, prisidėjo pavargusios našlės ir šiaip vargšai. Draugijos knygose yra pažymėta duotosios pašalpos Višniauskienei, Daugirdienei, Kurtinaitienei, Malinauskienei, Vasiliauskienei, Balkevičienei, Šakinskienei, Kulbokienei, Baltuškonienei, Naujokienei, Norkaitienei, Saldukienei, Kalinauskienei, Derenčienei, Skruzdienei. Žinoma, kai kurios šių moterų gavo pašalpa du, tris kartus, bet daugumas gaudavo paramą pastoviai. 1919 ir 1920 m. joms duota £ 101:16:- ir 1921 m. £ 62:11:6. Taigi viso draugija išdalino, pradedant lapk. 23, 1919 — £ 238:1:6.

Toje pat išlaidų knygoje pažymėta, kad 1921 m. draugija turėjo £ 68 pajamų ir kad pas kasininką viso yra likę £ 5:16:6

1922 m. pašalpa duodama tik aštuonioms moterims, bet pastoviai. Joms išdalinta tais metais £ 51:19:6.

1923 m. pašalpos gauna 6 asmenys. Paskutinė įrašytoji pašalpa yra duota bal. 22 d. 1923 m. Per pirmuosius 4 tų metų mėnesius draugija suteikė £ 11:2:— pašalpos. Kiek turėjo draugija pajamų ir iš kur, — nėra užsilikusios knygos ir nėra tikrų žinių.

Atrodo, kad praėjus sunkiems metams ir visam gyvenimui apsitvarkius, palengvėjo vargšų būklė, nes pati valdžia ėmė rūpintis našlėmis ir našlaičiais.

Tarp 1923 m. 3 gegužės mėnesio ir 1930 m. draugija veikė, bet jos veikimas nėra niekur atskirai įrašytas. Tiesa, parapijos draugijos protokolų knygoje 1928 m. įrašytas Šv. Vincento

draugijai pagyrimas ir padėka, bet kitų rašytų žinių neužsiliko. Tik nuo bal. 13 d. 1930 m. pradėta rašyti protokolai. Iš jų sužinome draugijos veiklą. Protokolus rašė J. Kalinauskas.

1930 m. pirmininkavo J. Levinskas. Kolonijose darbavosi draugijos įgalioti aukų rinkėjai: Brick Lane — Jurgis Levinskas, Teesdale St — Mot. Guogas; Blythe Str — Magd. Degėsienė; Hoxton — Magd. Baruliūtė; Shoreditch — Juozas Kalinauskas; Hackney Rd — Grinkevičius; Shadwell — Br. Ferentaitė; Commercial Rd — Mag. Kalinauskaitė ir Tottenham— Kaz. Valaitis.

Velykoms buvo sušelpti 5 pavargėliai £ 1:15:— Bal. 27 d. posėdyje draugijos kasininkas M. Barulis pranešė kasoje esant £ 4:15.— Sutarta prašyti „Rūtos" draugiją suruošti šv. Vincento draugijos naudai vakarėlį — koncertą.

Tų pat metų rugs. 7 d. kasoje buvo £ 7:5.0. Tuo laiku pirmininkavo Juozas Sleznikas.

Viešame dr-jos susirinkime spalių 5 d. sutarta prašyti visuomenės duoti aukas šv. Vincento dr-jai kai parapijos kolektoriai atsilanko namuos.

Į par. klūbą aukų dėžutę padarė p. Lauba. Draugija buvo nutarusi iškilmingai padėkoti gerb. kun. Klebonui K. J. Matulaičiui už pačios draugijos įkurimą, joje ilgų metų darbuotę jo 25 metų Londone veikimo sukaktuvių proga. Deja, — klebonas netikėtai sunkiai susirgo, atsidūrė ligoninėje. Už jį paprašė draugija kun. A. Sidaravičiaus atlaikyti gruodžio 21 d. sumą, o visi nariai karštai meldėsi už ligonio sveikatą. Aukų vargšams Kalėdose sušelpti davė A. Scinskas 10', P. Galčius 2' J. Barulis 5', V. Degesis 5', iš soc. klūbo gauta 7', bažnyčioje gauta £ 1.9.9; Juozas Balaika davė £ 1.— — Viso £ 3:18.9. Draugija nutarė sušelpti 15 asmenų ir viso šelpiamiems paskyrė £ 7:10.

1931 m. šv. Vincento valdyba paliko ta pati: pirm. J. Sleznikas, kasin. — M. Barulis, rašt. — J. Kalinauskas. V. Kasparaitis apsiėmė suruošti koncertą su anglais katalikais, o Merginų Sporto sekcija turėjo pasirodyti su dainomis. Vakarėlis įvyko kovo 21 d. Draugija gavo pelno £ 13:13:3. Draugijos veikimas pagyvėjo. Iš viso 1931 m. dr-ja surinko £ 37:9:—½; išleido pašalpomis £ 34:18.9. Kalėdoms vargšams davė 10 asmenų £ 5:5:—

1932 m. valdyba ta pati. Prie jos išrinkti revizoriai: A. Rudzevičius ir Petras Kevalaitis. Tais metais draugija gavo iš

padarytų šokių £ 3.14.9. Iš Lietuvos Pasiuntinybės gavo L 1:15.- auką. Viso per 1932 m. turėjo pajamų £ 32:7.2, o vargšams išdalino £ 36.1:—. Trukumas padengtas iš 1931 m. likučių ir 1933 metams kasoje pasiliko £ 1:1:—½.

1933 m. pirmininku išrinktas J. Kalinauskas, kasin. M. Barulis ir raštininke J. Kalinauskienė. Revizoriai: Al. Rudzevičius ir P. Kevalaitis.

Tais metais draugija suruošė šaunų vakarėlį, rugs. 24 d. ir gavo pelno £ 7.15.8½. Tas vakarėlis išgelbėjo visą draugijos biudžetą, nes paprastų aukų 1933 m. gauta £ 19.13.2, o išlaidų padaryta £ 24.17.6. Draugija sušelpė Velykose 13 asmenų £ 5.17.6 ir Kalėdose 12 asmenų £ 5:5.0. Iš par. Klūbo dėžutės gauta aukų £ 2:—:—, Šv. Onos draugija davė aukų £ 5:—:— Tad kasininkas baigė metus laimingai. 1934 m. pasiliko £ 5.6.9.

Tais metais kolonijose rinko vargšams aukas: V. Degėsis, P. Bulaitis, Stukienė, M. Guogas, Petr. Kevalaitis, Čečetienė, Andziulis, Al. Rudzevičius. Lapkr. 12 d. 1933 m. draugija nutaria rengti vargšų naudai žaidimus: „Whist Drive".

1934 m. darbuojasi draugijoje: pirm. J. Kalinauskas, vicepirm. T. Bruzevičius, raštin. Ant. Kazlauskas ir kasininkė Čečetienė. Bandoma nauji būdai gauti aukoms. Vas. 4 d. išleistas loterijos būdu pyragas (keiksas) davė £ 1:4:— pelno. Whist Drive lošimai davė £ 8:12:1; pardavinėtas šokoladas davė 10' pelno. Viso pajamų su pereitų metų likučiais draugija turėjo £ 24:17.7½. Išlaidų buvo padaryta £ 16:4.0. Liko 8.13.7½.

1935 m. Valdyba pasiliko ta pati. Imta daugiau kreipti dėmesio į žaidimus „Whist Drive". Jie sudaryti 5 kartus ir gauta £ 12.14.9 pelno. Iš bažnyčios aukų dėžutės gauta £ 4.1.3. Klubas davė £ 1:—:—. Surinkta aukų £ 5:13.6. Viso pajamų turėjo £ 32:3:1½. Išlaidų draugija turėjo £ 24:1.6. 1936 m. liko pas kasininką £ 8.1.7½. Kalėdose buvo sušelpta 12 asmenų £ 4.8.6, o Velykose 16 asmenų £ 7:3:—.

Nuo 1935 m. nėra įrašytų nutarimų į protokolų knygą. Valdyba visą laiką pasilieka ta pati. Iš kasos knygos sužinome, kad 1936 m. draugija suruošė 3 žaidimus ir gavo £ 4 svarus pelno; padarė koncertą ir gavo £ 1.13.6 pelno. Viso 1936 m. draugija turėjo pajamų £ 21:10.0. Išlaidų £ 16:5.6. 1937 metai pradėti, turint kasoje £ 5:4:6. Nebepajėgiama padaryti dr-jos susirinkimo. Kasininkė sausio 23 d. 1938 m. baigė visus pinigus, savo pridėdama —5:11. Pirmininkas turėjo pajamų iš Whist Drive

2.19.6; aukų 6:5 Viso £ 3:5:11 ir išleido vargšams £ 2:12.0. Pas pirmininką sausio 1 d. 1938 m. buvo likę —13'11. Paskutiniu laiku dedamos pastangos atgaivinti draugijos veikimas.

DARBININKŲ DRAUGIJA (1916—1917)

1916 m. Sausio 16 d. Londone įsikūrė: „Britanijos Lietuvių Katalikų Darbininkų Šv. Juozapo Sąjungos 8-oji kuopa". Bet ir ji neilgai gyvavo. Paskutiniai gauti mėnesiniai mokesčiai buvo rugsėjo m. 1917 m.

Ši Darbininkų Sąjungos kuopa prasidėjo su 24 užsimokėjusiais nariais ir pabaigoje turėjo 43 narius. Bet karas palaužė gerų žmonių sumanymus ir kuopa susilikvidavo.

ŠV. ONOS DRAUGIJA (1915—1939)

Didžiojo Karo metu Londone įsikūrė Šv. Onos moterų pašalpinė draugija. Jai įstatai parašyti gruodžio 4 d. 1915 m. Jie draugijos visuotinio susirinkimo buvo priimti sausio 2 d. 1916 m. Įstatai gana platūs. Suimti į 56 nuostatus. Vėliau jie tapo atspausti.

Šv. Onos Draugijai pradžią davė kun. K. Matulaitis. Darbo pradžiai jis aukojo £ 1:1. Jo pastangas parėmė Juozas Sleznikas, Vincas Barulis ir Pranas Straškauskas. Jie visi dėjo po £ 1 naujai draugijai.

Gaila, kad negalima buvo surasti draugijos veikimo pradžios užrašų. Turimoji protokolų knyga prasideda sausio 7 d. 1923 m. Tais metais pakelta pašalpa ligoje iš 10' į 14 šil. savaitėje. Viso narių draugija turėjo 1923 m. 29.

Nuo 1923 m. iki 1926 m. pabaigai draugijai vadovavo: pirm. Čečetienė, kas. M. Degesienė ir raštininkė Ona Rickiūtė. 1925 m. į draugiją prisidėjo 9 naujos narės. 1927—1929 m. pirmininkavo Scinskienė, o nuo 1930 metų vas. 2 d. iki dabar (1937 m. pabaigos) draugijai vadovauja Ona Liūdžiuvienė. 1928 m. kasininke buvo Kuzmickienė, sekretorė O. Rickiūtė. Vėliau kasininke išrinkta Čečetienė ir raštininke M. Degesienė. Tas pareigas ji ėjo nuo 1928 iki 1937 m. Nuo 1938 m. — Ieva Savulienė.

1929 m. šv. Onos Draugija nutarė, kad visos draugijos narės būtų ir parapijos Šv. Kazimiero draugijos narės ir mokėtų bažnyčiai išlaikyti savaitines duokles.

Pirmoji mirusi draugijos narė — Mar. Danusevičienė 1929 m. Tais metais kasininkė buvo Ona Kasikauskaitė.

Nuo 1930 m. draugija pradeda ruošti gausesnius moterų išvažiavimus vienai dienai į pajūrį. Kai kuriais metais padarydavo po du tokius išvažiavimus.

1931 m. sausio 18 d. Draugija išrinko platesnę Valdybą, Komitetą. Į jį įėjo pirm. O. Liūdžiuvienė, kasin. O. Kasikauskaitė, raštininkė M. Degėsienė, be to: Scinskienė, Kuzmickienė, P. Kevalaitienė, Čečetienė ir O. Rickiūtė.

Tais pat metais papildomi įstatai ir sutariama ištekančioms narėms — merginoms duoti šiokį tokį kraitį: 10' už pirmus išbūtus draugijoj metus, už du metus — £ 1, už tris metus £ 1:5 ir t.t. Taip pat sutarta paremti nares — našles su £ 2. Už kūdikį draugija teikia pašalpos savo narėms £ 1.

Sekančiais 1932 m. į draugijos Komitetą įėjo: Liūdžiuvienė, Kasikauskaitė, Degėsienė, Čečetienė, Šteinienė, Savulienė ir Kevalaitienė. Pinigų globėjos banke paskirtos šios: Kuzmickienė, Degėsienė, Liūdžiuvienė, Bulaitienė.

Tais pat 1932 m. kovo 10 d. nutaria draugija surengti „Motinos Dieną", padaryti į pajūrį išvažiavimą, pavaišinti svečius iš Lietuvos. Jie vyko į Dublino Tarptautinį Eucharistinį Kongresą. Tą visa šauniai įvykdė. Rudenyje sutaria suruošti po Kalėdų vaikučiams „Eglutę" ir koncertą per Naujus Metus. Draugija išeina į platesnį visuomeninį veikimą. Tais metais mirė daug gero draugijai dariusi Jėva Bujauskienė ir O. Kuklevičienė.

1933 m. Komitete randame: Liudžiuvienę, Kevalaitienę, Degėsienę, Kuzmickienę, Čečetienę, Savulienę, Šteinienę, Kalinauskienę, Besasparienę. Į Revizijos Komisiją prašomas A. Rudzevičius ir p. M. Čečetaitė.

Be savųjų draugijos darbų, šv. Onos Draugija suruošia prieš Atvelykį šeštadienį vakarienę šv. Vincento Draugijos naudai, daro du išvažiavimus į pajūrį ir išleistuves per vasarą viešėjusiam kun. D-rui J. Vaišnorai, MIC.

1934 m. draugijos vadovybė paliko ta pati. Tariasi išvešti procesijoj dalyvaujančius vaikučius į pajūrį dovanai. Draugija turi iškylą į pajūrį 17 birželio.

Kun. Vl. Mažono išleistuvės, kun. Petrausko priimtuvės. Marijonų Vyriausio Vadovo kun. A. Cikoto pagerbimas ir Londono lietuvių ekskursijos išleistuvės vyko tą pat dieną — 24 birž. 1934 m. klubo žemutinėje salėje po viešosios religinės procesijos miesto gatvėmis.

Liepos 29 d. joms plačiai kalba kun. kan. F. Kemėšis apie Amerikos lietuvius ir jų draugijas. Tame susirinkime dalyvauja naujas Londono lietuvių klebonas kun. A. Petrauskas.

Spalių mėn. 14 d. sutarta suruošti vaikučiams „Eglutę". Pinigams gauti, kad padengus „Eglutės" išlaidas, J. Sleznikas pasiryžo draugijai pagelbėti, pardavinėdamas šokoladą. Draugija mielai pritarė ir parėmė jo pastangas.

1935 m. draugijos vadovybė nepasikeitė, tik į Revizijos Komisiją įėjo naujos: Barulienė (Antanienė) ir Kuzmickaitė.

Vasario 17 d. kun. A. Petrauskas, MIC prašo šv. Onos Draugijos narių — motinų siųsti vaikučius pasimokyti giedoti lietuviškas giesmes per pamaldas sekmadieniais 9 valandą ryte ir kad vaikučiams netaip rūpėtų pusryčiai, duoti jiems zokrastijoje arbatėlę su pyragaičiais. Draugija tą prašymą priėmė ir jį vykdo jau ketvirti metai, kas sekmadienis duodama vaikučiams ryte arbatėlę. Ir motinėlės ir patys vaikučiai ta tvarka labai patenkinti.

Tais metais negalėjo būt „Margučių Vakarienės", nes tą pat dieną buvo Jubiliejaus Šventų Metų pabaigos pamaldos.

Tarp nutarimų yra paminėta papuošti Šv. Onos altorėlį. Tas, rodos, vyko nuo 1930 m. Kai susirgo ilgametis jų klebonas kun. K. J. Matulaitis jis prašė melstis prie Šv. Onos, prašant sveikatos.

1935 m. Londono lietuvių klebonas kun. A. Petrauskas, MIC išrenkamas Lietuvos Marijonų Provincijolu ir jis iš Lietuvos į Londoną nebegrįžta. Į jo vietą atvyko kun. K. A. Matulaitis, MIC. Jisai dalyvauja spalių 27 d. susirinkime ir pataria šv. Onos draugijai ruoštis prie 20 gyvavimo metų sukaktuvių. Per tas draugijos iškilmes pataria suvaidinti gražų veikalą „Šv. Teresė", duoti kalbėti visiems draugijos kurėjams, įtraukti koncertinę dalį. Draugija tam sumanymui pritarė. Be to, nutarė sueiti į glaudesnius santykius su Lietuvos Kat. Moterų Draugija ir išsirašyti jų laikraštį „Moterį"

1936 m. valdyba ta pati. Metų pradžioje draugijos turtas buvo £ 160, neskaitant turimus daiktelius, supirktus draugijos pinigais. Tais metais draugija priėmė per 4 mėnesius naujas nares be prisirašymo mokesčių. Pasinaudojo 12. Didingos Draugijos iškilmės buvo bal. 14 d. Suvaidinta „Šv. Teresėlė" nei po metų nepamirštama. Ne vien moterys, bet ir vyrai verkė. Tais

metais duota parama Lietuvos Seleziečiams, suteikta £ 3 auka ligoniui kun. K. J. Matulaičiui. Draugija gražiai žengia pirmyn.

1937 m. Šv. Onos draugijai vadovavo ta pati perrinkta pirmininkė O. Liūdžiuvienė. Jai padėjo M. Degesienė, Kalinauskienė, Barulienė, Balniuvienė, Kazlauskienė, Šteinienė, Čečetienė, Bruževičienė, Švedienė, Savulienė, O. Neiberkaitė, A. Balsevičiūtė, Scinskienė, Rudzevičienė, Bulaitienė ir kitos. Sausio 31 d. draugijos turtas siekė £ 169.1.1. Draugija nusitarė surengti prieš Atvelykį „Margučių Vakarienę", Motinos Dieną ir padaryti du išvažiavimu: vieną į pajūrį, kitą — į miškus. „Margučių Vakarienė" įvyko bal. 3 d. ir labai gerai pavyko; pavaišino apie 140 žmonių. Su dideliu pasisekimu atšvęsta „Motinos Diena" ir padaryti išvažiavimai. Draugija turtais stiprėja. Nuo I ketvirčio atliko £ 9.9.3. Per pusmetį atliko £ 16.19.1. Per 9 mėnesius £ 21.12.5. 1938 m. pradžioje draugija turėjo £ 199:— turto.

1938 ir 1939 m. Draugijos Vadovybė pasiliko ta pati.

Draugija duoda vaikučiams kas sekmadienis po pirmųjų Mišių arbatą su užkandžiu, tuomi sumažindamos motinėlėms rūpesčius ir paskatindamos vaikučius dalyvauti jų pamaldose. Išsibaigus „arbatos fondui", apsiėmė jį papildyti, pardavinėjant svetainėje šokoladą: Bruzevičienė ir Bulaitienė. Į draugiją stoja naujų narių ir ji stiprėja.

VYTAUTO DRAUGIJA (1916—1917)

1916 m. sausio 22 d. pašalpinė vyrų ir moterų draugija „Ūkie" pakeitė savo vardą ir toliau pradėjo veikti kaip „Vytauto L. D. K. Pašalpinė Draugija". 1916 m. pradžioje į draugiją priklausė 57 žmonės, o 1917 m. — 46 asmens.

Gyvavusi 20 mėnesių draugija turėjo išnykti. Ją sunaikino didysis karas. Paskutiniai draugijos išlaidų įrašai yra padaryti rugsėjo 8 d. 1917 m. Visuotiniame susirinkime buvo nutarta draugijos turtą £ 50 išsidalinti. Teko po 4/6 už metus. Reviziją padarė ir į knygas pasirašė: Ant. Baratinskas, Juoz. Valaitis, Jurgis Levinskis ir Kazimieras Tumosas.

Draugija įstatų neturėjo. Nors gruodžio 14 d. 1916 m. buvo paskirta įstatams pagaminti Komisija: Juoz. Petraitis, Ant. Gelaitis ir Ant. Baratinskas, bet jiems neparašius įstatų, liepos 15 d. 1916 m. buvo rinkti kiti: Jurgis Adomavičius, Liudv. Kanopka, Ant. Gelaitis, Vincas Gliaubičius ir Kaz. Pridotkas.

Pirmininkavo šiai draugijai Jurgis Levinskis. Sekretorius buvo A. Baratinskas, kasininkas - Juozas Valaitis. Šios draugijos, atrodo, yra likę National Penny Banke £ - 19'4. Pinigų globėjais buvo skirti 20-II-1917 m. A. Scinskas ir J. Valaitis.

ŠV. KAZIMIERO SPORTO KLUBAS (1924—1939)

Pradėjęs bręsti Londone gimusis lietuvių jaunimas sudarė savo savistovę draugiją, kuri trumpai vadinasi „Sporto Klūbas", o oficialiai iškarto vadinosi: „St. Casimir's Lithuanian Social Club". Nuo 1927 m. bal. 3 d. jau buvo susidaręs Socialis Parapijos Klūbas, o sportininkai pasiliko kaip sporto sekcija prie Parapijos Klūbo. Bet visą laiką tvarkosi savistoviai.

Paskatinimas kurti lietuvių Sporto Klūbą atėjo 1924 m., įsikūrus Londone: „Catholic Athletic Association League". Tuo metu pradėta daugiau dėmesio kreipti į katalikų sportą.

Sporto Klūbo protokolų knyga prasideda 1925 m. 18 spalių mėn. steigiamojo susirinkimo nutarimais. Visi protokolai rašyti angliškai. Susirinkimas įvyko pas Barulius, 31, Turner Sq. Oficialiai priimti pirmieji įstatai. Viso turi 10 nuostatų. Svarbesnieji šie: vardas — „Šv. Kazimiero Lietuvių Socialis Klūbas". Tikslas: — paskatint naudotis lietuvių kalba, pagelbėt nariams žaisti žaidimus, sudominti sporto pratimais ir dalyvauti socialiuos parengimuos. Į Klūbą priimami visi Lietuviai, kurie yra R. Katalikai ir turi 14 metų. Klūbo Vadovybę sudaro: Prezidentas, Sekretorius, Kasininkas ir penkių Komitetas. Prezidentas — vietos Lietuvių klebonas. Įstatai pakeičiami tik $^3/_4$ visų narių balsais. Tikrasis Sporto Klūbo vadas visada buvo sekretorius. Pirmasis sekretorius buvo Juozas Barulis; kasininkas — Jonas Kasikauskas. Komitetą sudarė: Petras Bujauskas, Juozas Kalinauskas, Petras Kasparaitis, Juozas Rudzevičius ir Antanas Sendzikas.

Savo korespondentu „Išeivių Draugui" išsirinko Petrą Bulaitį (Bitinėlį).

1925 m. Sporto Klūbo vadovybė turėjo šešis Komiteto posėdžius ir vieną visuotinį susirinkimą. Sportininkų prezidentu apsiėmė būti kun. K. J. Matulaitis. Užsibrėžta smarkiai padirbėti. Pirmas viešas sportininkų pasirodymas, suruoštieji 7 lapkričio šokiai, davė £ 12:3:6$^1/_2$ pelno. Jie buvo Crown Hall, Redmans Rd.

Vyrų Savišalpos Draugijos „Vienybės" Vadovybė 1938 m.
Sėdi: — P. Kasparaitis, V. Degesis, A. Scinskas, (kasin.), Kun. Dr. K. A. Matulaitis, MIC, Jonas Liūdžius (pirm.) Aleks. Rudzevičius (sekretorius), J. Sleznikas. **Stovi:** —P. Neiberka, P. Bulaitis. J. Ramažauskas, V. Valinskas, P. Kevalaitis, S. Žaliauskas, Simonaitis.

„Rūtos" Draugijos Valdyba ir nariai 1938 m.

Visuotinis sportininkų susirinkimas buvo gruodžio 13 d. Working Lads Institute. Jame dalyvavo kun. K. J. Matulaitis ir atsivedė svečią kun. V. Dvaranauską, MIC, vykstantį į Ameriką. Klebonas ragino jaunimą spindėt kaip auksas. Kad jo žodžius atmintų, davė £ 1 auksu aukų. Gražiai kalbėjo ir kun. V. Dvaranauskas, MIC. Jis paaukojo klūbui tris dolerius.

Sekantiems metams išrinkta Vadovybė ir Komitetas: sekretorius — Juozas Barulis, kasininkas — Jonas Kasikauskas. Į Komisiją: A. Sendzikas, P. Bujauskas, J. Rudzevičius, O Kasikauskaitė ir P. Bulaitis. Susirinkimas buvo gausus, nes kai kurie gavo 69 balsus. Nutarta buvo prisidėti prie „The Catholic Athletic Association", gauti iš LCC žaidimams vietą.

Sportininkai pradeda ieškoti sau pastogės — salės. 1925 m. Gruodžio mėnesyje paimta 184 Kingsland Rd. salė. Bet sekančiais metais, 1926, rugpiūčio mėnesyje atsisakyta nuo jos. Buvo daryta įvairių žygių, kad gavus sau tinkamas patalpas. Galop spalių 10 d. Komisijos posėdy paaiškėjo, kad manomoji imti Green Str., Bethnal Green, vieta per brangi, —norėjo po 35/ už vakarą. Tame pat posėdyje sužinota, kad kun. K. J. Matulaitis siūlęs sportininkams kreiptis į vietos parapijos francūzus kunigus. Jie buvo nesenai įsigiję mokyklai didelę vietą su daug namų.

Sudaryta tuo tikslu sub-komisija; įėjo: J. Barulis, J. Kalinauskas ir P. Bujauskas. 1926 m. lapkr. 21 d. posėdyje sub-komisija praneša, kad francūzai kunigai turi mums tinkamas patalpas, bet nori gauti po £ 3 savaitėje. Be to, turėtume padaryti daug pataisymų.

Iš kun. K. J. Matulaičio sub-komisija sužinojusi, jog jisai pasiūlęs savininkams sudaryti sutartį trims metams. Apsiimama sumokėti kas metai po £ 100 svarų, arba £ 300 už tris metus ir duoti remontams paskolą £ 500 svarų.

Komitetas nutarė pilnai atsidėti klebono ir parapijos sutarčiai.

Iš tikrųjų buvo susitarta 1926 m. Prieš Kalėdas įeita į naujai išnuomotas patalpas. 1926 m. Komisija turėjo 9 savo posėdžius ir sušaukė du visuotinius susirinkimus. Sudarytos plaukikų, cricketininkų, footballininkų sekcijos. P. Kasparaitis mokino vyrų chorą muzikos ir dainų. Suruoštieji dveji šokiai davė žymaus pelno: 2-I-1926 m. £ 7:6:5$^{1}/_{2}$, o 13-II-£ 14:17:8.

1927 m. pirmasis Komisijos posėdis buvo kovo 26 d. savose patalpose: 35a Bonner Rd., Bishop's Rd, E. 2. Visuotiniame Sporto Klūbo susirinkime, bal. 3 d., atsilanko svečias kun. J. Grigaitis ir prašomas kalba į jaunimą, kalba apie Lietuvą. Išrinkta klūbo vadovybė: sekr. P. Bujauskas, kasin. — Ant. Sendzikas. Komisiją sudarė: Juoz. Barulis, Jon. Kasikauskas, Juoz. Kalinauskas, Ona Kasikauskaitė ir Ona Kasparaičiūtė. Čia pat, baigiant susirinkimą, buvo pranešta, kad toliau klūbas bus kaip sporto sekcija prie parapijos klūbo.

Tais metais sudarytos „valso rungtynės". Teisėju pakviestas šokių mokyt. Mr. Baldock. Tai buvo bal. 30 d. Iš šių šokių sportininkai gavo tik 12/2 d. pelno. Geriau pavyko suorganizuot šokius 29 d. spalių. Gauta £ 6:14:11 pelno. Buvo sutarta pradėt mokėti skolą par. socialiam klūbui.

1927 m. buvo du visuotiniai ir 6 Komisijos susirinkimai. Nuo 1928 m. pradedamos lietuviškos pavardės „anglinti". Sekretoriauja V. Laubė, kasin. — Jonas Barulis. Komisijoj: Juoz. Barulis, Petr. Bujauskas, Jon. Kasikauskas, Kaz. Kasparaitis ir V. Kasparaitis. Buvo 3 Komisijos posėdžiai ir vienas visuotinis susirinkimas. Sudaryta jaunųjų cricket'o rinktinė: turėta rugpiūtyje išvažiavimas į pajūrį.

1929 m. vadovauja: Sekr. V. Kasparaitis, kasin. — V. Barulis, Komisijoj: F. Zear, J. Brosky (Bujauskas), P. Brosky (Bujauskas), A. Barulis ir V. Bellivitch (Bilevičius). Jaunimo suruoštoj vakarienėje dalyvavo p. Ministeris. Šokiai davė £ 9:7:— pelno. Sudaryta rungtynės biliardo pirmenybėms. Svarbus yra tais metais Komisijos nutarimas — nepriimti anglų į Klūbo narius. (22-XII).

1930 m. vasario 2 d. atvyko į Sporto Klūbo Komisijos posėdį merginų delegatė M. Kalinauskaitė ir prašė išnuomoti merginų Sporto klūbui (jų buvo 18 narių) sporto įrankius ketvirtadienių vakarais. Komisija sutiko laikinai leisti naudotis jais iki visuotiniam susirinkimui. Jisai įvyko 23 vasario dieną. Jame merginų Sporto Klūbas prašėsi priimamos kaip atskira sekcija į tą patį Sporto Klūbą. Sutarta priimti po 3 mėnesių bandymo. Dvi jų atstovės priimamos į Komisiją. Tais metais sekretoriavo J. Bujauskas, kasin. — V. Barulis, Revizorius — F. Zear. Komisijoj dirbo: J. Sanga, J. Parulis, J. Degesis, A. Barulis. Iš merginų sporto sekcijos pareikalauta narių sąrašo. Jų atstovė M. Kalinauskaitė patiekė 11 d. balandžio 23 merginų vardus. Komi-

sija priėmė 19. Jos buvo lietuvaitės, o likusios 4 angles ilgai nenorėjo priimti. Joms duotas „pijonierių" vardas. Bet tas sportininkų vaikinų ir merginų vieno klūbo sudarymas pasirodė negyvenimiškas. Naudojosi tais pat sporto įrankiais, nors skirtingu laiku, bet kai kas nors sugęsdavo, visa kaltė tekdavo merginoms. Praėjo net septyni mėnesiai, o merginos sportininkės nebuvo formaliai priimamos pilnateisėmis narėmis. Jos pasitarusios, atsisako iš Sporto Klūbo rugsėjo 5 d.

Padarius iš šokių £ 3:4:—, sutarta paminėti penkių metų Klūbo sukaktį — jubiliejų. Sporto Klubo prezidentas — kun. K. J. Matulaitis tais metais vyko į Romą. Apgailestavo negalėdamas dalyvauti Sportininkų iškilmėse. Jisai siūlė pasikviesti salės savininką D.G. Tėvą Maynard'ą.

Tais metais iš viso buvo 2 visuotiniai ir 11 Komisijos protokoluotų susirinkimų.

Rudenyje 1930 m. staiga tapo suparaližuotas Sportininkų prezidentas — kun. K. J. Matulaitis. Sporto Klūbas skiria 6/II 1931 m. 10 šil. šv. Mišioms už ligonio sveikatą. Ir metų gale suteikia ligoniui £ 5 Kalėdų dovanėlę. 1931 m. Klūbas turėjo 3 visuotinius susirinkimus ir 4 Komisijos posėdžius. Naujam klebonui, kun. K. A. Matulaičiui MIC., atvykus, buvo sušauktas visuotinis Sportininkų susirinkimas lapkr. 29 d. Išrinkta kitiems metams Vadovybė: pirm. P. Kairys, sekr. — K. Kasparaitis, plauk. sekr. — V. Kasparaitis, footb. - sekr. — A. Barulis; cricket sekr. — K. Paškevičius; kasin. — J. Bujauskas. Į Komisiją: J. Sendzikas ir J. Barulis. 1931 m. iš naujo peržiūrėti Sporto Klūbo įstatai, pataisyti ir perrašyti į nutarimų knygą. Įnešta į juos atmaina, — nutarta priimti į sportininkus jaunesnius 14 metų ir tuo atveju, jei Sporto klūbas būtų sulikviduotas, jo turtas pereina parapijos naudai.

1932 m. Sportininkai kreipia daugiau dėmesio į vidaus, kambario žaidimus. Vasario 3 d. šokiai davė £ 2.4:— pelno; iš — kilmingieji pietūs apie £ 9; bet turėta ir daug išlaidų. Metų gale pasirodė iždas tuščias. Sutarta prašyti „Rūtos" dramos vedėjo P. Bulaičio pagalbos ir daryti koncertą.

1933 m. Klūbo prezidentas — kun. Vl. Mažonas, MIC. pirmin. — P. Kairys, G. Sekret. — F. Zear; plaukimo sekr. — V. Kasparaitis; footb. sekr. — J. Degesis. Komisijon išrinkti: J. Scinskas, J. Kalinauskas, J. Parulis, P. Bulaitis. Jaunųjų sekcija rūpintis pavesta J. Liūdžiui ir L. Peters; j. footb. sekr. — A.

Silver ir J. Liūdžius. Padirbdina antspaudą: — Mens' Sports Section, General Secretary: C. P. Gaspa. — Vasarą daroma iškyla į Folkstone; į metinį balių kviečiamas Kar. Požėla; sudaromos vidaus sporto rungtynės už pirmenybes. Bet Klūbas gruodžio mėn. netenka savo pirmininko P. Kairio, — jis mirė. 1933 m. Sporto Klūbas turėjo 2 visuotinius susirinkimus ir 13 Komisijos posėdžių.

1934 m. buvo padaryta 4 visuot. susirinkimai ir 15 Komisijos posėdžių. Juose gyvai svarstoma įvairios sporto dalys. Klūbas turi 43 narius. Bando sudaryti sportininkų chorą, kun. Vl. Mažono patariami. Atidaro taupomoj kasoj P.O „Club Deposit Account", kviečiasi p. Ministerį į savo plaukimo rungtynes; priima naujas pataisas įstatuos, būtent: gali būt priimtas į Sporto Klūbą nelietuvis katalikas $^2/_3$ visų balsų, bet svetimtautis neturi teisės dalyvauti lenktyniavime nei negali susirinkimuose balsuoti.

Nuo 1934 m. pradeda oficialiai vadintis: „St. Casimir's Lithuanian Sports Club". Pasidaro visiškai savistovis Sporto Klūbas, o ne socialio klūbo vyrų sporto sekcija. Lapkr. 16 d. daug kalbama apie savo laikraštuką. Visuotiniame susirinkime lapkr. 27 d. su džiaugsmu sutikta žinia, kad Lietuvos Sporto Rūmai suteikę Šv. Kazimiero lietuvių Sporto Klūbui 400 litų auką. Tuomet tarėsi tą auką padėti į fondą, iš kurio bus perkama Sporto Klūbui nuosava žemė. Paskutiniame 1934 m. posėdyje pranešta, kad 4 pusl. 250 egz. laikraštuko spausdinimas kaštuosiąs 35. — Tartasi pradėt leisti.

1935 m. sausio mėnesyje įsigyta rašomoji mašinėlė; ji bus panaudota laikraštukui „Apžvalgai" spausdinti. Visuotiniame susirinkime, sausio 14 d. 1935 m., J. Kalinauskas primena sportininkams 10 metų Klūbo gyvavimo sukaktį. Sutarta gražiai paminėti. Išrinkta nauja vadovybė. Pirmininkas Kazim. Valaitis; Sekretorius — Jonas Liūdžius; Kasin. — Jurgis Barulis. Plaukimo sekr. — J. Dobrovolskis, footbolininkų sekr. — J. Liūdžius; sau į pagalbą gauna: S. Mikionį ir B. Laubę. Dviratininkų sekr. — F. Pupius ir J. Bujauskas. Vidaus žaidimų sekr. — J. Neiberka su pagelbininkais: J. Degesiu ir A. Baruliu.

Nutarta įsigyti duplikatorių ir pagerinti savo laikraštuką. Vasario 22 d. posėdyje pranešta, kad pirmas „Apžvalgos" numeris išleistas ir išparduotas. Birželio mėnesyje paskirtas lietuviškos dalies „Apžvalgoje" redaktorium K. Valaitis. Anglišką

ją dalį paliko tvarkyti J. Liūdžius. Liepos 16 d. komisijos posėdyje peikiama „Apžvalgos" anglų kalba. Žadama pataisyti.

1935 m. padarytos dvi iškylos į pajūrį. Perskridusis Atlantą leitenantas Feliksas Vaitkus išrenkamas amžinų Šv. Kazimiero Lietuvių Sporto Klūbo garbės nariu, jam įteikiama rugsėjo 29 d. nario kortelė ir ženklas. Suruošiama 10 metų sukakties gražus balius ir gerai pavyksta šokiai. Sportininkai baigia 1935 metus su £ 54.8.8 kasoje. Tais metais buvo 2 visuotini ir 14 Komisijos susirinkimai.

1936 m. sutarta, reikalui atsitikus, vartoti sutrumpintą Klūbo vardą: „Lithuanian Sports Club".

Sausio 10 d. 1936 m. nutarta sudaryti „Apžvalgai" leisti redakcinę komisiją ir 10 metų sukaktuvių proga, — nusifotografuoti.

Sausio 13 d. visuotiniame susirinkime išrinkta nauja Vadovybė: pirm. — K. Kasparaitis; Sekretorius — Jonas Dobrovolskis, kasininkas — J. Barulis, plaukimo sekr. J. Dobrovolskis ir J. Bujauskas, J. Liūdžius. Kriketo sekr. — A. Barulis; footb. sekr. J. Pasevičius, K. Galčius, K. Kairys. Dviratininkų sekr.— J. Veckers, J. Dobrovolskis, J. Bujauskas. Redaktoriumi — J. Liūdžius. Vidaus sporto sekr. — A. Liūdžius.

Sausio 18 d. nutarta ruošti jaunimo ekskursiją į Lietuvą. Ją sudaryti pavedama J. Liūdžiui. Bal. 17 d. priimamas į klūbą pirmasis ne katalikas, aišku, be teisės balsuoti ir dalyvauti rungtynėse už pirmenybes.

Liepos 13 d. nutarta sudaryti draugiškumo aktą su Klaipėdos jaunimo draugija „Neringa", kurios atstovas, St. Barakauskas, turėjo atatinkamus „Neringos" įgaliojimus tam aktui sudaryti.

Liepos 23 d. nutarta leisti merginoms būti Sporto Klūbo nariais. Tą Komisijos nutarimą patvirtino visuotinis susirinkimas liepos 24 d. Rugp. 29 d. įsileidžiama į Kom. posėdį „Merginų Sporto Klūbo" komitetas: Anast. Balsevičiūtė, Elena Degesytė ir Aleks. Zitkevičiūtė. Įstojančios klūban merginos sudarys savąją sekciją, pačios rinksis į komisiją atstoves; teisę balsuoti komisijoj turi tik merginas liečiančiais klausimais.

Sporto Klūbo laikraštukas pats apmoka turėtas išlaidas.

1936 m. buvo 2 visuotini ir 11 Komisijos susirinkimai. Tiek pat susirinkimų buvo ir 1937 m.

1937 m. įvesta ketvirtadieniais socialūs vakarai su arbatėle ir šokiais. Velykose nugalėti Manchesteriečiai futbolininkai. Kartu su šv. Onos Draugija padaryta graži ir įvairi iškyla. Į Londono Lietuvių Federaciją išrinkti 19-XII atstovai: J. Pasevičius ir Jonas Dobrovolskis. J. Liūdžiui išvykus su ekskursija į Lietuvą, sekretoriumi išrinktas J. Pasevičius. 1937 m. Sporto Klūbui vadovavo: pirm. K. Kasperaitis, Sekrt. J. Liūdžius ir J. Pasevičius; vice — sekretorius — Jonas Dobrovolskis; Kasininkas — P. Kraučiūnas; futbolin. — sekr. — J. Kazlauskas; dvirat. sekr. — J. Vickers; plaukimo sekr. — Jon. Dobrovolskis; vidaus sporto sekr. — J. Mikionis; kriketo sekr. — F. Dugard. Buvo sudarytos subkomisijos: Plaukimo: J. Dobrovolskis, J. Liūdžius ir J. Matulaitis; Dviratininkų: J. Vickers, J. Bujauskas ir P. Kraučūnas, Vidaus Sporto: J. Mikionis, A. Govin ir P. Norvalaitis. Kriketo : — F. Dugard, P. Kolesninkas, Footbolo: J. Kazlauskas, A. Govim, S. Mikionis.

1938 m. prasidėjo Klūbui nepalankiai. Naujų Metų dieną turėjo savo metinius pietus Anderton viešbutyje. Diena, pasirodė, nepatogi ir nepraktiška. Komisijos posėdyje 14 sausio pranešta, kad turėta nuostolių apie £ 6. Bet Komisija nenusimena. Daro didelį šokių vakarą vasario 12 d. York Hall salėje; per Velykas tariasi vykti į Manchesterį ir iš naujo išbandyti footbolinkų laimę. 1939 m. vadovybę sudaro: pirm. Jonas Liūdžius, kas. — J. Bujauskas; sekr. — J. Dobrovolskis. „Apžvalgos" redaktorius — J. Degesis.

„LONDONO LIETUVIŲ MOTYNĖLĖ" (1927 — 1928)

1927 m. lapkričio 6 d. įsikūrė Londone nauja draugija: „Londono Lietuvių Motynėlė". Jos tikslai — šelpti aukštus mokslus einančią jaunuomenę. Jos sumanytojas ir įkūrėjas buvo kun. Kaz. Jurgis Matulaitis. Draugijos įsikūrimo dieną prie jos stojo: kun. Klebonas, V. Degesis, P. Bulaitis, Marija Barulienė, Petr. Zagrabskienė, Guogienė, Petkevičienė, Lukštinskienė, Vilmontaitienė, Morkus, Ona Neiberkienė, Urš. Valkauskienė, Maksimaitienė ir Ant. Kazlauskas. Viso sudėta aukų draugijai 8'6. Sekančią savaitę prisidėjo Petr. Jurkšiūtė. Lapkr. pabaigoje įstojo: J. Parulis, Aleks. Rudzevičius, Ant. Scinskas, J. Lingis, J. Barulis, Vinc. Barulis, And. Balulis, St. Zmierskis, Mykolas Barulis.

Draugijos sekretorium buvo P. Bulaitis. Pirmininkavo kun. K. J. Matulaitis. Paminėtieji draugijos nariai dėdavo aukas kas savaitė. Viso surinkusi draugija iki £ 20 aukų. Iš jų £ 18 buvo pasiųsta į Šveicariją pašalpos stud. J. Kaškeliui. Bet „Motynėlė" ilgai negyveno: iš visų pusių pasipylę pašalpų prašymai ir sekančiais metais draugija tapo likviduota.

LONDONO LIETUVIŲ FEDERACIJA (1932—1939)

Kun. K. A. Matulaičio, MIC. pastangomis kovo 20 d. 1932 m. buvo įkurta Londono Lietuvių Federacija. Tai visas Londono lietuvių draugijas vienijantis organas. Į L.L. Federaciją įėjo visos draugijos. Kiekvieną draugiją Federacijoj atstovauja jų Valdybos. Iš draugijų valdybų sudaryta Federacijos Taryba. Ši išsirinko savo — Federacijos Valdybą iš 5 asmenų. Visą Fed. Tarybą 1932 m. sudarė 25 asmens, būtent — iš Merginų Sporto draugijos: M. Mikioniūtė, O. Sinauskaitė, El. Degesytė; iš šv. Vincento Dr-jos: J. Sleznikas, J. Kalinauskas, M. Barulis; iš „Rūtos" Dr-jos: P. Bulaitis, O. Kasikauskaitė, Ag. Scinskienė; iš Švietimo Komisijos — J. Lingis; iš parapijos dr-jos: — A. Rudzevičius, V. Degesis, P. Razvickas; iš Socialio Klūbo: J. P. Barulis, J. Kasikauskas, P. Kairys, iš šv. Kazimiero Sporto Klūbo: Kaz Kasparaitis, J. Bujauskas, A. Barulis; iš šv. Onos Dr-jos: O. Liūdžiuvienė, M. Degesienė, Čečetaitė; iš „Vienybės" D-jos: A. Parulis, A. Sendzikas, V. Densevičius.

Lietuvių Federacijos Valdyba išrinkta kovo 20 d. 1932 m. iš sekančių: pirmininkas — J. Lingis; kasininkas — P. Bulaitis; kasin. pagelbininkas — J. Sleznikas; raštininkas — A Rudzevičius, jo pagelbininkas — P. Kairys.

Federacijos tikslai tuomet buvo nustatyti šie:

a). Išvidiniame Londono lietuvių socialiam gyvenime:

1). Jungti visas draugijas, brolijas ir visas Londono lietuvių katalikų organizacijas į vieną draugijų Federaciją, nes vienybėje — galybė.

2). Per Federaciją, padėti visoms mūs draugijoms ir organizacijoms plėtoti savo darbuotę.

4). Suderinti visų organizacijų veikimą, kad kuri nors viena draugija per neapsižiūrėjimą nepakentų kitai.

5). Išrišti draugijų tarpe kilti galinčius ginčus, jei draugijos to pageidaus.

b). Išoriniai Federacijos tikslai: —

1). Atstovauti visai organizuotai Londono lietuvių kolonijai svetimtaučių ir lietuvių tarpe.

2). Palaikyti Londono lietuvių kolonijos lietuvybę, ieškant prieš nutautėjimą reikalingų priemonių ir tas priemones panaudojant.

Priemonių tarpe tada buvo numatyta: įkurti savąjį klūbą, sustiprinti koloniją, globojant iš kitur atvykstančius lietuvius; kurti namų ruošos ir amatų mokyklą, steigti atatinkamas prieglaudas ir lietuviškus ūkius. Kurias priemones ir kaip jas panaudoti, — tariamasi Fed. Tarybos posėdyje.

Visą laiką Londono Lietuvių Federacija gyvai veikė, nustatydama draugijoms susirinkimų, ar iškilmių dienas.

1939 m. Federacijai vadovauja pirm. — Vacl. Degesis, kas. — P. Bulaitis, sekr. — J. Lingis.

Apšvietos ir kultūros fondas

1937 m. Federacija įkūrė: **Apšvietos ir Kultūros Fondą**. Jo tikslai: teikti paramą gabiems bet neturtingiems Londono liet. moksleiviams, padėti pakeleiviams lietuviams, patekus jiems į nelaimę, kurti kursus ir mokyklą, globoti giesmę ir lietuvišką dainą. Fondo Valdybą sudarė: J. Lingis, P. Bulaitis ir P. Kevalaitis.

„JAUNALIETUVIAI". (1935 — 1937)

Londone „Jaunalietuvius" stengėsi suorganizuoti P. B. Varkala. Jis sušaukė „jaunalietuvių" steigiamąjį susirinkimą lapkričio 26 d. 1935 m. Nedaug numanantiems Londoniečiams Lietuvos jaunuomenės sąjungų skirtumus įstatuos, siekiuos ir priemonėse, P. B. Varkala pripasakojo daug gražių žodžių apie „Jaunosios Lietuvos" veikimą ir pažangą Lietuvoje. Karšta jaunuolio kalba patiko susirinkusiems. Į peršamą „jaunalietuvių" sąjungą įstoję 10 narių. Išsirinko laikiną vadovybę. Ji nusitarė patraukti į savo pusę šv. Kazimiero Sporto Klūbą. Kai kurie, tikrai, neskyrė jaunąjį lietuvį, lietuvaitę nuo „jaunalietuvio". Jiems buvo tas pats.

Antrąjį susirinkimą „Jaunalietuviai" padarė pas Kamzūrus. Gavo penkis naujus narius. Tai buvo gruodžio 1 d. 1935 m.

Apie tuos savo „pasisekimus" tuoj pasiskelbė Lietuvos laikraščiuose. Lietuvos vienminčiai rašė, kad visas Londonas sužaliuos nuo „jaunalietuvių" uniformos. Visas B. Varkalos dar-

Londoniečiai Lietuvos I-oj Olimpijadoje 1938 m.

J. Gudaliauskas (Vickers), Puodžiūnaitė (iš Manchesterio), Juoz. Dobrovolskis, Fel. Pupius ir Albinas Liūdžius. J. Gudaliauskas laimėjo 3-ią dovaną už 100 kl. dviračiu, Puodžiūnaitė 2-rą dovaną už tenis, J. Dobrovolskis 2-rą dovaną už vandensvydį, Al. Liūdžius 2-rą dovaną už 1 klm. dviračiu.

bas iškilo aikštėn. Smarkiai prieš „jaunalietuvius" užreagavo kolonijos vyresnieji veikėjai, nes, „jaunalietuviai" skaldė organizuotą jaunuomenę Londone. Prabilo ir Klebonas. Paprašė motinų paaiškinti namiškiams tikruosius „jaunalietuvių" siekius. Ir šioji organizacija pasiliko beveik be narių, jei neskaityti jų valdybos. Pats p. B. Varkala lankėsi pas Kleboną ir norėjo įtikinti, kad „jaunalietuviai" neskaldo Londono lietuvių jaunimo. Jam buvo nurodyta į jų padarytus nusitarimus ir į kilusią kolonijoje neramybę. Buvo siūloma, kad „jaunalietuviai" imtųsi organizuoti nuo lietuvių kolonijos nutolusį jaunimą ir jį atgauti Tautai. Klebonas žadėjo patiekti jų adresus. Bet organizatoriams ne tas rūpėjo. Per tris metus jų tarpe ėjo trynimasis už vadovybę. Rimtesnieji pasitraukė ir stojo į pertvarkytos „Rūtos" Draugijos eiles dirbti. 1938 m. vidurvasaryje jiems vadovavo asmuo, kuris „Rūtos" draugijai nebuvo gražinęs per pusę metų „R". vakarėlio pelno. Nesirįždamas atsiteisti „Rūtai", pasidarė „jaunalietuvių" vadas.

Londoniečiai ir Didžiosios Britanijos lietuvių Seimas.

Didžiojoj Britanijoje yra trys didelės lietuvių kolonijos: Londonas, Vidurinė Anglija ir Škotija. Skaitlingiausia yra Škotija. Visose kolonijose lietuviai yra organizuoti. Iš tų vietos organizacijų Škotijoje ir Vidurinėje Anglijoje sudarytos Lietuvių Tarybos, o Londone — Lietuvių Federacijos Taryba. Visoms trims Taryboms sutikus, sušauktas visos Didžiosios Britanijos Lietuvių Seimas. Jis buvo Glasgowe liepos 31 d. 1938 m. Seimo pilnateisiais nariais buvo visi draugijų įgaliotiniai, Garbės ir Darbo prezidijumai. Viso susidarė apie 60 Seimo pilnateisių narių. Visi kiti dalyvavo patariamu balsu.

Seimo išvakarės.

Seimo išvakarėse, liepos 30 d., iš Londono atvyko autobusu 32 Londoniečiai: Petras Bulaitis, Rožė Bulaičiūtė, Jon. Liūdžius, Ona Liūdžiuvienė, kun. K. A. Matulaitis, MIC, M. Brazaičiūtė, Juozas Noreika, Marija Neiberkaitė, Matilda Čižauskaitė, Vladė Dudzinskaitė, Elena Dzvonkaitė, M. Dzvonkuvienė, Petras Kalesninkas, koresp. Špakauskas, Julė Širvidaitė, M. Grigonienė, Marija Urbienė, Bronius Degutis, Pijus Neiberka,

Petras Kevalaitis, Mykolas Barulis, Ona Barulienė, Jėva Savulienė, M. Kevalaitienė, Pr. Senkus, Kislovienė, Ona Kupštaitė, Kunickienė, Agota Andziulienė, „Maisto" atstovas p. Bajorynas, Natalija Ragačiūtė ir viena škotietė lietuvė.

Traukiniu nuvažiavo Sal. Žaliauskas. Jų tarpe buvo 18 draugijų įgaliotinių. Jie pasiekė Glazgową apie 2:30 po pietų. Manchesteriečiams kelionė sunkiau vyko. Jie pasiekė Glazgową susikaldę į tris dalis. Bet visi dalyvavo susipažinimo vakarienėje Blaivininkų salėje. Gražias prakalbas — sveikinimus, dar gražesnes Glasgowiečių dainas baigė jaunimas šokiais.

Pamaldos.

Seimas pradėtas liepos 31 d. pamaldomis šv Luko bažnyčioje. Susirinko į 700 žmonių. Anglų laikraščiai sako, buvę per 1000. Didžiulė bažnyčia buvo pilna. Kai kas jaudinosi, matydami tiek daug lietuvių savo pamaldose. Pamokslą sakė kun. D-ras K. A. Matulaitis, MIC apie Bažnyčios nuopelnus Lietuvai ir visai mūsų Tautai. Švč. Sakramentu palaiminimą suteikė kun. J. Gutauskas.

Seimo darbai.

Seimas vyko puošnioje ir didelėje kooperatyvų šv. Mungo salėje. Ji buvo pripildyta lietuvių. Net ir galerijos suolai buvo užimti. Nes visi, kurie dalyvavo pamaldose, vyko į Seimą.

Seimą atidarė Škotijos Lietuvių Tarybos vardu J. Valaitis. Jis tarė įžangos žodį, pasveikino svečius, o kad Dievas palaimintų darbams, pakvietė kun. J. Gutauską sukalbėti maldą. Po maldos Glasgowiečių choras, E. Serafinaitės vadovaujamas, sugiedojo „Marija, Marija".

Škotijos Tarybos vardu J. Valaitis pasiūlė ir Seimas išrinko į Garbės Prezidijumą: J. E. įgaliotą Lietuvos ministerį p. B. K. Balutį, Gerb. Dvasios Vadus: Kun. D-rą K. A. Matulaitį ir kun. V. Slavyną. Lietuvos Konsulus Londone ir Glasgowe, prof. Gesevičių, p. P. Bancevičių ir p. Šveikauską.

Į Darbo Prezidijumą išrinkti: Gerb. Kun. J. Gutauskas, Petras Bulaitis ir J. Muraška. Sekretoriais: Jonas Javorskis ir Marija Balkauskaitė. Čia pat sudarytos Komisijos: mandatų: — Ona Liūdžiuvienė, M. Tamošaitytė, p. Valinčius; Rezoliucijų: — kun. K. A. Matulaitis, Pranas Maškis, O. Gečionienė; Sveikinimų: — Gerb. kun. V. Slavynas, P. Bulaitis, Juoz. Žyla ir Spaudos Komisija: Juoz. Steponauskas, Jon. Liūdžius, J. Muraška.

Trečią valandą Prezidijumai užėmė savo vietas.

Seimo Pirmininkas kun. J. Gutauskas paskelbė Seimo darbų tvarką, kurią priėmė patsai Seimas ir perskaitė J. E. įgal. Ministerio p. B. K. Balučio atsiųstą iš Lietuvos sveikinimo telegramą su linkėjimais suvienyti visus geros valios lietuvius. Kita telegrama buvo iš D.U.L.R. P. Petras Bancevičius sveikino Seimą eilėmis, p. Šveikauskas įteikė Seimui geriausius linkėjimus Lietuvos garbės Konsulo Manchesteryje, „Pienocentro" ir savo vardu. Londoniečių vardu Seimą sveikino P. Bulaitis ir Vidurinės Anglijos vardu — J. Muraška. Raštu Seimą sveikino: Liet. Kat. Moterų Centro Valdyba 40,000 moterų vardu; Ginkluotoms Krašto pajėgoms Remti Centro Valdyba; Iš Marijonų Vienuolijos Centro kun. Vl. Draugelis, iš sanatorijos, p. Gečionytė, uoli Škotijos veikėja, D. Gerb. kun. prof. D-ras J. Totoraitis MIC, sveikindamas patarė nepamiršti Tėvynės papročių, kalbėti lietuviškai, mylėti lietuvišką dainą, atminti Tautos garbingą praeitį ir išmokyti vaikučius lietuviškai melstis bei giedoti.

Jaunimo vardu sveikino Seimą Juoz. Ražaitis iš Manchesterio.

DIDŽIOSIOS BRITANIJOS LIETUVIŲ TARYBA

Gyvai referuoja D. Br. L. Tarybos klausimą Petras Bulaitis. Jo kalba aiški, įtikinanti. Visa buvo suimta į sekančią rezoliuciją:

Pirmasis Didžiosios Britanijos Lietuvių Seimas, įvykęs Glasgowe 1938 m. liepos 31 d., nuodugniai apsvarstęs tikrąjį reikalą sudaryti Didžiosios Britanijos Lietuvių Tarybą, kuri pati viena atstovautų Didžiosios Britanijos Lietuvius, būtų aukščiausia kolonijų kultūrinių pastangų derintoja bei šio krašto Lietuvių vienybės reiškėja, ir numatydama Didžiosios Britanijos Lietuvių Tarybos artimuosius darbus, kaip antai: parengti ekskursijas į Lietuvą, praplatinti „Išeivių Draugą" ir gerą lietuvišką ir katalikišką spaudą kolonijose, imti širdin ir palankiai spręsti visus gyvybinius jaunimo bei lietuviškos šeimos reikalus ir, reikalui esant, ginti spaudoje ir kitur Didžiosios Britanijos Lietuvių reikalus, — n u t a r ė:

1. Sudaryti Didžiosios Britanijos Lietuvių Tarybą.
2. D. Br. Taryba susidės iš devynių asmenų ,po tris asme-

nis iš Londono Lietuvių Federacijos Tarybos, Škotijos Lietuvių Tarybos ir Vidurinės Anglijos Lietuvių Tarybos.

3. Pirmąjį D. Br. L. Tarybos pirmininką rinkti šiame Seime iš kolonijų pasiūlomų kandidatų, o nesant Seimų, kas metai pirmininkai bus renkami pačios Tarybos narių.

D. Britanijos Seimas nutaria šaukti Antrąjį Didžiosios Britanijos Seimą 1943 metais Londone ir paveda Didž. Brit. Lietuvių Tarybai tai įgyvendinti.

Čia pat vietos Tarybos pasiūlė į D. Br. L. Tarybą po tris kandidatus: iš Londono: P. Bulaitis, J. Liūdžius ir O. Liūdžiuvienė; iš Škotijos: Edvardas Grakauskas, O. Gečionienė, Juoz. Valaitis ir iš Vidurinės Anglijos: Jonas Muraška (vyr.) Petras Valinčius ir Jonas Jankauskas.

Seimas vienu balsu priima visus kandidatus ir iš jų sudaro D. Br. L. Tarybą. Seka pirmininko rinkimai. Kun. Matulaitis pasiūlo rinkti Tarybos pirmininku šio klausimo referentą Petrą Bulaitį. Jo kandidaturą paremia Manchesterio atstovas ir 53 balsais P. Bulaitis išrenkamas pirmuoju Didžiosios Britanijos Lietuvių Tarybos Pirmininku.

Seka darbų pertrauka ir gražios choro dainos: Už jūrių marių... Valio, pavasario rytas prašvito... ir O tu liepele...

LIETUVIŲ IŠEIVIŲ ŠEIMOS REIKALAI

Plačiai klausimą referuoja kun. D-ras K. A. Matulaitis, MIC, nurodydamas, kad šeimos klausimu susirūpinus yra Bažnyčia, Valstybė, Tauta ir pavieni asmenys. Įdomesnė dalis, — tai kaip kuriasi lietuvių šeimos D. Britanijoje. Statistiniai daviniai iš Londono, kurie daugumoje atatinka visus D. Britanijos lietuvius, sudomino susirinkusius. Buvo nurodomi kolonijoms nuostoliai iš maišytų šeimų. Pabrėžtas tikras kolonijoms pavojus išnykti, jei nebus imtasi blogybėms šalinti tinkamų priemonių, jei nebus kovojama su lietuviškos šeimos laimės duobkasiais

Prelegentas pasiūlė Seimui rezoliuciją šiuo klausimu, kuri buvo Seimo darbų pabaigoje priimta.

MŪSŲ JAUNUOMENĖS REIKALAI

Nuoširdžiai ir gyvai kalba Juozas Steponaitis. Jis nurodo į nutolusius ir žuvusius Tautai asmenis, o taip pat į susipratusio jaunimo kultūrines pastangas. Visose beveik kolonijose jau-

nimas mokosi lietuvių kalbos, jie sudaro chorus, sportininkai dalyvauja Tautinėje Olimpijadoje ir pasižymi. Antroje kalbos dalyje nurodo priemones ištautėjimui šalinti: 1. reikia susipažindinti jaunimą su Lietuvos istorija, kalbos gražumu ir jos verte. Tam geriausiai tiktų jaunimui skirtas laikraštis, pav. „Mūsų Veidas". 2. Kauno radio stotis turėtų būt stipresnė, kad galėtume išgirsti lietuviškų programų. 3. Lietuvių daina gali atilkti didelį darbą. Reikia raginti jaunimą stoti į chorus, chorus reikia paremti ir siekti, kad mūsų chorai galėtų dainuoti per Britų radio stotis. 4. Centro draugijos turėtų parodyt chorams savo dėkingumą. 5. Būtų naudinga, kad Lietuva sudarytų jaunimui lengvatų vykstant į Lietuvą atostogoms, kad iš Lietuvos atsilankytų pas mus chorai.

Edv. Grakauskas pritaria J. Steponaičiui. Iš savo pusės nusiskundžia moksleiviais, kad jie pabėga dažnai nuo lietuviško darbo, nes 3—4 jų dirba su jaunuomene. Chorų, sporto, dramos rungtyniavimai būtų tinkamos priemonės palaikyti jaunimą prie lietuviško kolonijų darbo.

J. Liūdžius iškelia klausimą del ko sustojęs „Mūsų Veidas"; siūlo prie „Išeivių Draugo" duoti jaunimui anglišką priedą, kad jaunuomenei vadovauti gali tik jaunimas.

Čia pat paaiškėjo, kad išrinktoje D. Br. Lietuvių Taryboje yra trys jaunuoliai. Tad jaunimas gerai bus atstovaujamas. Jie privalės vadovauti tinkamais patarimais kolonijų jaunimui.

IŠEIVIŲ SANTYKIAI SU TĖVYNE

Šiuo klausimu jautriai kalba prof. D-ras D. Cesevičius. Kun. V. Slavynas ir kiti prabyla tuo pat klausimu. Visi norėtų glaudžių ir nuoširdžių santykių su Tėvyne.

REZOLIUCIJOS

Numatytus Seimo darbų klausimus baigus, Rezoliucijų Komisijos vardu kun. K. A. Matulaitis patiekė Seimui priimti atatinkamus nutarimus.

1. Padėka Didžiajai Britanij'a'i

Pirmasis Didžiosios Britanijos Lietuvių Seimas, įvykęs Glasgowe liepos 31 d. reiškia gilios pagarbos ir nuoširdžios padėkos Didžiajai Britanijai, kuri leidžia mums laisvai tvarkyti

savo būvį, naudotis šio krašto sociale globa ir plėtotis mūsų tėvų kultūrinį palikimą.

2. Priimta, kaip anksčiau minėta, Didžiosios Britanijos Lietuvių Tarybos įkuriamoji rezoliucija.

3. Lietuvių išeivių šeimos klausimu Seimas padarė tokį nutarimą:

Kadangi Didžiosios Britanijos lietuvių kolonijų gyvenimas parodė, jog žymi lietuvių dalis, pasitaikusios pažinties ir jausmo vedama, kuria su nelietuviais ir gana dažnai su kitatikiais šeimas, mažai atsižvelgdama net į Bažnyčios nuostatus ir jos daromas kliūtis mišroms šeimoms ir tuomi Lietuvių Tautos Sūnūs ir Dukterys išstato save į stambų pavojų netekti lietuviškos dvasios ir net katalikų tikėjimo, kadangi mišrių šeimų kurimas sudaro žymaus pavojaus išnykti mūsų esamoms kolonijoms ir jų sukurtoms tautinėms organizacijoms, iš kitos-gi pusės matant negausių mūsų kolonijose šeimų artimą susigiminiavimą, — Pirmasis Didžiosios Britanijos Lietuvių Seimas, įvykęs Glasgowe 1938 m. liepos 31 d., nutarė kreiptis į visą lietuvišką mūsų jaunimą ir jų Tėvelius, prašant sudaryti patogias sąlygas, kad mūsų jaunimas galėtų geriau susipažinti bendrų kolonijų iškilmių metu, taip pat šis visos Didžiosios Britanijos Lietuvių Seimas prašo lietuvių jaunimą kurti grynai lietuviškas šeimas, vengiant sueiti į šeimą su tokiais asmenimis, su kuriais draudžia net Bažnyčia savo bendraisiais nuostatais; taip pat Seimas prašo Didžiosios Britanijos Lietuvių kolonijas globoti jaunas lietuviškas šeimas, kartu skatinant Gerbiamuosius Tėvelius ir Motinėles protingai padėti savo vaikams sukurti tvirtą lietuvišką ir katalikišką šeimos židinį.

Šeimos laimė ir pastovumas

Kadangi lietuviškos šeimos laimė, jos pastovumas bei tvirtumas yra geriausias laidas mūsų organizacijoms, kolonijoms lietuviškai katalikišką dvasią išlaikyti, kadangi kiekvienos lietuviškos šeimos griovimas yra tiesioginis nusikaltimas Lietuvių Tautai ir mūsų visuomenei Didžiojoj Britanijoje, — Pirmasis Didžiosios Britanijos Lietuvių Seimas randa reikalo viešai pasmerkti lietuviškos šeimos griovikus — duobkasius, būtent: 1. trečiųjų asmenų nedorą įsibrovimą į šeimos židinį ir 2. laimingos šeimos vidaus priešus: girtybę, azartinius lošimus, lošimus iš pinigų, perdidelį išlaidumą ir nepateisinamą išdidumą.

Parapijos Choras (dalis) 1938 m.

4. Jaunuomenės reikalais padaryti du nutarimai:

1. Kadangi mokslas, apšvieta ir kultūringas katalikiškas žmogaus išauklėjimas priklauso didžiausiai asmens brangenybių rūšiai ir šį dvasios turtą įsigijęs žmogus pasidaro labai vertingas visuomenėje, jis šviečia protingumu ir dora bei pakelia savosios kolonijos darbų vertę ir garbę, — Pirmasis Didžiosios Britanijos Lietuvių Seimas Glasgowe įpareigoja visas Didžiosios Britanijos Lietuvių kolonijas steigti knygynus. skaityklas, suaugusiems ir jaunimui įvairius kursus, mokyklas, globoti giesmę bei lietuvišką dainą, palaikant chorus, kurti vaidybos ratelius, parodėles, ruošti kultūringas pramogas, globoti sportą, muziką, meną, o kur jau veikia kuri čia paminėtų įstaigų, — kolonija tegul deda pastangų tiems darbams patobulinti, išplėsti, sustiprinti ir galimai daugiau kolonijos žmonių įtraukti į mokslo, apšvietos, kultūros ir sporto darbą.

Be to, Pirmasis Didžiosios Britanijos Lietuvių Seimas kviečia mokslus išėjusią mūsų jaunuomenę dėtis į lietuvių draugijas, juk gražu ir garbinga pasidarbuoti savo Tautai.

2. Pirmasis Didžiosios Britanijos Lietuvių Seimas paveda visoms kolonijoms kreipti daugiau dėmesio į mokyklinio amžiaus vaikų mokyklėles, kur jie būtų mokomi lietuviškai skaityti, kalbėti, rašyti, giedoti ir dainuoti.

5. Santykiai su Lietuva

Pirmasis Didžiosios Britanijos Lietuvių Seimas, įvykęs Glasgowe 1938 m. liepos 31 d., norėdamas sustiprinti šioje šalyje gyvenančių lietuvių tautinę dvasią ir palaikyti glaudžius santykius su mūsų giminėmis ir visu Tautos kamienu Lietuvoje, nutarė kas metai organizuoti Didžiosios Britanijos Lietuvių ekskursijas į Lietuvą, ypatingą dėmesį kreipiant į jaunuomenės ir mokyklinio amžiaus vaikų apsilankymus Lietuvoje.

Priėmus visas rezoliucijas, Seimas vienu balsu priėmė Sveikinimo Komisijos pasiūlymus. Sveikinimai skaityti atskirai ir už kiekvieną jų balsuota. Pirmiausiai pasveikinta Lietuvos Vyriausybė:

— Pirmasis Didžiosios Britanijos Lietuvių Seimas, įvykęs Glasgowe liepos 31 d. 1938 m. reikšdamas visų Didžiosios Britanijos organizuotų lietuvių pageidavimus ir gaivinamas sunkiai atkovota Lietuvos laisve ir jos pasiektais laimėjimais, džiaugia-

si Lietuvos Respublikos 20 metų laisvės sukaktimi, kuriai iškovoti yra prisidėję savo dalimi Didžiosios Britanijos Lietuviai, sveikina: Lietuvos Respublikos Prezidentą su Vyriausybe, Lietuvos šaunią Kariuomenę, sveikiname visus mūsų Tėvynės Savanorius — Kūrėjus, sveikinama **visą Lietuvą** ir prašome priimti visų organizuotų Didžiosios Britanijos Lietuvių pasižadėjimą ginti Lietuvą, pavojui gręsiant, visomis savo jėgomis. Prie to šis Seimas norėtų pareikšti savo pageidavimą, kad Lietuvos Vyriausybės santykiai su R. Katalikų Bažnyčia Lietuvoje būtų išlyginti.

Pirmasis Didžiosios Britanijos Lietuvių Seimas, įvykęs Glasgowe liepos 31 d. 1938 m., reikšdamas visų D. Britanijos organizuotų lietuvių pageidavimus, sveikina **plačiame pasaulyje išsiiklaidžiusius lietuvius.**

Lietuvių Tautos trečioji dalis, asmens laisvės ir materialės gerovės vilties paveikta, apleido Tėvų Žemę ir sukūrė didžius Tautos naujokynus — kolonijas Jungt. Amerikos Valstybėse, Kanadoje, Pietų Amerikoje, Didžiojoj Britanijoje, Australijoje ir net Azijoje. Nors mus skiria plačiausi vandenynai, bet visus jungia toji pati Tėvynės Meilė, noras padėti saviesiems dvasios reikaluos ir medžiaginės gerovės pasiekti, apginti skriaudžiamus ir užstoti pavojaus metu Tėvynę.

Todėl Didžiosios Britanijos Lietuvių Seimas reiškia gilios užuojautos Lenkijos verguvę kenčiantiems Broliams **Vilniaus ir Seinų** užgrobtose žemėse, kur prievartos būdu naikinamos lietuvių mokyklos, uždaromos kultūrinės ir ekonominės lietuvių draugijos, kur atimamos lietuviškos knygos ir konfiskuojami lietuviški laikraščiai, kur naikinamos apšvietos ir kultūros lietuvių įstaigos. Mes šaukiame: ESAME SU JUMIS. **Kantrybės, Broliai.** Mes tikime, ir Jūs tikėkite, kad teisėtumas ir teisybė įsigalės.

Mes sveikiname mūsų Tautos sūnų milijoną, šauniai organizuotą ir galingą laisvose Jungt. Amerikos Vastybėse ir Kanadoje. Jūs sukūrėte per 130 lietuviškų parapijų, turite apie 100 pradžios mokyklų, 5 aukštesniasias mokyklas. Jūs pajėgėte surinkti milijoną parašų, remdami Lietuvos Nepriklausomybę ir Lietuvos naudai paaukoti milijonines dolerių sumas, — mes džiaugiamės Jūsų laimėjimais ir kviečiame Jus vadovauti sumanytai Pasaulio Lietuvių Sąjungai, kuri, Jūsų vadovaujama, neabejojame, sustiprėtų ir glaudžiau visus sujungtų.

Visus plačiai pasaulyje pasklidusius Brolius sveikiname ir skatiname organizuotis ir organizuotai kas metai lankyti Tėvų Žemę — Lietuvą.

Pirmasis Didžiosios Britanijos Lietuvių Seimas, įvykęs Glasgowe liepos 3 1d. 1938 m., reiškia didžios padėkos Lietuvos VYSKUPAMS, kurių leidžiami ir laiminami kunigai vyko į visas pasaulio šalis, stiprindami išeivių dvasią.

Mes labai pageidautume, kad Lietuvos Episkopatas malonėtų sudaryti Išeivijos dvasios reikalams rūpinti Komisiją, į kurią galėtų kreiptis visos Išeivijos lietuviai katalikai savo dvasios reikalais.

Taip pat Seimas nutarė sveikinti DULR ir LK Moterų Centro Valdybą ir visus Seimą sveikinusius.

Gedimino Ordinas

Seimo pirmininkas pranešė gausingam Seimui, kad Lietuvos Vyriausybė, atsižvelgdama į ilgametę p. P. Bancevičiaus palaimingą darbuotę Didžiosios Britanijos lietuvių naudai ir už padarytus Lietuvių Tautai nuopelnus, apdovanojo Gedimino Ordinu čia pat Seimo Garbės Prezidijume sėdintį p. P. Bancevičių. Seimo pirmininkas prisegė Ordiną prie garbingojo veikėjo krūtinės. Jisai — gi padėkojo Vyriausybei ir visiems jautriais žodžiais.

Užbaigdamas žodį kalba Seimo Pirmininkas Gerb. Kun. J. Gutauskas. Jisai dėkoja kolonijoms, draugijoms ir visiems prisidėjusiems prie Seimo darbų ir jo gražaus atlikimo, kartu pabrėždamas istorinę šio Seimo vertę. Visa salė giedojo Tautos Himną. Sušukę „Valio" Prezidijumui, vykome į iškilmingąją **Seimo vakarienę.**

Prie penkių ilgiausių stalų susėdo Londono, Vidurinės Anglijos svečiai, Škotijos draugijų atstovai ir darbuotojai. Gražusis Glasgowiečių choras guodė ir linksmino svečius. Pasipylė kalbų kalbos su padėka ir linkėjimais vaišingiems Glasgowiečiams, darbščioms vakarienės šeimininkėms, Blaivininkų Draugijai ir visų Škotiečių dvasios vadui Gerb. Kun. J. Gutauskui. Buvo per dvylika kalbų. Nenubodo, nes visos dvelkė nuoširdumu ir meile. Nuo dainų aidėjo visa salė. Po vakarienės jaunimas pašoko porą valandų ir visos Seimo iškilmės baigėsi.

Londono ir Vidurinės Anglijos draugijų atstovai, prieš išvykdami iš Glasgowo, rugp. 1 d. aplankė Britų Imperijos Parodą. Ji didelė. Trumpu laiku sunku pamatyti pavilonus. Keturias valandas ėję pavargome, o nei pusės neapėjome. Reikėjo rinktis į sutartą vietą. Iš čia pasijudino autobusas 2:30 po pietų. Svečių išleisti atvyko iš Bellshill p. P. Bancevičius. Londoniečiai jį paėmė į savo autobusą, pavėžėjo iki namų ir jo kooperatyve prisipirko kelionei įvairių maisto gaminių.

P. P. Bancevičius apdovanojo svečius šokoladu ir saldainiais. Mes — gi jam palinkėjome geros sveikatos, sušukome tris kartus valio ir geriausių įspūdžių lydimi, pasileidome į penkiolikos valandų kelionę atgal į Londoną.

Choras „Pirmyn" Londone.

1938 m. Chicagos lietuvių choras „Pirmyn" viešėjo Lietuvoje ir ten surengė 21 koncertą. Grįždami Amerikon, sustojo porai dienų Londone ir čia Lietuvių Klūbo žemutinėje salėje rugpiūčio 3 d. įvyko tolimųjų svečių koncertas. Dalyvavo tik pusė choristų — apie 30, bet pasiimtas dainas darniai, gražiai padainavo. Į programą įpynė dvi angliškas daineles. Salėje buvusieji anglai netvėrė džiausmu. Jie pirmu kart išgirdę taip gražiai jų dainas dainuojant. Jų dainomis džiaugėsi visi Londoniečiai. Mes galėjome tik pasimokyti, kaip nedidelis žmonių būrys gali pusantros valandos žavėti publiką. Programai vadovavo p. P. Bulaitis. Klebonas tarė padėkos žodį. Visi sugiedojo Tautos Himną. Toliau vyko iškilmingoji vakarienė, linkėjimai ir jaunimo šokiai.

Užjūrio lietuvių choro pasirodymas Londone buvo didelė naujiena. Londoniečiai tikisi sulaukti daugiau panašių koncertų, jie laukia atvykstant chorų iš Lietuvos ir Amerikos.

Laimėjimai ir pralaimėjimai.

1938 m. Londone ir apielinkėse buvo 1155 suaugę lietuviai ir 526 jaunimo ir vaikų, t.y. apie trečdalis. Jei nebūtų iš mūs kolonijos išnykę čia gimusieji kartu su savo tėveliais, o tokių vie-

Londono lietuviai dalyvauja „Tylioje vyrų katalikų eisenoje" rugsėjo 18 d. 1938 m. šūkiu „Už Dievą". Eisena tęsėsi pustrečios valandos; viso dalyvavo per 50.000 vyrų katalikų. Lietuviams buvo skirta vieta W. 21. Mūsų vyrų buvo apie 120.

Marijos Dukterys 1938 m. viešoje procesijoje

noje lietuvių bažnyčioje buvo pakrikštyta nuo 1901 iki 1938 m. 1547, — tai mūsų kolonija dabar turėtų apie 4500 lietuvių; bet deja, mums paliko tik trečdalis.

Gražiausis kolonijos vystymasis, žymiausis prieauglis buvo 1904, 1905 ir 1906 m. Per tris metus buvo pakrikštyta 268 lietuviai kūdikiai. Tai buvo pirmųjų išeivių — jaunų šeimų antplūdis į Londoną. Daug buvo nevedusio jaunimo. Jie keliavo toliau: kas pajėgė — plaukė į Ameriką, kiti pasitenkino Škotija.

Praeina 10 metų ir susidaro nauja kolonija stiprėjimo vilnis: 1913, 1914 ir 1915 m. susituokia 132 lietuviai, sudarydami 66 grynai lietuviškas šeimas. Visa kolonija turėjo didelių vilčių. Bet įsipainioja Anglija į pasaulinį karą. Vyrus paima kariuomenėn. Juos išblaško. Daugelis visai negrįžo. Kai kurios šeimos persikėlė gyventi į Lietuvą ir lietuvių kolonija Londone labai sunyko. Tai ryškiai gali pavaizduoti metrikų knygų žinios:

Gimimai ir sutuoktuvės

Lietuvių bažnyčioje Londone.

Gimimai						Sutuoktuvės						
										Ne lietuvių bažn.		
Metai	Krikštą suteikęs kunigas	Berniukai	Mergaitės	Viso:	Nuo prad. viso	Viso sutuoktuvių	Lietuvių tarpe	Su katalikais	Su kitatikiais	Liet. šeimą	Bern. liet.	Lietuvaitės su svetim.
1901	Bol. Slamas	33	25	58	58	309	275	31	3	6	17	23
1902	— „ —	41	39	80	138							
1903	G. Uginet, Amadeus, Tal.	34	23	57	195							
1904	A. Talmontas	40	42	82	277							
1905	— „ —	30	41	71		1	1	Pradžia.				
1905	Barn. Gigaud	3	3	6	354							
1905	Kaz. Jurg. Matulaitis	10	7	17	371	3	3					
1906	— „ —	42	50	92	463	21	21					
1907	— „ —	28	26	54		18	17	1				
1907	Al. P. Grigaitis	9	8	17	534	4	3	1				
1908	K. J. Matulaitis	38	33	71	605	19	19					
1909	— „ —	35	32	67	672	13	13					
1910	— „ —	34	31	65	736	14	14					
1911	— „ —	32	36	68	804	15	13	1	1			
1912	— „ —	31	27	58		7	6	1				
1912	Ant. Dailidė	10	10	20	882	4	4					
1913	K. J. Matulaitis	34	32	66	948	15	15					
1914	— „ —	31	32	63	1011	28	25	3				
1915	— „ —	26	31	57	1068	23	21	2				
1916	— „ —	38	33	71	1139	9	9					1
1917	— „ —	29	30	59	1198	6	6					
1918	— „ —	18	26	44	1242	4	4					
1619	— „ —	8	16	24	1266	10	5	5				
1920	— „ ir Fel. Bartkus	19	18	37	1303	7	6	6				

Metai	Krikštą suteikęs kunigas	Berniukai	Mergaitės	Viso	Nuo prad. viso	Viso sutuoktuvių	Lietuvių tarpe	Su katalikais	Su kitatikiais	Ne lietuvių bažn. Liet. šeimą	Bern. liet.	Lietuvaitės ir svetimt.
1921	K. J. Matulaitis	14	11	25	1328	9	6	3				
1922	— „ —	15	8	23		5	3	1	1			
1922	Juoz. Petrauskis	2		2	1353							
1923	K. J. Matulaitis	14	12	26	1379	4	4					
1924	— „ —	14	12	26	1405	3	2	1				
1925	— „ —	6	5	11	1416	1	1					
1926	— „ —	12	10	22	1438	7	6		1			
1927	— „ ir Just. V. Grigaitis	9	16	25	1463	4	3	1			1	1
1928	K. J. Matulaitis	4	6	10	1473	2	1	1			2	3
1929	— „ —	3	7	10	1483	1		1				
1930	„ ir Ant. Sidaravičius	2	6	8	1491	6	5	1				1
1931	A. Sidarav. ir K. A. Mat.	4	6	10	1501	4	4			1	1	1
1932	A. Petrausk. ir Mažonas	1	1	2	1503	4	4			1	1	2
1933	Mažonas ir J. Vaišnora	3	1	4	1507	7	5	2			2	3
1934	Mažonas ir A. Petrauskas	4	4	8	1515	6	6			1	2	
1935	A. Petrauskas, Vaišnora											
1936	ir K. Matulaitis	5	6	11	1526	7	7				2	2
1937	— „ —	4	7	11	1537	8	6	2		2	3	4
1938	K. A. Matulaitis	3	2	5	1542	8	5	3		1	3	4
	„ ir P. Malinauskas	4	1	5	1547	2	2					1
	Viso	775	773	1547								

Sutuoktuvės ir nutautėjimas

	Lietuvių tarpe	Su nelietuviais katalikais	Su nelietuviais kitatikiais
Lietuvių bažnyčioje	275	31	3
Kitose bažnyčiose	6	28	2
Viso	281	59	5

Tokias žinias paduoda metrikų knygų užrašai.

Bet gyvenime ir kitaip įvyksta. Nors Bažnyčia įsako klebonams pranešti susituokusiųjų vardus tai bažnyčiai, kurioje jie yra krikštyti, bet kai kurie asmenys to nevykdo. 1938 m. pavasaryje Londone ir apielinėje gyveno viso 353 lietuviškos šeimos su 1681 lietuviu. Reiškia, prie 281 lietuviškos šeimos, sukurtos Londone, pradedant 1904 m. pasiliko kitur sudarytų šeimų 72.

Dabar Londone ir apielinkėje gyvenančios lietuvių šeimos faktinai yra išleidusios 339 savo narių moterystės luoman.

Jų 71 sudarė grynai lietuviškas šeimas. 147 susituokė su katalikais, bet ne lietuviais; 86 susituokė su protestantais katalikų Bažnyčioje ir 35 gyvena susimetę, po civilių jungtuvių pas registerį. Reiškia, per paskutinius pokarinius laikus 268 lietuviai yra, beveik, mirę mūsų kolonijai, Tautai, o kai kurie — ir Bažnyčiai.

Londono ir apielinkės lietuviai

1938 m. pavasario metu.

Kolonija	Viso lietuvių	Šeimų	Suaugusių vyrų	Suaugusių moterų	Jaunuoliai 15—21 m.	Jaunuolės 15—21 m.	Berniukai 5—15	Mergaičių 5—15	Berniukų 1—5	Mergaičių 1—5	Pavieniai vyrai	Pavienės merginos	Nežin.
Hackney Rd.	92	19	24	32	9	8	10	1	4	4	3	2	2
Victoria Park	116	33	36	46	7	11	3	5	5	3	3	5	2
Blythe Str.	93	18	26	35	7	8	8	4	2	3		3	1
Brick Lane	108	22	36	43	6	4	6	9	2	2	9	5	2
Commercial Rd.	91	22	29	30	5	7	6	6	6	2	4	1	5
Teesdale	91	24	33	35	6	1	5	9	2			4	3
Shedwell	109	19	32	33	9	12	7	12	2	1	3	1	1
Dolston	73	14	27	22	3	6	4	3	4	3	5		1
Stoke Newington	89	14	26	33	5	7	7	7	1	3	3		1
Shoreditch	80	11	24	26	4	10	7	6	3		7		2
Hoxton	91	17	34	25	4	5	8	10	4	1	3	1	3
N. Woolwich	69	15	26	27	4	1	3	4		4	3		2
Silvertown	139	30	48	47	10	7	9	12	4	2	8		4
So. Woolwich	66	15	21	21	6	4	4	5	2	3	4		1
Custom House	47	10	16	18	1	3	2	5		2	1	1	1
Ilford	21	6	7	10	2			2					2
Romford	11	3	6	3	2								
Edmonton	39	9	15	10	3	3		3	4	1	1		
Tottenham	61	13	21	20	3	4	4	6	1	2	4		4
Chingford, Watth. Leyton	87	18	27	26	6	6	6	8	3	5	2	1	
Highgate	24	5	9	9		4	1		1				
West End	21	7	12	8		1							
Croydon	13	4	6	5		1					2	1	
Pavieniai	42	8	18	22		1				1	8	3	3
Viso	1681	353	569	586	102	114	100	118	50	42	73	28	40

Londono lietuvių ateitis.

Tikrą ateitį numatyti sunku. Bet daug galima spėti iš glaudaus kolonijos susiklausymo, organizacijų veiklos, iš numatytų artimųjų kolonijos kultūrinių darbų.

Šiuo tarpu niekas neabejoja, kad Londono Lietuviai pasistatys sau atatinkamus patalpas svetainei, klūbui, sportininkams,

knygynui, skaityklai su pora kambarių įvairiems kursams. Nors žemės pirkimo raštai 1938 m. vasarą buvo nesudaryti, bet, tikimasi, jie bus sudaryti sekančiais metais.

Į Statybos Fondą aukų nedaug įplaukė. Iki liepos 31 d. 1938 m. pirmajam Didžiosios Britanijos Lietuvių Seimui Glasgowe — aukų gauta: iš 1935 — 1937 m. likučiai £ 91:10:0. 1938 m. gauta aukų £ 341:0:3½. Be to, Statybos Fondas gavo paskolų £ 1290 svarų. Viso Statybos Fonde buvo £ 1722:10:3½ Kaip prasidės tikrasis Lietuvių Namų statybos darbas, atrodo, bus nesunku Fondą pakelti į £ 2500, o gal Londoniečiai paskolins net iki £ 3000 svarų. Viso pastatas su žeme, kiek numatoma, kaštuos apie £ 5000 ar 6000 svarų. Taigi, statybai baigti teks kur nors skolinti dar apie £ 3000 svarų.

Bet neužtenka turėti pastatas, svetainė ir įvairios patalpos organizacijoms. Reikia, kad visos organizacijos būtų veiklios ir gyvos. Londono Lietuviai turi sukūrę sau reikalingiausias draugijas bažnyčiai ir kunigui išlaikyti, prie kurios priklauso apie 350 šeimų, 2. Vyrų Savišalpos Draugiją, kaip „Vienybe" vadinamą apie su 300 narių; 3. Šv. Onos moterų pašalpinę draugiją su apie 100 narių; 4. Socialį parapijos Klūbą, kurio narių skaičius įvairuoja, bet turi apie 200 narių pastoviai; 5. Šv. Kazimiero Sporto Klūbą apie su 50—70 narių; 6. Šv. Vincento Draugiją, vargšams šelpti; 7. Naujai perorganizuotą ir pradėjusią septyniomis sekcijomis veikti Londono Lietuvių Katalikų Apšvietos ir Kultūros Draugiją „Rūta", į kurią norima sutraukti visi Londono kolonijos lietuviai: jauni, pagyvenę ir seneliai. 8. Vilniui Vaduoti Sąjungos skyrius ir visas draugijas, brolijas ir organizacijas vienijantis organas: Londono Lietuvių Federaciją, kurios Tarybon įeina visų organizacijų ir draugijų Valdybos.

Londono Lietuvių tikybinės organizacijos turi savyje lietuvišką dvasią ir padeda lietuviams išsilaikyti, nesusiliejant su Anglų panašiomis tikybinėmis organizacijomis. Jos yra: 1) Švč. Sakramento Arkibrolija, 2). Šv. Pranciškaus Tretininkų Kongregacija, 3). Marijos Dukterų Sodalicija ir 4). Aštuoni Gyvojo Ražančiaus Rateliai.

Visą apšvietos ir kultūros veikimą Londoniečiai pavedė „Rūtai" ir jos sekcijoms: 1). spaudos, 2). mokslo, 3). moksleivių, 4). dramos, 5). iškilmių 6). muzikos ir 7). meno. Prie „Rūtos" dedasi visi ir veikia sau atatinkamoje sekcijoje. Norima „Rūtos"

veikla tiek pagyvinti, kad ji naujose būsimose patalpose apimtų visą Londono Lietuvių lietuviškąjį veikimą, kad ji stiprintų lietuvių dvasią ir saugotų kiekvieną lietuvį nuo nutautėjimo.

Kol kas visos organizacijos gyvos, darniai veikia, visa kolonija vieninga ir pasiryžus didelių darbų nuveikti. Jei Londono Lietuviai paiėgtų sudaryti sąlygas, kad nei vienas mūs vyras, nei viena lietuvaitė nesituoktų su anglais, airiais ir kitais, bet kurtų tik lietuviškas šeimas, — mūsų ateitis būtų šimtmečiams patikrinta.

1939 M. VEIKĖJAI

Kiekviena draugija metų pradžioje išsirenka naują Vadovybę. Valdybų nariai tais metais yra svarbiausieji Veikėjai. Ir taip, 1939 m. vadovauja: — Šv. Kazimiero parapijos Draugijai pirm. Petras Bulaitis, kas. — Jon. Ramažauskas, sekret. — Bronius Degutis; Social. Klūbui — pirm. Vacl. Degesis, kasin. — P. Bulaitis, sekr. — Jurgis Barulis; Vyrų Savišalpos Draugijai — pirm. Jon. Liūdžius, kasin. — A. Scinskas, sekr. Aleksandras Rudzevičius; Moterų Šv. Onos Savišalpos Draugijai — pirm. Ona Liūdžiuvienė, kas. — Ieva Savulienė, sekr. — Magd. Kalinauskienė; „Rūtai" — pirm. Aleks. Rudzevičius, kasin. P. Kevalaitis, sekr. — J. Lingis, prot. rašt. Elena Šteiniūtė ir sekcijų Sekretoriai: Spaudos — Pijus Neiberka, mokslo — Klebonas, Moksleivių — Ona Neiberkienė, Dramos — B. Degutis ir K. Valaitis, muzikos — Jon. Parulis, meno — Jon. Kasikauskas, iškilmių — Vac. Degesis; Sporto Klūbui — pirm. Jon. Liūdžius, kas. — J. Bujauskas, sekr. — J. Dobrovolskis; „Apžvalgos" redaktorius — J. Degesis; Šv. Vincento Draugijai pirm. — Juoz. Kalinauskas, Kalėdiniam Klubui — V. Degesis ir A. Barulis; Vilniui Vad. Sąjungai pirm. P. Bulaitis, kas. — P. Kevalaitis; Londono Lietuvių Federacijai Vacl. Degesis, Petras Bulaitis ir Jon. Lingis.

„Londono lietuviai“ knygos leidėjai.

Vaclovas Degesis, Londonas
Joana Serafinaitė, Glasgowas
Petras Bulaitis, Londonas
Elena Dzvonkaitė, Londonas
Kun. Vl. Draugelis, MIC., Roma
Juozas Kalinauskas, Londonas
Vincas Valaitis, Londonas
Mykolas Barulis, Londonas
Petras Kevalaitis, Londonas
Ignas Urba, Londonas
Aleksandras Rudzevičius, Londonas
Pranas Naginevičius, Londonas
Jonas Ramažauskas, Londonas
Magdelena Mikionienė, Londonas
Ieva Savulienė, Londonas
Juozas Valaitis, Glasgowas
Jonas Lingis, Londonas
Agnė Burduliūtė, Londonas
Elzbieta Spurgaitienė, Londonas
Agota Jokubaitienė, Londonas
Magdelena Scinskienė, Londonas
P. Lebedienė, Glasgowas
R. Bulaičiūtė, Londonas

Klaidų atitaisymas

21 pusl. 18 eilutėj nuo apačios pasakyta: „kad tie £ 22 buvo išmokėti“, reik skaityti: „kad tie £ 22 nebuvo išmokėti“.

TURINYS

1. Knyga gimė 5
2. Pirmieji rūpesčiai 7
3. Visuomeninis veikimas 9
4. Šv. Petro Draugystė 19
5. Atsisveikinimas su kun. Bakanausku . . . 21
6. Byla kardinolui 21
7. Parapijos kūrėjai 22
8. Kun. B. Šlamas 24
9. 1901 m. džiaugsmas su skausmu 25
10. Pirmosios pamaldos 26
11. Pirmieji nesusipratimai 26
12. D—ro J. Norkūno veikla 29
13. Šv. Kazimiero parap. draugija 33
14. Piniginiai reikalai 34
15. Bažnyčios rėmėjai 35
16. Pirmoji bažnyčia 39
17. Pirmieji šv. Kazimiero draugijos žygiai . . 39
18. Rimtas darbas 40
19. 1903 metai 41
20. Ieškoma kunigo 42
21. Kun. A. Talmontas 42
22. Kun. K. J. Matulaitis MIC 47
23. Kun. K. J. Matulaičio MIC darbai . . . 50
24. Kasos knyga 52
25. Kardinolo atsilankymas 53
26. Pastangos suvienyti londoniečius 54
27. Bažnyčios skolos 55
28. Įvairūs reikalai 57
29. Vieningas darbas 58
30. Skolos 59
31. Sunkus darbas — nauja bažnyčia 63
32. Skolintojai 64

33. Bažnyčios išvaizda 68
34. Aukotojai 69
35. Skolų išmokėjimas 72
36. Kviečiamas į Varšavą 73
37. Ramus veikimas 74
38. Pasaulinis Karas 75
39. Lietuvos aukuras 76
40. Pirmoji konferencija 77
41. Sustiprėjimas 78
42. Pokarinis veikimas 81
43. Bažnyčiai dovanos 85
44. 1930 — 1935 metai 86
45. Dvidešimt metų skaičiuose 90
46. Kun. Dr. A. Sidaravičius 97
47. Kun. D—ras K. A. Matulaitis MIC . . . 98
48. Lietuviai Eucharistiniame Kongrese 102
49. Kun. Vl. Mažonas MIC 103
50. Tėvo diena 104
51. Pirmasis dektindaris 104
52. Klebono vargai 105
53. Pirmoji ekskursija į Lietuvą 109
54. Kun. Antanas Petrauskas MIC 111
55. Kun. Dr. Matulaitis MIC 114
56. Feliksas Vaitkus 116
57. Šv. Kazimiero altorius 116
58. Lietuvių namai 117
59. Parapijos darbai 1936 metais 124
60. 1937 metai 126
61. Draugijos 138
62. Londoniečiai ir Didžiosios Britanijos lietuvių seimas 193
63. Choras „Pirmyn“ Londone 202
64. Laimėjimai ir pralaimėjimai 202
65. Gimimai ir sutuoktuvės 203
66. Londono lietuvių ateitis 205
67. 1939 m. Veikėjai 207
68. „Londono lietuviai“ knygos leidėjai 208